

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE ŞİRKET
BİRLEŞMELERİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman:
Doç. Dr. Ali ALAGÖZ**

**Hazırlayan: Fatih DEĞİRMENCİ
(084227032002)**

KONYA 2011

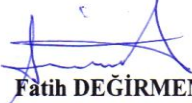
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	FATİH DEĞİRMENCİ		
	Numarası	084227032002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME- MUHASEBE FİNANSMAN		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐	
	Tezin Adı	ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Fatih DEĞİRMENCİ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	FATİH DEĞİRMENÇİ	
	Numarası	084227032002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME- MUHASEBE FİNANSMAN	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ali ALAGÖZ	
Tezin Adı	ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ** başlıklı bu çalışma 20./06/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı
Doç. Dr.
Prof. Dr.
Doç. Dr.

Danışman ve Üyeler
Ali ALAGÖZ
Raif PARLAKKAYA
H. Serdar ÖGE

İmza

TEŞEKKÜR

Çalışmayı yürüttüğüm her aşamada, bana yardımcı olan danışmanım Doç. Dr. Ali ALAGÖZ' e, tezin savunmasında yer alan değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Raif PARLAKKAYA 'ya ve Doç. Dr. Serdar ÖGE 'ye, ayrıca Sayın: Servet SAY' a ve bu günlere gelmemde katkıları ölçülemeyecek kadar büyük olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	FATİH DEĞİRMENCİ	
	Numarası	084227032002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ MUHASEBE- FİNANSMAN	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ali ALAGÖZ	
Tezin Adı	ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ		

ÖZET

Sanayileşmenin gelişmesi ticaretin uluslar arası boyuta ulaşması ve bu alanda globalleşme sürecinin başlangıcında, hukuki yapıları farklı olan kurumlar yer almakta ve kurumların birbirlerine katılarak veya yeni bir örgütlenme bünyesinde birleşerek rekabeti asgari düzeye indirme, kredi olanaklarından yeterli ölçüde yararlanma, maliyetleri asgari düzeye indirgeme ve vergisel avantajlardan yararlanma gibi bir kısım menfaatlerin sağlanması yoluna gidilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler ve hızla küreselleşen dünya ekonomisi, farklı şirket yapılanmalarına neden olmuştur. Ürünlerin kalite ve fiyat olarak birbirlerine benzemeye başlaması sonucu şirketler, pazardaki rakiplerine karşı güçlenmek için şirket birleşmelerine yönelmişlerdir.

Türkiye, AB sürecinde küreselleşme ile alışık olmadığı düzeyde rekabet ortamıyla yüz yüze kalmıştır. Şirketler teknoloji, yönetim, finansman ve hukuki yapıları açısından ayakta kalabilmek için kendi sektörlerindeki şirketlerle birleşme yoluna gitmeyi gerekli görmekte-dir. Türkiye’de birçok şirket birbirleriyle ezici rekabet içinde olmaları ve her birinin pazar paylarının az olması, şirketlerin rekabeti artırarak kendilerini baltalamaları yerine birleşmeleri daha önemli hale getirmektedir.

Şirket birleşmeleri, etkinlik ve rasyonelliği artırmada olduğu kadar, günlük içinde bulunan şirketlerin kurtarılmasında da önemli bir araçtır. Bu kapsamda, şirket birleşmeleri çeşitli yönleriyle ele alınarak bir örnek uygulama ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	FATİH DEĞİRMENCİ	
	Numarası	084227032002	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ MUHASEBE- FİNANSMAN	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ali ALAGÖZ	
	Tezin İngilizce Adı	CORPORATE FUSİONS AND PLACE OF CORPORATE FUSİONS İN TURKISH TAX SYSTEM	

SUMMARY

At the very beginning of the period of globalization and the development of industrialization; trade extended to an international level and corporations with distinct legal structures appear. Considering the terms of beneficial acts, certain options are chosen such as; unification of the corporations, reduction of the competitive level to the minimum by coalescing under a new organization, sufficient utilization of the loan facilities, minimization of the costs and beneficial use of tax advantages.

The rapid development at the information and communication technology and the globalizing world economy has caused distinct structuring forms at companies. Companies have headed for unifications with other companies with the aim of strengthening against their contenders at the market since the products have appeared to be similar in terms of quality and price.

At the UN continuum Turkey has faced an outstanding rivalry. The companies have preferred unification with other companies in the sector in order to survive; taking the technological, managerial, financial and legal structures into consideration. Since most of the companies in the country are in devastating rivalry with each other and each has little share in the market, unification has gained more attention versus increase of the rivalry; that is totally devastating.

Unification of the companies is not only important for increasing the efficiency and rationality but also for saving the companies that are in difficulty. This study investigates and defines unification of companies considering the national and international standards of accountancy. Within this scope; matters of accountancy have been examined through various aspects of unifications.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK	ii
TEZ KABUL FORMU	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	vi
KISALTMALAR	xiii
TABLolar	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKET TÜRLERİ VE BİRLEŞMELERİ

1.1. Şirket Kavramı.....	3
1.2. Şirketin Amacı	3
1.3. Şirket Türleri	5
1.3.1. Borçlar Kanuna Tabi Şirketler	5
1.3.2. Türk Ticaret Kanununa Tabi Şirketler	6
1.3.2.1. Şahıs Şirketleri	6
1.3.2.2. Sermaye Şirketleri.....	8
1.4. Şirket Birleşmeleri Kavramı	15
1.5. Şirket Birleşmelerinin Amaçları.....	16
1.5.1. Ölçek Ekonomilerinden Yararlanma	18
1.5.2. Sinerji Etkisinden Yararlanma.....	19
1.5.3. Yetenekli Yönetime Sahip Olma	20
1.5.4. Birleşmelerin İç Büyümeye Göre Avantajlarının Olması.....	21
1.5.5. Finansal Nedenler	22
1.5.6. Çeşitlendirme.....	23
1.5.7. Vergi Avantajları	24
1.5.8. Rekabetin Azaltılması.....	25
1.5.9. Değerli Sınaî Haklara Sahip Olma.....	25
1.5.10. Büyük Bir İşletme Yaratma	26

1.5.11. Sermaye Piyasasının Birleşmeyi Olumlu Karşılması	26
1.5.12. Psikolojik Nedenler.....	26
1.5.13. İşletme Başarısızlıkları.....	26
1.6. Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması	27
1.6.1. Faaliyet Alanlarına Göre Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması.....	28
1.6.1.1. Yatay Birleşmeler	28
1.6.1.2. Dikey Birleşmeler.....	29
1.6.1.3. Dairesel Birleşmeler	30
1.6.1.4. Çok Yönlü Dağılıma İle Birleşmeler	30
1.6.2. Hukuki Yapılarına Göre Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması	31
1.6.2.1 Biçimsel Birleşmeler.....	31
1.6.2.1.1. Tröst.....	31
1.6.2.1.2. Holding	32
1.6.2.1.3. Konsorsiyum.....	33
1.6.2.1.4. Birleşme (Combination)	33
1.6.2.1.5. Ele Geçirme (Take Over).....	35
1.6.2.2.2. İş Ortaklıkları (Joint Venture)	35
1.6.2.2. Biçimsel Olmayan Birleşmeler	36
1.6.2.2.1. Kartel.....	36
1.6.2.2.2. Centilmenlik Anlaşmaları(Gentlemen's Agreements)	37
1.6.2.2.3. Çıkar Grupları(Communities of Interest)	38
1.6.2.2.4. Havuzlama (Pool).....	38
1.6.2.2.5. İşbirliği İçinde Çalışan İşletmeler	38
1.7. Şirket Birleşmelerinin Tarihsel Gelişimi	38
1.7.1. Amerika'da Şirket Birleşmeleri	40
1.7.2. Avrupa'da Şirket Birleşmeleri	42
1.7.2.1. İngiltere	43
1.7.2.2. Fransa.....	44
1.7.2.3. Diğer Bazı Avrupa Ülkeleri	44
1.7.2.4. Avrupa Birliği ve Şirket Birleşmeleri	45
1.7.3. Türkiye'de Şirket Birleşmeleri.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞME SÜRECİ VE YÖNTEMLERİ

2.1. Birleşme Yöntemleri.....	51
2.1.1. Dostça Birleşme.....	51
2.1.1.1. Hisselerin Satın Alınması.....	51
2.1.1.2. Varlıkların Satın Alınması.....	51
2.1.2. Zorla Birleşme.....	52
2.2. Birleşmenin Temel Şartları.....	52
2.2.1. En Az İki Ticaret Şirketinin Mevcudiyeti.....	52
2.2.1.1. Birleşmeye Taraf Olabilecek Şirketler.....	53
2.2.1.2. Birleşecek Şirketlerin Sayısında Alt ve Üst Sınırlar.....	53
2.2.2. Ticaret Şirketlerinin Nevilerinin Aynı Olması Şartı.....	53
2.2.3. Malvarlıkları veya İşletmelerin Birleşmesi.....	54
2.2.4. Ortakların Yeni Şirkette Ortak Sıfatını Kazanması.....	54
2.3. Birleşmenin Sonuçları.....	56
2.3.1. Tüzelkişiliğin Sona Ermesi.....	56
2.3.2. Tasfiyesiz Dağılma İlkesi.....	57
2.3.2.1. Tasfiyenin Doğuracağı Problemler.....	58
2.3.2.2. Alacaklıların Haklarının Korunması.....	59
2.3.2.3. Tasfiyesiz Dağılmanın Sonuçları.....	59
2.4. Birleşme Süreci.....	60
2.4.1. Planlanma ve Amaçların Belirlenmesi.....	62
2.4.2. Aday Şirketlerin Araştırılması.....	64
2.4.3. Şirketin Değerlendirilmesi.....	65
2.4.4. Belirlenen Şirket İle Görüşme.....	69
2.4.5. Bedelin Ödenmesi.....	72
2.4.6. Birleşme Sonrası Entegrasyon.....	73
2.5. Birleşme Türleri.....	75
2.5.1. Devralma Yoluyla Birleşme.....	75
2.5.2. Devralma Yolu İle Birleşme Süreci.....	76
2.5.3. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Birleşme.....	79
2.5.4. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Birleşme Süreci.....	79

2.5.4.1. Birleşme Kararı	80
2.5.4.2. Birleşme Bilançosunun Çıkarılması.....	80
2.5.4.3. Birleşmenin Hükümleri	81
2.5.4.4. Birleşme Sözleşmesi	82
2.6. Külli Halefiyet İlkesi.....	83
2.6.1. Külli Halefiyet İlkesinin Uygulama Alanı.....	83
2.6.2. Külli Halefiyet İlkesinin Birleşmelere Uygulanması.....	84
2.6.2.1. Mutlak Malvarlığı Hakları Yönünden	84
2.6.2.2. Alacak ve Borçlar Yönünden.....	85
2.6.2.3. Sözleşmeler Yönünden	87
2.6.2.4. Davalar Yönünden	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA ŞİRKET BİRLEŞMELERİ İLE İLGİLİ

DÜZENLEMELER VE BİR UYGULAMA

3.1. Türk Ticaret Kanunu Yönünden Şirket Birleşmesi	89
3.1.1. Bir Anonim Şirketin Diğer Bir Anonim Şirketle Birleşmesi.....	89
3.1.2. Birden Fazla Anonim Şirketin Yeni Kurulacak Bir Anonim Şirket Tarafından Devralınması	89
3.1.3. Bir Anonim Şirketin Sermayesi Paylara Bölünmüş Bir Komandit Şirket İle Birleşmesi.....	91
3.1.4. Bir Anonim Şirketin Bir Kamu Tüzel Kişiliğince Devralınması	91
3.1.5. Limited Şirketlerde Birleşme İşlemleri.....	92
3.1.6. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerin Birleşme İşlemleri ..	93
3.1.7. Birleşme Sürecinde Yapılması Gerekenler.....	94
3.1.7.1. Devrolunan Şirketin Yapacağı Genel Kurul	94
3.1.7.2. Devralan Şirketin Yapacağı Genel Kurul	95
3.1.7.3. Esas Sözleşme Değişikliği ve Bilirkişi İncelemesi.....	95
3.1.7.4. Değiştirme Biriminin Hesaplanması.....	96
3.1.7.5. Yeni Kurulan Şirketin Tescil ve İlanı	97
3.1.8. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanuna Göre Şirket Birleşmeleri	98
3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Birleşme.....	106

3.2.1. Vergili Birleşme	107
3.2.1.1. Birleşme Dönemi	108
3.2.1.2. Birleşme Karının Hesaplanması	109
3.2.1.3. Birleşme Beyannamesinin Verilmesi	111
3.2.1.3.1. Birleşme Öncesi (Kıst) Döneme Ait Beyannamenin Verilmesi	111
3.2.1.3.2. Birleşme Beyannamesinin Verilmesi	112
3.2.1.4. Birleşme Karı Üzerinden Tarh Edilen Vergilerin Ödenmesi	112
3.2.1.5. Birleşme Halinde Geçici Vergi Uygulaması.....	112
3.2.1.6. Birleşme Halinde Sorumluluk	113
3.2.1.7. Tasdik	114
3.2.2. Geçici 5' inci Maddesi Kapsamında Yapılan Birleşme	114
3.3. Diğer Vergi Kanunları Açısından Vergili Birleşme.....	118
3.3.1. Gelir Vergisi Kanunu.....	118
3.3.2. Katma Değer Vergisi Kanunu.....	118
3.3.3. Damga Vergisi Kanunu	119
3.3.4. Harçlar Kanunu	119
3.3.5. Özel Tüketim Vergisi Kanunu	119
3.3.6. 6183 Sayılı Kanun	120
3.3.7. Vergi Usul Kanunu	120
3.3.8. Gider Vergileri Kanunu	121
3.4. Birleşme İle İlgili Özellik Arz Eden Konular.....	121
3.4.1. Birleşme Giderleri	121
3.4.2. Birleşen Kurumlara İlişkin Zararlar	122
3.4.3. Birleşen Şirkete Ait Gayrimenkullerin Satışı	122
3.4.4. Birleşme Primi	122
3.4.5. Birleşen Şirketin, Birleşilen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması	123
3.4.6. Birleşilen Şirketin, Birleşen Şirkette İştirakinin Olması	123
3.5. Kurumlar Vergisi Kanuna Göre Devir (Vergisiz Birleşme)	124
3.5.1. Devir İçin Aranan Şartlar	124
3.5.2. Devir Halinde Vergilendirme Koşulları.....	129
3.5.3. Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi.....	131
3.5.4. Beyanname Tasdiki.....	132

3.6. Diğer Vergi Kanunları Açısından Devir.....	132
3.6.1. Gelir Vergisi Kanunu	132
3.6.2. Katma Değer Vergisi Kanunu	133
3.6.3. Harçlar Kanunu	134
3.6.4. Özel Tüketim Vergisi Kanunu	134
3.6.5. 6183 Sayılı Kanun.....	135
3.6.6. Vergi Usul Kanunu	136
3.6.6.1. Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri	136
3.6.6.2. Devralınan İktisadi Kıymetlere Amortisman Ayırma	136
3.6.6.3. Devir Halinde Yenileme Fonu	137
3.6.7. Gider Vergileri Kanunu	137
3.7. Devirle İlgili Diğer Hususlar.....	138
3.7.1. Devir Giderleri	138
3.7.2. Birleşen Kuruma Ait Zararlar	138
3.7.3. Geçici Vergi Uygulaması.....	139
3.7.4. Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5/1-e Madde Hükümü	139
3.7.4.1. Gayrimenkullerinin Satışı.....	139
3.7.4.2. Gayrimenkullerin Devir Tarihinden Sonra Satılması.....	139
3.8. İşletme Birleşme Uygulaması.....	140
3.8.1. Birleşme Mevzuatına Göre Yapılan İşlemler	141
3.8.2. Değişirme Biriminin Ve Arttırılacak Sermaye Tutarının Hesabı	144
3.8.3. Taraflarca Birleşme İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi	147
4. SONUÇ.....	158
YARARLANILAN KAYNAKLAR	160
EKLER.....	170
ÖZGEÇMİŞ	189

KISALTMALAR

A.A.T.U.H.K.	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş.	Anonim Şirket
B.K.K.	Bakanlar Kurulu Kanunu
B.S.M.V.	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
D.V.K.	Damga Vergisi Kanunu
D.Ş.	Danıştay
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
Geç.	Geçici
H.K.	Harçlar Kanunu
HD.	Hukuk Dairesi
H.U.K.	Hesap Uzmanları Kurulu
K.	Karar
KDV	Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	Kurumlar Vergisi Kanunu
MTV	Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu
M.B.	Maliye Bakanlığı
Md.	Madde
Muk.	Mükteza (Özelge)
Mük.	Mükerrer
Ö.K.C.H.K.	Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun
Ö.T.V.K.	Özel Tüketim Vergisi Kanunu
R.G.	Resmi Gazete
R.K.H.	Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
S.M.M.	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
S.P.K.	Sermaye Piyasası Kurulu
T.P.K.K.	Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
V.İ.V.K.	Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
VUK	Vergi Usul Kanunu

TABLolar**Sayfa**

Tablo 1: Dünyada Birleşme ve Satın Alma işlemleri (2006- 2010).....	39
Tablo 2: Dünya Geneli ve Kıtalar Bazında Şirket Birleşme Hacimleri	40
Tablo 3: 2010 Yılında Gerçekleşen Yerli İşlemler.....	48
Tablo 4: Birleşme Hükümlerine Göre Mevcut TTK. ve Yeni TTK' nın Kıyaslanması.....	99
Tablo 5: Devrolan Çelikkale AŞ' nin 04.02.2009 Tarihli Birleşme Öncesi Bilançosu.....	147
Tablo 6: Devrolan Çelikhali AŞ' nin 04.02.2009 Tarihli Birleşme Öncesi Bilançosu.....	149
Tablo 7: Devralan Çelikkale AŞ'nin 05.02.2009 Tarihli Birleşme Sonrası Bilançosu.....	151

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaşanan hızlı teknolojik değişimler, toplumdaki tüm alanları etkilemiştir. Güçlü ve dinamik kuruluşlar ulusal sınırların ötesine çok daha kolayca erişerek, işletmeler arasındaki rekabeti arttırmıştır. Hızla değişen ortamda şirketlerin varlıklarını sürdürebilmesi pazarın değişen koşullarını takip edebilmeleri ile mümkün olmaktadır.

Ekonomik sınırların ortadan kalkması ile birçok kuruluş daha önceden buldukları pazarlarda yeni ve güçlü rakipleri karşılarında bulmaya başlamışlardır. Bu durum, işletmeleri hayatta kalma savaşına destek verecek ve rakiplerine oranla üstünlük sağlayacak tedbirler geliştirmeye iterken, büyümek ve daha kârlı hale gelebilmek için de yeni yapılanmaları zorunlu kılmıştır. Bunun sonucunda, özellikle son zamanlarda birçok işletmenin gerek ulusal düzeyde, gerek uluslararası arenada rekabet güçlerini artırabilmek amacıyla o güne kadar rakip oldukları veya alıcı-satıcı ilişkisi içinde buldukları ya da tamamen farklı endüstride faaliyet göstermiş şirketlerle güçlerini, pazarlarını ve bilgilerini birleştirme yolunu seçtikleri görülmektedir.

Bu bağlamda, şirket birleşmeleri her geçen gün artan rekabet koşullarının söz konusu olduğu piyasalarda faaliyetlerini sürdüren şirketlerin, daha etkin bir pazar payına sahip olmak için seçtikleri büyüme stratejilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer büyüme stratejilerinden daha hızlı bir yöntem olması açısından işletmeler tarafından daha avantajlı kabul edilmekte ve tüm dünya ülkelerinde hızla artan bir yoğunlukta uygulanmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'na göre birleşme iki veya daha fazla şirketin aktif ve pasiflerini birleştirerek tüzel kişiliklerini sona erdirip yeni bir şirket oluşturmaları şeklinde gerçekleştirilir. Devir ise en az bir anonim şirketin, bütün aktif ve pasifini bir bütün olarak başka bir anonim şirkete devrederek, tasfiyesiz dağılması ve

devralan ortaklığın pay senetlerinden devredilen şirkete verilmesi, devralan şirketin tüzel kişiliğini devam ettirmesi durumu olarak tanımlanmıştır.

Birleşme ile şirketler ölçek ekonomilerinden yararlanarak maliyetlerini hızla düşürme, finansal durumlarını güçlendirme, farklı pazarlara girebilme, bilgi teknolojilerine daha fazla yatırım yapabilme böylece stratejilerini sürekli gözden geçirme olanağına kavuşur.

Ülkemizde Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefi şirket birleşmelerin önemini artırmakta kamu otoritesi tarafından teşvik edilmektedir.

Bu çalışmanın konusu, ticari hayatta oldukça yaygın olan, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konuda kurulabilen şirketlerin birleşmeleridir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKET TÜRLERİ VE BİRLEŞMELERİ

1.1. Şirket Kavramı

Kelime anlamı birleşme olan şirket, iktisadî açıdan bakıldığında, servetlerin, çalışmaların ve zekâların birleşmesidir. İnsanlar, ticaret yapmaya başladıklarından beri, sadece kendi servet, çalışma ve zekâlarının ticarî faaliyetleri için artık yeterli olmadığını görmüşlerdir. Bu nedenle ticarî faaliyetlerinin devamı için başkalarına ihtiyaç duymuşlardır. Bu açıdan bakıldığında şirket; insanların bir menfaat ve kâr gayesiyle servet, çalışma ve zekâlarını birleştirmeleridir (Akşit, 1996: 15).

Şirket, kişilerin belirli ekonomik amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelerek, emek ve varlıklarını, belirledikleri ortak amacı gerçekleştirmek üzere, bir sözleşme ile birleştirmeleri ile oluşan bir kişiliktir (Ataman, 2000: 13).

Bir işletmenin faaliyetleri için gerekli sermayenin bir kişi tarafından karşılanması halinde tek kişi işletmelerinden bahsedilir. Ancak sermayenin birden fazla kişi tarafından sağlanması durumunda ortaklık kavramı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla şirket, birden fazla kişinin birleşip ortaklık kurmaları şeklinde de tanımlanabilir.

İnsanların belirli bir ekonomik amacı gerçekleştirmek üzere bir sözleşme etrafında emek ve sermayelerini birleştirerek, ekonomik güçlerini arttırmak ve riski paylaşmak için kurdukları ekonomik ve teknik birimlere şirket denilmektedir (Gerni, 1996: 1). Şirket, gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik ve beyin güçlerini birleştirerek oluşturdukları yasal, ekonomik ve teknik kuruluştur.

1.2. Şirketin Amacı

İşletmelerin amaçları, genel ve özel amaçlar olmak üzere iki şekilde sınıflandırılabilir (Alpugan ve Demir, 1997: 43).

İşletmenin genel amaçları;

- a) Uzun dönemde kâr elde etmek,
- b) Topluma hizmet etmek,
- c) İşletmenin ömrünü sürekli kılmak (devamlılık).

İşletmenin özel amaçları;

- a) Tüketicilere devamlı daha iyi ve kaliteli mal veya hizmet sunmak,
- b) İşletmede çalışan personeli tatmin etmek (iyi ücret ödemek gibi),
- c) Topluma veya devlete hizmet etmek,
- d) İşletmede çalışmayı (istihdamı) sürekli kılmak,
- e) Bağımsız çalışma arzusu ve saygınlık sağlama (Doğan 1995, 19).

Şirketler de diğer işletmeler gibi kâr elde ederek sermayelerini güçlendirmek, sürekliliklerini sağlamak, günün gelişen teknolojik koşullarına ayak uydurmak ve sahiplerine ekonomik yarar sağlamayı amaçlamaktadırlar (Çaldağ, 1999: 5).

Şirketlerin kuruluş amaçları genel olarak, sermaye ve işbölümü sağlamak, sorumluluğu sınırlamak, riski dağıtmak şeklinde sıralanabilir (Erdoğan, 1997: 2).

Şirketlerin temel amacı, ekonomik nitelik taşımaktadır. Ekonomik nitelik ise kâr elde etme ve şirketin cari piyasa değerini arttırarak sürekliliğini sağlamaktır. Bunun dışında, riskin dağıtılması ve ekonomik bünye içinde tek başına etkin olmayan sermayelerin birleştirilmesi de şirketleşmenin diğer amacıdır (Ataman, 2000: 13).

Şirketin tanımından hareketle, şirketin sahip olması gereken unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Kurucular: Şirketin oluşabilmesi için en az iki kişinin bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu iki kişi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir (TTK. Md.137).

- Ortak bir amacın bulunması: Ulaşılacak istenen ortak bir amaç olmalıdır. Bu amaç; ekonomik, sosyal, kültürel veya ticarî nitelikte olabilir. Hukuken sözü edilen amacın ticarî veya ekonomik olması zorunludur (TTK. Md.138).

- Sözleşme: Ortak amaca ulaşmak için kurucu ortaklar aralarında bir sözleşme yapmalıdır (TTK. Md.140).

- Sermaye: Belirlenen amaca ulaşmak üzere, çeşitli iktisadî kıymetler (para, mal ve emek) sermaye olarak konmalıdır. Şirketlere sermaye olarak; para, alacak, kıymetli evrak ve menkul şeyler, imtiyaz ve ihtira beratları, her tür

gayrimenkuller, şahsi emek, ticarî itibar, ticarî işletmeler, telif hakları gibi iktisadî değeri olan sair haklar konabilir (Erdoğan, 1997: 2). (TTK. Md.139)

1.3. Şirket Türleri

Şirketlerin sınıflandırılması çeşitli açılardan yapılmaktadır. Farklı özellikler dikkate alınarak bu sınıflandırma arttırılabilir. Ancak, literatürde en yaygın sınıflandırma tabi oldukları yasal hükümler çerçevesinde yapılmaktadır Buna göre; şirketler TTK. ve Borçlar Kanununa tabi şirketler şeklinde sınıflandırılabilir.

1.3.1. Borçlar Kanunu Hükümlerine Tabi Şirketler

Borçlar Kanunu'nda düzenlenen şirketler sadece adi şirketlerdir. Adi şirketler, kanunun 520- 544. maddelerinde tanımlanmaktadır.

1.3.1.1. Adi Şirketler

Birden fazla kişinin emek ve sermayelerini ortak bir amaca erişmek için birleştirmeleri ile ortaya çıkan ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen şirketlerin özgün niteliklerini haiz olmayan, aynı zamanda özel kanunla kurulmuş olmayan şirketler adi şirketlerdir (Soydan ve Dokur, 1996: 4).

Adi şirket açık ve gizli olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Açık adi şirket; gerçek ve tüzel kişilerin bir araya gelerek ortak amaçta birleşmelerine denilmektedir. “Özel şirket” adıyla da belirtilen gizli adi şirketin ise dışarıya karşı hiçbir mevcudiyeti yoktur. Üçüncü şahıslar ancak tacir sıfatı ile ortaklığı yöneten ve temsil eden ortağı tanırırlar. Bu ortaklık dışarıdan bakıldığında mevcut olmayan ancak içeriden bakıldığında mevcut olan bir sözleşme biçimidir. Genelde bu iki tür adi şirket geçici işler için oluşturulurlar ve iş sonunda şirket tasfiye edilir.

Adi şirketin belli başlı özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Adi şirket, yasal dayanağını Borçlar Kanunu'ndan alır.
- Adi şirketin kuruluşu belli bir şekle tabi değildir. Şirket sözleşmesi tarafların isteği ile istenildiği şekilde yapılabilir. Şirket sözleşmesi yazılı veya sözlü olarak düzenlenebilir.

- Adi şirketlerin bağımsız bir hukuki varlığı ve tüzel kişiliği yoktur. Adi

şirketlerde bir ticaret unvanına sahip olmak ve Ticaret Sicili'ne kayıt olmak zorunluluğu yoktur.

- Adi şirketlerde kâr ve zararın ortaklar arasında nasıl dağıtılacağı Borçlar Kanunu' nun 523. maddesinde belirlenmiştir. Sözleşme varsa ve sözleşmede kar dağıtımına ilişkin bir hüküm konmuşsa bu hüküm uygulanır. Sözleşmede kâr ve zararın nasıl dağıtılacağına ilişkin bir hüküm olmaması halinde veya bir sözleşme olmadığı takdirde her ortak kâr ve zarara, koyduğu sermaye dikkate alınmadan eşit olarak katılır. Ancak ortaklardan birisi sermaye olarak yalnız emeğini şirkete koymuş ise zarara iştirak etmeyeceği konusunda sözleşmeye bir hüküm konabilir.

- Adi şirketlerde, şahsi emek, ticarî itibar, para, kıymetli evrak, imtiyaz ve ihtira beratları, sınaî haklar, taşınır ve taşınmaz mallarla sair haklar sermaye olarak konulabilir (Soydan ve Ildır, 2000: 11).

1.3.2. Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Tabi Şirketler

Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen şirketler ticaret şirketleridir. Türk Ticaret Kanunu'nun 124- 133. maddeleri ile ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler düzenlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu' nun 124. maddesine göre ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir.

Ticaret şirketleri Ticaret Siciline kayıt olmak mecburiyetindedirler, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir, bilânço esasına göre defter tutmak mecburiyetindedirler. Ticaret şirketleri kendi içinde iki ana gruba ayrılırlar (Kishalı, 1998: 2- 3).

1.3.2.1. Şahıs Şirketleri

Şahıs şirketi, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmakla birlikte, gücünü ve ticari itibarını kurucularından alır. Ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluklarının sınırsız ve zincirleme olması nedeniyle, şirketin sermayesi yanında, kurucuların kişisel servetleri ve itibarları da üçüncü kişiler nezdinde büyük önem taşır (Kishalı 1998, 3).

Şirket ortakların üçüncü kişilere karşı sorumlulukları koymuş oldukları sermaye ile sınırlandırılmamış olup müteselsil sorumlulukları vardır. Bu nedenle

ortaklardan birinin şirketten ayrılması, şirketin mevcut durumunu ve itibarını sarsabilir.

Ayrıca, şahıs şirketlerinde her ortağın eşit oy hakkı vardır, ortakların sermaye payları bölünmemiştir. Her ortak idare, temsil ve murakabe hakkına sahiptir - aksi kararlaştırılabilir-, ortaklık mukavelesi oybirliği ile değişir, ortaklığa girme ve çıkmada böylece oybirliğine tabidir; bazı durumlarda mahkeme kararı aranır, ortaklardan birinin ölümü veya iflası, esas itibariyle ortaklığın son bulmasına yol açar. TTK' da şahıs şirketleri; Kollektif Şirket ve Adi Komandit Şirket olmak üzere iki şekilde kurulabilir (Poroy vd., 2002: 22).

Kollektif şirket, ticarî bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadıyla hakiki şahıslar arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirisinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlandırılmamış olan şirkettir (TTK. Md.153).

Bu tanıma göre kollektif şirketler;

- Bir ticarî işletme çalıştırmak amacıyla kurulabilirler,
- Şirketin türünü ve ortaklardan birinin veya tümünün adını içeren bir ticaret unvanına sahip olmalıdırlar,
- Gerçek kişiler arasında kurulabilirler. Kurucu ortak sayısına ilişkin bir üst sınır olmamakla birlikte kurucu ortak sayısı en az iki olmalıdır,
- Ortaklar, şirket alacaklılarına karşı zincirleme ve sınırsız sorumludurlar. Buna göre alacaklıların alacaklarını tahsil ederken, şirketin varlıkları yeterli olmazsa, ortakların herhangi birinin şahsi mal varlıklarına da başvurma hakları vardır.

Kollektif şirket ülkemizde en fazla kurulan şirket çeşitlerinden biridir. Kollektif şirketlerin yaygınlık kazanmalarının başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Ataman, 2000: 43).

- Şahıs şirketlerinin kuruluş kolaylıklarına sahip olması, kuruluş işlemleri ve sözleşme değişikliklerinin kolaylığı,
- Kuruluşta resmi bir kurumun iznine ihtiyaç olmaması,
- Ortakların kişisel yetenek ve emeklerini sermaye olarak koyabilmeleri,
- Kuruluşta kanunen asgari bir sermaye koyma yükümlülüğünün bulunmayışı,
- Şirketin tüzel bir kişi olarak vergiye tabi olmaması ve kâr dağıtımının ana sözleşmeye göre serbestçe yapılması,
- Kârdan kanuni yedek akçe ayırma zorunluluğunun bulunmaması.

Komandit şirket, ticarî bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirkettir. Şirket alacaklılarına karşı sorumlulukları sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumlulukları sermayesi ile sınırlı olan ortaklara ise komanditer denir. Komandite ortaklar, şirket alacaklılarına karşı kollektif şirketlerde olduğu gibi bütün mal varlıkları ile sorumludurlar. Komanditer ortaklar ise şirkete koydukları veya koymayı taahhüt ettikleri sermaye tutarı kadar sorumlu tutulurlar.

Türk Ticaret Kanunu'nda komandit şirketler, Adi Komandit Şirketler ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler olarak iki ayrı şirket türü şeklinde düzenlenmiştir. Bunlardan Adi Komandit Şirket, bir şahıs şirketi, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket ise sermaye şirkettir.

Komandit şirket gerçek, kişiler arasında kurulabileceği gibi, en az biri gerçek kişi olmak şartıyla gerçek ve tüzel kişiler arasında da kurulabilmektedir. Komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekir (TTK. Md. 243) . Komandite ortakların sorumluluğunun sınırsız olması nedeniyle bunların gerçek kişi olmalarına karşın, komanditer ortaklar gerçek veya tüzel kişi olabilirler.

Komandit şirketler de kollektif şirketler gibi ancak ticarî bir işletme işletmek amacı ile kurulabilir. Komandit şirketin kuruluşu için asgari bir sermaye şartı yoktur.

Komandit şirketin yönetimi komandite ortaklar tarafından gerçekleştirilir. Komanditer ortaklar, şirketi temsil edemezler ve yönetemezler. Komanditer ortaklar, dönem sonunda şirket hesaplarını denetleyebilirler ve kârdan sermayeleri oranında pay alırlar.

1.3.2.2. Sermaye Şirketleri

Sermaye şirketleri, ortakları gerçek veya tüzel kişi olabilen, ortakların sorumluluğu koymuş oldukları sermaye ile sınırlandırılmış, sermayesi paylara bölünmüş şirketlerdir. Ortakların oy hakkı şirkete koymuş oldukları sermaye payı ile orantılıdır.

Bu gruba giren ticaret şirketlerinde, şirket güç ve itibarını, kendi sermayesinden alır. Eğer, üçüncü şahıslar nezdinde şirket bir itibar sağlamışsa,

bunu sermayesine borçludur. Zira sermaye şirketlerinde ortakların şahsi servetleri ve itibarlarının ve özellikle sorumluluk durumlarının şirkete doğrudan bir yarar sağlamayacağı açıktır (Akşit, 1996: 18).

Sermaye şirketleri; Anonim Şirket, Limited Şirket, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket olmak üzere üç şekilde kurulabilmektedir.

a) Anonim şirketler

Anonim şirketler ekonomik yaşamda, tek başına hiçbir gücü ve değeri olmadığı düşünülen küçük tasarrufları bir araya getiren, gerçekleştirdikleri yatırımlar çerçevesinde istihdam alanları yaratan, diğer büyük girişimlere örnek model oluşturan, şirket bünyesi içinde yaratılan gelir ve kazançtan önemli bir kesimin yararlanmasını sağlayan şirketlerdir (Ataman, 2000: 71).

Ülkemizin ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasına büyük ölçüde katkısı olan anonim şirketler; ortaklarının sınırlı sorumlu olması, ortak sayısının sınırlandırılmaması ve ortak paylarının kolaylıkla devredilebilmesi nedeniyle işletmeler tarafından yaygın olarak tercih edilmektedir. Sermaye şirketleri içinde yer alan anonim şirketler etkinliği ile önemli bir konuma sahip bulunmaktadır.

Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mal varlığı ile sorumlu bulunan şirkettir. Ortakların sorumluluğu, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıdır (TTK. Md.269).

- Kanunen yasak olmayan her türlü iktisadî ve ticarî amacın gerçekleştirilmesi için anonim şirket kurulabileceği TTK. Md. 27’ de belirtilmiştir. TTK. Md. 277’ de ise; şirkette pay sahibi en az beş kurucu ortağın bulunması koşulu öngörülmüştür.

Anonim şirketlerin en önemli özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Çaldağ, 1999: 186).

- Şirket tüzel kişiliğe sahiptir.
- Her anonim şirket bir unvan almak zorundadır. Şirketin unvanında işletmenin faaliyet konusunun gösterilmesi ve “anonim şirket” kelimelerinin bulunması şarttır.
- Şirketin esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüştür. Özel kanunlarda aksine hüküm olmadıkça anonim şirketlerde esas sermaye miktarı 50.000 TL’ den aşağı olamaz. Bu miktar Bakanlar Kurulu’nca on katına kadar arttırılabilir,

- Şirket, şirkette pay sahibi olan en az beş kurucu ortakla kurulabilir. Ortaklar gerçek veya tüzel kişilerden oluşur. Ortaklar, şirketten istenildiği anda ayrılabilirler, yani hisse senetlerini devredebilirler.

- Şirket borçlarından dolayı, birinci derecede kendi mal varlığı ile, ortakları ise ikinci derecede ve taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlı olarak sorumludurlar.

-Şirket yasal olan her türlü ekonomik amaç ve faaliyet için kurulabilir.

Anonim şirketler, çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. En yaygın sınıflandırma şekli, ortakların sayısı ve özellikleri dikkate alınarak yapılan sınıflandırmadır. Buna göre anonim şirketler aşağıdaki gibi türlere ayrılabilir:

a- Ortak Sayılarına Göre Anonim Şirketler: Ortak sayılarına göre anonim şirketler ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

- Kapalı Anonim Şirketler (Aile Anonim Şirketleri).

Halka Açık Anonim Şirketler

Anonim şirketin ortak sayısı az (250'den az) ve paylar genellikle aile içerisinde dağılmış ise bu tip anonim şirkete Kapalı Anonim Şirket denir (Gerni, 1996: 75).

2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu' na göre, halka açık anonim şirketler; hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya arz edilmiş sayılan anonim şirketlerdir. 4487 Sayılı Kanun'la değiştirilen SPK' nun 11. maddesi, halka arz edilmiş sayılma halini şöyle düzenlemiştir: “Pay sahibi sayısı 250’ yi aşan anonim şirketlerin hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır ve bu şirketler, halka açık anonim şirket hükümlerine tabi olurlar.”

Diğer bir ifadeyle, ortak sayısı 250’ yi geçen tüm AŞ.’ ler halka açık AŞ. sayılmaktadır (Maç, 2000: 76- 77).

b- Özel Yasalarla Kurulan Anonim Şirketler: Bunlar aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- Bankalar,

- Sigorta Şirketleri,

- İktisadî Devlet Teşekkülleri,

- TC. Merkez Bankası,

- Özel Finans Kurumları.

c- Çok Uluslu Anonim Şirketler: Türkiye’ye yatırım yapmak amacıyla gelen yabancı sermayenin türk ortaklarla kurduğu anonim şirketlerdir. 6224 Sayılı Yabancı

Sermayeyi Teşvik Kanunu ve 1567 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu hükümlerine tabi şirketlerdir. Ülke ekonomisinin yabancı sermayeye açılma politikasına bağlı olarak, yerli ortaklarıyla birlikte yapacakları yatırımlarla ilgili olarak kurulan anonim şirketlerdir.

d- Holdingler: Holding bir şirket türünden ziyade, şirketler arasında bir çeşit birleşmeyi ifade eden bir kavramdır. Holdingler bir örgütlenme biçimidir. Ülkemiz uygulamasında anonim şirket biçiminde kurulan ve “ana şirket” adı verilen bir şirketin, başka şirketleri yönetmek amacıyla o şirketlerin hisse senetlerinden yeterince satın alarak şirketlerin bir örgüt çatısı altında toplanması şeklinde görülür. Bu nedenle şirketlerin birleşme yöntemlerinden biri olan holdingler, çalışmanın devamında ayrıntılı olarak incelenecektir.

e- Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları: Sermaye piyasası ve bu piyasanın işleyişi konusunda bilgi sahibi olmayan küçük tasarruf sahiplerine yatırımlarını iyi değerlendirme ve kârlı yatırım alanı seçmelerinde yardımcı olmak ve menkul kıymet portföyü işletmek üzere kurulan bu şirketler de birer anonim şirket türüdür. (SPK. Md.33). Menkul kıymet portföyü işletmekten amaç, ekonomide faaliyet gösteren diğer anonim şirketlerin hisse senetleri ile tahvillerine yatırım yapmak ve bu yatırımdan kazanç sağlamaktır (Erdoğan, 1997: 120).

Anonim Şirketlerin Kuruluşu: Anonim şirketler, kanunen yasak bulunmayan her türlü iktisadî amaç ve konular için kurulabilir. Ayrıca, esas sözleşmede şirket konusunun açıkça yazılmış olması şarttır. Şirketin ticarî ehliyeti, ana sözleşmede belirtilen iktisadî faaliyetlerle sınırlıdır.

Hukuksal anlamda kuruluş, anonim şirket ana sözleşmesinin yazılı olarak hazırlanıp kurucular tarafından imzalanması ve imzaların noter tarafından tasdiki ile başlar, ticaret siciline tescil ile sona erer. Şirket tescil ile tüzel kişilik kazanır (Altuğ ve Ayboğa, 1996: 40).

Esas sözleşmeyi tanzim ve imza eden ve sermaye olarak esas sözleşmede belirtilen parayı veya paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden pay sahipleri kurucu sayılırlar (TTK. Md.278).

Anonim şirketler Türk Ticaret Kanunu’ nun 276. maddesine göre ani ve tedrici olmak üzere iki şekilde kurulurlar.

Ani Kuruluş, şirket paylarının kurucular tarafından tamamen taahhüt edilmesiyle olur. Ani kuruluşta, en az beş kurucu ortak sermayenin tamamını aralarında paylaşmakta ve kuruluş işlemlerini gerçekleştirmektedirler (Doğrusöz ve Somer, 1992: 7).

TTK.'nın 279. maddesi uyarınca şirket esas sermayesinin tamamının taahhüt edildiğinin, her pay sahibinin taahhüt ettiği sermaye payının türü ve miktarının, sermayenin ödenme süresi ve şartlarının ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur. Buna göre, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin ¼'ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescil tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde, kalanın da en geç üç yıl içerisinde olmak üzere şirkete ödenme zamanı belirtilmelidir. Ani kuruluşta gerekli olan yasal işlemler aşağıdaki gibidir (Bektöre vd, 1997: 109):

- Yazılı bir ana sözleşmenin hazırlanması ve hazırlanan ana sözleşmenin notere tasdik ettirilmesi,

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na müracaat edilerek izin alınması,

- Kuruluşun Ticaret Sicili'ne tescil ve ilanı

Tedrici Kuruluş, şirket sermayesinin bir kısmının kurucular tarafından taahhüt olunması ve geri kalan kısmı için de halka müracaat edilmesi suretiyle olur (TTK. Md.276). Ani kuruluştan farklı olarak tedrici kuruluşta; taahhüt edilen sermayenin en az % 10'u kurucu ortaklarca karşılanır, geriye kalan bölümü için halka başvurulur.

Anonim şirketlerin tedrici kuruluşunda uygulanacak yöntem ve ilkeler, Türk Ticaret Kanunu ile 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer almaktadır. Tedrici kuruluşta da yapılması gereken yasal işlemler ani kuruluşta olduğu gibidir. Tedrici kuruluşta, halkın şirket ana sermayesine iştirakini temin için bazı işlemler vardır. Hisselerin halka arz edilebilmesi için ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu'nun da izin vermesi gerekir. Bunun için de kurucular hisselerin halka sunulacağını SPK'ya bildirirler (Ansay, 1994: 68- 69).

Halkın şirkete ortak olması amacıyla hisse senedi almaya davet edilmesi için aşağıdaki işlemler yapılmalıdır (Altuğ ve Ayboğa, 1996: 43):

- Halkı şirket sermayesine katılmaya davet "izahname",

- İştirak taahhütnamesinin hazırlanması,
- Şirketin kabulü.

b) Limited Şirketler

Sermaye şirketi olan ancak birçok bakımdan şahıs şirketlerinin özelliklerini taşıyan limited şirketler, ülkemizde anonim ve kollektif şirketlerden sonra en fazla uygulama alanı bulan şirketlerdir. Hatta şirket kuruluşlarında birinci sırayı limited şirketler almaktadır. 2010 yılında kurulan şirket sayısı bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında yüzde 17,31 artış gözlemlendi. Kurulan şirketler arasında 18 bin 69 firmayla limited şirketler ikinci sırayı, 2 bin 242 firmayla anonim şirketler üçüncü sırayı aldı.

Türk Ticaret Kanununda Limited Şirket “İki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, ortakların sorumlulukları koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi belirli olan şirkettir” şeklinde tanımlanmaktadır (TTK. Md.507).

Limited şirketler başlıca şu özellikleri taşır:

- Limited şirketlerde ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz. Bu ortaklar gerçek veya tüzel kişi olabilir (TTK. Md.504).

- Limited şirket en az 5 milyar lira sermaye ile kurulabilir. Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak, ortakların koyacakları sermayenin en az 25.000 TL veya bunun katları olması lâzımdır (TTK. Md.507).

- Limited şirketler, hisse senedi ve tahvil çıkaramazlar (TTK. 503).

- Limited şirketler bankacılık ve sigortacılık faaliyetinde bulunamazlar (TTK. 503/3).

- Limited şirketler, anonim şirkette olduğu gibi şirket borçlarından tüzel kişi olarak şirket mal varlığı ile sınırlı olarak sorumludurlar.

Limited şirketler kuruluş sırasında kısaca şu işlemleri gerçekleştirirler:

Ana sözleşme hazırlanır, noterce tasdik edilir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan kuruluş için gerekli olan izin talebinde bulunulur. Kuruluş Ticaret Sicili’ne tescil ettirilir ve Ticaret Sicili Gazetesi’nde ilan ettirilerek şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Daha sonra Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na gerekli belgeler gönderilir (TTK. 509).

Limited şirket ortakları, kuruluşta sermayenin tamamını taahhüt ederek, nakdi sermayenin $\frac{1}{4}$ ' ünü hemen veya en geç tescil tarihinden itibaren üç ay içerisinde, kalanını da en geç üç yıl içerisinde ödeyeceklerdir.

c) Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler

Komandit şirketlerin özel bir türü olan sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, uygulamada pek rastlanmayan bir sermaye şirkettir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket, diğerleri bir anonim şirket ortağı gibi sorumlu olan şirkettir (TTK. Md.475).

Bu şirket ortaklarından bir veya birkaçı komandite, yani sınırsız sorumlu, diğerleri komanditer, yani sınırlı sorumludur. Bu bakımdan ortakların durumu, aynen adi komandit şirkette olduğu gibidir. Ancak, ayrıldığı nokta; sermayesi paylara bölünmektedir. Bu paylar karşılığında da, hisse senedi çıkarılmaktadır. Bu bakımdan da anonim şirketlere benzerler (Akşit, 1996: 132).

1.4. Şirket Birleşmeleri Kavramı

Günümüzde şirketler, bir taraftan rekabet ortamında faaliyetlerini sürdürürlerken, diğer taraftan da büyümeye, gelişmeye çalışırlar. Büyüme yollarından biri olan birleşme kavramına değinmeden önce büyümenin tanımlanması yararlı olacaktır.

Şirketlerde büyüklüğün ölçüsü olarak aşağıda sayılan birçok gösterge, biri veya birkaçı bir arada kullanılabilir. Bunlar kısaca; Şirketin toplam varlıklarının defter değeri, şirketin piyasadaki “firma değeri”, başka bir deyişle pay senetleri ve borçlarının piyasa değerinin toplamı, şirketin toplam satış hacmi, şirkette toplam çalışan sayısı, örgütsel karmaşıklık derecesi, yatırım hacmi ve üretim hacmi olarak özetleyebiliriz.

Büyüme, bu değişkenlerin bir zaman aralığında (t_2-t_1 aralığında) gösterdiği genellikle artma yönündeki değişme olarak tanımlanabilir (Baş, 1990: 46- 47). İşletmeler büyüme eğilimindedirler. Bunun nedenlerinin başında pazardan daha büyük pay alma, kârlılık, verimlilik gibi güdüler gelmektedir (Tenker, 1999: 315). İşletmelerde büyüme, iç büyüme ve dış büyüme olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilir. İşletmelerin faaliyetleri sonucunda yarattıkları ya da dışarıdan temin ettikleri yabancı kaynakları, yeni yatırım alanlarına ayırarak büyümeleri iç büyüme olarak tanımlanmaktadır. Diğer yandan, bir işletmenin diğer işletme veya işletmelerin tamamını veya bir bölümünü ya da varlıklarını satın alarak büyümesi dış büyüme olarak adlandırılır (Baş, 1990: 48).

İşletme birleşmeleri, işletmenin dış büyüme yöntemlerindedir. Bu nedenle işletme birleşmeleri kavramı ile büyüme kavramı, birbirleriyle ilişkilidir. İşletme birleşmeleri, büyümenin nasıl gerçekleştirildiğini gösteren bir kavramdır.

Birleşme sözlük anlamı ile bir olmak, ayrı iken aynı bütün içinde kaynaşmak demektir (Meydan Larousse, 1973: 396). Ticarî anlamda birleşme ise iki şirketin faaliyetlerinin birleştirilmesine verilen genel bir addır. Böylece şirketler varlıklarını ve sorumluluklarını birleştirmektedirler (Ülkü, 2002: 18).

Birleşme iki veya daha fazla işletmenin daha etkin bir ekonomik teşebbüs oluşturma amacıyla bir örgütlenme (organizasyon) altında toplanmasıdır (Akgüç, 1998: 891).

Şirketlerin ve özellikle sermaye şirketlerinin birleşmesini ifade etmek için çeşitli kavramlar kullanılmaktadır. Almanca'da Latince kökenli bir sözcük olan "Fusion", Anglo-Sakson hukuk çevrelerinde "Merger", Amerikan Hukukunda "Consolidation" işletme birleşmelerini ifade etmektedir.

Literatürde genellikle işletme birleşmelerini ifade etmede "merger, acquisition, consolidation" sözcükleri eş anlamlı kullanılmaktadır. Bazı yazarlar, yaklaşık aynı büyüklükteki işletmelerin birleşmelerini ifade etmede "merger", farklı büyüklükteki işletmeler arasında yapılan birleşmeleri ifade etmede de "acquisition", satın alma, devralma kavramlarını kullanmaktadırlar. Birleşen işletmelerin kişiliklerinin ortadan kaldırılıp yeni bir işletmenin ortaya çıkması şeklinde olan birleşmeleri ifade etmede ise konsolidasyon (consolidation) kavramı kullanılmaktadır (Aydın, 1990: 10).

Türk Hukukunda en azından işletmelerden birinin, hem ekonomik hem de hukuksal bağımsızlığını yitirerek işbirliğine gitme olayı "birleşme" kavramıyla ifade edilmesine karşın, uygulama ve teoride bir terim birliği oluşturulamamıştır. Bazen birleşme için genel ve toplayıcı bir kavram olarak füzyon terimi kullanılırken, bazen de merger veya birleşme terimi kullanılmaktadır (Akay, 1997: 14). Bu çalışmada şirket birleşmesi ya da şirket evliliği terimi esas alınacaktır.

1.5. Şirket Birleşmelerinin Amaçları

Büyüme, işletmelerin başarılarını kanıtlamada ve varlıklarını devam ettirmede, başarmak zorunda oldukları önemli bir faktördür. Büyümek zorunda olan işletmelerin ise neden birleşme yolunu seçtikleri konusunda, literatürde pek çok nedenler sayılmaktadır. Bu nedenlerin sayısı ve önem dereceleri de, ülkelerin sosyo-ekonomik koşullarına, işletmelerin özelliklerine, içinde yer alınan toplumun özelliklerine ve zamana göre çeşitlilik gösterebilmektedir (Aydın, 1990: 14).

Birleşmeler, işletmeler açısından bir büyüme aracıdır. Dolayısıyla, işletmeleri büyümeye iten nedenlerle birleşmeye iten nedenler benzerlik göstermektedir (Ceylan, 2000: 284). Büyüme, işletmenin rakiplerinden önce

büyüyebilme olanaklarına kavuşmasını sağlar ve karşılaşacağı güçlükler karşısında kolay mücadeleler vermesine ve direnç göstermesine yardımcı olur (Eren, 1997: 78).

İşletmeleri büyümeye iten temel etken ekonomiktir. Bunun yanısıra, işletme sahip ve yöneticileri ile ilgili yaratıcılık, dinamizm gibi psikolojik faktörler de büyümede önemli rol oynamaktadır.

Şirket birleşmelerinin başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Akkum, 2000: 51):

- Etkinlik ve sinerji,
- Alınan firmanın piyasa değerinin düşük olması,
- Vergi ile ilgili hususlar,
- Firma yönetimi ile ilgili hususlar.

İşletmeleri satın alan firmalar açısından, birleşmeye yönelten sebepler de şu şekilde sıralanabilir (Dinçer, 1998: 287) :

- İşletmenin değerini arttırmak,
- Büyük ölçekli olmanın olumlu sonuçlarından yararlanmak,
- Elde edilecek kaynaklarla faaliyetleri yeniden düzenlemek ve daha verimli hale getirmek,
- Faaliyetlerinde başarısız olan işletmelere yaşama ve gelişme fırsatı kazandırmak.

Birleşme nedenleri aşağıda ana hatlarıyla incelenecektir.

1.5.1. Ölçek Ekonomilerinden Yararlanma

Ölçek ekonomilerinden yararlanma terimi, bir firmada veya endüstri kolunda tesisleri genişleterek, hizmet veya imalat ölçülerini değiştirerek yahut teknik yenilikler getirerek yahut dış çevredeki değişikliklerden yararlanarak

maliyetlerde yahut üretim veriminde sağlanan farkı ifade eder. Ölçek ekonomilerinden yararlanmanın diğer bir yolu da birleşmelerdir (Genel Ekonomi Ansiklopedisi 1988: 722).

Ölçek ekonomileri genellikle şu nedenlerden kaynaklanır (Akgüç, 1998: 889-890):

- AR-GE (Araştırma-Geliştirme) faaliyetlerinin daha ekonomik bir biçimde yürütülmesi,
- Yetenekli yönetici ve personel çalıştırma olanağının artması,
- Büyük ölçekte üretimde bulunmanın maliyetler üzerindeki olumlu etkisi,
- Riskin azalması,
- İşletmenin pazar değerinin oluşumunda kapitalizasyon oranının düşmesi, başka bir deyişle hisse senetlerinin Fiyat/Gelir (Kazanç) oranının yükselmesi sonucu işletmenin pazar değerinin artması.

Ölçek ekonomilerinden yararlanma, diğer koşullar aynı kalmak üzere işletmenin kârlılığını arttırıcı etki yapmaktadır.

Birleşmeyle pazarlama, satın alma, finanslama, araştırma ve geliştirme gibi faaliyetler birleştirilerek etkinlikler arttırılabilir. Büyük miktarlarda satın almalara gidilmesi ve finansal kaynaklara başvurulması, satın alma ve finanslama maliyetlerinde tasarruflar sağlayabilir. Aynı zamanda uzman kişilerden faydalanma olanağı da artabilir (Aydın, 1990: 15).

Birleşerek ölçek ekonomisinden yararlanan şirketler, büyüme ve gelişmesini hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmektedir. Birleşme yoluyla kaynakların rasyonel kullanımı sonucu artan üretim ve maliyetlerin düşmesi ve bu durumun sağladığı rekabet gücü, işletmenin pazardaki etkinliğini arttırıcı bir avantaj sağlamaktadır (Marangoz, 1997: 235).

Ölçek ekonomileri, yatay birleşmelerin doğal amacıdır. Aynı iş kolundaki şirketlerin ölçek ekonomilerinden faydalanmak için birleştikleri görülmektedir. Üretimde ölçek ekonomilerinden sağlanan faydalar, en çok yatay birleşmelerde gözlenmektedir (Ülkü, 2002: 15). Yatay birleşme ile işletmeler, pazar paylarının arttırılması ve rekabetin azaltılmasının yanı sıra, satın aldığı işletmenin araç,

gereç ve makinelerini piyasadan daha ucuza mal edebilecektir. Ayrıca, hazır kapasitelerin satın alınması bu kapasitelerin kurulmasından daha kısa sürede olacaktır (Aydın, 1990: 15).

Dikey birleşmeden sağlanan ölçek ekonomileri üretim süreci üstünde denetimin artması biçiminde ortaya çıkar. Bunun için şirket ya satış yaptığı müşterisiyle, ya da alış yaptığı üreticiyle birleşir. Böylece şirket hammadde kaynaklarını veya dağıtım kanallarını, ya da her ikisini birden kontrolü altına alabilir.

Karma (çapraz) birleşmelerde farklı endüstri dallarında faaliyet gösteren şirketler birleştiklerinden ölçek ekonomilerinden faydalanma daha az olmaktadır (Özutku, 1994: 28).

1.5.2. Sinerji Etkisinden Yararlanma

Sinerji, syn (=birlikte) ve ergon (=çalışma) kelimelerden meydana gelen Yunanca kökenli bir sözcüktür. Bir sistemi oluşturan unsurların faaliyetlerinin birleştirilmesiyle elde edilen sonucun, tek tek unsurların faaliyetlerinden; diğer bir ifadeyle sistemden bağımsız olarak elde edilen sonuçların toplamından daha büyük olması şeklinde tanımlanabilmektedir (Baş, 1990: 45- 46).

Birleşme sonucunda ulaşılan ekonomik güç, birleşen firmaların ekonomik varlıklarının tek tek toplamından daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle, tek tek işletmelerin üretim, yatırım ve pazarlama güçlerinden daha büyük bir değer ortaya çıkmaktadır. Sinerji etkisi ile (2+2=5) açıklanan bu durum; bütünün, kendisini oluşturan parçaların toplamından daha yüksek bir değere sahip olacağını ifade etmektedir (Berk, 1995: 383).

Birleşme, birleşen şirketler açısından bir yatırım kararıdır. Birleşmeden önce şirket yöneticilerinin düşünecekleri ilk şey, birleşmeden sağlanacak bir ekonomik kazanç olup olmadığıdır. Ekonomik kazanç sadece, iki şirketin bir aradaki değeri ayrı ayrı değerlerinden daha büyükse vardır. Örneğin, birleşmiş şirketin değerinin BDAB olacağını, ayrı ayrı firmaların değerlerinin de BDA ve BDB olduğu düşünülürse, kazanç şöyle olur (Ülkü, 2002: 16):

$$\text{Kazanç} = \text{BDAB} - (\text{BDA} + \text{BDB})$$

Eğer kazanç pozitif ise birleşme ekonomik bakımdan haklılık kazanır. Böyle bir kazancın sağlanabilmesi için, birleşmenin veya satın almanın, ilgili şirketin değerleri dışında ek bir net nakit akışı sağlaması gerekir.

$$BDAB = BDA + BDB + NBDAB$$

NBDAB birleşme ile artacak net nakit akışının bugünkü değerini göstermektedir. Birleşmenin sağladığı kazanç hesaplanırken ödeme ve giderlerin de maliyet unsuru olarak dikkate alınması gerekir. Kazancın maliyetten fazla olması durumunda birleşme, şirket yöneticileri için olumlu bir yatırım haline gelmektedir.

Katma değer yaratma isteği, ticarî birleşmeleri teşvik eder. Eğer birleşmiş şirketlerin değeri, tek tek şirketlerin toplam değerinin üzerinde ise iki veya daha fazla şirketin birleşmesi için teşvik edici bir unsurdur (Griffin, 2002: 16).

Birleşme sonucu sinerji etkisinin yaratılabilmesi birleşmelerin en önemli nedenini oluşturmaktadır. Bu bağlamda birleşmeyle oluşabilecek sinerjinin nelerden kaynaklandığının belirlenmesi önem taşımaktadır.

Sinerji etkisi şu nedenlerden kaynaklanabilir:

Faaliyet etkinliğinin artmasına bağlı olarak faaliyet giderlerinin azalması ve kâr marjının yükselmesi, firmanın finansal yapısının düzelmesi veya finansal ekonomiler sonucu, hisse senetlerinin Fiyat/Kazanç oranının yükselmesi, daha düşük borçlanma maliyeti veya borçlanma kapasitesinin genişlemesi sonucu sermaye maliyetinin azalması, pazarda etkinliğinin pazar gücünün artması, yönetim becerisinin yükselmesi (Akgüç, 1998: 893).

1.5.3. Yetenekli Yönetime Sahip Olma

Birleşme nedenlerinden biri de bir diğer işletmede var olan yetenekli ve uzman yöneticileri kendi bünyesine almak olabilir. Nitelikli ve bilgili yöneticileri istihdam etme imkânı sınırlı olan işletmeler için, bu özelliklere sahip diğer işletmelerle birleşmek büyük avantajlar sağlayabilecektir.

Birleşme yolu ile yönetim organizasyonu iyi planlanmamış, yaşı ve büyüklüğü arttıkça yönetim eksikliklerinden doğan sorunların ortaya çıktığı şirketlerde, ihtiyaç duyulan pazarlama, finans, uluslararası işlemler alanında deneyimli yöneticilerle çalışma imkânı sağlanabilir.

Daha iyi işletildiklerinde ya da daha iyi bir malî yönetime sahip olduklarında kazançları artabilecek Şirketler her zaman vardır. Böyle Şirketler, her zaman iyi yönetilen Şirketlerin eline geçmeye adaydırlar (Ertürk, 1986: 28- 29).

1.5.4. İ Büyümeye Göre Avantajlarının Olması

İ büyüme, Şirketler için uzun zaman ve maliyet gerektiren bir faaliyettir. Fakat günümüz koşullarında Şirketlerin büyüme ihtiyaı ani olarak ortaya çıkabilmektedir. Dış büyüme ile diğer bir deyişle başka bir Şirketi satın alma ya da birleşme ile i büyümeyle sağlanamayacak hız ve sürede büyüme gereksinimi karŐılanabilir. Böylece, dinamik ortamda faaliyet gösteren Şirketler değişime ayak uydurabilmek için zaman açısından avantajlı duruma geçebilmektedirler.

Birleşme yolu ile büyümeyi tercih eden Şirketler, aynı zamanda arzu edilen pazarlara kısa sürede girebilmektedirler. Böylelikle daha kolay k r elde etme ve piyasada tutunma Őansı mümkün olmaktadır.

Birleşme yoluyla büyümenin i büyümeye kıyasla bazı üstün yönleri bulunmaktadır; bu  st nl kler aŐađdaki gibi özetlenebilir (Akgüç, 1998: 898- 900) :

Büyümenin Hızla Gerçekleştirilmesi ve Büyümede Dengenin Sağlanması:

Firma için birleşme ya da işletme satın alma yoluyla; yeni üretim araçlarını, yeni üretim teknolojisini, yeni ürünleri, üretim organizasyonunu çalışır durumda kısa sürede ve dengeli bir Şekilde elde etmek olanağı vardır. İ büyüme yoluyla da bunlar gerçekleştirilebilir ancak talebin ani artış gösterdiği dönemlerde bu dengeyi eŐanlı olarak sağlayamamak rakiplerin pazar paylarını arttırmaları tehlikesi yaratabilir.

Maliyetleri Daha DüŐürücü Etkiye Sahip Olması: Üretim kapasitesinin geniŐletilmesi, yeni üretim araçlarının eklenmesi, i büyümeye kıyasla satın alma veya birleşme halinde daha ucuza sağlanabilir. Bu durum özellikle satın alınacak, ya da birleşecek Şirketin güçlü bir araştırma kapasitesine ve/veya değerli sınaî haklara sahip olması halinde daha belirgin olarak ortaya çıkar. Ayrıca i büyümede, nitelikli personeli temin etmek için yüksek ücretler ödemek gerekirken, satın alma ya da birleşme halinde personel de kendiliğinden sağlanmaktadır. KuŐkusuz birleşme yoluyla büyümenin, i büyümeye kıyasla maliyet tasarrufu sağlayıp sağlamadığı, birleşecek firmaya ödenecek bedelle yakından ilgilidir.

Finansman Avantajı: Bir firma aktif ve pasifi ile satın alınırken, bedelin nakden değil, satın alan şirkete ait hisse senetleri verilerek ödenmesi halinde satın alma ek bir finansman gereksinmesi doğurmadan gerçekleştirilebilir. Ayrıca, alınan firmanın likit değerlerinin yüksek olması halinde bu likidite fazlalığı da bir finansman kaynağı olarak kullanılabilir.

Risk Azlığı: Bir firmanın tek başına yeni bir ürün geliştirdiği, yeni üretim teknolojisi uyguladığı, yeni örgütlenme şekilleri denediği durumlarda belirsizlik daha fazla ve dolayısıyla bu amaçla yapılan yatırımlarda zarar etme olasılığı daha yüksektir. Oysa birleşme ve satın alma halinde, bu çalışmalar denenmiş olduğundan çok daha az risk mevcuttur. Amerika'da kimya endüstrisinde firmaların, Ar- ge faaliyetleri ile ilgili risk sermayelerini azaltan teknik bilgiler için kaynak oluşturan bir araç olarak, birleşmeleri kullandıkları görülmüştür (Kula ve Tatoğlu, 1999: 32).

Firmalar Arası Rekabetin Azaltılması: Aynı endüstri dalında faaliyette bulunan firmaların birleşmeleri durumunda aralarındaki rekabet ortadan kalkabileceği gibi, bu firmaların piyasa üzerindeki denetimleri de iç büyümeye kıyasla daha hızlı, fakat daha az riskli bir şekilde artabilir.

1.5.5. Finansal Nedenler

İşletmeler gelişen rekabet koşullarında üstün olabilmek için hızla büyüme eğilimine girmektedirler. Ancak büyümenin finansal bir maliyet olduğu düşünülürse, işletmelerin alternatif finansal kaynağa sahip diğer şirketlerle birleşmeye gitmesi kurtarıcı bir yol olabilmektedir.

Birleşmenin diğer bir nedeni finansal kaynaktır. Birleşme ile sağlanacak finansal ve teknik olanaklar; yabancı şirket kanalı ile kredi temini ve büyümeyi doğrudan destekleme şeklinde olabilir.

İki işletmenin birleşmesi sonucunda varlığını sürdüren veya birleşme sonucu ortaya çıkan firmanın borçlanma kapasitesi, birleşmeye giren işletmelerin ayrı ayrı borçlanabilme kapasitesinden daha yüksek olmaktadır. Borç verenler açısından risklilik derecesi düşmüş olduğundan, daha ucuza borçlanma mümkün olabilmektedir (Ertürk, 1999: 28).

Firmaların birinde borcun ödenmeme riski, birleşme sonrasında diğer firmanın gelirlerinden ödenmesi şeklinde garanti altına alınabilmektedir. Böyle bir garantinin olması borcun riskini azaltmakta, dolayısıyla firmaya borç veren yatırımcılar daha düşük faiz oranları talep etmektedir (Akkum,2000: 54).

Özellikle küçük işletmelerin mevcut finansal güçleriyle gerçekleştiremediği yatırım projeleri, büyük işletmelerle birleşme sayesinde hayata geçirilebilmektedir. Ayrıca bu tür işletmeler, birleşme yoluyla menkul kıymetlerini kamuoyuna aktararak borsa olanaklarından yararlanma fırsatı bulurlar.

Birleşme ile yeni şirketin hisse senetlerine ilginin artması durumunda, şirketin sermaye yapısını güçlendirme imkânı ortaya çıkmaktadır. Birleşme aynı zamanda finansal yapının sağlamlaştırılmasının da bir yoludur.

1.5.6. Çeşitlendirme

Çeşitlendirme, genel olarak, bir şirketin faaliyette bulunduğu sektörlerin sayısını arttırarak gelirlerindeki istikrarsızlığı ve dalgalanmaları azaltmada tercih ettiği bir araçtır.

Durgun veya düşük büyüme hızına sahip bir sektör veya iş kolundaki bir şirket, daha hızlı büyüyen veya büyüme potansiyeli olan ve daha kârlı sektörlerle yatırım yaparak faaliyet alanını çeşitlendirmek isteyebilir.

Çeşitlendirmenin bir nedeni de riski dağıtmaktır. Küçük bir işletmenin yeni bir ürün kuşağına girmesinin riski gerçekten büyüktür. Buna karşılık, işletme daha büyük bir işletmeyle birleşerek, bu projeyi yürütebilir. Çünkü birleşme sonucu ortaya çıkan işletmenin sermaye yapısı içinde muhtemel zarar, aynı ölçüde anlam taşımayabilir (Aydın, 1990: 17).

Aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerle birleşerek gerçekleştirilen çeşitlendirmelerde işletmeler; üretim, pazarlama veya teknoloji risklerini düşürme olanağı elde edebilirler.

1.5.7. Vergi Avantajları

Vergi avantajlarından faydalanma; pek çok birleşmede en önemli faktör olmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde birleşmelerde vergilerin etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada, 7 yıllık (1940- 1947) bir dönem içinde gerçekleşen 1990

birleşmenin dörtte birinde, birleşme nedenlerinin en önemlisi olarak “vergi avantajı” gösterilmiştir (Aydın, 1990: 20).

Kârlı bir işletme, zarar eden bir işletmeyi satın aldığı anda, vergi kanunları çerçevesinde birleşmenin sağlayacağı kâr üzerinden vergi ödeyecektir. İşletmeleri birleşmeye iten faktörlerden biri de kâr veya zararların birleşme yoluyla ileriye veya geriye taşınabilmesidir (Ceylan, 2000: 288).

Birleşmede vergi avantajı iki şekilde ortaya çıkabilir (Akay, 1997: 17- 18):

Vergi açısından işletme birleşmeleri vergiye tabi kılınabilmektedir. Vergilendirilebilme ve vergilendirilememe, birleşme şekline bağlıdır. Şayet, alıcı (birleşilen) işletme nakit olarak ödemede bulunmuş ise bu işlem, satışı yapan işletmenin ya da ortaklarının vergilendirilmesini gerektirir. Diğer bir deyişle, ilgililer satışın yapıldığı tarihte varlıkların satışı üzerinden bir sermaye kazancını ya da zararını kabul etmeleri gerekir. Aynı zamanda, nakit yerine ya da nakitle birlikte herhangi bir “borç aracı” ile ödeme yapılması da vergilendirmeyi engellemez.

Birikmiş zararları olan ve bu zararları gelecek yıllar kârlarından mahsup etme olanağına sahip olan bir işletme, zarar nedeniyle, vergi kanunlarının öngördüğü süre ve tutar içinde sınırlı kalmak kaydıyla, kâr üzerinden vergi ödememe olanağına sahiptir. Yukarıda sözü edilen avantaj, işletmelerin birleşme durumunda da vergi yasaları müsaade ettiği müddetçe söz konusudur. Birikmiş zararları nedeniyle gelecek yıllar kârlarından mahsup yapma olanağına sahip olan bir işletme, kârlı bir işletmeyle birleştiği takdirde, zarar mahsubu nedeniyle, vergi kanunlarının öngördüğü süre ve tutar sınırı içinde kalmak kaydıyla, birleşmenin sağlayacağı kâr üzerinden vergi ödememe imkânına sahip olur. Bu avantajlardan faydalanmak amacıyla, özellikle kârlı olan işletmelerin, ödemek zorunda oldukları vergiden kaçınmak için, zarar eden işletmelerle birleşme ya da satın alma yoluna gittikleri görülmektedir.

Ülkemizde KVK’ da 1985 yılında 3239 sayılı yasa ile yapılan bir değişiklikle zararlı şirketlerin, kârlı şirketler tarafından KVK’ ya göre yapılan devirlerde, feshedilen aktif ve pasifi ile devir alınan bir şirketin geçmiş yıl zararları, devir alan şirketin kurum kazancından indirilmesine imkân tanınmıştır. Söz konusu zarar devralan kurum tarafından 5 yıl içinde kazancından indirilebilecektir. Böylece zararlı bir firmayı aktif ve pasifi ile devralmak, vergi açısından çekici hale gelmiştir. Bu

vergi istisnası 1.1.1994 tarihinde yürürlüğe giren 3946 sayılı yasa ile kaldırılmıştır. Ancak 03.07.2001 tarihli 4684 sayılı yasa ile yeniden uygulamada yerini almıştır.

1.5.8. Rekabetin Azaltılması

İşletmeler arasında serbest ekonominin doğal sonucu oluşan rekabetin olumsuz etkilerinden korunma amacı, ayakta kalabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Şirketin pazar gücünü arttırması, özellikle aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin birleşmesiyle rekabetin azalması sonucu gerçekleşebilecektir. Birleşen işletmeler toplam arzın daha büyük kısmına sahip olarak, pazarda bu güçten faydalanabilirler. Nitekim Amerika’da ilk birleşme faaliyetlerinin bu yönde gelişme göstermesi üzerine anti tröst kanunlar çıkarılarak, uygulamalar engellenmeye çalışılmıştır.

Avrupa Birliği’nde rekabet önleyici şirket birleşmelerine, kartel ve monopolilere ilişkin kuralları ihlal edenler, bunun bedelini, 1992’de bir ihlal davasında görüldüğü gibi 75 milyon Euroya varan ağır cezalar şeklinde ödeyebilmektedirler.(www.deltur.cec.eu.int/güncel/ghaber2-08.html)

Almanya’nın en büyük şirketlerinden Hoechst’un, ABD’ nin önde gelen şirketi Celanese’i satın alarak, dünyanın en büyük kimya şirketi durumuna gelmesinin temel amacı, monopolcü gücün getireceği avantajlardan faydalanmaktır (Aydın, 1990: 25).

1.5.9. Değerli Sınaî Haklara Sahip Olma

Birleşme ile işletmeler değerli sınaî haklara (patent, lisans, know-how gibi) sahip olabilirler. Bu sayede buluş kapasitelerini genişletebilirler ya da patent açısından gelecekte sorun yaratabilecek firmaları satın alarak patent durumlarını güçlendirebilirler.

1.5.10. Büyük Bir İşletme Yaratma

Şirket sahiplerinin ve ortaklarının büyük bir işletme yaratma istekleri birleşmeyi teşvik eden bir unsurdur. Şirketler büyüdükçe yabancı pazara önemli bir

potansiyel giriş gücü oluşturulabilir. Ayrıca, birleşen iki şirket de büyük ise birleşmeden rekabeti engelleyici sonuçların çıkması kaçınılmazdır.

1.5.11. Sermaye Piyasasının Birleşmeyi Olumlu Karşılması

Birleşmeyi teşvik eden bir başka faktör de, birleşmenin sermaye piyasası tarafından olumlu karşılanmasıdır. Büyük işletmelerin gelirleri daha düşük bir iskonto oranından indirildiğinden, piyasa değerleri de yüksek olmaktadır. Böylece, işletmeler birleştiklerinde yeni işletmenin pay başına kazançları artmakta, ayrıca iskonto oranı düşeceğinden, işletmenin değeri yükselmektedir (Ceylan, 2002: 288).

Uygulama sonuçları göstermektedir ki, özellikle büyüme potansiyeline sahip küçük şirketler büyük gruba katıldığında söz konusu büyüme, grubun pay başına kazanç (PBK) rakamlarına yansıtacağından grubun pay senetlerinin pazar fiyatı yükselmektedir (Gönenli, 1988: 574).

1.5.12. Psikolojik Nedenler

Şirket yöneticilerinin şirketlerini büyütme ve daha büyük bir organizasyonu yönetme tutkusu, yönetim alanındaki yeteneklerini gösterme arzusu, şirketlerini yenileme isteği, modası geçmiş duruma düşme kaygısı gibi psikolojik dürtüler birleşme kararlarında etkili olmaktadır.

Bazı yöneticilerin, hızlı büyümedikleri takdirde rakipleri tarafından ezilecekleri korkusuna kapılmaları da onları birleşmeye zorlamaktadır.

Yöneticilerin kişisel yaratıcılığını ve girişim gücünü engelleyen bir örgüt yapısına sahip işletmeler, bu engelleri aşmak ve değişen koşullara uyum göstermek için satın alma ya da birleşme yoluna gitmektedirler.

1.5.13. İşletme Başarısızlıkları

Bir işletmenin başarısızlığı ekonomik veya finansal olabilir. Ekonomik başarısızlık, gelirlerin maliyetleri karşılayamamasından kaynaklanırken, finansal başarısızlık da genel yönetim problemleri veya finansal problemler yüzünden ortaya çıkabilmektedir.

İşletme başarısızlığının nedenleri hakkında yapılan bir araştırmada, başarısız

şirketlerin % 90' ında yetersiz yönetimden bahsedilmektedir (Erdem, 1991: 94).

Bir şirketin yönetimi başka bir şirketin başarısız olduğunu gözlerse, şirketi ele geçirmeye ve zayıf yöneticilerin yerine kendi ekibini getirmeye çalışabilir (Ülkü, 2002: 22). Alıcı şirketlerin ekonomik ve finansal güçlük yaşayan şirketlerle birleşme konusunda çok istekli olması birleşme aktivitelerini arttırmaktadır.

Aynı şekilde finansal güçlük içindeki işletmelerin de yeniden hayata kavuşmak için birleşmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Örneğin, büyük ümitlerle kurulan ve Amerika'da tarifeli uçak şirketleriyle büyük fiyat rekabetine giren genç uçak şirketi People Express Airlines Inc., 1985 yılında 13.5 milyon dolarlık faiz borcunu ödeyemeyeceğini anlayınca Texas Air Corp.'ın birleşme teklifini bir can simidi olarak görmüştür (Aydın, 1990: 24).

Günümüzde işletmeleri birleşmeye iten pek çok neden mevcuttur. Yukarıda sıralanan nedenlerle aynı temele sahip olmakla birlikte, işletmenin içinde bulunduğu çevreye, yönetim felsefesine ve diğer iç-dış faktörlerin etkisine göre bu nedenler çeşitlendirilebilmektedir. Piyasada firmaya saygınlık sağlama, firmanın stratejik yönünü değiştirme, teknolojik gelişmelerden faydalanma gibi etmenler de firmaları birleşmeye yönlendirebilmektedir.

American Motors' un eski başkanı Gerald C. Meyers ' in çözümüne göre uluslararası olumsuz olayların neden olduğu krizlerle başa çıkmanın bir yolu da yabancı rakiplerle birleşmektir (Ülkü, 2002: 22).

1.6. Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması

Şirket birleşmelerini değişik şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Bu çalışmada, şirket birleşmeleri ekonomik faaliyet alanlarına göre ve hukukî yapılarına göre sınıflandırılacaktır.

1.6.1. Faaliyet Alanlarına Göre Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması

Ekonomik faaliyet alanlarına göre şirket birleşmeleri dört ana grupta incelenebilir (Ülkü, 2002: 23):

- 1-Yatay Birleşmeler (Horizontal Mergers).
- 2-Dikey Birleşmeler (Vertical Mergers).
- 3-Dairesel Birleşmeler (Congeneric Mergers).
- 4-Çok Yönlü Dağılma İle Birleşme (Conglomerate Mergers).

1.6.1.1. Yatay Birleşmeler

Yatay birleşme; aynı veya birbirini tamamlayıcı mal ve hizmet üreten, ürünlerini aynı coğrafi pazarda pazarlayan şirketlerin birleşmesidir (Ülkü, 2002: 23). Bu tür birleşmelerde genellikle ölçek ekonomilerinden ve mevcut fonksiyonel uzmanlıklardan en iyi şekilde faydalanma imkânları doğmaktadır. İşletmeler bu yolla başka türlü girme olasılığının az olduğu pazarlara hızlı ve etkin bir şekilde girme olanağına sahip olabilmektedirler.

Yatay birleşmeler, genelde aynı iş kolundaki eski rakipler arasında gerçekleşmektedir. Bu şekilde rekabetin ortadan kaldırılması sık sık başvurulan bir yol olmaktadır. Bu tür birleşmeler aynı sektörde rekabet eden firma sayısının azalmasına yol açtığından, piyasada tekelleşmeyi hızlandıran bir adım olarak görülmektedir (Varlık, 1989: 23). Ancak bu durum birçok ülkede anti tröst yasalarıyla engellenmeye çalışılmaktadır.

Yatay birleşmelerin birleşen işletmeler yönünden sağlayabileceği faydalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Araç, Gereç ve Makinelerde İhtisaslaşma: Araç, gereç ve makinelerin tüm kapasitesi kullanıma açılabilir.

- Pazarlamada Ekonomi: Mal ve hizmet pazarlamasında, reklam ve satış çabaları birleştirilerek etkinlik arttırılabilir, dağıtım kanallarında avantajlı duruma geçilebilir.

- Üretim ve Pazarlamada Benzerlikler: Bir işletmedeki ileri üretim teknolojisinin veya pazarlama faaliyetlerindeki etkinliklerin diğer işletmeye transferi kolaylıkla sağlanabilir. Bu nedenle kaynakların kullanımında etkinlik arttırılabilir (Aydın, 1990: 11).

Rekabetin Kaldırılması: Aynı faaliyet alanında çalışan doğal olarak da rakip olan işletmeler birleşerek rekabeti ortadan kaldırabilir. Böylece ortak amaçlara yönelme imkânı doğmuş olur.

Amerika’da yapılan bir çalışmada, 347 işletmenin üst düzey yöneticilerine yollanan anket formlarından çıkan sonuçlara göre, işletmeleri yatay birleşmeye yönelten güdüler aşağıdaki gibi saptanmıştır (Akay, 1997: 20):

- Daha hızlı büyümeyi sağlamak,
- Ölçek ekonomilerinin sağlayacağı kazançlar,
- Pazar payını arttırmak,
- Coğrafi olarak genişlemek,
- Pay senetlerinin piyasa değerini arttırmak,
- Ürün karışımını geliştirmek ve genişletmek.

Ülkemizde yakın tarihte gerçekleşen Türk Ekonomi Bankası ve Fortisbank gibi bankacılık sektörünün iki önemli kuruluşunun birleşmesi örnek gösterilebilir.

1.6.1.2. Dikey Birleşmeler

İşletmeler, mal ve hizmet üretebilmek için gerekli hammadde, yarı mamul veya ara mamulleri çoğunlukla başka işletmelerden sağlarlar. Öte yandan üretilen mal veya hizmeti nihai tüketiciye ulaştırmak için pazarlama şirketlerine de ihtiyaç duyabilmektedirler.

Dikey birleşme, alıcının nihai tüketici yönünde ileriye ya da hammadde kaynakları yönünde geriye doğru genişlediği birleşmedir (Ülkü, 2002: 24). Genelde bu tür birleşmelerde, işletmeler arasında alıcı-satıcı ilişkisi ya da aynı ürünlerin farklı aşamalarında faaliyette bulunan işletmeler söz konusudur. Böylece bir meşrubat imalatçısı bir şeker üreticisini satın alabildiği gibi (geriye doğru genişleme) ürünü için satış yeri olarak bir lokanta zincirini de satın alabilir(ileriye doğru genişleme).

Büyük sanayi şirketleri, genellikle, geriye hammadde kaynaklarına ve ileriye nihai tüketiciye doğru genişleyerek, üretim süreçleri üzerinde, olabilecek en

yüksek düzeyde kontrol ve koordinasyon sağlamak isterler. Bunu yapmanın bir yolu, bir satıcıyla ya da bir müşteriyle birleşmektir (Ülkü, 2002: 24).

Geriye doğru birleşme ile işletmeler yüksek maliyetlerle sağladığı girdileri kendi bünyesinde daha ucuza üretebilmektedirler. Böylece istenen zamanda ve istenen kalitede girdilerin elde edilmesi kontrol edilebilmektedir. İleriye doğru dikey birleşmede ise işletmeler pazarlama fonksiyonunda sinerji etkisinden yararlanırlar.

1.6.1.3. Dairesel Birleşmeler

Aynı türe ilişkin birleşme olarak da adlandırılan bu birleşmede, birbirleriyle ilgili işlerin birleşmesi söz konusudur. Ancak yatay birleşme gibi aynı ürünü üreten ya da dikey birleşme gibi alıcı- satıcı ilişkisi olan şirketler arasındaki birleşme değildir (Ülkü, 2002: 25). Üretim, ya da dağıtım konusunu oluşturan mal veya hizmet çerçevesinde yer alabilecek ürünlerin, üretim ve dağıtımını denetim altına alabilme amacıyla birleşme çizgisi izlenmektedir. Sigara üreticisi olan Philip Morris' in gıda üreticisi olan General Foods' u alması dairesel birleşmeye bir örnek olabilir. Böylece, iki şirket de ürün dağıtım ağını birleştirerek ulaşım ve denetim kolaylığı sağlayabilecektir.

1.6.1.4. Çok Yönlü Dağılma İle Birleşmeler

Aralarında mal ve hizmet üretimi ve pazarlaması konusunda benzerlik olmayan işletmelerin birleşmesidir. Çok yönlü dağılma ile birleşmelerde amaç, yatırımların birbirleriyle ilgisi olmayan konularda yapılmasıyla riskin azaltılmasıdır (Ceylan, 2000: 285). Çok yönlü dağılma, genellikle finanslama olanakları geniş şirketlerin ekonominin çeşitli kesimlerine hâkim olma gayretlerini de yansıtabilir.

Amerika'da Federal Ticaret Komisyonu' nun yaptığı bir araştırmada belirlendiğine göre, 1954- 1958 yılları arasında görülen tüm birleşme olaylarının %25' i bu tür bir büyüme şeklinde olmuştur (Gönenli, 1976: 11- 12).

1.6.2. Hukuki Yapılarına Göre Şirket Birleşmelerinin Sınıflandırılması

Şirket birleşmelerini hukuki yapılarına göre, biçimsel ve biçimsel olmayan birleşmeler şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

1.6.2.1. Biçimsel Birleşmeler

Belli bir biçime uygun olarak gerçekleştirilen birleşme çeşitleridir. Biçimsel birleşmeler gerçekleşme biçimi açısından; bağımsız birimlerin bağımsızlıklarını koruyarak oluşturdukları birleşmeler (tröst, holding, konsorsiyum, acquisition, joint venture) ve bağımsız birimlerin bağımsızlıklarının ortadan kaldırılarak oluşturulan birleşmeler (merger = birleşme, konsolidasyon, takeover) şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Biçimsel birleşmelerin farklı türlerine genel olarak aşağıda yer verilecektir.

1.6.2.1.1. Tröst

Tröstleşme, terim olarak monopole gidişi ifade etmektedir. Şirketlerin iktisadî bağımsızlıklarını kaybetmeleri suretiyle meydana getirdikleri birliğe tröst adı verilir. Tröstlerde, işletmeler hukuki bağımsızlıklarını korurken, ekonomik bağımsızlıklarını kaybederler.

Tröstler, günümüzde az kullanılan işletmeler arası bir birleşme şeklidir. İlk defa ABD’ de ortaya çıkıp gelişmiştir. Tröstün amacı, iki ya da daha çok işletmenin yönetimini belli bir grup altında toplamaktır. Tröste dâhil olan işletmelerin pay senetleri tröstün senetleriyle değiştirilmekte ve böylece tröst kendine katılan işletmenin yönetimini ele geçirmiş olmaktadır. Tröst türü birleşmeler tekelleşmeye yol açtığı için çeşitli ülkelerde yasalarla engellenmiştir (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001: 150). Nitekim ABD’ de 1890’ da Sherman yasası, tröstler halinde birleşmiş şirket hissedarlarına oy hakkı tanımayan “voting tröst (oy tröstleri)” usulünü kanun dışı saymıştır (Meydan Larousse, 291).

Tröstlerin başlıca çeşitleri; yatırım tröstleri, voting tröstler ve unit tröstleridir. Yatırım tröstleri bir tasarruf ve finansman kuruluşudur. Bu tröstler sermaye yatırımını amaçlarlar. Tröst tarafından sermaye sahiplerinden toplanan sermaye, ülke içinde veya ülke dışındaki çeşitli şirketlerin hisse senetlerine ve tahvillerine yatırılır (Usta,

2000: 153). Bu sermayeler farklı sektörlere ve ülkelere dağıtıldığı için risk de minimize edilmiş olur.

Oy tröstleri diğer bir deyişle oy hakkını satın almış tröstler, şirketlerin hisselerini elinde tutan üçüncü şahısların, şirket genel kurullarında oy verme hakkını satın alarak, kendi sermayelerini riske sokmadan yönetimleri ele geçiren tröstlerdir (Güzey, 1995: 17).

Unit tröstleri borsadan aldığı hisse senetleri ve tahvilleri, oluşturduğu portföyde küçük hisse adetlerine bölerek, bu adetleri (unitleri) tasarruf sahiplerine satar. Bu parçaları satın alanlar bunların gelirlerinden yararlanırlar fakat hissedar durumuna geçemezler. Tasarruf sahipleri istedikleri zaman hisselerini tröste geri verirler. Bu tröstler yatırımcıları vurgunculuk tehlikesinden koruduğu için tasarruf sahiplerince tercih edilir. Anti-tröst yasaların çıkmasıyla günümüzde tröst tipi birleşmeler yerini başka birleşme ve işbirliklerine bırakmıştır.

1.6.2.1.2. Holding

Holding, bir veya birden fazla işletmenin pay senetlerini elinde bulundurarak onların denetimine sahip olan şirkettir (Ertürk, 1998: 43). Holdingleşme günümüzde yaygın olarak kullanılan büyüme aracıdır. Holdingleşme, şirketlerin birleşme şekillerinden biridir. Genellikle, aynı üretim dalında veya birbiriyle ilişkin konularda çalışan teşebbüslerin hisse senetlerinin büyük bir kısmını ele geçirerek kurulurlar (Şimşek, 1995: 63).

Sermaye şirketlerinin holding bünyesinde toplanmalarının amacı yönetim, sermaye ve denetim açısından birleşmek suretiyle, hem finans ve yönetim yapılarını güçlendirmek hem de bu suretle ticarî hayat ve ticarî organizasyonlara daha güçlü katılım sağlamaktır (Usta, 2000: 153).

Holdinglerin esas amacı, rekabeti sınırlandırmaktan çok, hisse senetlerini satın aldığı şirketlerin yönetimini kontrol altına almak ve bu şirketleri daha iyi denetlemektir. Holdingler, ana ve yavru şirketlerden oluşurlar. Ana şirket holding türü birleşmenin yönetim ve denetimini yürütür. Yavru şirketler ise üretim ve pazarlama eylemlerini yürütür.

Holdingler, büyük şirketler topluluğu oluşturduğundan, bu şirketlerin sahip olduğu bütün avantajlardan yararlanabilirler. Bunun için pek çok ülkede kanunlar

holdingleri desteklemektedir. Ülke ekonomisinde sermaye piyasasının gelişmesi ve sermaye birikimi açısından katkıda bulunurlar.

Holdinglelerin çeşitli fonksiyonları vardır. Genellikle küçük ve orta çaptaki işletmeler hisse senedi ve tahvil satmakta zorluk çeker. Fakat iyi tanınmış bir holding kolaylıkla hisse senedi veya tahvil satarak kendi işletmelerine lüzumlu finansmanı sağlar (Hatiboğlu, 1996: 361).

1.6.2.1.3. Konsorsiyum

Konsorsiyum sözcüğü tek yönetim altında toplanmış çeşitli kuruluşları ifade eder. Konsorsiyum, iki ya da daha fazla şirketin belirli bir işi veya projeyi gerçekleştirmek üzere aralarında geçici olarak yaptıkları bir işbirliğidir (Ülkü, 2002: 22).

Konsorsiyumu kuran şirketler hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını korurlar. Baraj, liman, demiryolu, metro, köprü v.b. gibi uzun yıllara sarkan ve büyük sermayeye ihtiyaç duyulan yatırımları gerçekleştirmek için birden çok şirket teknik ve malî imkanlarını birleştirirler. Örneğin, Tunçbilek Termik Santralinin üniteleri, dört Alman şirketinin oluşturduğu bir konsorsiyum tarafından gerçekleştirilmiştir. Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali İtalyan ve Alman şirketlerinin kurdukları bir konsorsiyumla gerçekleştirilmiştir.

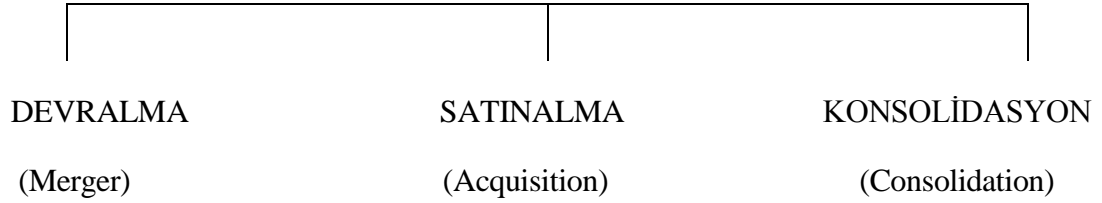
Konsorsiyumlar, yeterli sermayeyi temin etmek ve büyük riskleri birlikte paylaşmak için belirli bir yatırımı gerçekleştirmek üzere kurulan anlaşmalardır. Söz konusu yatırımlar tamamlandığında anlaşma da kendiliğinden sona erer.

1.6.2.1.4. Birleşme (Combination)

Birleşme (combination) iki şirketin faaliyetlerinin birleştirilmesine verilen genel bir addır.

İşletmeler arası birleşmeler aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi üç türde gerçekleşebilmektedir (Akay,1997: 22).

BİRLEŞME (Combination)

Şekil 1: İşletme Birleşme Şelilleri

a). Devralma (Merger): Devralma; bir işletmenin diğer bir işletmeyi tüm aktif ve pasifi ile devralması ve devralınan işletmenin tasfiye edilerek hukuki varlığını kaybetmesidir. Devralma yoluyla birleşmede, devrolan şirket devralan şirketin içinde kaybolur. Devralan şirket tüzel kişiliğini korur. Bu tür birleşme, TTK' da iltihak şeklinde birleşme olarak adlandırılmıştır.

b). Satın Alma(Acquisition) : Genellikle farklı büyüklükteki işletmeler arasında gerçekleştirilen birleşmelerdir. Bu birleşme şeklinde, işletmelerden biri diğer işletmenin varlıklarının tamamını veya bir kısmını satın alır. Satın alma işlemi; varlıkların satın alınması veya hisselerin satın alınması şeklinde gerçekleşebilir. Satın alınan işletmenin hukuki varlığı devam eder.

c). Konsolidasyon (Consolidation): Konsolidasyon iki, ya da daha çok işletmenin hukuki varlıklarının sona ererek yeni bir işletme oluşturmalarına verilen addır. Konsolidasyon halinde birleşen şirketlerin her ikisi de yasal kişiliklerini ve haklarını kaybederler.

Konsolidasyon, küreselleşmenin getirdiği rekabete ayak uydurmak ve yabancı rakiplerle başa çıkabilmek için çıkar yollar arayan yerel şirketler için uygun bir güç birliği yönetimi olabilmektedir (Barın, 1999: 10).

Birleşmenin özel bir hali olan konsolidasyon TTK' da tam birleşme olarak adlandırılmaktadır.

1.6.2.1.5. Ele Geçirme (Take Over)

Ele geçirme; bir şirketin diğer bir şirketin yönetiminin ve hatta bazı ortaklarının istememesine rağmen kontrol, ya da sahiplik elde etmek amacıyla hisse senetlerini satın almasıdır (Baş, 1990: 121).

1.6.2.2. İş Ortaklıkları (Joint Venture)

İş Ortaklığı (joint venture) için şöyle bir tanım yapılabilir: İki veya daha çok kişi veya şirket tarafından kurulan, genellikle geçici ve fakat bazen de süreklilik arzeden ve özel ticarî bir faaliyeti yürütmek, zararı üstlenmek veya beklenen makul bir kazancı paylaşmak amacıyla kurulmuş bir ortaklık türüdür (Tuncer, 1996: 102).

İş Ortaklığı bir, ya da daha fazla ülkeden işletmenin mülkiyetini birlikte üstlendiği bir işletmedir. Bu işletme, yeni kurulan bir işletme olabileceği gibi daha önceden kurulmuş birkaç işletmenin mevcut bölümlerinin birleştirilmesiyle de oluşturulabilir (Aydın, 1997: 12).

Özellikle yeni bir coğrafi bölgeye, ya da yeni bir pazara girildiği zaman tercih edilen iş ortaklıkları; petrol, gaz, otomotiv, kimya, tıp, bilgisayar, robot, inşaat, imalat ve eğlence gibi birçok endüstri dalında şu amaçlara ulaşmak için gerçekleştirilir: Mevcut riski yaymak, finansal kaynak sağlamak, bilgi sağlamak teknoloji transferi sağlamak, teknik uzmanlardan yararlanmak, başka bir pazara nüfuz edebilmek, dağıtım kanallarından yararlanmak vb. (Önal, 1993: 49).

İş ortaklıkları ilk olarak 1800’lü yıllarda ABD tarafından gemicilik ve balina avcılığında; daha sonra da demiryolu ve maden endüstrilerinde yaygınca kullanılan bir yöntem olmuştur. Türk şirketleri, 1980’ li yılların ortasından itibaren yabancı şirketlerle ortaklaşa girişimler yapmaktadır.

Türk hukukunda iş ortaklığı şeklinde bir şirket türü düzenlenmemiştir. Uygulamada iş ortaklıkları için, Borçlar Kanunu içinde düzenlenmiş bulunan adi şirketlere ait hükümler geçerli sayılmaktadır. TTK’ da iş ortaklığı şeklinde bir şirket türüne rastlanmamaktadır. Öte yandan 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 1. maddesine 3239 sayılı kanunla eklenen (E) bendi ile Kurumlar Vergisi mükellefleri arasına iş ortaklıkları şeklinde yeni bir ortaklık türü eklenmiş bulunmaktadır.

İş ortaklıklarının hukuki yapısının adi ortaklık niteliğinde olması, tüzel kişiliğinin bulunmaması, belli bir işi gerçekleştirmek üzere geçici bir süre için kurulmuş olmaları ve faaliyet göstermeleri; aslında faaliyete devamlılık arz eden işletmeler esas alınarak düzenlenmiş olan vergi mevzuatındaki müesseselerle yönlerden çelişmekte ve bu durum uygulamada bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır (Konor, 1997: 27).

1.6.2.2. Biçimsel Olmayan Birleşmeler

Belli bir biçime sahip olmayan, işletmeler arasında işbirliği (kooperasyon) yapmak üzere oluşan birleşmelerdir. İşletmeler amaçlarına ulaşabilmek için, belirli konularda aralarında işbirliğine gitmektedirler. Ancak, bu birleşme biçiminde, işletmeler hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını korumaktadırlar.

1.6.2.2.1. Kartel

Biçimsel olmayan birleşmeler arasında en sık rastlanan tür kartellerdir. Kartel, aynı dalda çalışan iki ya da daha fazla işletmenin rekabeti azaltmak veya ortadan kaldırmak için hukuki bağımsızlıklarını yitirmeden yaptıkları anlaşma ile oluşturdukları tekeli birliktir (Mucuk; 1996: 50).

Kartelleşmede, piyasalardaki rekabeti ortadan kaldırarak tekelleşmeye gitme amacı güdülebileceği gibi; tamamen ekonomik düşüncelerle, tek tek işletmelerin etkinliğini arttırmaya yönelik bir işbirliği de amaçlanabilir (Müftüoğlu, 1999: 463).

Karteller işletmeler arasında yapılan bir sözleşmeye dayanarak kurulan bir işbirliğidir. Yapılan sözleşme metninde yer alan hükümlere göre farklı kartel çeşitleri gerçekleştirilebilir.

Karteller anlaşıldıkları konulara göre aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

a) Fiyat Kartelleri: Kartelin faaliyette bulunduğu sektördeki malların fiyatlarını belirleyen ve üyelerin bu belirlenen fiyatın altında satmamak üzere anlaşıldıkları kartel türüdür. Fakat kartellerin uluslararası alanda en tipik örneği, petrol ihraç eden ülkelerin örgütü OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries)' dir. Bu örgüt, dünyada petrol fiyatlarının 1973- 1980 tarihleri arasında sürekli artırmak suretiyle, üye ülkelerin petrol gelirlerinin daha önce görülmeyen boyutlarda artmasına neden olmuştur (Yükçü, 1999: 1096- 1097).

b) Miktar Kartelleri: Kartele katılan işletmelerin üretim kapasitelerini belirleyen ya da sınırlayan anlaşma türüdür. Böylece üretim miktarını belirli bir düzeyde tutan kartel, fiyatın yüksek düzeyde olmasını sağlamaktadır. Ayrıca mal arzının istenen biçimde ayarlanması ile piyasanın gereksiniminden fazla üretim yapılmaması da sağlanmaktadır.

c) Satış (Pazarlama) Kartelleri: Üye işletmelerin ürünlerini tek elden satmak amacıyla kurulurlar. Bu amaçla oluşturulan örgüt, ürünlerini aracı işletme aracılığıyla pazarlayabileceği gibi, kendisi de pazarlayabilir. Bu tür karteller, üyelerine pazarlama giderlerinin azaltılması, reklâmlardan daha iyi sonuç alınması gibi yararlar sağlayabilirler (Alpugan, 1997: 72).

d) Bölge Karteli: Bu tür kartellerde, üye işletmeler ürünlerinin satıldığı pazarları kendi aralarında paylaşırlar. Bu kartel türünde, üye işletmelerin her birinin kendisine tahsis edilen bölgede tekeli bir konuma sahip olması amaçlanır.

e) Satın Alma Karteli: Aynı hammaddeyi kullanan işletmeler arasında kurulan kartellerdir. İşletmeler arasında satın almadaki rekabeti önlemek ve üretim girdilerini tek elden satın almak amaçlanmaktadır.

f) Uluslararası Karteller: Özellikle gelişmiş ülke işletmeleri veya çok uluslu işletmeler kendi aralarında anlaşarak az gelişmiş ülkelerin mallarını (hammadde gibi) ucuz fiyata satın alırlar ya da az gelişmiş ülkelere sattıkları malların fiyatlarını yüksek düzeyde tutarlar (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001: 148).

1.6.2.2.2. Centilmenlik Anlaşmaları (Gentlement's Agreements)

Centilmenlik anlaşmaları, işletmeler arasında karşılıklı güven esasına dayanan, yasal açıdan bağlayıcı nitelikte olmayan belli amaçların gerçekleşmesine yönelik yazılı veya sözlü anlaşmalardır. İki veya daha fazla işletme, aralarındaki rekabeti kaldırmak amacıyla ortak bir üretim, pazarlama ve finansman politikası güdeceklerine ilişkin geçici veya sürekli nitelikte centilmenlik anlaşması yapabilirler (Doğan, 1995: 62).

İşletmeler arası yapılan söz konusu protokol, genellikle sözlü olarak yapılır. Örnek olarak, aynı alanda çalışan iki büyük şirketin birbirinden eleman transfer etmemek konusunda centilmenlik anlaşmasına varması veya bankaların devletçe

serbest bırakılan mevduat faiz oranlarını, kendi aralarında sözlü olarak belirlemeleri gösterilebilir.

1.6.2.2.3. Çıkar Grupları (Communities of Interest)

Çeşitli işletmelerin hisse senetlerinin genellikle aile bireylerinden veya birbirine çok yakın olan kişilerden oluşan belirli bir grubun elinde toplanması, söz konusu grubun ayrı ayrı işletmeleri tek bir amaç doğrultusunda yönetebilmesini ifade eder (Ataman, 2001: 381).

1.6.2.2.4. Havuzlama (Pool)

Aralarında rekabet olan şirketlerin fiyatları, patentleri veya pazarları bir araya toplamak için oluşturulan işbirliğidir. Geçici ve gizli bir işbirliği olması nedeniyle kartele benzer. Bu tür işbirlikleri, tüketici aleyhine ve tekelci bir karakter taşımaktadır. Ayrıca, bu işbirliğini dışarıdan anlamak oldukça zordur (Özdemir, 1999: 424).

1.6.2.2.5. İşbirliği İçinde Çalışan İşletmeler (Interlocking Directories)

İki ya da daha fazla işletmenin yönetim kurullarının aynı kişilerden oluşması halinde, ayrı ayrı işletmelerde birleştirilmiş bir politikadan söz edilebilir. Tröstleşme açısından önemli olduğundan, çeşitli yasalarla önlenmeye çalışılmaktadır.

1.7. Şirket Birleşmelerinin Tarihsel Gelişimi

II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan ekonomik ve sosyal değişimler, fiyatların ve kârların artması, şirketleri dışsal büyümelere, özellikle de birleşmelere yöneltmiştir.

İlk şirket birleşmelerine ABD’de 1880’ li yıllarda rastlanır. 1900’ lerin ilk yıllarına kadar belli bir yoğunlukta birleşmeler gözlenir. Dünya ekonomisi çerçevesinde bakıldığında 1940’ lardan 1970’ lere kadar çok yoğun ve dikkat çeken sayıda birleşme faaliyetleri görülmüştür. 1970’ lere doğru gelindiğinde anti tröst yasalarla birleşmelerin kontrol altına alınması ile hızı kesilmiştir (Güzey, 1995: 31).

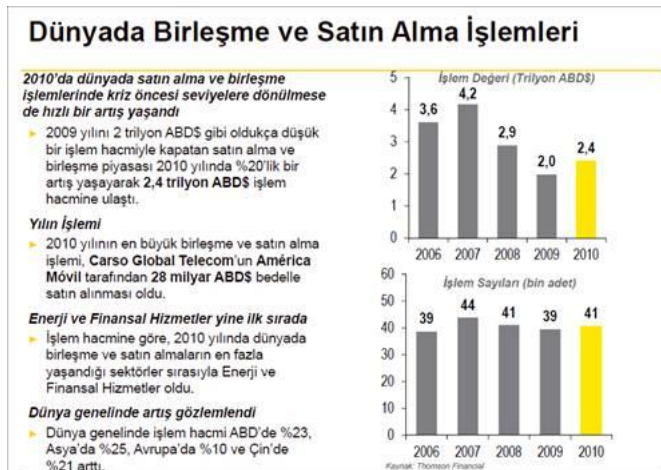
Önceleri Amerika’da görülen birleşme hareketleri ardından Avrupa

ülkelerinde giderek artmış, uluslararası düzeyde yaygınlaşmaya başlamıştır. Dünya çapında tanınan şirketlerin ortaklıklar kurarak yeni dev şirketler yaratması, piyasaları uluslararası boyutta etkilemiş ve şirket birleşmelerinin önemini ortaya çıkarmıştır.

Anglo- Sakson ülkelerinde 1980' li yıllarda oldukça yoğun yaşanan şirket evlilikleri Fransa, Almanya ve Japonya gibi ülkelerde fazla itibar görmemiştir. Bu ülkelerin sosyal yapıları ve ekonomik sistemlerindeki farklılıklar şirketlerin uluslararası boyutta birleşmelerini oldukça zorlaştırmıştır. Örneğin, İtalyan lastik üreticisi Pirelli'nin Alman Continental şirketi ile yapmak istediği ortaklığa Alman Merkez Bankası karşı çıkmış ve engellemiştir. Ancak 1988'den bu yana Japonya'da şirket birleşmelerinde eskiye nazaran artış görülmektedir.

Günümüzde birleşmelerin şirketlere sağladığı büyük avantajlar birleşme hareketlerini hızlandırmıştır. 2010 yılı boyunca dünya üzerinde gerçekleşen birleşme satın alma işlemleri 2009 yılına göre % 20 artmış, işlem değeri açısından 2.4 trilyon dolara ulaşmıştır. 2008, 2009, 2010 yılında gerçekleşen bölgeler bazında şirket birleşmeleri hacimleri aşağıda gösterilmiştir (Milliyet Gazetesi, 03.04.2011).

Tablo: 1 Dünyada Birleşme ve Satın Alma İşlemleri (2006- 2010)

Tablo 2: Dünya Geneli ve Kıtalar Bazında Şirket Birleşme Hacimleri

BÖLGE	2008	2009	2010
Dünya Geneli	2931 100	2.073 241	2.403 155
Gelişmiş Ülkeler	841 999	539 598	99 936
Avrupa	569 397	333 546	79 978
Kuzey Amerika	226 517	116 554	10 216
Diğer Gelişmiş Ülkeler	46 084	89 498	9 743
Gelişmekte Olan Ülkeler	139 677	99 805	16 944
Afrika	9 914	8 214	186
Latin Amerika ve Karayipler	38 514	2 584	-721
Asya	91 236	89 257	17 306

Kaynak: UNCTAD cross-border M&A database
<http://www.unctad.org/Templates/Search.asp?intItemID=2068&lang=1&frmSearchStr=M%26A&frmCategory=all§ion=whole>

1.7.1. Amerika' da Şirket Birleşmeleri

Giderek artan birleşmelerin Amerikan ekonomisinde derin etkileri olmuştur. Sanayileşmiş ülkelerde meydana gelen birleşme ve devralmalar, muhtemel bir kriz karşısında önlem almaya yönelik hareketler olarak ortaya çıkmaktadır.

Amerika'da birleşmeler dört büyük birleşme dalgası halinde gerçekleşmiştir. Birinci dalga 1800' lerin sonlarında; petrol, çelik, tütün ve diğer temel endüstrilerde yeni şirket kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. İkinci dalga, 1920' lerde hisse senetleri piyasasındaki patlamanın, malî girişimcilere yardım, haberleşme ve otomotiv sektörlerini de kapsayan çok sayıdaki endüstri dalındaki şirketleri birleştirme imkânı sağladığı dönemdir. Üçüncü dalga, 1960'larda çok yönlü dağılma ve çeşitlenme ile birleşmelerin gerçekleştiği dönemdir. Dördüncüsü ise 1980' lerde başlayan ve hala devam eden süreçtir (Ülkü, 2002: 33). Küçük ve orta ölçekli fabrikaların, özellikle ağır sanayi sektöründe bulunan büyük firmalarla rekabet edebilmek için dayanışma yoluna gitmeleri sonucunda, ilk birleşme hareketleri yatay birleşmeler şeklinde ortaya çıkmıştır (Göktaş, 2001: 112). Son zamanlardaki

birleşmelerin de gruplaşma şeklinde olduğu gözlenmektedir. ABD’de 1965- 1975 yılları arasındaki birleşmelerin % 80’ i gruplaşma şeklindedir (Ertürk, 1998: 28).

Birinci dalgadaki birleşmeler için literatürde tekelleşme için birleşme (Merging For Monopoly) ifadesi kullanılmıştır. Birleşme faaliyetleri temelde monopol ya da monopole yakın endüstriyel yapılar olarak kendini göstermiştir. Bu dönem sonunda, 20. yüzyıl Amerikan endüstrisi şekillenmiş ve başlıca endüstriyel gruplar meydana gelmiştir. General Electric, American Tobacco, Du Pont, Kodak bunlar arasında sayılabilir.

1920’ lerdeki pay senetleri piyasasındaki patlamanın etkisiyle malî girişimciler birleşme olanağını bulmuşlardır. 1920’ lerdeki birleşmelerin geniş bir bölümü IBM, General Foods ve Allied Chemical vakalarında olduğu gibi ürün genişletme, gıda maddeleri perakende satışları, büyük mağazalar zincirleri alanında pazar genişletmeye ve madencilik ile metal sanayiinde dikey birleşmeler şeklinde görülmüştür (Arpacık, 1998: 128).

Üçüncü birleşme döneminde birleşmeler, 1920’ li yıllardaki birleşmelere kıyasla çok yüksek rakamlara ulaşmıştır. Üçüncü dalgada çok yönlü dağılma ve çeşitlenme ile birleşmeler (conglomerate) artmıştır.

Bu dönemde şirket ele geçirmelerinin önemli ölçüde artması nedeniyle 1968’de William Yasası çıkarılmıştır. Celler-Kefauver Anlaşması da bu anti tröst yasalara eklenmiştir. Çıkarılan yasalara uygun olmayan birleşme ve satın almalara izin verilmemiştir. Örneğin, 1970 yılında Amerika’nın üçüncü büyük televizyon şirketi ABC ile büyük bir haberleşme şirketi olan ATT birleşerek ülkenin en büyük şirketi haline gelecek iken, bu birleşme Yüksek Mahkeme’ ce iptal edilmiştir.

Birleşmeler 1968 yılında en yüksek noktaya ulaşmıştır ancak sonrasında hızlı bir düşme görülmüştür. Bunda idarenin uyguladığı anti tröst politikaların ve birleşmelerde sağlanan vergi avantajlarının azaltılması gibi uygulamaların ve büyümenin getirdiği yönetim zorluğunun da bu düşüşte rolü vardır (Aydın, 1990: 26). 1969’daki vergi reformundan sonra birleşmelerin avantajları daha da azalmıştır.

Şirket birleşmeleri 1980’ li yıllardan itibaren, tüm dünyada önemli bir uygulama alanı bulmuştur. Enerjinin pahalı hale gelmesi liberalizasyon sonucu artan yabancı rekabet ve hızlı teknolojik gelişmeler, birleşmeleri körükleyen etkenler olmuştur. Ayrıca pay senetlerinin piyasa değerinin düşmesi şirketler için iç büyümeye göre, diğer

şirketleri ele geçirerek büyüme daha ucuz hale gelmiştir. (Baş, 1990: 54). 1980' li yılların ortalarında önemli ölçüde ele geçirme (takeover) faaliyetleri görülmüştür (Ülkü, 2002: 34). Bu birleşmeler ele geçirilen şirketlerce desteklenmemesine rağmen gerçekleştirilmiştir. Zorla elde etme yöntemi olan bu ele geçirmeler dönemin karakteristik özelliğidir.

ABD' de 1980' li yıllardaki birleşmeler Du Pont, General Motors, General Electric ve IBM gibi dev şirketleri kapsamakta ve parasal değerler rekor düzeylere ulaşmaktadır. Örneğin, ABD' nin en büyük şirket evliliği 1988 yılında gerçekleşmiştir. Amerika'nın en büyük sigara üreticilerinden Phillip Morris, sigara piyasasının düştüğü dar boğazdan etkilenmemek için yiyecek piyasasına girmiştir.

1980' li yılların başlarından itibaren, ABD bankacılık sektörü yılda ortalama 600 banka birleşmesi ile sürekli bir banka birleşmeleri süreci yaşamaktadır (Gösterici, 2000: 59).

Amerikan tarihindeki en büyük şirket evliliği, America Online (AOL). İle Kablo-Tv şirketi Time Warner arasındaki birleşmedir. Amerikan Federal İletişim Komisyonu (FCC) dünyanın en büyük internet hizmeti kuruluşu AOL ile Time Warner arasındaki 160 milyar dolarlık birleşmeye onay vermiştir.

Bilgisayar devi Hewlett Packard Compaq Computer' ı 25 milyar dolarlık hisse senedi karşılığı satın almak için teklif götürmüştür. İki bilgisayar devinin satışlardaki düşüş ve fiyat kırma rekabetinin zorlaştırdığı koşullarla daha iyi mücadele edebilmek için birleşmeye gidecekleri beklenmektedir (www.ntvmsnbc.com, 04.09.2001).

Dünya ekonomisinde birleşmelerin liderliğini ABD elinde tutmaktadır. ABD'de 2010 yılında birleşen şirketlerin malî değeri 2009 yılına göre % 68 oranında artarak 984 milyar dolara ulaşmıştır.

1.7.2. Avrupa'da Şirket Birleşmeleri

Avrupa'da şirket birleşmeleri II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1950' li yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. Avrupalı şirketler bu savaştan sonra büyük ABD şirketleri karşısında korkuya kapıldıklarından büyük şirketler kurmaya yönelmişlerdir. Özellikle 1980' li yılların ikinci yarısında patlama görülen Avrupa'daki şirket birleşmelerinin nedenleri arasında, tek pazar oluşumunun öncesinde piyasa pozisyonunun kuvvetlendirilmesi (%25) genişleme (%20) faaliyetlerin birbirini

tamamlayıcı nitelikte olması (%20) yeniden yapılanma (%15) araştırma geliştirme (%20) gibi nedenler sıralanabilir (Diyarbakırlıoğlu, 1996: 36). 1980 yılında şirket birleşmelerinde Avrupa ABD'den daha öndedir. 1990' da 1989' a göre % 109 oranında artış olmuştur.

Avrupa'da 2000 yılının ilk çeyreğinde birleşen şirketlerin sayısı geçen yıllara oranla % 45 artmıştır. Üç ayda Avrupa'da, toplam 341,42 milyar dolarlık şirket evliliğine imza atılmıştır. Ayrıca, dev birleşmelerin dışında Avrupa'da irili ufaklı 3714 şirket evlenmiştir. Analistler, Avrupa'da birleşmelerin hızla artacağını ve birleşmelerin en çok teknoloji, telekomünikasyon, ilaç ve finans sektöründe görüleceğini tahmin etmektedirler (Milliyet Gazetesi, 03.04.2000).

1.7.2.1. İngiltere

İngiltere'de 1960' lı yıllarda popüler olan birleşmeler, 1965 yılına kadar giderek artmış, daha sonraki yıllarda monopolü önleyici yasaların çıkarılmasının da etkisi ile azalmıştır.

İngiltere'de birleşmeler Tekeller ve Birleşmeler Komisyonu tarafından denetlenmektedir. 1965 yılında çıkarılan Tekeller ve Birleşmeler Yasası (Monopolies and Mergers Act) ile birleşmelere ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, birleşme sonucunda pazarın 1/4' e sahip olunması ya da belirli bir tutarı aşması halinde bu birleşmeler komisyon tarafından incelenip, tekelleşme yaratıp yaratmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

1970' li yıllarda birleşmeler, işletmelere katılma ve yeni pazarlara girmek amacıyla tekrar yaygınlaşmıştır. Amerikan dolarının değer kaybetmesi ve borsada hisse senetleri fiyatlarındaki düşmeler, İngiliz şirketlerini, uluslararası boyutlarda birleşmelere teşvik etmiştir (Aydın, 1990: 28- 29).

1980'li yıllarda İngiltere ekonomisinde iki önemli gelişme olmuştur. Bunlardan ilki, sanayide tahmin edilemeyen boyutlarda birleşme faaliyetlerinin görülmesi, ikincisi ise İngiltere şirketlerinin, uluslararası alandaki birleşmelerinin artışıdır.

Günümüzde de İngiltere'de büyük çapta birleşmeler yaşanmaktadır. Avrupa'nın en büyük birleşmesi İngiliz ilaç firması Glaxo-Wellcome ile Smithkline Beechan'ın 76 milyar dolarlık evliliğidir. İngiliz BP Amaco şirketi, American

Atlantic Richfield şirketini 27,6 milyar dolara, İngiliz Vodafone şirketi American Airtouch telekomünikasyon şirketini 56 milyar dolara devralmıştır.

1.7.2.2. Fransa

Fransa'da çok sayıda bulunan küçük işletmelerin birleşmesi desteklenmektedir. Bu nedenle şirket birleşmelerinde hızlı bir artış görülmektedir. 1967 yılında Sanayi Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyete geçen Şirketler Arası Birleşmeler Bürosu, birleşmeler konusunda şirket yöneticilerine bilgi vererek, tavsiyelerde bulunmaktadır.

Fransa'da 1965 yılında gerçekleşen birleşmeler, 1957 yılında gerçekleşenlerden üç misli daha fazla olmuştur. 1966 yılında özellikle banka, otomobil, metal ve yün sanayinde birleşmeler yapılmıştır. Renault ve Peugeot otomobil şirketlerinin birleşmesinden sonra, Fransa'da en büyük birleşme devlete ait iki büyük bankanın birleşmesidir.

1.7.2.3. Diğer Bazı Avrupa Ülkeleri

Almanya'da birleşmeler için Federal Kartel Ofisi'ne başvurarak izin alınması zorunludur. 1958' den itibaren birleşmelerde artış görülmüştür. Devletin de teşvikiyle şirket birleşmeleri 1982- 1991 yılları arasında büyük gelişme göstermiştir.

Birçok Avrupa ülkesinde dünya ligine yükselen şirketlerin doğuşu yerel evlilik ve birleşmeler ile olmuştur (Yıldırım, 2001: 118). Almanya'nın iki büyük bankası Deutche Bank ile Dresdner Bank 29 milyar dolarlık bir birleşme ile Avrupa'nın en büyük şirket evliliğini gerçekleştirmiştir.

Son yıllarda Avrupa'da şirketlerin, Amerikan ve Japon şirketlerinin rekabetine karşı daha güçlü olmak için uluslararası birleşmelere de imza attığı görülmektedir. Bu birleşmeler sonucunda ülkeler arası bir yabancı sermaye hareketi görülmektedir. Avrupa'daki firmalarla birleşmek isteyen gelişmiş ülke firmalarının da bu pazarda yer alması ve rekabet üstünlüğünü arttırması mümkün olmaktadır.

Dünya genelinde 1999 yılında 5 bini aşkın şirket birleşmesi kaydedilmiş, bunun 2785' i Avrupalı şirketler, 1808' i ABD' li ve Kanadalı şirketlerce gerçekleştirilmiştir. Ayrıca en pahalı maliyetli 10 şirket birleşmesi de yine Avrupa şirketlerince yapılmıştır.

Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) Malî Piyasa Trendleri Raporuna göre, şirketler arası birleşmeler ve satın almalar 1999 yılında % 50 artıp, toplam değeri 767 milyar dolar olmuştur. Bunların yaklaşık %75' i Avrupa ülkelerinde gerçekleşmiştir (www.ntvmsnbc.com, 20.07.2000).

1.7.2.4. Avrupa Birliği ve Şirket Birleşmeleri

AB'nin temeli olan Avrupa Ekonomik Topluluğu, 25 Mart 1957' de Belçika, Fransa, F. Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda tarafından imzalanan Roma Anlaşmaları ile kurulmuştur. Bu anlaşmanın üçüncü maddesinde belirtilen iki önemli amacı şöyle sıralanabilir: (Aydın, 1989: 321) :

- Üye devletler arasında insan, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımını zorlaştıran engelleri ortadan kaldırmak,
- Ortak pazarda rekabetin bozulmayacağını garanti eden bir kurumun tesis edilmesi.

Avrupa Topluluğu Komisyon'unun çalışmalarının ana hedefi Topluluk' da iş ve yatırım atmosferi açısından homojen bir yasal düzen yaratmaktadır. Üye ülkeler arasındaki ticaretin serbestleştirilmesi, kıt kaynakların etkin dağılımının sağlanması hedeflenmektedir.

AB' yi kuran Roma Anlaşması'nın hiçbir maddesinde "birleşmelerin kontrolü" ile doğrudan ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. AT Komisyonu'nca 9 Ekim 1978' de kabul edilen ve 20 Ekim 1978 günü yürürlüğe giren 3. yönerge ile devralma ve iki veya daha fazla anonim şirketin birleşerek yeni bir ortaklık kurmalarına ilişkin birleşmeler düzenlenmiştir. 21 Aralık 1989 tarihinde işletmeler arası birleşmelerin kontrolü hakkında bir tüzük hazırlanmıştır. Konsey'in 21 Eylül 1990'da uygulamaya koyduğu (EEC/4064/89) sayılı söz konusu birleşme tüzüğüne göre, Topluluk düzeyindeki bütün şirket birleşmeleri, devralmalar ve ortak girişimlerin kurulması çalışmaları, Komisyon'un yetkisi alanına alınmıştır Böylece bu yeni tüzüğe göre belirlenen birleşme şartları;

- Birleşmedeki ilgili işletmelerin tümünün, dünya çapında gerçekleştirdiği satışlar toplamı 5 milyar Euro'dan fazla olması,

- Bu işletmelerden en az ikisinin, her birinin Topluluk çaplı satışları toplamı 250 milyon Euro'nun üstünde olması,

- Bu işletmelerin her birinin toplam satışlarının üçte ikisinden fazlasını tek ve aynı üye devletle gerçekleştirmeyecekleri kararları kabul edilmiştir.

Bu tüzükle, birleşmeye katılan şirketlerin toplam cirosunun belirli limitleri aşması halinde uygulanmaktadır. Bu limitlerin altındaki şirket birleşmeleri için, üye devletler, ulusal yasalarını uygulayabilmektedirler. Komisyon, kendisine bildirilen birleşmelerin rekabeti önleyici bir durum yaratıp yaratmadığını inceledikten sonra, onaylama veya reddetme yetkisine sahiptir.

Geçmişte ABD. şirketlerine özgü görülen birleşme ve devralmalar 1990' lı yıllarda AB şirketlerinin de belirgin özelliği haline gelmiştir. 1999 yılına ait dünyadaki birleşme ve devralmalar içinde AB şirketlerinin % 38 payla önemli bir payı vardır.

Avrupa'da mevzuatın esnekleştirilmesi, rekabetin serbestleştirilmesi ve para birliği gibi etkenler şirket birleşmelerini teşvik edici unsurlar olmaktadır. Uluslararası alandaki kıyasıya rekabet, birleşerek maliyetlerden tasarruf edilmesi ve benzer faaliyetlerin bütünleştirilmesi birleşme trendini desteklemektedir.

1.7.3. Türkiye'de Şirket Birleşmeleri

Türkiye'de şirket birleşmelerinin diğer ülkelerdeki örneklerle karşılaştırıldığında oldukça düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Birleşmeler, daha çok zor durumda olan şirketlerin ekonomiye tekrar kazandırılması amacıyla yapılmaktadır. 1950' lerden sonra özellikle kamu ve bankacılık sektöründe birleşmeler yaygınlaşmıştır.

Ülkemizde bilinen ilk birleşme, 1874 yılında gerçekleştirilen Avusturya sermayeli Avusturya Osmanlı Bankası ile Fransız- İngiliz sermayeli Banka- i Osman- i Şahane' nin birleşmesidir (Türk, 1986: 185). 1933 yılında Türk Ticaret Bankası ile Üsküdar Bankası arasında gerçekleşen birleşme ise Cumhuriyet Döneminin ilk birleşmesidir. 1959 yılında Türkiye Eski Muharipler Bankası Tumsu Bankla birleşerek Türkiye Birleşik Tasarruf ve Kredi Bankası adını almıştır.

1960 yılında Türkiye Turizm Bankası ile Turizm Bankası birleştirilmiştir. 1962' de İstanbul Bankası, T.C. Ziraat Bankası ile birleştirilmiştir. Anadolu Bankası ise 1988' de Türkiye Emlak Kredi Bankası'yla birleşmiştir.

1980 sonrasında şirket birleşmeleri oldukça önem kazanmıştır. 24 Ocak 1980 tarihinde uygulanmaya başlayan dışa açılma, serbest pazar ekonomisine geçiş, liberalleşme gibi ekonomi politikalarının da bunda etkisi vardır. Bankacılık sektöründeki birleşmelerin yanı sıra özel sektörde de birleşmeler hızla yayılmıştır. Dolayısıyla zor durumda olan şirketler diğer şirketlerle birleşmenin yollarını araştırmaya başlamışlardır. 1982 yılında Transtürk Holding'e ait Olmuk Mukavva Sanayii ve Ticaret AŞ' nin Sabancı Holding tarafından satın alınarak, Olmuksa Mukavva Sanayii ve Ticaret AŞ. olarak faaliyetlerine devam etmesi, zor durumda olan şirketlerin birleşmesine örnek gösterilebilir. Bu tür satın alma ve birleşmelere güncel örnek olarak, 1994 yılında Hürriyet Holding'in %70' inin Doğan Grubu tarafından satın alınması verilebilir.

Türkiye'nin AB' ye tam üyelik başvurusunun yapıldığı Nisan 1987' den sonra gerek yurt içi gerekse yabancı sermaye ile şirket birleşmelerinde bir patlama olmuştur. Aslında daha önceden de Türkiye'deki birçok sermaye grubunun yabancı sermaye ile ilişkileri vardı. Sözelimi Koç Grubu'nun Ford, Fiat, Siemens ile Sabancı'nın Birleşik Alman İlaç Fabrikası, Philips, Hilton, Shell, Bekaert, Du Pont v.d. ile İş Bankası'nın Unilever, General Electric, ile; Yaşar Holding' in Danimarka şirketleri ile; OYAK Renault ve Goodyear' ın Danimarka şirketleri ile olan ilişkileri gibi.

Özellikle 1987' den sonra Türk ve yabancı şirket birleşmelerinde görülen artışın nedenleri şunlardır (Varlık, 1989: 24) :

- Türk şirketleri, yabancı firmalarla birleşmeler yaparak Avrupa pazarında ve dünya piyasalarında yabancı firmanın pazarlama yeteneğinden, üretimdeki teknolojik yeniliğinden faydalanmayı düşünmektedir,

- Sermaye ve mal piyasasının hızlı bir uluslararasılaşma süreci içinde olması nedeniyle yabancı şirketler, Türkiye'deki şirketlerle, işgücünün ucuzluğu ve Avrupa pazarlarına yakınlığı nedeniyle işbirliğine girmeyi çekici görmektedir,

- Türkiye' nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde olması ve bu pazara girmek isteyen büyük şirketlerin üye ülkelerdeki yabancı şirketlerle birleşerek pazara entegrasyonlarını sağlamak istemeleri,

- Türk şirketlerinin enflasyon sürecinin bir sonucu olarak dar boğaza girmeleri ve kaynak ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yabancı ortaklarla birleşmeye yönelmeleri,

- Birleşmelerin sağladığı vergi avantajları ve finansal olanaklar birleşmeyi teşvik etmesi.

Türkiye’de son yıllarda birleşmeyi etkileyen bir unsur da, özelleştirme uygulamalarının hızlandırılması ve grup şirketlerde yeniden yapılanma amacı doğrultusunda grup içi birleşmelerinin gündeme gelmesidir. Buna örnek olarak, Koç Grubu’ nun Arçelik ve Ardem’ i birleştirmesi, Anadolu Grubu’ nun Ege Bira, Erciyes Bira, Güney Bira ve Anadolu Maltı birleştirmesi (yeni adı Anadolu Efes) Sabancı Grubu’nun Çanakkale Çimento ve Ak Çimento’yu birleştirmesi (Akçansa) verilebilir.

Aynı sektörde faaliyet gösteren grup içi şirketlerin malî yapılarının güçlendirilmesi ve rekabet güçlerinin artırılması birleşme sayesinde mümkün olmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda Sermaye Piyasası Kanunu’na tabi firmalarında birleşme taleplerinde bulunmaları, birleşmelerin öneminin daha da arttığını göstermektedir. Ülkemizde 2010 yılında gerçekleşen en büyük 10 birleşme aşağıda gösterilmiştir.

2010’ da en büyük ilk 10 işlem 19, 9 milyar USD tutar ile toplam işlem hacminin % 76’ sını oluşturdu.

Tablo 3: 2010 Yılında Gerçekleşen Yerli İşlemler

Hedef Şirket	Satın Alan Şirket	Hisse Oranı	İşlem Değeri (Milyon USD)
Garanti Bankası	BBVA	% 24,89	5.838
Boğaziçi EDAŞ	İş-Kaya- MMEKA	% 100,00	2.990
Toroslar EDAŞ	Yıldızlar	% 100,00	2.075
Gediz EDAŞ	İş-Kaya-	% 100,00	1.920

	MMEKA		
İstanbul Anadolu Yakası EDAŞ	MMEKA	% 100,00	1.813
Petrol Ofisi	OMV	% 54,14	1.392
Başkent Doğalgaz Dağıtım	MMEKA	% 80,00	1.211
Akdeniz EDAŞ	Park Holding	% 100,00	1.165
Uludağ EDAŞ	Limak İnşaat	% 100,00	940
Trakya EDAŞ	Aksa Elektrik	% 100,00	622

Kaynak: Ernst&Young, Birleşme ve Satınalmalar Raporu (2011)

Türkiye’de yabancı ortaklıkların yanı sıra birçok Türk şirketi, güçlerini birleştirmenin yaratacağı avantajlardan yararlanmaya çalışmaktadır. Şirketlerin güç birliğine giderek daha sağlam temellere oturma amacı gütmeleri sonucu, Garanti Bankası ve BBVA birleşmişlerdir. Birleşme sayesinde, pazarlama ağını genişletmenin sağlayacağı finansal kazanç bir yana, var olan kaynakların da daha etkin kullanımıyla rekabet güçlerinin artmasını sağlamışlardır (Platin, 1999: 48).

Dünyada şirket birleşmelerinde hızlı bir artış yaşanmaktadır. Ancak bu global trend ülkemizi fazlaca etkisi altına alamamıştır. Dünyada olduğu şekilde sinerji yaratacak Türk şirketlerinin birleşmesi görülememektedir. Bugüne kadar gerçekleşen işlemlerin çoğu grup verimlilik, yalın organizasyon, vergisel sebepler ve benzeri motivasyonlarla birleştirilmesi, ya da yabancı bir şirketin, bir Türk şirketi ile birleşme kararı alması şeklinde olmuştur.

Türkiye’de şirket birleşmelerinin sayısının artmasını engelleyen başlıca nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Tüsiad, 1999: 7- 8):

- Halka açık şirketlerin azlığı,
- Aile şirketleri biçimindeki yapılanma: Grup içi şirketlerin birbirlerine fon kullandırmaları, grup içi şirketler arası mal ve hizmet fiyatlarının grup dışı şirketler arasında oluşan fiyatlardan farklı olması gibi konular yatırımcının şirkete güvenini azaltmaktadır.
- Enflasyon muhasebesinin birçok şirkette uygulanmaması: Şirket varlıklarının

ve özellikle gayrimenkul ve sabit kıymetlerin gerçekçi bir şekilde değerlendirilememesine yol açmaktadır.

- Şirket kültürleri arasındaki farklılıklar,
- Finansal tabloların yatırımcı için yeterli ve güvenilir olmaması.

Ülkemizde şirket birleşmelerinin hukuki alt yapısı yeterli bulunmamaktadır. Türkiye’de uygulamada, daha çok aynı grupta bulunan şirketler, vergi avantajı elde etmek için birleştirilmektedir. Birikmiş zararı olan şirket, kârlı durumdaki şirkete devredilerek kârlı şirketin vergiden kaçınmasına olanak sağlamaktadır. Küreselleşme ile dünyada yaygınlaşan şirket birleşmelerinin Türkiye’de de yaygınlaşabilmesi için, Ticaret Kanunu ve Vergi Kanunları’nda değişiklikler yapılması gerekmektedir (www.turmob.org.tr.2001).

Avrupa Birliği’ne tam üyelik hedefinde önemli bir yol alan Türkiye’de rekabet gücünü arttıran ulusal ve uluslararası şirket birleşmelerinin özendirilmesi gerekmektedir. Türkiye’de borsanın derinleşmesi ile birleşmelerin artacağı tahmin edilmektedir. Yabancı sermayenin, şirket birleşmeleri ile getireceği teknoloji ve stratejik üstünlükler uluslararası birleşmeleri teşvik etmektedir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de birleşmelerde artış beklenmektedir. Özellikle son kullanıcıya ulaşmada güçlü olan yerel şirketlerin pazar payları yabancı şirketler için cazip birer birleşme ve satın alma konusu olmaktadır. Türkiye’nin gelişmiş ve gelişen pazarlara olan coğrafi yakınlığı, yabancı şirketleri yerli şirketlerle ortaklık kurmaya teşvik etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

BİRLEŞME SÜRECİ VE YÖNTEMLERİ

2.1. Birleşme Yöntemleri

Uluslararası rekabet koşullarının ağırlaşması, üretim ve sonrası faaliyetlerin maliyetlerinin giderek artması şirketleri yeniden yapılandırmaya zorlamaktadır. Dolayısıyla şirketler hem ulusal hem de uluslararası alanda birleşme yoluna gitmektedirler.

Bu durumda bir şirket, diğer bir şirket veya şirketlerle birleşmede iki yol izleyebilir. Bunlar; dostça ve zorla birleşme yollarıdır.

2.1.1. Dostça Birleşme

Dostça birleşme yönteminde, şirketin karşı şirket tarafından satın alınması için her iki şirket yönetimi birlikte çalışır ve şirket yöneticileri arasında dostça bir atmosferde, karşılıklı görüşmeler yapılır. Dostça birleşmede; birleşme koşulları, değişim oranı, fiyat ve ödeme yöntemi gibi konularda şirket yöneticileri kendi aralarında anlaşır. Daha sonra varılan mutabakat her iki şirketin hissedarlarının onayına sunulur.

Dostça birleşme, hisselerin veya varlıkların satın alınması olmak üzere iki şekilde yapılabilir (Diyarbakırlıoğlu, 1996: 27).

2.1.1.1. Hisselerin Satın Alınması

Hisselerin satın alınması yoluyla birleşmede, alıcı şirket satıcı şirketin hisse senetlerinin tamamını veya bir kısmını satın alır. Hisse senetlerinin tamamının alınması ile yapılan birleşmede, alıcı şirket satıcı şirketin tüm varlık ve borçlarını üstlenir. Birleşmeden sonra alıcı şirket satın aldığı şirketi, bağlı bir şirket veya bölüm olarak devam ettirebilir veya şirketin varlığını sona erdirebilir (Öcal, 2000: 3).

2.1.1.2. Varlıkların Satın Alınması

Varlıkların satın alınması şeklindeki birleşmede alıcı şirket satıcı şirketin varlıklarını satın alır ve borçlarını taahhüt eder. Bu yöntemde, alıcı şirketin satıcı

şirketin varlıkların bir kısmını satın alması ve yalnızca bazı borçlarını üstlenmesi de söz konusu olabilmektedir. Satıcı şirket bütün varlıklarını satarsa, tasfiyeye girerek borçlarını öder, kalan fonları hissedarlarına dağıttıktan sonra varlığı sona erer. Söz konusu firma, aktiflerinin karşılığı olduğu değerleri başka alanlara yatırarak faaliyetine devam da edebilir (Öcal, 2000: 14).

2.1.2. Zorla Birleşme

Bu şekildeki birleşme, satıcı şirket yönetiminin karşı olmasına rağmen alıcı şirketin birleşmenin gerçekleştirilmesi için bazı yöntemlere başvurmasıdır. Alıcı şirket, satıcı şirketin birleşme teklifini kabul etmemesi halinde, teklif sunulması veya vekâlet savaşı yöntemlerine başvurarak şirketi ele geçirebilir.

Teklif sunulması, birleşme teklifinin doğrudan doğruya hissedarlara yapılmasıdır. Bu yöntemde, bir şirketin hisse senetleri şirket yönetimine duyurulmadan, hissedarlara sunulan uygun fiyatlarla ortaklardan satın alınarak şirket ele geçirilmektedir.

Şirket yönetimi satıcı şirketin hissedarlarından oy verme haklarının devrini alarak vekâlet toplamakta ve genel kurulda birleşmeyi kabul edecek yöneticilerin seçilmesi sağlanmaktadır. Böylelikle, birleşmeye taraftar yöneticilerin yönetime hakim olmaları ile birleşme süreci başlatılmaktadır.

Ancak satıcı şirket yönetimi, savunma taktikleri ile şartları alıcı şirket aleyhinde ağırlaştırabilir, hissedarlarını yapılan çağrının çıkarlarına uygun olmadığına ikna edebilir, temettü ödemelerini arttırabilir veya istenmeyen birleşmeden kurtulmak için başka bir şirketle birleşme yoluna gidebilir (Topuz, 2005: 18).

2.2. Birleşmenin Temel Şartları

Türkiye’de ve dünyada hızla artış gösteren şirket birleşmenin şartları aşağıda değinilmiştir.

2.2.1. En Az İki Ticaret Şirketinin Mevcudiyeti

Türk Ticaret Kanunu’ nun 451. ve 452. maddelerinde; birleşmede, en az bir ticaret şirketinin malvarlığı veya işletmesinin bütün aktif ve pasifleriyle birlikte

başka bir ticaret şirketine devrinden veya en az iki ticaret şirketinin malvarlıkları veya işletmelerinin bütün aktif ve pasifleriyle birlikte yeni kurulacak bir ticari şirkete devredileceğinden bahsedilmektedir. Bu iki maddenin bir arada değerlendirilmesi sonucunda; birleşme öncesinde en az iki şirketin var olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır (Türk, 1986: 50).

2.2.1.1. Birleşmeye Taraf Olabilecek Şirketler

Birleşme işleminden söz edilebilmesi için en az iki ticaret şirketinin iradesi gereklidir. Ticaret şirketlerinin neler olduğu Türk Ticaret Kanunu' nun 136. maddesinde belirtilmiştir. Söz konusu madde uyarınca; ticaret şirketleri; kolektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerdir. Bir birleşmede, birleşmenin tarafları mutlaka ticaret şirketi niteliğinde olmalıdır (Türk, 1986: 50). Kural uyarınca örnek verilirse; bir ticari şirket ile adi şirketin birleşmesi söz konusu değildir. Nitekim adi şirketin herhangi bir tüzelkişiliği bulunmadığından, bir ticari şirketle girişeceği işlemler, adi şirketin ortaklarıyla diğer ticari şirket arasında olacaktır. Yine aynı şekilde, henüz kuruluş işlemleri tamamlanmamış ve ticaret siciline kaydolmamış, dolayısıyla henüz tüzelkişilik kazanmamış bir ticari şirket, adi şirket sayılacağından, böyle bir şirketin de, bir ticari şirketle birleşmesi söz konusu olamaz. Diğer taraftan, tüzelkişiliğe sahip olmakla birlikte, ticaret şirketi niteliği taşımayan kuruluşların da birleşmenin tarafı olması düşünülemez (Türk, 1986: 52). Bir birleşmenin sadece malvarlıksal değil, ortaklığı da kapsayan bir işlem olması, taraflarının yalnızca ticaret şirketleri olmasını gerektirir.

2.2.1.2. Birleşecek Şirketlerin Sayısında Alt ve Üst Sınırlar

Birleşme öncesinde en az iki ticaret şirketinin varlığı ve bunlardan en az birinin dağılması mecburidir. Birleşmeler açısından herhangi bir üst sınır ise TTK ' da belirlenmemiştir (Yasaman, 1987: 34).

2.2.2. Ticaret Şirketlerinin Türlerinin Aynı Olması Şartı

TTK 147/I uyarınca, birleşme ancak aynı türden şirketler arasında olabilecektir. Maddenin ikinci fıkrasında ise hangi şirketlerin aynı türden sayıldıkları belirtilmiştir. Buna göre; kolektif ile komandit şirketler, anonim ile

sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler aynı türden sayılmaktadır. Yani, bir anonim şirket ile limited şirket veya kollektif şirketin birleşmesi mümkün değildir.

TTK 152. madde uyarınca da; bir ticaret şirketinin nevinin başka bir ticaret şirketi nevine çevrilmesi düzenlenmiştir. Örneğin; bir anonim şirketle, kollektif şirket birleşmek isterse, öncelikli olarak, kollektif şirketin nevi değiştirerek, anonim şirket veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket haline dönüşmesi gerekir. Aksi takdirde, birleşmenin gerçekleşmesi mümkün değildir (Tekinalp ve Poroy, 1997: 415).

2.2.3. Malvarlıkları veya İşletmelerin Birleşmesi

Birden çok ticaret ortaklığı arasında birleşmenin varlığından söz edebilmek için bu ticaret ortaklıklarının malvarlıklarının birleştirilmiş olması gerekmektedir. Mal varlıklarının birleştirilmesinden kastedilen durum, tüm hak ve borçların birbirleriyle birleşmiş, kaynaşmış olmasıdır (Pulaşlı, 2003: 681).

Birden çok ticaret ortaklığının malvarlıklarını birleştirmeyip, birlikte çalışmaları, işbirliği yapmaları, birinin hâkimiyetini kabul edip bütün olanaklarını ona tahsis etmeleri gibi hallerde malvarlığı birleşmesi söz konusu olmadığı için TTK' ya uygun bir birleşme gerçekleşmemiş olacaktır. Bu bağlamda örneğin kartel ve tröstlerde TTK' nın anladığı anlamda birleşme gerçekleşmemektedir (Akay, 1997: 39).

Birleşmeden söz edebilmek için birleşen ve birleşen şirketlerin malvarlıklarının birbirine katılması ve birleşme sonucunda birleşen ortaklıkların (devralmada katılan ortaklığın) pay sahiplerine yeni kurulmuş olan ortaklığın (devralmada devralan ortaklığın) paylarının, birleşmenin bir karşılığı olarak verilmesidir. Bu hususun, özellikle bilinmesi gerekmektedir. Çünkü birleşme ve devralmanın karşılığı yeni kurulan ve devralan şirketin pay senetleri değil de para veya başka bir şey olursa, TTK' nın anladığı anlamda birleşme olmaz (Tarakçı, 1995: 122).

2.2.4. Ortakların Yeni Şirkette Ortak Sifatını Kazanması

Ticaret şirketlerinin birleşmesinde, malvarlıkları veya işletmeler birleşmesini sağlayan devirler, en az bir şirketin ortaklarının başka bir şirkete veya en

az iki şirketin ortaklarının yeni kurulacak bir şirketin ortaklığına alınmaları karşılığında yapılmasıyla gerçekleşir (Türk, 1986: 80).

Paylı şirketlerin birleşmesinde, malvarlığı veya işletmesini devreden şirketin pay senetleri ile devralan şirketin pay senetleri arasında değer farkı bulunması durumunda ise pay sahipleri aradaki eksikliği tamamlamak için ya başka pay senetleri satın almak ya da fazla pay senetlerini satmak zorunda kalabileceklerdir (Çevik, 1988: 97).

Ticaret Kanunumuzda, paylı şirketlerin birleşmesi sırasında para ödemesi düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, doktrinde birçok yazar tarafından, pay senetlerinin değiştirilmesinde ortaya çıkacak kesirlerin, küçük miktarlarda olması ve birleşmenin niteliğine aykırı düşmemesi halinde, para ile ödenmesinin pratik bir çözüm olacağı kabul edilmektedir (Karan, 2001: 333) .

Ticaret Kanunumuzda, paylı şirketlerin birleşmesi sırasında para ödemesi düzenlenmemiştir. Nitekim TTK 451/8 uyarınca, devralan şirket tarafından, devralınan şirketin pay sahiplerine yeni hisse senetlerinin, birleşme sözleşmesinin hükümlerine göre verilecek olduğu hükme bağlandığından, birleşme sözleşmesinde bu konuya ilişkin düzenlemeler getirilebilecektir (Arslan, 2007: 17) .

Anonim şirketlerde ve paylı komandit şirketlerin birleşmesinde, devralan veya yeni kurulan şirketin pay sahipliği sıfatının kazanılabilmesi için pay senetlerinin fiilen teslim edilmiş olması gerekmemektedir. Devralma yoluyla birleşmede, devreden şirketin dağılması, yeni şirket kurulması şeklindeki birleşmede ise devreden şirketin dağılarak yeni şirketin ticaret siciline tescili ile pay sahipliği de doğmuş olur. Yani dağılan şirketin ortakları, şirket birleşmesinde anılan tescil işlemiyle birlikte, bütün hak ve borçları ile birlikte, kendiliğinden devralan veya yeni kurulan şirketin ortağı olmaktadır.

Buna karşılık, kolektif, komandit ve limited şirketler açısından birleşme kararının ticaret siciline tescil ve ilanı, ortaklar açısından aynı sonuçları doğurmaya yeterli olmamakta, birleşmenin kesinleşmesi koşulu da gerçekleşmelidir (Türk, 1986: 102).

2.3. Birleşmenin Sonuçları

Şirket birleşmelerinde, devreden şirket veya şirketler tasfiyesiz olarak dağılırlar (İmregün, 1989: 372). Bu şirketlerin malvarlıkları veya işletmeleri, TTK 151/I uyarınca, aktif ve pasiflerini kapsayacak şekilde, yani külli halefiyet ile devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Bilindiği üzere külli halefiyet, cüz' i halefiyetin karşıt kavramı olarak, bir mal varlığını meydana getiren bütün hak, alacak ve borçların bir kül halinde bir başkasına intikal etmesidir. Külli halefiyet ancak kanunda açıkça öngörülen hallerde geçerli olur (Yasaman, 1987: 22).

Tasfiyesiz dağılma, şirket malvarlığı veya işletme parçalanmadan, ekonomik bütünlüğünü koruyarak gerçekleştirilir. Külli halefiyet ilkesi ise devralana, malvarlığı veya işletme öğelerinin ayrı ayrı devrine gerek kalmaksızın ekonomik ve hukuki bir bütünlük içerisinde devralma olanağı verir. Buna göre tasfiyesiz dağılma ve külli halefiyet ilkesi birbirini tamamlar niteliktedir.

2.3.1. Tüzelkişiliğin Sona Ermesi

Devralma yoluyla birleşmede en az bir, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede ise en az iki şirket ayrı hukuk öznesi olma nedenini yitirir ve birleşme sonucunda ortadan kalkar. Devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket hukuki varlığını devam ettirirken, yeni bir şirket kurulması yoluyla birleşmede birleşmeye katılan tüm şirketlerin hukuki varlığı sona erer.

Ticaret şirketinin dağılması ile tüzelkişiliğinin sona ermesi farklı kavramlardır. Ticaret şirketinin tüzelkişiliği, dağılmayı izleyen tasfiye dönemi boyunca, sınırlı bir şekilde de olsa devam eder. Tüzelkişilik, dağılmanın ticaret siciline tesciliyle değil, tasfiye sonrasında şirket kaydının ticaret sicilinden silinmesiyle gerçekleşir.

Birleşme nedeniyle, dağılan şirketin tasfiyesi söz konusu değildir (Türk, 1986: 123) . Bu nedenle, dağılan şirketin tüzelkişiliğinin ne zaman sona ereceğine dair, kanunumuzda, şirket türlerine göre farklı iki çözüm getirilmiştir. Kollektif, komandit ve limited şirketlerin birleşmelerinde, dağılma ve tüzelkişiliğin son bulması aynı zamanda gerçekleşmektedir. Bu birleşmelerde, birleşme ilanı süresince, dağılacak şirket alacaklılarına itiraz etme hakkı tanındığından, birleşmenin kesinleşmesiyle

birlikte dağılma ve tüzelkişiliğin sona ermesi de gerçekleşmektedir. Anonim ve paylı komandit şirketlerle kooperatiflerin birleşmelerinde ise şirketlerden her birinin ticaret sicilindeki kaydı, o şirketin alacaklıları yararına öngörülen ayrı malvarlığı yönetiminin sona ermesinden sonra silinebilir (Erem, 1969: 360). Ancak, sınırlı bir tüzel kişilik varlığını devam ettirir ve devralan veya yeni kurulan şirketin yönetim kurulu tarafından kullanılır. Söz konusu ayrı malvarlığı yönetiminin sona ermesiyle birlikte, dağılan şirketin tüzelkişiliği, ticaret sicilindeki kaydının silinmesiyle ortadan kalkar.

2.3.2. Tasfiyesiz Dağılma İlkesi

Tasfiye, bir şirketin aktiflerinin paraya çevrilerek borçlarının ödenmesi, sermaye paylarının geri verilmesi ve sonunda da kalan miktarın şirket ortakları arasında paylaşılması tüm bu işlemlerin tamamlanmasından sonra da şirketin hukuki varlığına son verebilmek için ticaret sicilindeki kaydın silinmesidir. Tasfiye, alacaklılar yararına işleyen bir mekanizmadır (Domaniç, 1970: 198). Şahıs şirketlerinde, alacaklılar, alacaklarını şirket malvarlığının yanında ortakların şahsi malvarlıklarından da elde edebilmeleri nedeniyle, tasfiyeye ilişkin yasal hükümler Türk Ticaret Kanununun emredici değil, düzenleyici niteliktedir. Sermaye şirketleri ve kooperatiflerde ise tasfiyeye ilişkin hükümler emredici niteliktedir (Domaniç, 1970: 199).

Şirketin tüzelkişiliği tasfiye süresince devam etmesine rağmen, iştigal konusu tasfiye amacıyla sınırlandırılmakta, kazanç sağlama amacı yalnızca tasfiye işlemlerinin sonuçlandırılmasına ve şirketin varlığına hukuken son verilmesine yönelik olarak devam etmektedir. Tasfiye işlemleri, esas sözleşmede ya da genel kurulda belirlenen tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir.

Birleşmelerde geçerli olan tasfiyesiz dağılmada ise dağılmayı izleyen tasfiye sürecine ilişkin emredici yasa hükümleri uygulanmamaktadır. Tasfiyesiz dağılma olağandışı bir dağılma biçimi olup, ancak yasada açık bir hüküm olduğu takdirde uygulama bulabilmektedir (Arslanlı, 1962: 306).

Tasfiyesiz dağılmada, tasfiye memurlarının görevlerini, devralan ya da yeni kurulan şirketin yönetim kurulu üstlenmektedir.

Anonim şirketler açısından tasfiyesiz dağılmaya ilişkin düzenleme 452. maddenin birinci fıkrasında getirilmiştir. 456. maddenin ikinci fıkrasında yapılan atıf ile de, söz konusu hükmün, paylı komandit şirketler ve kooperatifler için de uygulanacağı ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, tasfiyesiz dağılma işleminin şahıs şirketlerinden çok sermaye şirketleri ve kooperatiflerin alacaklılarını etkileyeceği göz önünde bulundurulursa, bu ilkenin şahıs şirketleri açısından da geçerli olabileceği kabul edilebilmektedir (Çevik, 2002: 63).

2.3.2.1. Tasfiyenin Doğuracağı Problemler

Tasfiye, bir şirketin iç ve dış tüm ilişkilerini sona erdirmeyi amaçladığından, işletmenin aktif malvarlığı öğelerinin ayrı ayrı satış işlemlerine konu olmasına neden olur (Türk, 1986: 137).

Tasfiye süreci para ve zaman maiyetinin yanı sıra, işletmenin bir bütün olarak yerine getirdiği ekonomik işlevin de ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Bu da, ortaklar, çalışanlar, alacaklılar, alıcı ve satıcı çevreleri ve dolayısıyla ulusal ekonomi açısından sakıncalı olacaktır. Bu nedenlerle, tasfiyesiz dağılma ilkesi gündeme gelmiş ve ticaret şirketlerinin birleşmesi başta olmak üzere (TTK 452/I), iki kişilik kolektif veya komandit şirket malvarlığının ortaklardan birine devri (TTK 199), anonim, paylı komandit şirket veya kooperatifin limited şirkete çevrilmesi (TTK 439/I) ve anonim, paylı komandit şirket veya kooperatif malvarlığının kamu tüzelkişiliğince devralınması durumlarında tasfiyesiz dağılma ilkesinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır (TTK.434/7).

Ticaret şirketlerinin birleşmesinde, dağılan şirketin ortakları, malvarlığı veya işletmeleriyle ilgili hukuki ilişkilerini gerçekte sona erdirmek istemediklerinden ve devralan veya yeni kurulan şirketin aracılığıyla bu ilişkiyi devam ettireceklerinden dolayı tasfiyesiz dağılma ilkesinin uygulanması her açıdan yerindedir (Türk, 1986: 139).

2.3.2.2. Alacaklıların Haklarının Korunması

Ticaret şirketlerinin birleşmesinde ve yasada açıkça düzenlenmiş tasfiyesiz dağılma ilkesinin uygulandığı diğer durumlarda, tasfiye sürecinin işlememesi nedeniyle alacaklıların zarara uğrama ihtimallerini bertaraf edebilmek amacıyla bazı koruyucu özel tedbirler alınmıştır (Yasaman, 1987: 19). Söz konusu tedbirler, alacaklıların durumunun tasfiye yapılmaması nedeniyle kötüleşmesini önleyici ya da onları, borçlu değişiminin olumsuz sonuçlarına karşı koruyucu niteliktedir.

TTK' nın 150. maddesi uyarınca, kollektif ve komandit şirketlerle limited şirketlerin birleşmelerinde, birleşme kararının ilanından itibaren üç ay içerisinde, birleşen şirket alacaklılarına, birleşmeye yetkili mahkemede itiraz etme hakkı verilmiştir (Tekinalp vd, 1997: 484). Bu haktan yararlanabilecek olanlar, birleşen tüm şirketlerin alacaklılarıdır. İtiraz hakkından feragat edilmediği veya mahkemece belirlenecek teminat miktarı şirket tarafından tevdi edilmediği veyahut da mahkemece itirazın reddine ilişkin bir karar verilmediği takdirde birleşme hüküm ifade etmeyecektir.

Anonim ve paylı komandit şirketler ile kooperatiflerin birleşmelerinde ise TTK' nın 451. maddesi uyarınca, dağılan şirket malvarlığının, dağılan şirketin alacaklıları yararına belirli bir süre ayrı yönetilmesi zorunluluğu getirilmiştir (Tekinalp vd, 1997: 493). Burada korunan alacaklılar ise yalnızca dağılan şirketin alacaklılarıdır. Bu süreç içerisinde dağılan şirketin malvarlığı, devralan veya yeni kurulan şirketin yönetim kurulu tarafından yönetilecektir. Devralan şirketin yönetim kurulu üyeleri, alacaklılara karşı, devralınan şirketin mallarının idaresinden şahsen ve müteselsilen sorumlu olacaklardır.

2.3.2.3. Tasfiyesiz Dağılmanın Sonuçları

Tasfiyesiz dağılma ilkesi gereğince; devralan veya yeni kurulan şirketin yönetim kurulunca yönetilen malvarlığının, tasfiye amacıyla öğelerine ayrıştırılması, aktiflerinin paraya çevrilmesi ve borçları ödendikten sonra kalanın ortaklara dağıtılması söz konusu değildir. Nitekim birleşmede, birleşen şirketin amacı kendi varlığını ortadan kaldırmak değil, başka bir şirket bünyesinde malvarlığı ve

şahıs varlığını devam ettirmektir. Birleşmede tasfiyenin uygulanmaması ise tarafların arzu ettikleri ekonomik devamlılıklarını sürdürebilmelerinin tek koşuludur.

Tasfiyesiz dağılma ilkesi gereğince, dağılan şirketin malları, devralma yolu ile birleşmede devralan şirketin, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede ise yeni kurulan şirketin yönetim kurulu tarafından, borçları tediye veya temin edilinceye kadar ayrı olarak yönetilmekte, dağılan şirketin alacaklıları tatmin edildiği anda da devralan şirketin malvarlığıyla birleştirilmektedir. Bu süreç içerisinde dağılan şirket, devralınan şirket bünyesinde aktif amacını elde etmek için gayret göstermeye devam etmektedir.

2.4. Birleşme Süreci

Birleşme süreci, birleşmenin gerçekleştirilmesi için yapılan işlemlerdir. Birleşme ve satın alma süreci, belirlenen şirketlerin birleşme düşüncesinin başlangıcından, birleşme gerçekleşinceye kadar ki evreyi kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte tarafların birleşme kararlarını almasından, hukuki birleşme gerçekleşinceye kadar ki süreci ve işlemleri kapsamaktadır. Bu birleşme süreci, uzun bir zamanı ve çabayı gerektiren bir dönemdir.

Birleşme işlemleri olabildiğince karmaşık ve çok yönlü bir incelemenin yanında o endüstride yetişmiş olan uzmanların katkılarını gerektirir. Birleşme kararı iyi düşünülmediği, veriler iyi değerlendirilmediği takdirde, olumsuz sonuçlar doğurabilecek ve telafisi büyük kayıplara neden olabilecek stratejik bir karar özelliği taşımaktadır.

Birleşmelerin tamamlanamamasının nedenlerinin başında birleşmeye taraf olan şirketlerin birleşmeden bekledikleri faydaların birbirleriyle uyumlu olmamasıdır. Bu uyumun sağlanabildiği zamanlarda bile birleşmelerin başarılı sonuçlanmadığı görülmektedir. Bu durum şirketlerin birleşme sürecine yeterince önem vermemelerinden kaynaklanmaktadır. Birleşme öncesinde etkin bir planlama sürecinin gerekliliği görüşünden hareketle, birleşme stratejisinin

oluşturulmasından, birleşme işleminin sonuçlanmasına kadarki aşamalar aşağıda gösterilmiştir (Ülkü, 2002: 42).

Şirket birleşmelerinin tarihsel gelişiminde de bahsedildiği üzere, son dönemde gerek dünyada gerekse Türkiye’de birleşmelerin sayısı artmıştır. Günümüzde işletmeler, küreselleşmenin neden olduğu rekabet ortamında üstünlük sağlayabilmek, varlıklarını korumak ve büyümek, riskleri azaltmak gibi pek çok nedenle diğer işletmelerle birleşme yoluna gitmektedirler. Ancak birleşme sayısının artması birleşmek isteyen her işletmenin bunu başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği anlamına gelmemektedir. Bu konuda başarılı olan işletmeler bulunduğu gibi başarısız olanlar da vardır. Bu noktada birleşme girişiminde bulunan işletmelerin birleşme sürecinde gösterdikleri performans etkili olmaktadır. Eğer işletmeler süreci iyi bir şekilde değerlendirir, gerekli analizleri doğru bir şekilde yapar ve adım adım birlikteliğe giderlerse başarılı olabileceklerdir. Aksine sürece gerekli önemi vermezler ve yeterince hassas davranmazlarsa sonuç başarısızlık olacaktır.

Birleşmelerde son derece karmaşık, birçok analizi ve her safhanın ayrı ayrı değerlendirilmesini gerektiren bir süreç söz konusudur. Amaçlarına ulaşmak ve başarılı olmak isteyen işletmeler, bu süreci son derece iyi özümsemeli ve her aşama üzerinde titizlikle durarak sonuca varmaya çalışmalıdırlar.

Her işletmenin birçok yönüyle diğerlerinden farklı olması doğaldır. Benzer şekilde birleşmek isteyen işletmelerde de farklılıklar söz konusudur. Bu durum her birleşme faaliyetinin birbirinden farklı olmasına yol açar. Bu nedenle, birleşme süreci konusunda her birleşme işlemi için tamamıyla geçerli olacak bir işlem sıralamasından söz etmek zordur. Süreçte izlenen adımlar işletmelerin birbirlerinin tanıyıp tanımadıkları, içinde buldukları sektör, büyüklükleri, birleşmenin amaçları, zamanlaması gibi pek çok faktöre bağlı olarak değişebilecektir. Söz konusu faktörlere bağlı olarak süreçteki kimi adımlar atlanabileceği gibi, kimilerinde de daha ayrıntılı analizler yapılması gerekli olabilecektir. Bununla birlikte birleşme sürecinin, aşağıda sıralanan adımlardan oluştuğu söylenebilir.

- Amaçların Belirlenmesi ve Birleşme Faaliyetlerinin Planlanması
- Birleşme İçin Aday Şirketlerin Araştırılması ve Seçimi
- Birleşilecek Şirketin Değerlendirilmesi
- Belirlenen Şirket İle Görüşme

- Bedelin Ödenmesi
- Birleşme Sonrası Entegrasyon

2.4.1. Planlanma ve Amaçların Belirlenmesi

İşletmeler açısından birleşme kararı son derece masraflı ve risklidir. Ayrıca bu kararlar; yöneticileri, çalışanları, işletmeye mal satanları, tüketicileri, yatırımcıları ve işletmenin içinde yer aldığı toplumu yakından ilgilendirir (Aydın, 1990: 40). Bu açıdan, bu denli çok tarafı ilgilendiren bir konuda son derece titiz davranılması önemlidir.

Birçok işlemde olduğu gibi, birleşme işleminin başarısında da iyi bir planlamanın önemi büyüktür. Ancak bu şekilde iyi bir planlama ile hedefler belirlenip ona göre çalışmalar yapılabilir.

Birleşme sürecinin ilk aşaması olan planlama esnasında şu adımların atılması gerekir (Çelik, 1999: 62):

- İşletme amaçlarının belirlenmesi,
- Belirlenen amaçlara ulaşmada kullanılacak araçların seçilmesi,
- Birleşmenin işletmenin amaçları ile uyumluluğunun araştırılması,
- Potansiyel işletmeleri analiz etmek için kriterler geliştirilmesi.

Birleşme faaliyetinin ilk adımı olan işletmenin amaçlarının belirlenmesi; yatırım politikalarının saptanması, kaynakların seçimi, yatırım projelerinin hazırlanması gibi konularda yöneticilere yol göstererek, onların yanlış yollara sapmalarını veya farklı yöneticilerin farklı anlarda birbirleriyle çelişen kararlar almalarını önlemekte ve belirlenen amaç, işletmeye istenilen ve beklenen faydaların objektif ölçümünü sağlamakta, beklenen faydanın belirlenmesi de birleşme sürecinde işletmenin değerinin belirlenmesinde bir temel oluşturmaktadır (Çelik, 1999: 62). Bu nedenle amaçların belirlenmesi noktasında oldukça dikkatli davranılmalıdır.

Amaçlar belirlendikten sonra, bu amaçlar doğrultusunda birleşme kriterleri geliştirilmelidir. Bu kriterlere şunlar örnek olarak verilebilir (Aydın, 1990: 43):

a) Uygunluk: Birleşmek için aday işletmenin uygun olması, sayısal olarak basitçe ifade edilmesi zor olmakla birlikte, adayın değerlendirilmesinde oldukça önemli bir kriterdir. Kârlılık açısından uygun görülen, fakat alıcı işletme ile bütünleşme

açısından zayıf olan, bu nedenle de başarısız olan pek çok birleşme ile karşılaşmaktadır (Aydın, 1990: 44). Bu bakımdan aday işletmeni sayı ve nitelik olarak insan kaynakları, fiziksel kaynakları, kullandığı teknoloji, pazar payı, finansal kaynakları, yönetim politikaları, çalışma yöntemleri gibi pek çok açıdan uygun olması gerekir (Aksoy, 2004: 90).

b) Büyüklük: Nitel ve nicel incelemelerin verileri, birleşilecek işletmenin belirlenmesinde önemli etkindir. Ancak sadece sayısal verilerle karar vermek doğru değildir. Birleşme de finansal kaynaklar, fiziksel kaynaklar, insan kaynakları, teknoloji, pazarlama gibi nitel veriler de değerlendirilmelidir.

Eğer işletmenin birleşme kararı almasında esas amacı büyüme ise birleşilecek işletmenin büyüklüğü en önemli kıstas olacaktır. Bir büyüklük standardının geliştirilmesiyle, bu standartlara uymayan işletmeler planlama aşamasında elimine edilmiş olacaktır (Çelik, 1999: 63).

c) Sermayenin Verimliliği: Hızla büyüyen işletmeler büyümelerini gerçekleştirmede gerekli olan finansal kaynakları bulmakta güçlükle karşılaşılıyor. Bu durumda büyüme hızını azaltmak yerine büyümeyi sağlayacak finansman ihtiyacını, likiditesi yüksek işletmelerle birleşme yoluna giderek sağlamak akılcı bir çözüm olmaktadır. Birleşen işletmeler ayrı ayrı sağlayabilecekleri finansman imkânlarını birleştirerek daha kolay ve daha uygun şartlarla ve daha büyük miktarlarda fonlara ulaşma imkânı bulmaktadır. Nakit fazlası olan ve iyi yatırım olanaklarına sahip olmayan işletmeler de sermayenin yeniden kullanımı için birleşmeyi seçmektedir. Genellikle büyük işletmelerin küçük işletmelerle birleşmelerinin en önemli nedeni, öz sermayelerinin verimliliğini artırmada kaldıraç faktöründen faydalanmaktır. Genellikle küçük işletme sahipleri, borç kullanarak finansman sağlamayı tercih etmezler, bu nedenle borç oranları düşüktür. Borçlardan daha fazla faydalanarak öz sermayelerinin verimliliğini artırmayı düşünen büyük işletmeler, bu tür işletmelerle birleşerek borçlanma kapasitelerini artırabilirler. Özellikle de sermaye elde etme olanağı kısıtlı olan işletmeler için borç oranı düşük işletmeler çekici olmaktadır. (<http://www.msxlab.org/forum/ekonomi/12321-sirket-birlesmesi>.)

Potansiyel bir birleşme, yatırımlar üzerinde minimum getiri oranı ya da beklenen getiri oranına göre değerlendirilmiş olmalıdır. Bu getiri oranı; alıcı işletmenin tarihi yatırımları üzerinden hesaplanan getiri oranına, o endüstride

faaliyet gösteren önde gelen işletmelerin getiri oranına, rakip işletmelerin getiri oranlarına ya da işletmenin fırsat maliyetlerine dayanılarak belirlenebilir (Aydın, 1990: 43).

d) İşletmenin Güçlü Yönlerini Kullanabilme Potansiyeli: Birleşmek isteyen işletmenin güçlü olduğu alanları belirlemesi ve bu gücü en iyi şekilde kullanabileceği aday işletmelerin seçilmesi için çalışması gerekir. Örneğin işletme likidite bakımından güçlü ve atıl kapasiteye sahipse, bu açıdan zayıf olan aday işletmelerin seçimine gitmesi daha rasyonel olacaktır (Aydın, 1990: 43).

e) İşletmenin Zayıf Yönlerini Güçlendirme Potansiyeli: İşletmenin varlıklar ya da uzmanlıklar açısından zayıf yönlerinin belirlenmesi, bu zayıf yönlerini güçlendirecek adayların bulunmasında kolaylık sağlayacaktır. Ürün hattına yeni ürünler katma, yeni pazarlara girme, teknik bilgi, pazarlama gücü, arz kaynakları ve benzer yönler açısından işletmenin zayıf yönleri olabilir. Bunların belirlenmesi, seçilecek aday için kriterlerin belirlenmesinde büyük faydalar sağlayacaktır (Aydın, 1990: 43).

f) Kazançlarda İstikrarın Sağlanması: Mevsimsel dalgalanmalardan çok etkilenen endüstri kollarında faaliyet gösteren işletmeler, çeşitlendirme yoluyla gelirlerde istikrarı sağlayacak özelliklere sahip işletmelerle birleşmek isteyeceklerdir. Böylece, aynı mevsimsel dalgalanmalara sahip işletmeler analiz dışı bırakılarak, farklı mevsimsel dalgalanmaya sahip başka bir işletme ile birleşme yoluyla risk azaltılarak, gelirlerde istikrar sağlanabilecektir (Çelik, 1999: 64).

Uygun aday işletmelerin bulunması konusunda belirtilen kriterlere benzer çok sayıda kıstas ilave edilebilir. Böyle bir ön hazırlık, ayrıntılı olarak araştırılması gereken adayların seçiminde bir çerçeve oluşturması bakımından, gereksiz zaman, enerji ve para harcamalarını engelleyecektir.

2.4.2. Aday Şirketlerin Araştırılması

Araştırma ve seçme süreci, birinci aşamada geliştirilen kriterler çerçevesinde uygun adayın seçilmesiyle ilgili sistematik bir yaklaşımdır. Araştırma, adayın nasıl ve nerede bulunacağını, seçme ise amaçlara ve geliştirilen kriterlere göre en uygun adayın seçilmesi işlevlerini içine alır (Aydın, 1990: 44).

Esas itibariyle belirlenen ve istenilen kriterlere tam olarak uyan bir aday işletmenin bulunması zordur. Ancak yine de istenilen kriterlerin çok üzerinde ya da altında kalan adayların elenmesi açısından bu aşama önemlidir.

Birleşme için ideal adayın belirlenmesi, işletmenin sahip olmadığı veya yeterli seviyede sahip olamadığı tamamlayıcı gücü elde etmesini sağlayacak ve diğer koşullar sabitken, zayıflıklar birleşilecek işletmenin güçlü yönleriyle eşlenecektir. Örneğin, bir işletmenin kendilerinden tam olarak yararlanamadığı yetenekli bir yönetim kadrosu varsa, en uygun birleşme adayı, hızla büyüyen ancak bu büyüme eğilimini destekleyecek yönetim kadrosu olmayan bir işletme olabilecektir (Çelik, 1999: 65). Dolayısıyla birleşilecek işletmenin seçiminde birleşme işlemine taraf işletmelerin özellikleri önemlidir.

İşletmenin özellikleri ve amaçlarına göre değişebilmekle birlikte, genellikle hedef olarak seçilen işletmelerin özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Türko, 1999: 589):

- Hedef işletmeler genellikle düşük kâr oranlı, yavaş büyüyen ve etkin çalışmayan işletmelerdir.
- Hedef işletmelerin finansal kaldıraç dereceleri, başka bir ifadeyle borçlanma oranları düşüktür.
- Güvence olarak kullanılabilir varlıkları vardır.
- Likiditeleri yüksektir.
- Fiyat/kazanç oranları düşüktür.
- Hisse senetleri ortaklar arasında dengeli dağılmıştır.

İşletme bu özellikler ve ilk aşamada geliştirilen kriterler çerçevesinde birleşebileceği adayların seçimini yapar.

2.4.3. Şirketin Değerlendirilmesi

Değerleme, birleşmelerde oldukça önemli bir konudur. Bu aşamada hem aday işletmenin hem de alıcı işletmenin değerlendirilmesi yapılır. Alıcı işletmenin kendi işletmesini değerlendirilmesi, bir yandan birleşilecek işletmenin değerlendirilmesinde esas oluşturması açısından faydalı iken, diğer yandan başka işletmeler tarafından yapılabilecek birleşme tekliflerini ve fırsatlarını değerlendirme açısından faydalı olacak,

daha da önemlisi birleşilen işletmenin değerlendirilmesi, birleşme karşılığı satıcı işletmeye ödenecek bedelin ne şekilde ödeneceğinin belirlenmesinde avantaj sağlayacaktır (Aydın, 1990: 47).

Şirket birleşmelerinde değer tespiti, değiştirme biriminin (birleşme oranı) hesaplanması, devrolan ortaklığın pay sahiplerine verilecek yeni ortaklığın hisse senetlerinin miktarı açısından son derece önemli arz etmektedir. Değiştirme birimi devrolan ve devralan şirketlerin cari değerleri kıyaslanarak tespit edilir. Bu şirketlerin cari değerleriyle neyin kastedildiği ve nasıl hesaplanacağını ortaya konması gerekir. Uygulamada şirket değerlerinin tespitinde kullanılan birçok yöntem vardır. Değerleme yöntemlerinden bahsetmeden önce kısaca değerlendirme ile ilgili temel kavramları açıklayacağız.

Defter Değeri: Defter değeri, bir işletmenin özkaynak toplamının tedavülde bulunan hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan değerdir. Tarihsel bir değer olması nedeniyle defter değeri, borsa fiyatından farklı olabilmektedir (Dikmen, 2003: 50).

Tasfiye Değeri: Tasfiye Değeri şirket varlıklarının pazarda satışı sonucu elde edilecek nakitten borçlar düşüldükten sonra kalan tutarın firmanın özvarlığını göstereceğini söyler (Karan, 2001: 332).

Yeniden Kurma Değeri: Bu yöntem firma varlıklarının tasfiye değerini değil satın alma değerlerini dikkate almaktadır. Bulunacak toplam değerden, değerlendirme yapılan firmanın amortismanına tabi varlıklarının kullanılmış olma sürelerine göre hesaplanacak amortisman giderlerinin düşülmesi gerekir (Sarıkamış, 1999: 133).

Borsa Değeri: Borsaya kote edilerek işlem görmeye başlayan hisse senetlerinin, borsadaki arz ve talep koşullarına göre oluşan fiyatıdır (Dikmen, 2003: 52).

Makul Değer: Makul değer bilgili ve istekli taraflar arasında, herhangi bir ilişkiden etkilenmeyecek şartlar altında bir varlığın el değiştirebileceği fiyatı veya yükümlülüklerin yerine getirilmesinde esas teşkil edilecek olan meblağı temsil eder (Akbulak ve Şagar, 2004:143).

Şirket birleşme ve devralmalarında kullanılan değerlendirme yöntemlerini ise üç başlık altında inceleyeceğiz.

- a) İskonto Edilmiş Nakit Akımlar Yöntemi
- b) Borsa Fiyatları Yöntemi
- c) Özsermaye Yöntemi

a) İskonto Edilmiş Nakit Akımlar Yöntemi

İskonto Modeli değerlemesi yapılacak varlıktan elde edilmesi beklenen nakit akışlarının şimdiki değerlerine dayanmaktadır. Model, bir varlığa yatırım yapan yatırımcının bu varlıktan elde edeceği gelirlere dayandığı varsayımı üzerine kurulmuştur (Karan, 2001: 333).

Bu yöntemde, şirketin aktif ve pasif yapısının tek tek değerlerinin toplamı bir kenara bırakılarak, şirket faaliyet sonuçları baz alınmaktadır. Faaliyet sonuçlarının yanlış öngörülmesi halinde sonuç yanlış olur. Bu yöntemde ileriye yönelik projeksiyonların doğru yapılması, sağlıklı sonuç vermesinin kaçınılmazlığını ortaya koyar. Geleceğe yönelik öngörüler kişisel yargılara göre farklılaşabileceğinden, birleşmeye taraf olanlar arasında mutabakat güçlüğü yaratır. Sermaye Piyasası Kurulu, özellikle yöntemin subjektifliği nedeniyle bu değerlendirme yöntemine sıcak bakmamaktadır. Buna göre yapılan bir uygulamaya da bu güne kadar izin verilmemiştir (Tarakçı, 1995: 228).

b) Borsa Fiyatları Yöntemi

Hisse senetleri Borsa' da işlem gören halka açık anonim ortaklıkların borsa fiyatları baz alınarak değiştirme biriminin tespit edilebilmesi hususu, Sermaye Piyasası Kurulu'nun 106/1273 sayılı toplantısında görüşülmüş; hisse senetleri borsada işlem gören şirketlerin borsa fiyatları esas alınarak değiştirme biriminin tespit edilebilmesi için gerekli koşulları aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Tarakçı, 2002: 228):

- Birleşmeye taraf olan şirketlerin son bir yıldaki halka açıklık oranlarının en az % 15 olması ve hisse senetlerinin borsada işlem görmesi (Tebliğde bu oran % 25 olarak yeniden düzenlenmiştir.),

- Birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından önce, borsa fiyatı üzerinden hesaplanan değiştirme biriminin yer aldığı Kurulca belirlenecek

standartlar Seri 1, No: 26 Tebliği' nin 24. maddesine göre belirtilecek gazetelerde yayınlanarak tasarruf sahiplerine duyurulması,

c) Özsermaye Yöntemi

Özsermaye yönteminde, şirket değeri olarak her şirketin özsermaye tutarı dikkate alınır. Söz konusu özsermaye kayıtlı değerlere göre tespit ediliyorsa defter değerlerine göre özsermayenin tespiti söz konusu olur. Eğer her bir şirketin bilanço kalemlerinin cari değerleri bilirkişiler vasıtasıyla tespit edilirse düzeltilmiş defter değerlerine göre (cari) özsermayenin tespiti söz konusu olur. Halka Açık Anonim Ortaklıklar da Cari özsermayelerin esas alınması halinde, değerlemeye konu gayrimenkullerin Kurulca listeye alınan ekspertiz şirketleri tarafından değerlendirileceği bahsi geçen tebliğin 7. maddesinde belirtilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu, hem kayıtlı özsermaye hem de cari özsermayelerin değiştirme biriminin hesaplanmasında dikkate alınmasını kabul etmektedir (Tarakçı, 2002: 229).

Öte yandan birleşmelerde değerlendirme nicel (kantitatif) ve nitel (kalitatif) olmak üzere iki boyutta ele alınmalıdır. Değerlemeyi etkileyen başlıca nicel faktörler şu şekilde sıralanabilir (Akgüç, 1998: 902- 903):

- Gelecek dönemlerde elde edileceği tahmin edilen gelirler ve işletmelerin büyüme hızları,
- Dağıtılan kâr payı, hisse başına kazanç ve hisse başına kâr payı oranları,
- Hisse senetlerinin pazar değeri,
- Hissesenetlerinin fiyat/kazanç oranı,
- Birleşmenin alıcı işletmenin hisse senetlerinin değeri ve gelirleri üzerine olan etkisi,
- İşletmenin defter değeri,
- İşletmenin tasfiye değeri,
- İşletmenin işleyen teşebbüs değeri,
- İşletmenin likidite durumu, net işletme sermayesi,
- İşletmenin varlıklarını güvence olarak gösterebilme imkânı.

Yukarıda sayılan bu faktörler işletmenin değerlendirilmesiyle ilgili yapılan finansal analiz kapsamındadır. Ancak birleşmelerde değerlendirme konusunda yapılacak bu analiz tek başına yeterli değildir. Zira birleşme işleminde finansal verilere

yansımayan, taraflara özgü sübjektif değerlerde söz konusudur. İşte bu noktada değerlemeye nitel (kalitatif) faktörler dahil edilir.

İki işletmenin ayrı ayrı faaliyet göstermeleri halinde sağlayacakları kârların toplamına kıyasla birleşme sonucu oluşacak kâr artışı hakkında beklentiler, başka bir ifade ile birleşmenin yaratacağı sinerji etkisi, yetenekli bir yönetim kadrosuna sahip olma isteği, hedef işletmenin sahip olduğu sınai haklardan ya da üretim konusundaki deneyimlerinden yararlanmak, etkili bir satış organizasyonuna sahip olmak, işletmenin prestijini artırmak, daha iyi bir kalite kontrolü sağlamak ve benzeri birçok faktör ise değerlemeyi etkileyen nitel faktörler arasında sayılabilir (Akgüç, 1998: 911- 912).

Yapılan bu son değerlendirme sonucunda sübjektif değerin yüksek olması, özellikle adaya birden fazla talebin olması durumunda birleşilen tarafa pazarlık gücü sağlaması bakımından önemlidir. Diğer yandan bu değerin yüksek hesaplanması primi arttırarak işletmeden gereksiz bir fon çıkışına neden olacakken, düşük değerlendirme yapılması ise uygun adayın elden kaçırılmasına neden olabilecektir (Sümer, 1999: 245) .

Sonuç olarak, bu aşamada nicel ve nitel faktörler birlikte ele alınarak ve uygun yöntemlerden yararlanarak işletme değerinin tespitine çalışılmalıdır.

2.4.4. Belirlenen Şirket İle Görüşme

Alıcı işletme hedef işletmeyi belirledikten sonra, birleşme sonrasında bu işletmenin hisse senedi sahiplerine ödeyebileceği uygun bir fiyat veya fiyat aralığı belirlemelidir. Yöneticiler, bu fiyatla hedef işletmenin yönetimine nasıl yaklaşılacağına karar vermelidir. Eğer alıcı işletmenin, hedef işletmenin yönetiminin birleşmeyi onaylayacağına ilişkin inandığı nedenleri varsa, o zaman sadece birleşmeyi teklif edecek ve uygun bazı koşulları belirlemeye çalışacaktır. Eğer bir anlaşmaya varılırsa, iki yönetim grubu hisse senedi sahiplerine teklifleri götürecekler ve birleşmeyi onaylamalarını önereceklerdir (Kezik, 2008: 59).

Hisse senedi sahiplerinin birleşmeyi onaylayacağı varsayılırsa, birleşmeyi isteyen işletme, kolay bir şekilde hedef işletmenin hisselerini, hisse senedi sahiplerinden satın alacaktır. Bunun karşılığında da onlara ya kendisinin hisselerini

verecek ya da diğerk ödeme yöntemlerinden birini kullanacaktır. Böyle bir işlem literatürde dostça şirket birleşmesi olarak tanımlanır.

Ancak bunun dışında düşmanca şirket birleşmeleri de söz konusudur. Bu tür birleşmelerde, genellikle hedef işletmenin yönetiminin birleşme teklifini reddetmesi durumunda alıcı işletme direkt olarak hedef işletmenin hisse senedi sahiplerine teklif (tender offer) götürür. Bu şekildeki teklifte doğrudan doğruya hisse senedi sahiplerine başvurulduğu için, hedef işletmenin yönetimi tarafından onaylanmayı gerektirmez (Kezik, 2008: 60). Böyle bir teklif alıcı işletmeye, hedef işletmenin yöneticileri ile uğraşmaksızın istediğini alma imkânı verir (Kezik, 2008: 61).

Böyle bir durumda dikkatli olunması gereken en önemli nokta, ortaklara teklif yapıncaya kadar böyle bir niyetin gizli tutulması gereğidir. Aksi durumda hedef işletmenin yöneticileri birtakım savunma taktiklerine başvurarak birleşmeyi önlemek için harekete geçerek, birleşmeyi kârlı olmaktan çıkarabilir veya koşulları alıcı işletme açısından daha da ağırlaştırabilir (Akgüç, 1998: 921).

Birleşme görüşmelerinin koşullarını iki önemli konu belirler (Kezik, 2008: 62);

- i. Birleşme sonunda oluşan işletmeyi kim yönetecek?
- ii. Ödeme tutarı ve koşulları nasıl olacak?

Diğerk taraftan birleşme görüşmelerinde her iki tarafın yöneticilerinin durumunun birleşme sonrasında ne olacağı son derece önemli bir konudur. Özellikle sahiplik ve yönetimin aynı kişi ya da kişilerde olduğu küçük bir işletmenin daha büyük bir işletme ile birleşmesi durumunda, sahip- yönetici üst düzey konumunu muhafaza etme konusunda endişelenebilir ve ayrıca çalışanları ile arasında yakın ilişkiler geliştirmiş olabilir. Ancak bu noktalar muhtemelen birleşme görüşmeleri sonrasında gündeme gelecektir. Halka açık ve yöneticileri tarafından kontrol edilmeyen bir işletme başka bir işletme ile birleştiği zaman, alıcı işletmenin yönetimi de birleşme sonrası durum konusunda endişelenebilir. Eğer alıcı işletme eski yönetimi korumayı kabul ederse, o zaman yönetim birleşmeyi desteklemeye ve hisse senedi sahipleri birleşmenin kabulünü önermeye istekli olabilir. Aksine eski yönetim görevden alınacaksa muhtemelen birleşmeye karşı direnecektir (Kezik, 2008: 63).

Bazen de yöneticiler kendilerine altın paraşütler (golden parachutes) ararlar. Altın paraşütler, birleşmenin gerçekleşmesi durumunda üst düzey yöneticilere yüksek tazminatlar ödenmesi veya aşırı derecede kârlı emeklilik programları şeklinde gerçekleştirilir (Kezik, 2008: 63).

Birleşme sonuçları açısından başarılı bir birleşme işleminden fayda sağlayan grup, genellikle alıcı işletmenin yönetim kadrosu iken, hedef işletmenin yönetim grubu genellikle kayba uğrayan taraf olduğu için birleşme görüşmelerinde bu grup, kendi çıkarlarını hisse senedi sahiplerinin çıkarlarından daha üstün tutacak girişimlerde bulunabilmektedir (Çelik, 1999: 67). Zira birleşmelerde her ne kadar son söz hisse senedi sahiplerine ait olsa da görüşmeler esnasında bu grup görece olarak pasif bir konumda olduğu için yöneticilerin davranışları ve beklentileri önemli olmaktadır

Şirket birleşmelerinde ikinci temel unsur, hedef işletme için hisse senedi sahiplerine çeşitli şekillerde ödenecek fiyattır. Birleşmelerde alıcı işletme mümkün olduğunca düşük bir fiyatla diğer işletmeyi devralmaya çalışır. Hedef işletme ise mümkün olan en yüksek fiyatla satılmaya çalışır. Nihai fiyat ise bu iki kesim arasında birleşme görüşmeleri ile belirlenecektir (Kezik, 2008: 64). Burada en iyi pazarlığı yapan taraf daha kazançlı çıkacaktır. İyi pazarlık yapabilmek için ise işletmelerin hem kendilerini hem de karşı tarafı çok iyi tanımaları, mümkün olduğunca çok bilgiye sahip olmaları, birleşme sonucunda oluşacak sinerjik faydaların doğru tahmini ve görüşme sanatı konusunda uzman kişilerin (yöneticiler, çalışanlar ve hatta aracılarını) görüşmeler sırasında hazır bulunması önemli faktörlerdir (Brigham, 1996: 145).

Şirket birleşmeleri analizi teorik olarak kolaydır. Alıcı işletme sadece birleşmeden beklenen nakit akımlarının bugünkü değerinin hedef işletme için ödenmek zorunda olan fiyatı aşp aşmadığını belirlemek için bir sermaye bütçelemesi analizi yapar ve eğer net bugünkü değerin pozitif olacağını tahmin ederse, birleşme gerçekleştirilir. Diğer yandan hedef işletme ise birleşme sonrasında oluşacak işletmenin tahmin edilen nakit akımları, işletmenin bağımsız faaliyette bulunmaya devam etmesi durumunda gelecekte elde etmeyi beklediği nakit akımlarının bugünkü

değerini aşarsa teklifi kabul etmelidir.

Ancak teori böyle olmasına karşın uygulamada bazı sorunlarla karşılaşmaktadır (Kezik, 2008: 64) .

a) Alıcı işletme, birleşmede kaynaklanacak nakit akımlarını tahmin etmek zorundadır, ancak bunu yapmak oldukça zor, kimi zaman da imkânsızdır.

b) Birleşmenin, işletmelerin kendi istenilen özkaynak kârlılık oranı üzerindeki etkisinin ne olacağı ayrıca belirlenmelidir.

c) İşletme birleşme için nasıl ödemede bulunacağına karar vermek zorundadır.

d) Birleşmenin kazançlarını tahmin ettikten sonra, alıcı ve hedef işletmenin yöneticileri ve hisse senedi sahipleri bu kazançların nasıl paylaşılacağı konusunda pazarlık etmelidirler.

İşletme kendi yöneticileri ile çalışanlarından oluşan ekip ve gerekiyorsa da dışarıdan uzman yardımı almak suretiyle bu sorunları aşmaya çalışarak görüşmeleri nihaytlendirmelidir.

Öte yandan görüşmelerde fiyat ve ödeme şekli dışında sosyal plan, hedef işletme yönetiminin çalışma prosedürü, rekabet yasakları gibi konulara da yer verilir. Bu aşamanın başlangıcında üzerinde durulması gereken konular hakkında mümkünse ortak bir listenin yapılması görüşmeleri kolaylaştıracaktır (Sümer, 1999: 245). Zira bu şekilde hem zamandan tasarruf sağlanacak hem de her iki tarafın istekleri de görüşmelerde gündeme gelmiş olduğundan sonradan çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmiş olacaktır.

2.4.5. Bedelin Ödenmesi

Birleşme kararı veren işletmeler birleşme faaliyetini tamamlamak için çeşitli ödeme yöntemlerini kullanabilirler. Bedel, nakit olarak ödenebileceği gibi hisse senedi değişimi yolu ile tahvil ve imtiyazlı hisse senedi ihracı yoluyla, gelecekteki kazançlara göre veya yüksek riskli tahvil ihracı yoluyla (junk bonds) da ödenebilir. Bu yöntemlerin her birinin işletmeler açısından kendilerine özgü yarar ve sakıncaları mevcuttur. Örneğin, nakit ödeme sonuçta elde edilecek değer belli olması nedeniyle

hedef işletme açısından son derece faydalı iken, hisse senedi değişimi ise bir nakit çıkışı gerektirmediği için alıcı işletme açısından avantajlıdır. Bunların göz önüne alınarak her iki tarafında kabul edebileceği bir yöntem ya da bu yöntemlerin birkaçının bir arada olduğu karma bir ödeme yöntemi belirlenerek ödeme yapılması gerekir.

2.4.6. Birleşme Sonrası Entegrasyon

Farklı kültür ve yapıda olan tarafların bir bütün oluşturacak şekilde uyumlaşmaları olarak ifade edilebilecek entegrasyon aşaması, zorlu bir süreç sonrasında birleşme anlaşmasının imzalanması ve yasal olarak birleşmenin gerçekleşmesinin ardından taraflarca dikkat edilmesi gereken çok önemli bir aşamadır. Birleşmelerde yasal sürecin tamamlanmasının ardından işletmelerin organizasyon yapılarında da değişiklikler ve yenilikler olacaktır. Bunların birbirleriyle uyumlu olması ise birleşme işleminin başarısında oldukça önemlidir.

Entegrasyon aşamasında özellikle insan kaynakları konusunda zorluklar yaşanır. Zira birleşmenin etkilerini en yakından yaşayacak olanlar işletmelerdeki çalışanlardır. Birleşme durumunda örgütsel değişimin yarattığı belirsizlik ortamı, iletişim yetersizliği, söylentiler, gelecek hakkında yeterli bilgiye sahip olamama, kendi geleceklere ile ilgili kararlara katılamama, kariyer planlamasını bozulması, kural ve düzenlerdeki değişiklikler çalışanlarda yoğun bir stres oluşmasına neden olmaktadır (Sinangil, 2004: 620). Çalışanlardaki bu kaygılar giderilmediği takdirde ise birleşmelerden beklenen faydaların gerçekleşmesi zorlaşmakta hatta mümkün olmamaktadır.

Bilânçolarda ya da gelir tablolarında görülmeyen insan kaynaklarının değeri ve birleşmeye gösterdikleri tepki, işletmelere bu işlemin kalbindeki unsurun aslında insan kaynakları olduğunu göstermektedir (Aksoy, 2004: 111). Buna rağmen görüşmelerde, şirket birleşmelerinden söz edildiğinde, yöneticiler/karar vericiler öncelikle finansal amaçlara değinmekte ve çoğunlukla insan kaynağını da bir varlık olduğu unutulmaktadır (Köktürk ve Kont, 2004: 564).

İşletmelerin yazılı olmaksızın tüm çalışanları tarafından paylaşılan norm, değer, inanç ve anlayışlarının bütünü olarak ifade edilebilen kurum kültürünün, birleşen iki ya da daha çok sayıdaki işletmede birbirinden farklı olması doğaldır.

Önemli olan bunlardaki benzerlik ve farklılıkların doğru olarak tanımlanması ve buradan hareketle orta yolu bulmaya çalışmaktır (Uyargil, 2004: 643). Bu anlamda birleşmenin başarısı, kültürel bütünleşmenin başarı ile yürütülüp yürütülmemesi ile yakından ilişkilidir. Kültürel bütünleşme türleri; her iki işletmenin de kendi örgüt kültürlerini devam ettirmesi şeklinde tanımlanan kültürel çoğulculuk, iki işletmenin farklı kültürlerinin güçlü olan yanları alınıp harmanlanarak yeni bir örgüt kültürü oluşturulması şeklinde gerçekleşen kültürel harmanlama ve alıcı işletmenin hedef işletmenin kendi kültürüne uyum sağlamasını beklediği kültürel asimilasyon olmak üzere üç grupta incelenebilmektedir (Sinangil, 2004: 623). Birleşmeye taraf işletmelerin özellikleri ve birleşmeden beklenen faydalar göz önünde bulundurularak birleşme sonrasında uygun türde kültürel bütünleşme sağlanmalıdır.

İşletmede örgütsel stratejileri destekleyecek bir örgüt kültürü oluşmasında ve uyum süresinde kilit nokta, yönetim takımıdır. Bu takımdakilerin hızlı öğrenen yeni organizasyonu yaratmak için istekli ve heyecanlı olmaları gerekmektedir (Köktürk ve Kont, 2004: 584). Aksi halde entegrasyon sürecinde başarısızlık kaçınılmazdır.

Öte yandan birleşme ile birlikte işletmelerde zorunlu hale gelen değişime karşı direnç gösterilmesi söz konusu olabilmektedir. Eğer birleşme sürecinde çalışanlar gelişmeler hakkında doğru ve zamanında bilgilendirilmezler ise güvensizlik, kendini tehdit altında hissetme, işini veya mevkiini kaybetme endişesi gibi duyguları yoğunlaşarak yaşayacaklar ve değişime karşı direnç göstereceklerdir (Uyargil, 2004: 644). Bunu önlemek için ise birleşme esnasında şeffaf olunmalı ve çalışanlara konularının ne olacağı konusunda gerekli açıklamalar yapılmalıdır.

Birleşmenin kaçınılmaz sonuçlarından biri de bir kısım personelin işten çıkarılmasıdır. Birleşme öncesi farklı işletmelerde benzer görevleri yapan kişilerden bir kısmı birleşme sonrasında maliyet azaltılması çalışmaları çerçevesinde işlerini kaybedeceklerdir. Bu noktada birleşme sonrasında kimlerin işlerine son verileceği, kimlerin görevlerine devam edeceği, devam edeceklerin seçilmesi, yeni mevkilerinin belirlenmesi, yeni yapıya adaptasyonlarının sağlanması gibi konular üzerinde titizlikle durulmalıdır (Aksoy, 2004: 113).

Ayrıca entegrasyon aşamasında alınan kararların uygulanmasında da

hızlı davranılmalıdır. Kararlar ne kadar sıkıntı yaratacaksa yaratsın, net ve açık bir şekilde tek bir ağızdan çalışanlara duyurulmalı ve uygulamaya geçilmelidir. Çelişkili açıklamalar veya kararlar ve uygulamalar arasındaki farklılıklar çalışanların tedirginliğini süratle güvensizliğe çevirebilir, bu durum ise kaliteli ve seçkin çalışanların kaybedilmesine neden olabilir. Bu noktada ise bir taraftan işletme iyi elemanlarını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalırken, diğer taraftan kendisine gelen başka bir teklifi gözü kapalı kabul eden çalışan hatalı bir iş değişikliği yaparak kariyerini tehlikeye sokabilir (www.insankaynaklari.com).

Birleşme sonucu kurumsal geçişin başarılı ve etkin bir şekilde yürütülmesi ve yaşanan değişimin çalışanlarca benimsenmesi için işletme içindeki liderlerin üstlendiği görevler önem taşımaktadır. Çalışanları doğru şekilde bilgilendirmek ve onların güvenini kazanarak çalışanların katılımını sağlamak, değişim sırasında liderlerin üstlenmesi gereken rollerden birkaçıdır (Sinangil, 2004: 628).

Özetle, entegrasyon sürecinde özellikle işletmedeki insan faktörü üzerinde titizlikle durulmalı ve birleşmenin çalışanlar üzerinde yarattığı stresin azaltılması amacıyla gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

2.5. Birleşme Türleri

Birleşme ve satın almalar, işletmelerin büyüklüğü, birleşme nedenleri, rekabet koşulları, birleşmenin yönü vb. bakımından önemli olduğundan, bu nedenle dikkate alınarak bir arada incelenmesi gerekir. Bu tür farklılıklar, satın alma ve birleşmelerde şirketlerin birleşme sürecini farklı yönde etkileyebilmektedir.

Birleşmeler devralma yoluyla veya yeni şirket kurulması yoluyla olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir. Devralma yoluyla birleşmelerde devir olunan şirket veya şirketlerin varlıkları sona ermekte, yeni şirket kurması yoluyla birleşmeler de tüm şirketler infisah etmektedir.

2.5.1. Devralma Yoluyla Birleşme

Birleşmede, TTK madde 151 uyarınca; tasfiye edilmeksizin dağılan şirket veya şirketlerin malvarlıkları veya işletmeleri, aktif ve pasifleriyle birlikte, bir bütün olarak devralan veya yeni kurulan şirkete geçer.

Devralma yoluyla birleşme, en az bir şirketin başka bir şirkete aktif ve pasifiyle bir bütün olarak geçmesi sonucu şirketin dağılmasıdır. Birleşme ile hak ve borçlar, yeni şirkete bütün halinde geçer. Bütün halinde geçişin gerçekleşmesi mülkiyetin devri için yeterlidir. Yani, malları nakletmeye veya tapuda tescil ve benzeri işlemlere gerek kalmamaktadır (Akay, 1997: 42). Ancak, ortadan kalkan şirketin borçlarından dolayı eski şirketin ortaklarının müteselsil sorumluluğu devam etmektedir.

Devir yoluyla şirketin birleşmesi bütün halde (küllî halefiyet ilkesi gereği) yapıldığından devralınan şirket veya şirketlerin tasfiye işlemine tabi tutulması söz konusu değildir. Birleşmenin devir sayılabilmesi için;

Birleşme neticesinde infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunmalı,

Münfesih kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerini devralan kurum, küll halinde devralarak aynen bilançosuna geçirmelidir.

2.5.2. Devralma Yolu ile Birleşme Süreci

Devralma yoluyla birleşmede uyulması gereken aşamalarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

a) Birleşme sözleşmesinin hazırlanması: Birleşecek ticaret şirketlerinin yönetim kurulları tarafından, karşılıklı görüşmeler sonucunda birleşme sözleşmesi hazırlanır. Birleşme sözleşmesi yazılı olmalı ve imzalar da noterce onaylanmalıdır. Söz konusu sözleşmede, devralma sonucunda, dağılan şirketin ortaklarına verilecek olan paylar, devralan şirketin ne miktarda sermaye arttıracacağı ve gerekli tüm ayrıntılar düzenlenir (Yasaman, 1987: 61).

b) Dağılan şirketin malvarlığının tespiti için mahkemece bilirkişi incelemesi yapılması: Devralan şirketin sermayesi, dağılan şirketin malvarlığı oranında artacağından, arttırılacak sermaye miktarının belirlenebilmesi için, devralan şirketin yönetim kurulu, mahkemeye başvurarak, dağılan şirketin malvarlığının, bilirkişi incelemesi ile tespitini talep ederler. Mahkeme,

birliklerinden birleşecek şirketlerin malvarlığını, devralan şirketin yapması gereken sermaye artırım tutarını ve birleşmenin hukuken sakıncalı olup olmadığını tespit etmelerini ister (Pulaşlı, 2003: 81).

c) Birleşme sözleşmesinin taraf şirketlerce imzalanması.

Birleşecek şirketin yönetim kurulları birleşme esaslarını aralarında yapacakları görüşmeler sonucunda hazırlarlar. Devralma sonucunda, devreden ortaklığa değiştirme birimine göre verilecek paylar ve buna göre devralan ortaklığın ne miktarda sermaye artıracığı tespit edilir. Diğer bütün gerekli ayrıntılar düzenlenir. Yönetim kurulları tarafından hazırlanan ve parafe edilen sözleşme, ancak birleşmeye taraf olan ortaklıkların genel kurulları tarafından onaylandığı takdirde yürürlük kazanır (Yasaman, 1987: 62).

d) Devralacak şirketin esas sözleşme değişikliği metninin hazırlanması ve bu sebeple Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan sermaye artırımına yönelik izin alınması. Esas sözleşme değişikliğini yapacak olan devralan şirket, birleşme sözleşmesi ve mahkemece yapılan birlikişi incelemesi ile birlikte bakanlığa izin için müracaat eder (Yasaman, 1987: 63).

e) Dağılan şirket ve devralan şirket genel kurullarının ayrı ayrı toplantıya çağırılması

Dağılan şirket; birleşmeye karar verilerek, infisah niteliğindeki birleşme sözleşmesinin onaylanmasını ister. Dağılan şirketin genel kurul toplantısında, birleşme sözleşmesi ve devralan şirketin birleşme sözleşmesine göre hazırlanmış esas sözleşme tasarısı pay sahiplerinin onayına sunulur. Birleşme sözleşmesinin onaylanması halinde, şirketin feshine ilişkin karar verilir (Yasaman, 1987: 64) . Birleşme, şirketin infisahına neden olduğundan, kollektif ve komandit şirketlerde ortakların oy birliği, limited şirketlerde, esas sözleşmede daha yüksek bir nisap belirtilmediği takdirde, sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı, TTK 388. maddenin 2. fıkrası uyarınca; anonim şirketlerde ise toplantı nisabı, sermayenin üçte ikisine sahip pay sahiplerinin katılımı, 4. fıkrası uyarınca; karar nisabı ise toplantıya katılanların çoğunluğunun oyudur. Birleşme, pay sahiplerinin taahhütlerini

arttırmalarını gerektiriyorsa bu durumda, aynı maddenin 1. fıkrası uyarınca; pay sahiplerinin oy birliği aranmaktadır. Dağılan şirkette imtiyazlı pay sahiplerinin olması ve devralan şirketin bu imtiyazları tanımaması halinde, imtiyazlar özel genel kurulunun toplanarak bu imtiyazlardan feragat etmeleri gerekmektedir. İmtiyazlı genel kurulunun kararı olmaksızın birleşme kararı da geçerli olmamaktadır. Söz konusu durumda da, TTK 389. madde uyarınca, TTK 388. maddedeki toplantı ve karar nisap sayıları uygulanacaktır.

Devralan birleşme sözleşmesinin onaylanması, birleşme sözleşmesine göre esas sözleşme değişikliklerin ve sermaye artırımına karar verilmesi amacıyla genel kurulu toplar. Devralan şirketin genel kurulunun birleşme sözleşmesini onaylamasıyla birlikte, esas sözleşme değişikliği ve sermaye artırımına karar vermesi gerekmektedir. Söz konusu toplantıda, TTK 388. madde uyarınca; toplantı nisabı, sermayenin üçte ikisine sahip pay sahiplerinin katılımı, karar nisabı ise katılanların çoğunluğunun oyudur. Devralan şirketin, dağılan şirket pay senetlerini elinde bulundurması halinde ise sermaye artırımına gitmeye gerek yoktur (Yasaman, 1987: 75). Dağılan şirketin imtiyazlı pay sahiplerine, devralan şirkette de imtiyaz tanınması söz konusu olduğu takdirde, imtiyazlılar genel kurulunun toplanması gerekmektedir. Buradaki toplantı ve karar nisapları, dağılan şirkettekiyle aynıdır.

f) Onay: Devralan şirket, bakanlığın izin şerhini taşıyan, değişen maddelerin eski ve yeni metinlerini kapsayan sözleşme metni, dağılan şirketin malvarlığını tespit eden mahkemece yaptırılan bilirkişi raporu, birleşme sözleşmesi, genel kurul tutanakları, her iki şirkete ait genel kurul hazırun cetvelleri ve dilekçe ile mahkemeye başvurur. Mahkeme, söz konusu belgeleri inceleyerek, kanuna ve usule uygun bulursa birleşme kararını ve sermaye artırımını onaylar.

g) Tescil ve İlan: Dağılan şirket, hem genel kurulda birleşme nedeniyle esas sözleşmedeki değişiklik ve birleşme kararını hem de şirketin infisahını tescil ve ilan ettirecektir. Devralan şirket ise birleşme sözleşmesini, tanzim edilen bilânço ile birleşme gereğince yapılan sözleşme değişikliklerini ve sermaye artırımını tescil ve ilan ettirecektir.

2.5.3. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Birleşme

Yeni şirket kurulması yoluyla birleşme, şirketlerin aktif ve pasifiyle yeni kurulan bir şirket tarafından devralınmasıdır.

Yeni şirket kuruluşu suretiyle ile infisah edecek şirketlerin öncelikle malvarlıklarının değerlendirilmesi yapılır ve yeni şirkete hangi oranda katılacakları tespit edilir. Daha sonra ise kurulacak şirketin ana sözleşmesi hazırlanır ve birleşecek şirketlerin genel kurullarında onaylanır (Akay, 1997: 43).

2.5.4. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Birleşme Süreci

Birden fazla sayıda şirketin, kurulması kararlaştırılan yeni bir şirket tarafından tüm taşınır ve taşınmaz malların "tasfiyeye tabi kılınmaksızın" yeni kurulacak şirkete geçmesi yoluyla devralınması" söz konusudur.

Bu konumda, devralınan durumundaki ortaklıklar, tüzel kişiliklerini yitirmekle birlikte tasfiyeye tabi tutulamazlar (TTK m. 451). Yeni şirket kurulması yoluyla birleşme süreci aşağıda şekilde gerçekleşecektir.

a) Birleşme sözleşmesinin hazırlanması: Yeni kurulacak şirketin kuruluş hazırlıklarının yapılması, esas sözleşmesinin hazırlanması ve taraflarca imzalanması gerekir. Bu amaçla yeni şirket kurulması suretiyle birleşecek olan şirketlerin yönetim kurulları, yeni kurulacak şirketin esaslarını belirler, birleşme sözleşmesini ve yeni kurulacak şirketin taslak esas sözleşmesini hazırlar ve imzalar, birleşme sözleşmesindeki imzaları notere tasdik ettirirler.

b) Genel Kurul Toplantısı: Şirketlerin genel kurulları ayrı ayrı toplanarak birleşme sözleşmesini ve yeni kurulacak şirketin esas sözleşmesini onaylarlar. Burada da devralma yoluyla birleşmede uygulanan toplantı ve karar nisapları uygulanır.

c) Şirket değerlemesi: Yeni kurulacak olan şirketin sermayesi, birleşen şirketlerin sermayelerinin toplamından oluşacağından, birleşmeye katılan şirketler birlikte bilirkişi tayin edilmek üzere, mahkemeye başvuracaklardır.

d) Tasdik ve İzin: Yazılı şekilde hazırlanmış olan şirket esas sözleşmesi, bütün kurucular tarafından imzalanır ve notere tasdik ettirilir.

e) Tescil ve İlan: Yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede birleşen

şirketlerin tümü infisah edeceklerinden, devralma yoluyla birleşmedeki gibi, şirketlerin bu durumu tescil ve ilan ettirmeleri gerekmektedir. Yeni kurulacak olan şirket için ise birleşmeye katılan şirketlerin yönetim kurulları kurucu sıfatı ile ticaret siciline müracaat ederek kuruluşu tescil ve ilan ettireceklerdir Her iki tür birleşmede de genel kurullarda aranan toplantı ve karar yeter sayılarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dağılan şirket ortakları açısından, genel kurulda alınan kararlar infisah niteliği taşıyacağı için şirketlerin feshinde aranan çoğunluğa; devralan şirket ortakları açısından ise aynı sermaye konulması yolu ile sermaye artırımını niteliğinde olacağından sermaye artırımında aranan çoğunluğa uyulması gerekmektedir (Yasaman, 1987: 94).

Birleşme sonucunda, infisah eden şirketin malları, borçları tediye veya temin edilinceye kadar ayrı olarak ve devralan veya yeni kurulan şirketin yönetim kurulu tarafından idare edilecektir. Devralan veya yeni kurulan şirketin yönetim kurulu üyeleri, alacaklılara karşı infisah eden şirketin mallarının ayrı olarak yönetimini sağlamak hususunda şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

2.5.4.1 Birleşme Kararı

Birleşme, en az iki tarafı olan ve tarafların verecekleri kararlar ile hüküm ifade edecek bir işlemdir. Taraflardan yalnız birinin alacağı birleşme kararı yeterli değildir. Birleşme işleminde birleşecek olan şirketlerin genel kurul tarihleri birbirinden farklı olabilir. Fakat birleşme işleminin iki şirketin kararı ile işlerlik kazanması bakımından, birleşmenin tescil tarihi tektir. Birleşme kararının tescili aynı zamanda devir alınan (birleşen) şirketin infisahının tescili anlamına gelir.

2.5.4.2. Birleşme Bilânçosunun Çıkarılması

TTK' nın 149. maddesinde, “ birleşen şirketlerin her biri aralarında tespit edilecek bir örneğe göre tanzim edilmiş olan bilânçosunu ilan etmeye ve birleşme sebebiyle varlıkları sona eren şirketler kendilerine ait borçların ne suretle ödeyeceklerine dair tanzim edecekleri beyannameyi bilânço ile birlikte ilana mecburdurlar” ifadesi yer almaktadır. Bu madde hükmü, ülkemizde birleşme hukukunun kaynağını oluşturan iki sistemden biri olan İtalyan sisteminin etkilerini

taşımaktadır (Türk, 1986: 44). Buna göre birleşmenin tarafı olan şirketler, eş suretli bilanço düzenlemek ve ilan etmek zorundadırlar. Satın alınan şirket ya da varlığı sona eren şirketler, borçların ödemesiyle ilgili beyanlarını da bilançolarına eklemelidirler.

TTK' nın 149. maddesi hükmü gereğince varlıkları sona erecek şirket veya şirketler borçlarını ne suretle ödeyeceklerini ilan etmeleri gerekirken devam eden şirket için böyle bir mükellefiyet mevcut değildir (Arslanlı, 1962: 576).

2.5.4.3. Birleşmenin Hükümleri

Birleşen şirketlerin alacaklılarının her biri ilandan itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe ya da bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kesinleşmedikçe veya mahkemece takdir edilecek teminat şirket tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez.

TTK 150. maddesi gereği şirket alacaklıları birleşmeye itiraz etmezse, birleşme üç ay sonra hüküm ifade eder. Diğer taraftan, şirket borçlarını öder veya borca karşılık gelen parayı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası' na ya da güvenilir başka bir bankaya yatırırlarsa şirket alacaklılarının birleşmeye itiraz hakkı ortadan kalkar.

Alacaklılar birleşmeye razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder. Borç karşılığının bankaya yatırılması halinde keyfiyetinin ilanı lazımdır.

Birleşme mevzuatının anonim şirket birleşmelerinde uygulama alanı bulan TTK' nın 451. maddesi de aynı konu düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, devreden şirket alacaklarının korunması birleşmenin gerçekleştirilmesinden sonra da söz konusudur. Bu maddede devreden şirket alacaklarına bir itiraz hakkı tanımaz fakat infisah eden şirket malları ve borçları tediye ve temin edilinceye kadar ayrı ayrı olarak yönetilir.

TTK' nın 150. maddesi alacaklıların itiraz etmesi durumunda birleşmenin gerçekleşmesini tüm hukuki sonuçları ile ertelerken, 451. madde hukuki bakımdan

gerçekleşen birleşmenin işletmeler düzeyindeki eylemli sonuçlarını bir süre ertelemektedir. Bu nedenle iki madde hükmü beraber uygulanamaz.

2.5.4.4. Birleşme Sözleşmesi

Birleşme sözleşmesinin Hukuki Niteliği: Birleşme sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen türde bir sözleşme değildir ve bu nedenle Borçlar Hukuku'nda öngörülen sözleşme tiplerinin hiçbirisinin şartlarını taşımaz. Bu sözleşmenin içeriğine ilişkin hükümler Türk Ticaret Kanununun 452/1. maddesinde düzenlenmiştir.

Birleşme Sözleşmesinin Şekli: TTK' da anonim şirketlerin birleşme sözleşmesinin içeriğine ilişkin olarak çok fazla düzenleme mevcut değildir. Birleşme sözleşmesine ilişkin olarak, yeni şirket kurulması sureti ile birleşmelerde sözleşmenin şekli TTK' nın 452. maddesinde belirtilmiştir.

Birleşme sözleşmesi, TTK' nın 452. maddesine göre, yazılı olarak yapılmalı ve imzalar notere tasdik ettirilmelidir. Kanun, devralma yoluyla gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşme sözleşmesinin şekline ilişkin bir düzenleme getirmemiştir.

Birleşme Sözleşmenin İçeriği: Sözleşme içeriği, birleşmenin şekline göre farklılaşır. Yazılı şekil zorunluluğu bulunmama ile birlikte, uygulama ihtiyaçlarına yönelik olarak bir birleşme sözleşmesinde yer alması gereken asgari unsurlar şunlardır:

- Birleşen şirketlerin ticaret unvanları,
- Birleşen şirketlerin esas sermayesi,
- Faaliyet konuları,
- Esas sermayenin artırım tutarı,
- Payların itibari değeri ve değiş tokuş oranı,
- Birleşme şartları,
- Tarafların birleşme konusundaki karşılıklı iradeleri,
- Devralınan, şirket veya şirketlerin malvarlığını tasfiyesiz olarak bir bütün halinde devralana veya yeni kurulan şirkete ne şekilde intikal edeceği,
- Taraflara yüklen borç ve yükümlülükleri, bulunmalıdır.

Yeni şirket kurulması sureti ile birleşme halinde ise taraflar ayrıca

birleştiklerini ve yeni şirket sözleşmesini düzenlediklerini, bütün payların taahhüt olduğunu, malvarlıklarını sermaye olarak koyduklarını ve yeni şirketin organlarını tayin ettiklerini sözleşmede ifade etmelidirler.

2.6. Külli Halefîyet İlkesi

Birleşme sonrasında; tasfiye edilmeksizin dağılan şirket veya şirketlerin malvarlıkları veya işletmeleri, aktif ve pasifleriyle birlikte, bir bütün olarak devralan veya yeni kurulan şirkete geçer.

Cüzi halefîyette, bir hukuk öznesinin hak veya borçları tek tek ve her birine özgü ayrı devir işlemleriyle başka bir hukuk öznesine geçer (Çevik, 2002: 891). Birleşmelerde söz konusu olan külli halefîyette ise bir hukuk öznesine ait hak ve borçların tamamı bir bütün olarak ve tek bir hukuki işlemle başka bir hukuk öznesine geçer (Yasaman, 1987: 22). Burada tüm alacaklılar bakımından borçlunun değişmesi söz konusudur. Bununla birlikte, külli halefîyet, devredilebilir hak ve borçların her biri cüzi halefîyetle geçirilmiş gibi sonuç doğurur. Cüzi halefîyet kural, külli halefîyet ise istisnadır (Türk, 1986: 152).

2.6.1. Külli Halefîyet İlkesinin Uygulama Alanı

Külli halefîyet, yalnızca kanun tarafından açıkça öngörüldüğü durumlarda söz konusu olabilmektedir. Türk hukukunda külli halefîyet; miras, ticaret şirketleri veya sendikaların birleşmesi, bir anonim, paylı komandit şirket veya kooperatifin limited şirkete çevrilmesi, bir anonim, paylı komandit şirket veya kooperatif malvarlığının bir kamu tüzelkişiliğince devralınması gibi belirli durumlar için düzenlenmiştir (Türk, 1986: 156). Bununla birlikte, yasa koyucu, bazı özel durumlar için sadece bir kere uygulanacak olan özel külli halefîyet hükümleri de getirebilmektedir. Bu tarz düzenlemelerde, sona eren kurum veya kuruluşları masraflı, külfetli, zaman alıcı ve değer kaybettirici tasfiye işlemlerinden kurtarmak amaçtır.

2.6.2. Külli Halefîyet İlkesinin Birleşmelere Uygulanması

Ticaret şirketlerinin birleşmesinde, tasfiyesiz dağılma ve külli halefîyet ilkesi, işleyişleriyle olduğu kadar amaçlarıyla da birbirini tamamlayan iki ilkedir. Birleşmede, tasfiyesiz olarak dağılan şirket veya şirketlerin malvarlığı veya işletmesi, külli halefîyet ilkesi uyarınca, aktif ve pasifleriyle, ekonomik ve hukuki bir bütün olarak devralan veya yeni kurulan şirkete geçer (TTK 151/I). Bunun için, birleşen anonim veya paylı komandit şirketlerle kooperatiflerde, birleşme kararıyla birlikte, devralma yoluyla birleşmede, devreden şirketin dağılmasının, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede ise birleşen şirketlerin dağılmalarından başka, yeni şirketin ticaret siciline tescili gerekli ve yeterlidir (Türk, 1986: 161). Söz konusu tescil işlemleri, külli halefîyet ilkesinin işlemesi bakımından da kurucu niteliktedir. Kollektif, komandit ve limited şirketlerde ise külli halefîyet ilkesinin işlemesi, birleşme kararlarının tescil ve ilanı, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede ise bunlara ek olarak, yeni şirketin tescili ve birleşmenin kesinleşmesine bağlıdır (Doğanay, 1974: 460).

Külli halefîyet ilkesinin birleşmedeki işlevi, dağılan şirket veya şirketlerin malvarlığı veya işletmeleri ile ortakları arasındaki dolaylı hukuki ilişkinin devam etmesini ve birleşmeye katılan diğer şirket veya şirketlerin ortakları açısından da bu hukuki ilişkinin doğmasını sağlar (Türk, 1986: 248).

Yasalarda genel olarak halefîyet için konulmuş hükümler, külli halefîyet durumunda da uygulanacaktır.

2.6.2.1. Mutlak Malvarlığı Hakları Yönünden

Birleşmelerde, dağılan şirket veya şirketlerin malvarlığı veya işletmeleri içerisinde yer alan gayrimenkullerin mülkiyeti ile bu gayrimenkuller üzerindeki sınırlı aynı haklar ile yükümlerin devralan veya yeni kurulan şirkete geçmesi için resmi senet düzenlenmesine veya tapu kütüğüne tescil için başvurulmasına, taşınırlar açısından ise teslimine gerek yoktur (Mimaroglu, 1972: 137). Birleşen anonim veya paylı komandit şirketlerle kooperatiflerde, birleşme kararıyla birlikte, devralma yoluyla birleşmede, devreden şirketin dağılmasının, yeni şirket kurulması yoluyla

birleşmede ise birleşen şirketlerin dağılmalarından başka, yeni şirketin ticaret siciline tescili mülkiyetin devri için yeterlidir. Kollektif, komandit ve limited şirketlerde ise mülkiyetin geçişi, birleşme kararlarının tescil ve ilanı, yeni şirket kurulması yoluyla birleşmede ise bunlara ek olarak, yeni şirketin tescili ve birleşmenin kesinleşmesine bağlıdır. Aynı şekilde, dağılan şirket veya şirketlerin alacaklarını güvence altına almak amacıyla kurulmuş olan çeşitli rehin hakları da, ilgili sicillere tescile gerek olmaksızın devralan veya yeni kurulan şirkete geçer.

Ayrıca dağılan şirket veya şirketlerin zilyetliğinde bulunan bütün mallar, devralan veya yeni kurulan şirkete teslim edilmemiş dahi olsa devralan veya yeni kurulan şirketin mülkiyetine geçer (Yasaman, 1987: 28).

Dağılan şirkete ait fikri ve sınaî haklar da (edebiyat ve sanat eserleri, markalar gibi), kendilerine özgü devir biçimlerine uyulmaksızın devralan veya yeni kurulan şirkete geçer (Türk, 1986: 184). Kamusal ruhsat ve imtiyazların devrinde, koşulları gereği yetkili makamlarca onaylanması gerekenler veya özel bir yasa ile sağlanmış ayrıcalıklar dışında kalanlar, devir işlemine gerek kalmaksızın devralan veya yeni kurulan şirkete geçer.

Söz konusu devirlere ilişkin sicil kayıtlarının değiştirilmesi için ise devralan veya yeni kurulan şirket tarafından birleşmeye ilişkin ticaret sicili kayıtlarıyla birlikte yazılı istem yapılması gerekli ve yeterlidir (Türk, 1986: 187).

2.6.2.2. Alacak ve Borçlar Yönünden

Dağılan şirketin alacakları ve bu alacaklara bağlı tüm ilave haklar, birleşmeyle birlikte, ayrıca bir alacağın temlik işlemi yapılmasına ve alacaklıların onayına sunulmaksızın, devralan ve yeni kurulan şirkete geçer. Yine dağılan şirket lehine verilmiş olan bir teminat mektubu, birleşme sonrasında devralan veya yeni kurulan şirket tarafından kullanılabilir. Dağılan şirkete ait kıymetli evraklar da, teslim (hamiline yazılı senetler), ciro (emre yazılı senetler) ve devir bildirim (nama yazılı senetler) yapılmaksızın, devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Bu senetler, devralan veya yeni kurulan şirket tarafından, ciro silsilesinde herhangi bir kopukluk olmaksızın, ciro edilebilir (Mimaroğlu, 1972: 137).

Dağılan şirketin borçları, TTK' nın 151/I. maddesi uyarınca, alacaklıların her birinin ayrı ayrı onayının alınmasına gerek olmaksızın, devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Birleşmenin külli halefiyet ilkesi uyarınca gerçekleşmesi nedeniyle, borcun nakli için, alacaklının muvafakati aranmamaktadır. Ancak birleşme dolayısıyla, dağılan şirketin alacaklılarının zarar görme ihtimallerine karşı, devralan veya yeni kurulan şirketin bu borçlardan (kamu borçları ve vergi borçları da dahil olmak üzere) bütün malvarlığıyla sorumlu olur. Alacakların teminata bağlandığı durumlarda ise bu teminatlar, devralan veya yeni kurulan şirkette de, külli halefiyet nedeniyle, aynen devam edecektir (Türk, 1986: 193). Bununla birlikte, tahvil bedellerinin tamamı ödenmeden veya güvenceye bağlanmadan ayrı malvarlığı yönetiminin kaldırılması, tahvil sahipleri genel kurulunca bu durumun kabul edilmesi şartıyla gerçekleştirilebilir (TTK. md. 430/I). Aynı şekilde, dağılan anonim şirket veya şirketlerce çıkarılmış olan intifa senetlerinin devralan veya yeni kurulan anonim şirket tarafından yeni çıkarılacak intifa senetleriyle değiştirilebilmesi için devralan şirketin ana sözleşmesinde bu yönde değişiklik yapılması veya yeni kurulacak olan şirketin ana sözleşmesine bu yönde hüküm konulması, bunun da yine intifa senedi sahipleri genel kurulunca kabul edilmesi gereklidir (TTK. md. 402/III).

Dağılan şirket ya da şirketlerin borçlarına ilişkin defi ve itiraz hakları, devralan veya yeni kurulan şirkete geçmekte, bu borçları güvence altına alan kefalet, rehin gibi yan haklar da, diğer borçlu değişmelerinden farklı olarak alacaklılar yararına devam etmektedir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi' nin vermiş olduğu bir kararda, iktisadi devlet teşekküllerinin taraf olduğu devir, birleşme ve diğer intikal hallerinde özel bir hüküm getirilmemiş olması nedeniyle, genel hükümlerin (BK 179- 180) uygulanacağını belirterek, dava sırasında Türkiye Elektrik Kurumu' nun aktif ve pasifleriyle TEDAŞ' a devrolunduğunu, TEDAŞ' ın, TEK' in tüm aktif ve pasiflerinden sorumlu olması nedeniyle, davada hasım gösterilebileceğini, davanın husumet yönünden reddinin doğru olmadığını belirtmiştir (Yargıtay 13. H.D.1994/ 9457 E.)

2.6.2.3. Sözleşmeler Yönünden

Kanunlardan, sözleşmenin hükümlerinden veya işin niteliğinden kaynaklanan bir engelleme söz konusu olmadıkça, devralan veya yeni kurulan şirket, dağılan şirket veya şirketlerin taraf oldukları tüm sözleşmelere taraf olurlar. Bunun doğal sonucu olarak da, bu sözleşmelerdeki hak ve borçlara ilişkin yetkiler, tazminat, takas, cayma, bozma ve seçim hakkı gibi yenilik doğurucu tüm haklar da devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Birleşme, yasada veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, taraflar açısından sözleşmeyi bozma nedeni olamaz. (Yasaman, 1987: 28).

İnfisah eden anonim şirket veya şirketlerin gayrimenkulleri, devralma yolu ile birleşmede sermaye artışının tescili ile yeni kuruluş yoluyla birleşmelerde yeni kurulan anonim şirketin tüzel kişilik kazanması ile devralan şirkete geçer. Menkul mallar, teslim edilmemiş bile olsa mülkiyetleri devralan veya yeni kurulan şirkete geçer (Kızılot ve Eyüpgiller, 1995: 1504).

Alacaklar, Borçlar Kanunu'nu, hükümleri gereğince, borçludan izin alınmasına gerek kalmadan yeni şirkete geçer. İnfisah eden şirket şirketin elinde kambiyo senedi varsa bu senetlerde birleşme ile birlikte yeni kurulan şirkete herhangi bir ciro veya temlik beyanına gerek kalmadan geçmiş olur. Bu durum ciro zincirinde kopukluk yaratmaz (Yasaman, 1987: 35).

2.6.2.4. Davalar Yönünden

Külli halefiyet ilkesinin bir sonucu olarak, dağılan şirket veya şirketlerin hak ve borçlarıyla birlikte, bunlara ilişkin dava hakları da devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Aynı şekilde, dağılan şirketlerce veya onlara karşı açılmış olan davalar da, külli halefiyet ilkesi gereğince, devralan veya yeni kurulan şirket tarafından veya ona karşı devam ettirilir (Yargıtay 13. H.D.1994/ 9457 E.). Bu da, birleşmenin, yasa gereğince, bir davada taraflardan birinin değişmesine neden olan bir olay olmadığını göstermektedir.

Dağılan şirket veya şirketlerce ya da onlara karşı açılan davalarda verilen ve kesinleşen kararların devralan veya yeni kurulan şirketin lehine veya aleyhine olarak hüküm ifade edeceği de tartışmasız olarak kabul edilmektedir.

Birleşmede, dağılan şirketlerden her birinin malvarlığı veya işletmesi, içerdiği tüm hak ve borçları da kapsar şekilde, bir bütün olarak devralan veya yeni kurulan şirkete geçer.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA ŞİRKET BİRLEŞMELERİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER VE BİR UYGULAMA

Bu bölümde şirket birleşmeleri konusu yürürlükteki mevzuat yönünden incelenecektir.

3.1. Türk Ticaret Kanunu' nda Şirket Birleşmeleri

TTK' da şirket birleşmelerine ilişkin genel kurallar 451- 454 maddelerde yer almaktadır. TTK şirket birleşmelerini madde 451- 454 arasında sınıflandırmıştır. Bu madde hükümlerine göre 4 tür birleşme söz konusudur. Bunlar;

a) TTK' nın 451. maddesine göre Bir anonim şirketin diğer bir anonim şirket tarafından devralınması

b) TTK' nın 452. maddesine göre birden çok anonim şirketin mallarının, yeni kurulacak şirket tarafından devralınması

c) TTK' nın 453. maddesine göre Bir anonim şirketin aktif ve pasifiyle, sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirket tarafından devralınması

d) TTK' nın 454 maddesine göre Bir anonim şirketin mal ve borçlarının, bir kamu tüzel kişi tarafından devralınması

Aşağıda bu birleşme uygulamalarına ilişkin ayrıntılı değerlendirmelere yer verilmektedir.

3.1.1. Bir Anonim Şirketin Diğer Bir Anonim Şirketle Birleşmesi

Bir anonim şirket diğer bir anonim şirketi bütün aktif ve pasifiyle devralarak birleşme gerçekleşirse TTK' nın 451. maddesine göre aşağıdaki hükümler uygulanır. Devralan şirketin yönetim kurulu infisah eden şirketin alacaklarını tasfiye hakkındaki hükümlerine göre davet eder.

- İnfisah eden şirketin malları, borçları ödeyene veya temin edilinceye kadar ayrı olarak ve devralan şirket tarafından idare olunur.
- Devralan şirketin yönetim kurulu, alacaklılara karşı infisah eden şirket mallarının ayrı olarak idaresini temin hususunda şahsen ve müteselsilen sorumludur.
- İnfisah eden şirketin alacaklılarıyla devralan şirket alacaklıları arasındaki

münasebetlerde devralınan ve ayrı idareye tabi olan mallar aynı müddet içinde infisah eden şirketin malları sayılır. Devralan şirketin iflasında bu mallar ayrı bir masa teşkil eder ve icap ediyorsa öncelikle infisah eden şirket borçlarının ödenmesinde kullanılır.

- Her iki şirket malları, ancak infisah eden bir anonim şirket mevcudunun pay sahiplerine dağıtılması caiz olduğu anda birleştirilebilir.
- Şirketin infisahi, ticaret siciline tescil olunur. Şirket borçları tediye veya temin edildikten sonra ticaret sicilinden infisaha ait kayıt silinir ve keyfiyet ilan olunur.
- İnfisahın tescilinden sonra devralan şirketçe infisah eden şirketin pay sahiplerine karşılık olarak verilecek hisse senetleri, birleşme mukavelesi hükümlerine göre kendilerine teslim olunur. Öte yandan birleşme, katılan anonim şirket yönünden tasfiyesiz sona erme, devralan anonim şirket yönünden de sermaye artırımını sonucunu doğurmaktadır. Devralan ortağın paylarının katılan ortaklığın ortaklarına geçebilmesi için bu payların geçiş anında hazır olması gerekir. Bu nedenle devralan ortaklıkta sermaye artırımını yapılır.

3.1.2. Birden Fazla Anonim Şirketin Yeni Kurulacak Bir Anonim Şirket Tarafından Devralınması Yoluyla Birleşme

TTK' nın 452. maddesine göre, anonim şirketlerin birleşerek yeni bir şirket kurması ya da birden çok anonim şirketin mallarının yeni kurulacak bir anonim şirket tarafından devralması durumlarında adı geçen şirketlerin malları tasfiye edilmeksizin yeni şirkete aktarılır ve birleşmede aşağıdaki hükümler uygulanır (Akay, 1997: 61):

- Şirketler imzaları noterce tasdikli birleşme sözleşmesinde; birleştiklerini, yeni anonim şirketin ana sözleşmesini tanzim ettiklerini, bütün hisselerin taahhüt olduğunu, mevcut şirketlerin mallarını sermaye olarak yeni şirkete koyduklarını ve yeni şirketin zorunlu organlarını tayin ettiklerini tespit ettirirler.

- Birleşme sözleşmesi birleşen şirketlerden her birinin genel kurul tarafından tasdik ettirirler.

- Tasdik kararıyla oluşan yeni şirket ana sözleşme üzerine sonraki kuruluş çalışmaları tamamlanarak keyfiyet tescil ve ilan edilir.

- Tescil sonrasında eski şirketlerin hisse senetleri karşılığında birleşme sözleşmesine göre yeni şirketin hisse senetleri tevdi edilir.

3.1.3. Bir Anonim Şirketin Sermayesi Paylara Bölünmüş Bir Komandit Şirket İle Birleşmesi

Anonim şirketler anonim şirketlerle ya da sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle birleşebilirler. Anonim şirketlerin sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketle birleşmesi ile ilgili süreçte de bir anonim şirketin diğer bir anonim şirketi devralınması hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak bir anonim şirket aktif ve pasifiyle birlikte sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirket tarafından devralınırsa, devralan sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin komandite ortakları, infisah eden anonim şirket borçlarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar (TTK. Madde: 453).

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ortaklık yapısı diğer şirket türlerinden farklıdır. Şirketin komandite ortakları şirket alacaklılarına karşı sorumlulukları sınırsız iken şirketin komanditer ortakları şirkete koydukları sermaye tutarı ile sınırlıdır. Uygulamada anonim şirketin sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirketle birleşmesine pek rastlanılmaz.

3.1.4. Bir Anonim Şirketin Bir Kamu Tüzel Kişiliği Tarafından Devralınması

Bir anonim şirketin bütün aktif ve pasifiyle devlet, il, belediye gibi bir kamu tüzel kişiye devredilmesi, kamu kuruluşunun tüm aktif ve pasifiyle şirketi istemesi ve şirketin genel kurulunun kül olarak devri kabul etmesi ile mümkündür (Akay, 1997: 62). Bu karar, infisah hakkındaki hükümlere göre verilerek ve tescil ve ilan ettirilir. Tescil ile şirketin mal ve borçları kamu tüzel kişisine intikal etmiş olur. Ticaret sicilinden şirketin unvanı silinmesi ve ilan ile sonlandırılır.

3.1.5. Limited Şirketlerde Birleşme İşlemleri

Limited şirketlerin devir ve birleşmeleri TTK.'da özel olarak hüküm altına alınmamıştır. Limited şirketlerde birleşmede de anonim şirketlerin birleşmesinde açıklanan genel hükümler uygulanır.

TTK.'na göre, limited şirketlerin başka bir limited şirketle birleşmesi aşağıdaki iki şekilden birine göre yapılabilir (Altuğ ve Ayboğa, 1996: 155) :

1- Bir veya daha fazla limited şirketin mevcut diğer bir limited şirkete katılması (Absorbsiyon),

2- İki veya daha fazla limited şirketin birleşerek yeni bir limited şirket kurulması (Füzyon).

Birleşme açısından TTK. md. 147 hükmü gereğince şirketlerin aynı neviden olması gerektiğinden, limited şirketler ancak kendi aralarında birleşebilmekte veya diğer bir limited şirkete katılabilmektedirler.

Katılma şeklindeki birleşmede, bir veya birden fazla limited şirket daha önce kurulmuş olan ve tüzel kişiliği devam eden bir limited şirketle varlıkları, borçları ve özkaynaklarını bir araya getirir (Örten, 1999: 365). Devrolunan limited şirketlerin tüzel kişilikleri sona erer ve ticaret sicilinden kayıtları silinir ve ilan edilir. Devralan limited şirket ise esas sermaye artırımına ilişkin işlemleri tamamlayarak ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

Yeni şirket kurma şeklindeki limited şirketlerin birleşmesinde, iki veya daha fazla limited şirketin tüzel kişiliği sona erer ve yeni kurulan bir limited şirkette varlıkları, borçları ve özsermayeleri bir araya getirilir. Bu tür birleşmede, yeni kurulan limited şirkete ait işlemler, limited şirketlerin kuruluşuna benzer bir biçimde yerine getirilir.

Bir veya birden fazla limited şirketin diğer bir şirketle birleşmesi halinde, birleşme nedeniyle infisah eden şirketler bakımından bu birleşme tasfiye hükmündedir. Ancak birleşmede vergi matrahı, tasfiye kârı değil birleşme kârı olacaktır (Kızılot ve Eyügiller, 1995: 552).

Limited şirketlerin birleşmesinde yapılması gereken işlemler şöyledir (Altuğ ve Ayboğa, 1996: 155).

1- Limited şirketlerin yetkili kurulları birleşme şartlarını aralarında kararlaştırarak, birleşme sözleşmesini hazırlarlar.

2- Birleşme sözleşmesine göre bilânçolar hazırlanır.

3- Birleşme sözleşmesi ve bilânçolar limited şirketlerin ortaklar kurullarınca onaylanır.

4- Limited şirketlerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan ana sözleşme değişikliği için izin almaları gerekir.

5-Birleşme işlemleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı' nın onayından sonra ticaret siciline tescil ettirilerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesine ilan edilir.

Birleşmeye ilişkin ilk işlem olarak, öncelikle birleşme kararını verecek şirketlerin şartlarını aralarında kararlaştıracakları bir birleşme sözleşmesini düzenlemeleri gerekir. Bu açıdan birleşme sözleşmesini düzenleyecek yetkili organın şirket genel kurulundan yetki alması gerekmektedir. Buna ilişkin yetki alan organ, birleşme sözleşmeleri ile bir örneğe göre bilânçoları düzenleyerek genel kurulu toplantıya çağırır. Şirketlerin genel kurullarının sözleşmeyi görüşüp tasdik etmelerinden sonra sözleşme hüküm ifade eder.

Birleşme, genellikle devralan şirkete, katılan şirket pay sahiplerine hisse senedi verilmesi yönünde sermaye artırımına gidilmesini gerekli kılar. Bunun için devralan şirket ana sözleşmesinin sermaye maddesi ile değiştirilmesi gerekli görülen bazı maddelerin yeniden düzenlenmesi için Ticaret Bakanlığı'na başvurularak izin istenir. TTK.' nın 149. maddesi gereğince varlığı sona erecek şirketler, borçlarının ne şekilde ödeneceğini gösteren beyannamelerle birlikte bir örneğe göre düzenlenen bilânçolarını birlikte ilana mecburdurlar. Birleşme kararı ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder (TTK. md.150/ I).

3.1.6. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerin Birleşme İşlemleri

TTK.' nın 147. maddesine göre, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ancak diğer bir veya birkaç sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ile veya anonim şirketle birleşebilirler. Bunun dışında şirketlerle birleşmesi söz konusu değildir.

TTK.' nın 476. maddesinin 2. bendine göre, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin birleşmelerinde anonim şirketlerin birleşmelerine ait hükümler uygulanır.

3.1.7. Birleşme Sürecinde Yapılması Gerekenler

Birleşme genel olarak aşağıdaki şekilde gerçekleşir (Kızılot ve Eyüpgiller, 1995: 1505) :

- a) Devrolunan Şirketin Yapacağı Genel Kurul
- b) Devralan Şirketin Yapacağı Genel Kurul
- c) Esas Sözleşme Değişiklik Metninin Hazırlanması ve Mahkemece Bilirkişi İncelemesinin Yapılması
- d) Değiştirme Biriminin Hesaplanması
- e) Yeni Kurulan Şirketin Tescil ve İlanı

3.1.7.1. Devrolunan Anonim Şirketin Yapacağı Genel Kurul

Devrolunan şirketin genel kurulunda, denetçilerin ve yönetim kurulunun raporları okunarak, birleşmenin amacı ve ilkeleri ortaklara açıklanır. Yönetim kurulu birleşme sözleşmesinden şirket ortaklarını yeterince bilgilendirildikten sonra oylamaya geçilir. Genel kurul, oylama ile birleşme sözleşmesini onaylarsa şirket diğer şirkete karşı bağlanmış olur (Yasaman, 1987: 80).

Birleşme şirketin infisahı sonucunu doğuracağı için, genel kurulda TTK' nın 388. maddesine belirtilen oranların tutturulması gerekmektedir. TTK' nın 388. maddesi gereğince şirket genel kurulunda sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması ve toplantıya katılanların en az üçte ikisinin birleşmeyi kabul etmesi gerekir.

İlk genel kurulda hisse sahiplerinin üçte ikisi toplantıya katılmamışsa, genel kurul usulüne uygun olarak ikinci toplantıya çağrılır. İkinci toplantıda, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcileri hazır bulunması gerekir.

Genel kurul birleşme teklifine olumlu karar vermesi halinde şirketin yönetim kurulu şirketin öz varlıklarının tespitini mahkemeden ister. Mahkeme bir bilirkişi atar ve bu bilirkişi şirketin değerini hesaplar. Ancak, TTK' nın 324. maddesi hükmüne göre, şirketin aktifleri şirketin borçlarını ödemeye yetmediği durumlarda yönetim kurulu bu durumu derhal mahkemeye bildirmeye mecburdur.

3.1.7.2. Devralan Anonim Şirketin Yapacağı Genel Kurul

Devralan anonim şirket devreden anonim şirket gibi işlemler yapacaktır. Genel kurulda yönetim kurulunca hazırlanan birleşme sözleşmesi şartları görüşülür. Genel kurul uygun görürse sözleşmeyi onaylar. Genel kurulda oylamadan önce denetçilerin ve yönetim kurullarının bu konudaki raporları okunarak, birleşmenin amacı, ilkeleri açıklanır. Böylece pay sahiplerinin birleşme sözleşmesi şartları konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanır. Genel kurul birleşme sözleşmesini onaylarsa şirket diğer şirkete karşı bağlanmış olur (Yasaman, 1987: 80).

TTK' nın 368. maddesi: Genel kurulun toplantıya daveti, esas mukavelede gösterilen şekil ve surette ve her halde 37. maddede anılan gazete ile ilan ve toplantı günleri dahil olmamak üzere, toplantı vaktinden en az iki hafta önce yapılmak lazımdır. Senetleri nama yazılı olan pay sahipleriyle önceden şirkete bir hisse senedi tevdi ederek ikametgâhını bildiren pay sahiplerine, taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle de toplantı günü bildirilir.

Birleşme, devralan şirket açısından sermaye artırımını niteliğinde olduğundan devralan şirket için de aşağıdaki nisaplar uygulanır.

TTK' nın 388. maddesine göre, şirketin konusu veya türünün değiştirilmesi yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması ile mümkündür. Genel kurulun olumlu karar vermesi durumunda şirketin öz varlıklarının tespiti mahkemeden istenir.

3.1.7.3. Esas Sözleşme Değişikliği ve Bilirkişi İncelemesi

Devralma yoluyla birleşmelerde devralan şirket sermaye artırımını yapacaktır. Devralan şirketin esas sermayesi kural olarak devreden şirket mal varlığı kadar artar. Burada aynı sermaye artırımını söz konusudur.

Bu tür birleşmelerde önemli olan nokta devreden şirket ile devralan şirketin malvarlığı arasında bir mukayesenin yapılabilmesi için bilânçoların aynı tarihte çıkarılmış olması ayrıca mahkemeye bilirkişi incelemesi yapılabilmesi için başvurulmuş olması gerekir (Ulusoy, 1992: 278).

Bilirkişi şirketin değerlerini belirler ve değiştirme birimini tespit eder.

3.1.7.4. Değiştirme Biriminin Hesaplanması

Katıldığı veya birleştiği için infisah eden ortaklıklara ya devralan ya da yeni kurulan ortaklığın pay senetleri, saptanan bir ölçüye göre verilir. Değiştirme birimi denen bu ölçü ortakların malvarlıklarının değerlerine göre saptanır. şöyle ki; katılan ortaklığın malvarlığı 2, kabul edenin 3 ise, bu durumda değiştirme birimi $\frac{2}{3}$ ‘ tür. İşte bu orana göre infisah eden ortaklığın pay sahiplerine, yeni ortaklığın veya devralan ortaklığın pay senetleri verilmelidir.

Değiştirme birimi, birleşme görüşmeleri esnasında en büyük önemi arz eden mesele olduğundan, objektif ve doğru bir şirket değerlemesinin yapılması ve bulunan birimin birleşme sözleşmesinde açıkça gösterilmesi gerekir. Ancak kanun, değiştirme biriminin hesaplanmasına ilişkin bir düzenleme getirmemiştir. Bu bakımdan, birimin belirlenmesi, her ne kadar tarafların serbest iradesine bırakılmış olsa da ekonomik gerçeklik eninde sonunda yakalanmak durumundadır ve bu sebeple genelde malvarlıklarının gerçek değeri yol göstericidir (Serçe, 2009: 93).

TTK açısından bir birleşmenin söz konusu olması için malvarlıklarının birleşmesi ve bu birleşme sonucunda devreden şirketin pay sahiplerine devralan veya yeni kurulan şirketin hisse senetlerinin verilmesi gerekir. Devralmanın karşılığını teşkil eden hisse senetleri, birleşen şirket pay sahiplerine değiştirme birimine göre verilir.

Değiştirme birimi bulunurken önce malvarlıklarının gerçek değer hesaplanır. Sonra elde edilen değer pay senedi sayısına bölünür. Bu şekilde şirketin bir hisse senedinin gerçek değeri bulunur.

Örnek 1: Devralan akmak Aş’nin sermayesi 250.000.000 TL ve esas sermayesi 10.000 TL itibari değerli 25.000 adet pay senedi ile temsil edilmektedir. şirketin aktiflerinin değeri ise 500.000.000 TL olsun. Buna göre hisselerin gerçek değeri 20.000. TL olacaktır.

Devreden Gamze Aş’nin esas sermayesi 150.000.000 TL’dir ve esas sermaye 3.000 TL itibari değerli 50.000 adet paya bölünmüştür. şirket aktiflerinin miktarı ise 100.000.000 TL’dir. Bu durumda her hisse senedinin gerçek değeri, 2.000. TL’dir.

İki şirketin değiştirme oranı: $20.000 / 2.000 = 10$ ' dur. Yani, devralan şirketin her on hisse senedine karşılık devreden şirket ortakları bir hisse senedi alacaktır.

Örnek 2: Yeni şirket kurulması sureti ile birleşmede birleşmeye katılan Eminler AŞ' nin aktiflerinin miktarı 80.000.000 TL'dir. Altınöz AŞ' nin 120.000.000 TL' dir. Yeni kurulan Şahinler AŞ' nin esas sermayesi ise 200.000.000 TL'dir. Burada değiştirme birimi birleşen şirketlerin mal varlıklarının yeni kurulan Şahinler AŞ' nin esas sermayesinin oranına göre elde edilir. Yani Eminler AŞ. için 4/10, Altınöz AŞ. için 6/10'dur. Kısaca söylemek gerekirse birleşmeye katılan Eminler AŞ' nin pay sahipleri yeni kurulan Şahinler AŞ'nin paylarından, 4 pay alırken Altınöz AŞ' nin pay sahipleri 6 pay alacaktır.

Değiştirme birimi genellikle tam sayı olarak belirlenemez. Değiştirme biriminin tam sayı olarak belirlenmediği durumlar da, devreden şirketin hissedarlarına küsurlara karşılık bir miktar para ödenebilir. Ödenen para, devralma şeklinde birleşmenin gerçekleştirilmesini engel teşkil etmez (Arslanlı, 1962: 36).

3.1.7.5. Yeni Kurulan Şirketin Tescil ve İlanı

Birleşme yeni şirket kurulması yoluyla gerçekleşecekse TTK' nin 300. maddesine gereği, "Kuruluş umumi heyetinin yapılmasından sonra 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Tescil ve ilan edilecek hususlar şunlardır:

1. Esas mukavelenin tarihi,
2. Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
3. Şirketin maksat ve mevzuu ve varsa müddeti,
4. Esas sermayesinin miktarı, ödeme suret ve şartları ve hisse senetlerinin itibari kıymeti,
5. Hisse senetlerinin neveleri, hamiline veya nama yazılı oldukları ve muayyen hisse senetlerinin bahsettikleri ayrıcalıklar,
6. Devralınan mali kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler, kuruculara sağlanan hususi menfaatlerin mahiyet ve değerleri,
7. Şirketin ne suretle temsil olunacağı;
8. Yönetim Kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, ikametgâhları ve tabiiyetleri,

9. Şirketin yapacağı ilanların şekli ve eğer esas mukavelede de bu hususta bir hüküm varsa idare meclisi kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği.

Şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce şirket namına muamele yapanlar bu muamelelerden şahsen ve müteselsilen sorumludur. Ancak, bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket namına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline kaydından sonra üç aylık bir müddet içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, yalnız şirket mesul olur (TTK, Madde: 301).

Kurucular şirketi kurmak için yaptıkları muamele ve giriştikleri taahhütlerden üçüncü şahıslara karşı sorumludur. Şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra, kurucular kuruluş masraflarını şirketten isteyebilir. Şirketin kurulması her hangi bir sebepten dolayı mümkün olmadığı takdirde bu masraflar kuruculara aittir. Masrafların şirketten alınabilmesi, bunların kuruluş genel kurulca tasdik edilmesine bağlıdır.

3.1.8. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Şirket Birleşmeleri

01.01.1957 tarihinden beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu zamanın en iyi Ticaret Kanunları emsal alınarak ve çağın ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ancak yaklaşık 54 yıldır kullanılan bu kanunun; teknolojinin gelişmesi, değişen, gelişen ve yeni hükümlere ihtiyaç gösteren ticari hayatın gerisinde kalması dolayısı ile yenilenmesi kaçınılmaz olmuştur (Fıçıncı, 2006: 55). Her ne kadar değişen ve gelişen ihtiyaçlar karşısında Türk Ticaret Kanununda zaman zaman değişiklikler yapılmışsa da, bu büyüklükteki bir kanunda, tüm dengeler ve sektörler arasındaki ilişkiler dikkate alınarak geniş kapsamlı bir revizyon yapılması ihtiyacı karşılanamamıştır. Diğer yandan Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giden süreçte aday ülke olarak 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren tam üyelik için müzakerelere başlamış olması da, başta temel kanunlar olmak üzere tüm mevzuatın Avrupa Birliği Müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesi zorunluluğunu doğurmuştur (Coşkun, 2007: 35). Ayrıca küreselleşme

sonucu artan uluslararası ticaret ile birlikte ülke uygulamalarının diğer ülkelerle uyumlu olmasının önemi artmıştır.

Söz konusu nedenlerle Türk işletmelerinin uluslararası rekabet piyasalarında daha rahat çalışabilmelerini sağlayacak kurum ve sistemlere yer veren, Türkiye'nin güncel, orta ve uzun vadeli ihtiyaçlarına cevap oluşturabilecek mekanizmaları ve hükümleri içeren, modern ticaret hukuku ile örtüşen, mevcut bilimsel birikimin korunması ve yargı kararları ile bugüne kadar sağlanmış olan hukuki gelişimin sürdürülmesi amacıyla Türk Ticaret Kanunu hazırlanmıştır (Coşkun, 2007: 35). Prof. Dr. Ünal Tekinalp başkanlığında bir komisyon tarafından 5 yıl süren çalışmalar sonucunda hazırlanan Tasarı 13.01.2011 tarihinde TBMM Genel Kurulunda 6102 sayılı kanun numarası ile ve kabul edilmiş 14.02.2011 günlü Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yeni kanun geçici olanlar hariç 1475 maddeden oluşan yürürlükteki TTK' nın yazılma sırası ve biçimini değiştirmemekle beraber, geçici maddeler hariç 1531 maddelik bir düzenlemedir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu, İkinci Kitap, Ticaret Şirketleri, Birinci Kısım, Genel Hükümler, ' F) Birleşme, Bölünme Ve Tür Değiştirme' başlığı altında, 136. ve 158. maddeleri arasında şirket birleşmelerine ilişkin olarak düzenlemeler getirilmiştir. Yeni kanunda yer alan birleşmeye ilişkin düzenlemeler, İsviçre Birleşme Kanunu esas alınarak getirilmiştir.

Tablo 4: Birleşme Hükümleri Bakımından Mevcut TTK. ve Yeni TTK' nın Karşılaştırılması:

6762 sayılı TTK (146. – 151 maddeler arası)	14.02.2011 Tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
ŞİRKET BİRLEŞMELERİ	BİRLEŞME
I- Tarifî (m.146)	1.Genel Hükümler
II- Şartlar	a)İlke (m.136)
Nev'ilerin Aynı Olması (m.147)	b)Geçerli Birleşmeler (m.137)
Karar (m.148)	c)Tasfiye Halindeki Şirketlerin Birleşmeye Katılması (m.138)
Bilanço (m.149)	d)Sermayenin Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma (m.139)

III- Hükümleri	2.Ortaklık Payları ve Hakları
Alacaklıların İtiraz Hakkı (m.150)	a)Ortaklık Payının ve Haklarının Korunması (m.140)
Külli Halefiyet (m.151)	b)Ayrılma Akçesi (m.141)
	3.Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço
	a)Sermaye Artırımı (m.142)
	b)Yeni Kuruluş (m.143)
	c)Ara Bilanço (m.144)
	4. Birleşme Sözleşmesi, Birleşme Raporu ve Denetleme
	a)Birleşme Sözleşmesi (m.145)
	b)Birleşme Raporu (m.147)
	c)Birleşme Sözleşmesinin ve Birleşme Raporunun Denetlenmesi (m.148)
	5.İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler
	a) İnceleme Hakkı (m.149)
	b)Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler (m.150)
	c)Birleşme Kararı (m.151)
	6. Kesinleşmeye İlişkin Hükümler
	a)Ticaret Siciline Tescil (m.152)
	b)Hukuki Sonuçlar (m.153)
	c)İlan (m.154)
	7. Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Biçimde Birleşmesi
	a)Uygulama Alanı (m.155)
	b)Kolaylıklar (m.156)
	8.Alacaklıların ve Çalışanların Korunması
	a)Alacaklıların Teminat Altına Alınması (m.157)
	b)Ortakların Kişisel Sorumlulukları ve İş İlişkilerinin Geçmesi (m.158)

Ticaret şirketlerinde birleşmelere ilişkin düzenlemeler açısından, mevcut Türk Ticaret Kanunu ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu arasında şu şekilde bir karşılaştırma yapılabilecektir:

1. Mevcut TTK' da, birleşme ile ilgili hükümler, ticaret şirketleri için genel hükümler (TTK 146-151) ve anonim şirketler için özel hükümler (TTK 451-454) olmak üzere iki ayrı bölümde düzenlenmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ise, birleşme, anonim şirketler açısından farklı düzenlemeler getirilmeksizin, bütün ticaret şirketleri açısından tek bir başlık altında ve 136. ile 158. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

2. Mevcut TTK' da yalnızca birleşme konusu düzenlenmiş olmasına rağmen; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda birleşmenin yanı sıra, 159. ve 179. maddeleri arasında, ayrı bir başlık altında şirket bölünmelerine ilişkin düzenlemeler de getirilmiştir.

3. Mevcut TTK md. 147' ye göre; birleşme, ancak aynı neviden olan şirketler arasında geçerlidir. Aynı neviden olmayan şirketler ise, birleşme öncesinde nevi değiştirmedikleri takdirde, birleşemeyeceklerdir. Kollektif ile komandit şirketler, anonim şirketler ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler aynı neviden sayılmaktadır

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ise, 137. maddede getirilen düzenleme ile, anonim, limited, kollektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit ve kooperatif şirketlerinin birbiriyle birleşmeleri mümkün kılınarak, birleşecek şirketlerin nevelerinin aynı olması koşulu terk edilmiştir. Sermaye şirketleri; sermaye şirketleriyle, kooperatiflerle, devralan şirket olmaları şartıyla kollektif ve komandit şirketlerle birleşebileceklerdir. Şahıs şirketleri ise; şahıs şirketleriyle, devralınan şirket olmaları şartıyla sermaye şirketleriyle ve kooperatiflerle birleşebileceklerdir.

4. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda, tasfiye halinde bulunan fakat malvarlığı henüz dağıtılmaya başlanmamış bir şirketin, devralınan şirket olarak

birleşmeye katılabileceği düzenlenmiştir (138. madde). Mevcut TTK' da ise, bu yönde bir hüküm bulunmamaktadır.

5. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 139. maddesi uyarınca, sermaye kaybına uğramış veya borca batık durumda bulunan bir şirket, ancak yitirilmiş sermayeyi veya borca batıklık durumunu karşılayabilecek miktarda, serbestçe tasarruf edilen malvarlığa sahip bir şirket ile birleşebilir.

Mevcut TTK' da ise, sermaye kaybı ve borca batıklık düzenlenmesine rağmen, bu durumu bünyesinde barındıran birleşmelere değinilmemiştir.

6. Mevcut TTK' da ortaklık payları ve haklarına ilişkin 451/b.8' deki düzenleme, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda da muhafaza edilmiş ancak ayrı başlıkla altında düzenlenmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda 140. maddesinin 1. fıkrası uyarınca; devralınan şirketin ortakları, mevcut şirket paylarını ve haklarını karşılayacak değerde devralan şirketin payları ve hakları üzerinde talep hakkına sahip olacaklardır.

140. maddenin 2. fıkrasında ise, denkleştirme ödemesi düzenlenmiştir. Buna göre, şirket paylarının değişim oranları belirlenirken, tahsis olunan şirket paylarının, gerçek değerlerinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme ödemesi öngörülebileceği belirtilmiştir. Denkleştirme ödemesi, malvarlıklarının değerlendirilmesinde ortaya çıkan kusurlar karşısında verilecek nakittir.

Yine 141. maddede, ayrılma akçesi düzenlenmiştir. Birinci fıkra uyarınca, birleşmeye katılan şirketlerin, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirketin, şirket payı ve haklarının kazanımı ile kazanılan şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanınabileceği düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise, birleşmeye katılan şirketlerin, birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesi verilmesini de öngörebileceği düzenlenmiştir. Birinci fıkrada, ortak açısından, ortaklıktan çıkma hakkı tanınmıştır. İkinci fıkrada ise, birleşen şirketlere, istenmeyen ortaklara ayrılma akçesi ödeyerek, onları şirket ortaklığından çıkarma hakkı tanınmıştır.

7. Mevcut TTK' da sermaye artırımına ilişkin mevcut bir hüküm bulunmamasına rağmen, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 142. maddesinde, devralma yolu ile birleşmede, devralan şirketin, sermayesini, devralınan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde arttırmak zorunda olduğu düzenlenmiştir. . (Kezik, 2007: 186)

8. Mevcut TTK' da, birleşme sözleşmesinin içeriğine ilişkin yeterli sayıda hüküm bulunmamaktadır. TTK 452/b.1 uyarınca, yeni şirket kurulması yolu ile birleşmede, birleşme sözleşmesinin imzalarının noterce tasdiki gerekmektedir. Devralma yolu ile birleşmede ise birleşme sözleşmesinin şekline ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda birleşme sözleşmesinin neleri içermesi gerektiği ise 146. maddede ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; birleşme sözleşmesinin;

a) Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, hukukî türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme halinde, yeni şirketin türünü, ticaret unvanını ve merkezini;

b) Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devralınan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları;

c) Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları;

d) Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli;

e) Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu talebe ilişkin bütün özellikleri;

f) Gereğinde 140. madde uyarınca ayrılma akçesini;

g) Devralınan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi;

h) Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları;

i) Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini; içermesi zorunludur.

145. madde uyarınca, birleşme sözleşmesi yazılı olarak yapılacak ve birleşmeye katılan şirketlerin yönetim kurulları tarafından imzalanarak genel kurulları tarafından onaylanacaktır.

9. Mevcut TTK' da birleşme raporuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamasına rağmen, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 147. maddesinde birleşmeye katılan şirketlerin yönetim kurullarının ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlayacakları belirtilmiştir. Söz konusu hükmün amacı, birleşen şirketlerin ortaklarının birleşme hakkında bilgilendirilmesini sağlamaktır.

10. Mevcut TTK' da, ortakların birleşme ile ilgili belgeleri inceleme haklarına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ortağın bilgi alma hakkına ilişkin hükümler, ortakların birleşme sözleşmesini de incelemesine imkân vermektedir. Ancak bu inceleme hakkı yalnızca ortaklara tanınmıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ise bu hak, 149. maddede birleşme açısından daha açık ve sistematik bir şekilde düzenlenmiştir. İnceleme hakkı, yalnızca şirket ortaklarıyla sınırlandırılmamış, menfaati bulunan diğer kişilere ve ilgililere de bu hak tanınmıştır.

11. Birleşme kararının alınması açısından, TTK 148. maddede, ilgili şirketlerin esas sözleşmelerinin değiştirilmesi hakkındaki usul ve şartların geçerli olacağı belirtilmiştir. Buna göre; anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde genel kurul kararı, kollektif ve komandit şirketlerde bütün ortakların muvafakati, limited şirketlerde ise, aksi şirket ana sözleşmesinde kararlaştırılmadığı takdirde, sermayenin 2/3' ünü temsil eden ortakların kararıyla birleşmeye karar verilebilecektir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda 151. maddesinde ise, birleşme kararının alınabilmesi için gerekli nisaplar, esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin esas ve usullere atıf yapılmaksızın ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

12. Mevcut TTK' ya göre, birleşmenin hüküm ifade edebilmesi için; anonim şirketlerde, devralınan anonim şirketin birleşmeyi kabul kararının tescili ile birlikte, devralınan şirketin malvarlığı külli halefiyet ilkesi uyarınca, devralan veya yeni kurulan şirkete geçer. Diğer ticaret şirketlerinde ise, birleşme kararının ilan gününden itibaren üç ay sonra birleşme hüküm ifade edecektir. Yani bu durumda tescili hukuki bir etkisi mevcut değildir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 153/I maddesinde ise, tüm ticaret şirketlerini kapsayan bir düzenleme getirilerek, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanacağı ve tescil anında devralınan şirketin tüm aktif ve pasiflerinin kendiliğinden devralan şirkete geçeceği belirtilmiştir.

13. Kolaylaştırıcı şekilde birleşme konusunda Mevcut TTK' da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda ise, 155. ve 156. maddelerde, yalnızca sermaye şirketleri bakımından geçerli olan kolaylaştırıcı şekilde birleşmeye ilişkin özel hükümler getirilmiştir.

Buna göre; a) devralan sermaye şirketi devralınan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına sahiplerse, b) devralan sermaye şirketi devralınan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de, en az oy hakkı veren paylarının yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahiplerine; devralan şirkette şirket payları yanında 141. maddeye göre şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir karşılık verilmesi tercihinin önerilmesi ve birleşmeden ek ödeme, herhangi bir kişisel edim yükümü ve kişisel sorumluluk doğmaması halinde birleşme kolaylaştırılmış şartlarda gerçekleşebilir. Bu şartlar gerçekleştirildiği takdirde, sermaye şirketleri birleşirken şu kolaylıklardan yararlanabileceklerdir: a) birleşme raporu düzenleme, b) inceleme hakkı sağlama, c) birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına sunma zorunlulukları bulunmayacaktır.

14. Alacaklıların korunması hakkında, TTK 150. maddede alacaklıların birleşmeye itiraz hakları düzenlenmiş ve birleşen şirketlerin alacaklılarından her

birine ilan tarihinden itibaren 3 ay içinde yetkili mahkemeye başvurarak birleşmeye itiraz edebilme hakkı getirilmiştir. Anonim şirketler açısından ise, 451. maddede, devralan şirketin yönetim kurulu üyelerinin, alacaklılara karşı, infisah eden şirket malvarlığının ayrı yönetileceği hususunda şahsen ve müteselsilen sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 157/I maddesinde de, birleşmeye katılan şirketin alacaklılarının, birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren 3 ay içinde talepte bulunmaları halinde, devralan şirketin, bunların alacaklarını güvence altına alacağı düzenlenmiştir. Ancak bu güvencenin ne şekilde olacağı maddede düzenlenmemiştir. Devralan şirket, alacağın birleşme dolayısıyla tehlikeye düşmediğini ispat ederse güvence gösterme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır. Hatta diğer alacaklıların zarara uğramayacağını anlaşılması halinde, devralan şirket güvence göstermek yerine söz konusu borcu da ödeyebilecektir.

15. Mevcut TTK' da herhangi bir şekilde düzenlenmemiş olmasına rağmen, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 158. maddesinde ortakların şahsi sorumluluklarına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre; devralınan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam edecektir. Devralınan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin talepler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren 3 yıl geçince zamanaşımına uğrayacaktır. Böyle bir düzenleme, özellikle bir sermaye şirketinin, bir şahıs şirketini devralması durumunda önem kazanacaktır. Böyle bir durumda, birleşme öncesinde şahsi sorumlulukları bulunan ortakların bu sorumluluğu devir işleminden sonra da 3 yıl boyunca devam edecektir.

3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Birleşme

Türk Ticaret Kanunu açısından birleşme- devir altında daha önce açıklandığı üzere, iki çeşit birleşmeden söz edilmektedir. Birincisi, iki veya daha fazla şirketin bir araya gelerek yeni bir şirket kurmaları (yeni şirket kurulması yoluyla birleşme), ikincisi bir veya daha fazla şirketin mevcut bir şirkete katılması (devir yoluyla birleşme) dir.

Özetle Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18' inci maddesinde bütün birleşmelerin vergilendirileceği, 19 ve 20/1. maddelerinde ise hangi birleşmelerin vergilendirilmeyeceği açıklanmaktadır. Bu kısa açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Kurumlar Vergisi Kanunu'ndaki belirtilen farklı düzenlemenin amacı, tamamen kamu menfaatini ilgilendiren yönü ile birleşen kurum için tasfiye niteliğinde olan ekonomik bir olgunun vergi dışı bırakılmasını önlemek ve bu yolla birleşen kurum bilançosunda yer alan veya gözükmeyen değerlerin ve gizli yedeklerin diğer bir kuruma aktarılarak vergisi ödenmeden sermayeye dönüştürülmesinin engellenmesidir (Hesap Uzmanları Kurulu Bilim Raporu, 1993: 191). Buna göre, birleşmeler “ vergili birleşme” ve “vergisiz birleşme” olarak ele alıp iki ayrı başlık altında ele alınacaktır.

3.2.1. Vergili Birleşme

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda, Ticaret Kanunu'nda olduğu şekilde birleşme ve devir ayrımı yapılmaksızın, her iki birleşme işlemi, 18' inci maddede açıklandığı üzere, aynı hükme tabi tutulmuş ve birleşmenin tasfiye hükmünde olduğu belirtilmiştir (Şanver, 1972: 229).

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18' inci maddesinin birinci fıkrasında; "Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur." hükmüne yer verilmek suretiyle yukarıda değinildiği üzere, Ticaret Kanunu' na göre farklı iki düzenleme getirilmiştir.

Bunlardan ilki Ticaret Kanunu'nda yeni bir şirket kurulması ve devir yolu ile birleşme farklı düzenlendiği halde Kurumlar Vergisinde aynı kapsamda değerlendirilerek vergilendirilmesi yoluna gidilmiştir. İkincisi ise birleşme Ticaret Kanunu'nda tasfiyesiz infisah hali olarak kabul edilmesine rağmen, Kurumlar Vergisinde tasfiye hükmünde sayılmıştır (Özbalcı, 1997: 579).

Burada hemen belirtelim ki, bir sonraki bölümde açıklanacağı üzere KVK' nın 19 ve 20/1' inci maddeleri kapsamında vergisiz birleşme olarak kabul edilen "devir" ile TTK.' da düzenlenen ve birleşmenin bir çeşidi olan ve yukarıda kısaca değinilen "devir" arasında hiç bir benzerlik söz konusu değildir (Kızılot, 1990: 1596).

3.2.1.1. Birleşme Dönemi

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18' inci maddesinde belirtildiği üzere, bir veya bir kaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmünde kabul edilmiş ve ancak birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârının vergiye matrah olacağı ve nihayet birleşme kârının aynen tasfiye kârı gibi hesaplanacağı açıklanmıştır.

Bilindiği üzere tasfiye halinde vergilendirme tasfiye dönemi itibariyle yapılmakta ve tasfiye kârı da, tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasındaki müspet farktan oluşmaktadır. Bu nedenle birleşme kârı, birleşme dönemi itibariyle tespit edilip vergilendirilmesi gerekecektir.

Birleşme halinde, birleşme döneminin başlangıcı ile birleşmenin tamamlanması konusunda, kanunda kesin bir düzenleme yapılmamış ve tasfiye hükümlerinin geçerli olacağı belirtilmiştir (Gür, 1986: 586). Tasfiye halinde tasfiyeye girilmesine ilişkin genel kurul kararının ticaret siciline tescil edildiği tarih tasfiyenin başlangıcı, tasfiye kararının ticaret siciline tescil edildiği tarih ise tasfiyenin bitimi olarak kabul edilmektedir (Özbalcı, 1997: 581).

Birleşmelerde, birleşmenin başlangıcı ve bitimi belli olan bir dönem yoktur. Ancak tasfiyedeki tasfiye döneminin başlangıcına paralel olarak, birleşme dönemi, birleşme kararının tescil edildiği tarihte başlar, birleşen şirketin borçlarının ödenmesi veya güvence altına alınmasını izleyerek düzenlenen birleşme bilançosunun kabulüne ilişkin kararın ticaret siciline tescil edildiği tarihe kadar devam eder (Kızılot, 1990: 1597). Kaldı ki, bu tarih aynı zamanda birleşme nedeniyle infisah eden şirketin ticaret sicilinden silindiği tarih olacaktır. Ayrıca bu tarihte birleşilen kurum, birleşen kurumun mal varlığına sahip olacak ve birleşilen kurum ortaklarına kendi hisse senetlerini verebilir duruma gelecektir (Tekinalp vd, 1976: 493).

Birleşilen kurum yeni kurulan bir şirket olması durumunda, kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından sonra keyfiyetin tescil edildiği tarih, birleşmenin sona erdiği tarih kabul edilecektir (Maç, 1993: 964).

3.2.1.2. Birleşme Kârının Hesaplanması

Yukarıda kısaca değinildiği üzere, birleşme kârının belirlenmesinde, tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler geçerli olacaktır. Ancak, birleşen (İnfisah eden) kurumun veya kurumların ortaklarına veya sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler olarak kabul edilmesi nedeniyle bu değerlerin birleşme dönemi sonu servet değerine eklenmesi gerekir (KVK. Md. 17 ve 18).

Bilindiği üzere tasfiye kârı, tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasındaki farktır. Buna göre birleşme kârı birleşmede esas alınan servet değeri ile birleşme öncesi servet değerinin karşılaştırılması suretiyle bulunur (Can, 1993: 42).

Birleşme halinde infisah eden kurumun birleşmeden önceki mali bilânçosuna göre tespit edilen özsermayesi dönem başındaki servet değeridir. Bu değer, Vergi Usul Kanunu' nun değerlemeye ilişkin hükümlerine göre tespit edilen değeridir (Uysal ve Eroğlu, 1985: 625).

Birleşme anındaki servet değeri (özsermaye) ise birleşen şirkete ait varlıkların tarafların karşılıklı iradeleri ile birleşme tarihi itibariyle yeniden yapılan değerlendirme sonucunda belirlenen değeridir (Gür, 1986: 587).

Belirlenen bu değer karşılığında, birleşen kurum ortaklarına birleşilen kurum tarafından pay verilecektir (Abbasoğlu, 1991: 22). Birleşen kurum tarafından devredilen değerler karşılığında birleşilen kurumdaki alınan paylarda VUK hükümlerine göre (alış bedelleri üzerinden) değerlendirileceğinden (KVK. Md. 18), bu yöntemle de birleşme anındaki servet değeri belirlenmiş olacaktır.

Sonuç olarak, birleşme kârı, birleşilen kuruma devredilen özvarlığa karşılık olarak infisah eden kurum ortaklarına birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya kurum aracılığı ile verilen birleşilen kurum hisse senetlerinin varsa ayın, nakit ve kurucu hisse senetlerinin VUK' da öngörülen değerlendirme ölçülerine göre tespit edilmiş değerleri ile birleşme dönemi başındaki özsermaye tutarı arasındaki farkı ifade etmektedir (Semercigil, 1995: 454).

Birleşme kârı, birleşme dönemi içinde aşağıda belirtilen üç ayrı kaynaktan oluşabilir (Tarakçı, 1995: 436):

Buna göre birleşme kârı;

a) Birleşme nedeniyle infisah eden kurumda, birleşme olayının tamamlandığı tarihe kadar yapılan ticarî veya sınaî faaliyetlerden,

b) Birleşen Şirketin aktif kıymetlerinin içerdiği gizli yedeklerinin birleşme nedeniyle realize edilmesinden,

c) Birleşen şirketin muhasebe kayıtlarında görülmeyen ancak iktisadi bakımdan bir değer olduğu belirlenen şerefiyesinin realize edilmesinden, kaynaklanır.

Belirtilen kârların tespiti yukarıda açıklandığı gibi, birleşme dönemi sonundaki servet değerinden, birleşme dönemi başındaki servet değerinin çıkarılması suretiyle yapılar ve Kurumlar Vergisinin matrahı olarak dikkate alınır.

Birleşme kârını bir örnek yardımıyla tespit edelim.

Örnek: Beyza AŞ., Zuhul AŞ' ye katılmak suretiyle birleşecektir. Beyza AŞ' nin birleşme öncesi bilânçosu aşağıdaki gibidir.

Aktif	Beyza AŞ. Birleşme Öncesi Bilânçosu	Pasif	
Kasa	5.000,00	Borçlar	144.000,00
Ticari Mallar	204.000,00	Sermaye	180.000,00
Alıcılar	36.000,00	K. Yedekler	24.000,00
S. Kıymetler	96.000,00		
B. Amortisman (-)	12.000,00		
Peştamallıklar	19.000,00		
Toplam	360.000,00		360.000,00

Birleşen Beyza AŞ. ile birleşilen Zuhul AŞ. arasında yapılan birleşme sözleşmesinde, Beyza AŞ. bilânçosunda yer alan mallar 234.000.00 TL sabit kıymetler 120.000,00 TL net değer ile ve peştamallıklar 25.000,00 TL olarak belirlenmiş ve alacaklar ile borçları aynen devredilmiştir.

Buna göre Beyza AŞ' nin birleşme bilânçosu aşağıdaki şekilde olacaktır.

Aktif	Beyza AŞ. Birleşme Bilânçosu		Pasif
Kasa	5.000,00	Borçlar	144.000,00
Ticari Mallar	234.000,00	K. Yedekler	24.000,00
Alicılar	36.000,00	Sermaye	180.000,00
S. Kıymetler	120.000,00	Birleşme Kârı	72.000,00
Peştamallıklar	25.000,00		
Toplam	420.000,00	Toplam	420.000,00

Bu değerlendirme sonucu Beyza AŞ' nin özvarlığı (420.000,00- 144.000,00) = 276.000,00 TL olup Beyza AŞ' nin ortaklarına Zuhal AŞ' den cari değeri 348.000.000 TL olan hisse senedi verilecektir.

Buna göre Beyza AŞ' nin ortaklarına verilen hisse değeri 276.000,00 TL özsermaye tutarı (Birleşme dönem sonu servet değeri) ile birleşme öncesi servet değeri 360.000,00 - (144.000,00 + 12.000,00) = 204.000,00 TL arasındaki müspet fark (276.000,00- 204.000,00) = 72.000,00 TL birleşme kârı olarak hesaplanacaktır.

Sonuç olarak Beyza AŞ' nin infisah bilânçosu şöyle olacaktır.

Aktif	Beyza AŞ. İnfisah Bilânçosu		Pasif
Zuhal AŞ. Hisse Senetleri	276.000,00	Sermaye	180.000,00
		K. Yedekler	24.000,00
		Birleşme Kârı	72.000,00
Toplam	276.000,00		276.000,00

3.2.1.3. Birleşme Beyannamesinin Verilmesi

Birleşen şirketler birleşme öncesi dönem ve cari dönem olmak üzere aşağıda açıklanan sürelerde beyannamelerini vermek zorundadırlar.

3.2.1.3.1. Birleşme Öncesi (Kıst) Döneme Ait Beyannamenin Verilmesi

Birleşen şirketler, hesap dönemi başından birleşme kararının tescil edildiği tarihe kadar olan süreye ilişkin kıst dönem beyannamesini, birleşme kararının tescil edildiği ayı takip eden dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü

akşamına kadar vermesi gerekir (Yaltı, 1987: 199). Ancak birleşmenin tamamlanmasının bu süreden önce gerçekleşmesi halinde kıst döneme ait beyannamenin birleşme beyannamesi verme süresi içinde birleşme beyannamesi ile birlikte birleşilen kurum tarafından verilmesi gerekir.

Birleşen kurumun, birleşmenin sonuçlanmasından önceki dönemlerle ilgili olup, bundan sonra verilmesi gereken beyannamelerini verme sorumluluğu birleşen kuruma ait olduğundan söz konusu beyannamelerin verilmesi, birleşme kârının beyanından sonraya bırakılmaz (Canoğlu, 1995: 10). Bir diğer ifade ile tüm beyannamelerin birleşme beyannamesi verme süresi içinde verilmesi ve vergilerin de aynı sürede ödenmesi gerekir.

3.2.1.3.2. Birleşme Beyannamesinin Verilmesi

Birleşme dönemine ilişkin beyanname birleşmenin gerçekleştiği (Birleşme bilançosunun kesinleştiği ve birleşen şirket unvanının silindiği) tarihten itibaren 30 gün içinde infisah eden (birleşen) şirketin bağlı bulunduğu vergi dairesine birleşilen kurum tarafından verilir (KVK' nın 17/2' inci maddesinin kıyasen uygulanması) (Paklar, 1982: 580). Beyannameye birleşme bilançosu ve kâr-zarar cetveli eklenir.

3.2.1.4. Birleşme Kârı Üzerinden Tarh Edilen Vergilerin Ödenmesi

Birleşme kârına ilişkin olarak verilen birleşme beyannamesi üzerine tarh edilen Kurumlar Vergisi birleşme beyannamesi verme süresi içinde birleşilen kurum tarafından ödenir.

Birleşen kurumların Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre tahakkuk etmiş olup henüz vadesi gelmemiş bulunan vergilerde aynı süre içinde ödenir.

3.2.1.5. Birleşme Halinde Geçici Vergi Uygulaması

Birleşme tarihi itibariyle hukuki varlığı sona eren kurumların birleşme kârına ait Kurumlar Vergisi beyannamesinin birleşme kararının ticaret siciline tescil tarihinden itibaren 30 gün içinde verilmesi gerektiğinden, hukuki varlığı sona eren

kurumlar, birleşme tarihinin içinde bulunduğu dönemden itibaren Geçici Vergi beyannamesi vermeyecektir (Demir, 1999: 170).

3.2.1.6. Birleşme Halinde Sorumluluk

Sermaye şirketlerinin birleşmesinde, tasfiye memurlarına düşen sorumlulukların ve ödevlerin tamamı birleşilen kurum tarafından yerine getirilecektir (KVK. Md. 18/3).

Sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi Kanunu açısından tasfiyesi bölümünde, tasfiye memurlarının sorumlulukları ve ödevleri ayrıntılı olarak açıklanmış olduğundan, tekrardan kaçınmak amacıyla birleşilen kurumun sorumlulukları ve ödevlerinin ana başlıklar halinde verilmesi yeterli görülmüştür.

Buna göre birleşilen şirketin ödev ve sorumluluklarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Birleşme beyannamesinin verilmesi,
2. Birleşme öncesi kıst dönem Kurumlar Vergisi beyannamesinin verilmesi,
3. Birleşen kurumun birleşme öncesi dönemlere ilişkin olup henüz verilmemiş Katma Değer Vergisi, muhtasar Gelir ve Kurumlar Vergisi, Damga Vergisi ve diğer vergilere ilişkin beyannamelerin verilmesi,
4. Birleşen kurum adına tahakkuk etmiş vergilerin ödenmesi,
5. Birleşen kurum adına yapılan tarhiyatların itirazlı olanları varsa, bunlar için karşılık ayırması,
6. Birleşme işlemlerinin incelenmesini talep etmesi.

Birleşen kurumların birleşme işlemlerinin gerçekleşmesinden önceki dönemlere ilişkin olarak yerine getirilmesi gereken vergileme ile ilgili ödevlerin (örneğin defter tutma, beyanname verme, belge ve defterlerin saklanması ve ibraz edilmesi gibi) yerine getirilmemiş olmasından doğan sorumluluklar VUK' un 10. ve 333' üncü maddesi kapsamında, ilgi dönemlerde görev yapan kanuni temsilcilere ait olacağından birleşen kurum sorumlu olmayacaktır (Şenyüz, 1997: 477) .

Birleşme sonunda başlayan incelemenin sonuçlarının birleşilen kuruma bildirilmesinden sonra, birleşilen kurumun sorumluluğu ortadan kalkar (Özbalcı, 1997: 606).

3.2.1.7. Tasdik

3568 sayılı kanuna dayanılarak yayınlanan 18 seri no' lu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliğinde, birleşme beyannamesi ve eklerinin Yeminli Mali Müşavirlere tasdik ettirebileceği belirtilmiştir.

Buna göre birleşen şirket tarafından düzenlenen birleşme beyannamesi ve ekleri yeminli müşavirlere tasdik ettirilebilir. Bu durumda, birleşme işlemleri aksi iddia ve ihbar edilmediği sürece, idarenin denetim elemanlarınca incelenmiş kabul edileceğinden ayrıca inceleme yapılmaz.

Böyle bir tasdik sonrasında birleşilen kurumun sorumluluğunun ortadan kalkması gerekir.

Ancak herhangi bir nedenle birleşme işlemlerinin sonradan incelenmesine gerek görülür ve inceleme neticesinde tespit edilen matrah farkına dayanan vergi ve ceza istenilmesi gerekirse, Yeminli Mali Müşavirin müşterek ve müteselsilen sorumluluğunun olacağı tabiidir.

3.2.2. Geçici 5' inci Madde Kapsamında Yapılan Birleşme

Kurumlar Vergisi Kanununa 5904 sayılı kanunun 7' inci maddesi eklenen geçici 5' inci maddesinde, KOBİ' lere vergisiz birleşme olanağı sağlanmıştır.

Bu düzenleme 31.12.2009 tarihine kadar gerçekleştirilen birleşmeler için uygulanacak ve bahsi geçen tarihten sonra yapılan birleşmeler kanunun 18' inci maddesi kapsamında yapılabilecek ve Kurumlar Vergisine tabi olacaktır.

a) Vergisiz Birleşmeden Hangi KOBİ' ler Yararlanacaktır

Vergisiz birleşme düzenlemesinden; Türk Ticaret Kanununa göre olup, 2008/Aralık ayına ilişkin olarak verilen sigorta bildirgesine göre 10 ila 250 işçi çalıştıran ve 2008 hesap dönemi sonu itibariyle yıllık net satışları toplamı 25 milyon Türk Lirasını geçmeyen veya aktif toplamı 25 milyon Türk Lirasından az olan tam

mükellefiyete tabi sermaye şirketleri KOBİ olarak tanımlanmış olduğundan, bu koşullara sahip olan ve tam mükellefiyete tabi sermaye şirketi (anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler) şeklinde örgütlenmiş KOBİ' ler yararlanabilecektir.

Dar mükellefiyete tabi olanlar ile 01.01.2009 tarihinden sonra kurulanlar ve yukarıda belirtilen koşulları taşımayan tam mükellefiyete tabi kurumlar vergisiz birleşme hükümlerinden yararlanmaları mümkün değildir.

b) Vergisiz Birleşmeden Yararlanma Koşulları

Türk Ticaret Kanununa göre kurulmuş olup, 2008/Aralık ayına ilişkin verilen sigorta bildirgesine göre 10 ila 250 işçi çalıştıran ve 2008 hesap dönemi sonu itibariyle yıllık net satışları toplamı 25 milyon TL'yi geçmeyen veya aktif toplamı 25 milyon Türk Lirasından az olan tam mükellefiyete tabi sermaye şirketleri 31.12.2009 tarihine kadar belirtilen koşullara uygun olarak yapacakları birleşme işlemlerinden kazançları Kurumlar Vergisinden istisna edilmiştir.

a) Birleşilen kurum, münfesihi kurumun birleşme tarihindeki sabit kıymetlerini rayiç bedelle, diğer kıymetlerini ise 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlendirme hükümlerine göre değerlemek suretiyle bir bütün halinde devralması ve bilançosuna kaydetmesi,

b) Birleşmeden doğan kazançların tamamının birleşme tarihi itibariyle birleşilen şirketin sermayesine eklenmesi,

c) Birleşilen kurumun, münfesihi kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini; münfesihi kurumun, birleşmenin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde birleşme nedeniyle vereceği Kurumlar Vergisi beyannamesine ekli bir taahhütname ile taahhüt etmesi,

d) Birleşme sonrasında üç yıl süreyle aylık ortalama olarak birleşilen kurum ile münfesihi kurum tarafından, 01.04.2009 tarihinden önce verilen son aya ilişkin sigorta bildirelerine göre istihdam edilenlerin toplamından az olmamak üzere aylık istihdam sağlanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen koşullara uygun olarak 31.12.2009 tarihine kadar yapılan birleşmeler vergisinden istisna edilecektir. Belirtilen tarih sonrası yapılan birleşmeler ise 18' inci madde kapsamında vergiye tabi tutulacaktır.

c) Vergisiz Birleşme Yanında Sağlanan Diğer Avantajlar

KOBİ' lere vergisiz birleşme yanında aşağıda belirtilen avantajlarda sağlanmıştır.

a) Birleşme nedeniyle infisah eden kurumun, birleşme tarihinde sona eren hesap döneminde elde ettiği kazançlara indirimli Kurumlar Vergisi uygulanacaktır.

b) Birleşilen kurumun birleşmenin yapıldığı hesap dönemi dahil olmak üzere, üç hesap döneminde elde ettiği kazançlara indirimli Kurumlar Vergisi uygulanacaktır.

Uygulanacak indirimli Kurumlar Vergisi oranı Bakanlar Kurulunca tespit edilecektir.

Yasada açık olarak belirtilmiş olmamasına rağmen birleşilen şirketin indirimli Kurumlar Vergisi uygulandığı üç hesap dönemi içinde yer alan Geçici Vergi dönemlerinde beyan edilen Geçici Vergi matrahları üzerinden hesaplanması gereken geçici verginin de indirimli Kurumlar Vergisi oranında olması gerekmektedir.

c. Bu düzenleme kapsamında birleşen kurumların birleşme tarihi itibariyle öz sermaye tutarını geçmeyen zararları, Kurumlar Vergisi Kanununun 9/a maddesinde yer verilen koşullarla kurum kazancından indirilebilecektir.

d. Münfesih kurumdan devralınan amortisman tabi iktisadi kıymetler için, faydalı ömürleri dikkate alınarak münfesih kurumdaki kayıtlı değerleri üzerinden kalan süre için amortisman ayrılacaktır.

e. Bu kapsamda yapılan birleşmeler, Kurumlar Vergisi Kanununun devir ve bölünme işlemleri gibi kabul edildiğinden, Katma Değer Vergisine tabi değildir.

Ancak devredilen mallar arasında teslimi Özel Tüketim Vergisi tabi olan malların bulunması halinde söz konusu mallar için Özel Tüketim Vergisinin hesaplanması gerektiği unutulmamalıdır.

d) Vergisiz Birleşme Sonrasında Uygulanacak Koşullar

KOBİ' lerin vergisiz birleşme sonrasında;

a. Birleşilen kurumun, indirimli Kurumlar Vergisi uygulamasının sona erdiği yılı izleyen üçüncü yılın sonuna kadar;

i. Kurumlar Vergisi Kanununun 18' inci maddesi kapsamında birleşme işlemine tabi tutulması,

ii. Kurumlar Vergisi Kanununu 19' uncu maddesi kapsamında devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerine tabi tutulması,

iii. Kurumlar Vergisi Kanununu 17' inci maddesi kapsamında tasfiye edilmesi,

iv. Sermaye azaltılmasına gidilmesi, durumunda, vergisiz birleşmeden dolayı istisna edilen ya da indirimli Kurumlar Vergisi oranı uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte birleşilen kurumdaki tahsil edilir.

b. Birleşilen kurum tarafından devralınan varlıkların, devir bedelinden düşük bir bedelle satılması halinde oluşan zarar, birleşilen kurumun kurum kazancından indirilemez.

c. Birleşme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının bu düzenleme kapsamında indirimli Kurumlar Vergisi uygulanan hesap dönemlerinde satışı halinde Kurumlar Vergisi Kanununun 5/e maddesi hükmünde yazılı istisna uygulanmaz.

e) Vergisiz Birleşme Beyannamesinin Verilmesi

Vergisiz birleşme sonrası KOBİ' ler vergilendirme dönemi başından birleşme tarihine kadar olan kıst döneme ilişkin Kurumlar Vergisi beyannamesini birleşilen KOBİ ile müştereken imzalanmış olmak, bilanço ve gelir tablosu ile birleşilen KOBİ tarafından verilen taahhütname eklenmiş olmak suretiyle, birleşme tarihinden itibaren 30 gün içinde birleşen KOBİ' nin bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecek ve indirimli orana göre tahakkuk eden Kurumlar Vergi beyanname verme süresi içinde ödenecektir.

f) Vergisiz Birleşmede Sorumluluk

Vergisiz birleşmede birleşen KOBİ' ye ilişkin olarak tahakkuk etmiş veya edecek tüm vergilerin ödenmesinden ve diğer ödevlerin yerine getirilmesinden dolayı birleşilen KOBİ sorumlu olacaktır.

g) Vergisiz Birleşme Avantajlardan Yararlanılamaması

KOBİ' lere özel olarak öngörülen vergisiz birleşme ve sağlanan diğer ek avantajların uygulanabilmesi için, 5904 sayılı kanunun geçici 2' inci maddesinin (c) alt bendinde belirtilmiş olduğu üzere; birleşen ve birleşilen şirketlere Kurumlar Vergisi Kanununun "Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı" başlıklı 13' üncü maddesine göre ilişkili kişi sayılanlar tarafından istihdamın veya faaliyetin kaydırılması gibi sadece teşviklerden yararlanmak amacıyla yapılan işlemlerin bulunmaması gerekmektedir.

Belirtilen durumların varlığı halinde vergisiz birleşme hükümlerinden yararlanılamaz. Böyle bir durumun varlığına rağmen teşviklerden yararlanılmış olması halinde, yararlanılan teşviklerin tamamı iptal edilir ve indirimli olarak uygulanan veya istisna kapsamında alınmayan vergiler, vergi zıyaı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

3.3. Diğer Vergi Kanunları Açısından Birleşme

Bu bölümde Şirket birleşme hususu mevzuatımızda yer alan diğer kanunlar yönünden ele alınacaktır.

3.3.1. Gelir Vergisi Kanunu

Birleşen şirket, GVK' nın 94' üncü maddesinde yer alan ödemeleri nedeniyle tevkif ettikleri vergiye ait muhtasar beyannameyi en geç birleşme beyannameyi ile birlikte vermek ve vergiyi de aynı sürede ödemek zorundadır.

3.3.2. Katma Değer Vergisi Kanunu

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18' inci maddesi kapsamında yapılan birleşme işlemleri nedeniyle, birleşen şirkete ait malların birleşilen şirkete devri, KDVK' nın birinci maddesi hükmü uyarınca Katma Değer Vergisine tabidir (Kavak, 2009: 166).

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18. maddesi kapsamında yapılan birleşmelerde; birleşilen şirkete devrolan veya yeni kurulan şirkete devredilen mallar emsal bedelleri üzerinden, fatura düzenlenmek suretiyle, Katma Değer Vergisi hesaplanır ve birleşen şirket tarafından verilen en son Katma Değer Vergisi beyannamesinde beyan edilerek ödenir (Kavak, 2009: 166).

Birleşilen kurum söz konusu faturada yer alan Katma Değer Vergisini genel hükümler çerçevesinde indirim konusu yapacaktır. Ancak binek otomobillerine ilişkin Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılmayacaktır.

Birleşme bilânçosunda yer alan indirim konusu yapılamayan (devreden) Katma Değer Vergisi, külli halefiyet gereği tüm borç ve alacaklar birleşilen veya yeni kurulan şirkete geçtiğinden, söz konusu işlemlerden sonra verilecek ilk Katma Değer Vergisi beyannamesinden birleşilen kurum devreden Katma Değer Vergisi olarak beyan edip indirim konusu yapacaktır (Maç, 1993: 297).

3.3.3. Damga Vergisi Kanunu

Birleşme nedeniyle düzenlenen kâğıtlar (birleşme sözleşmeleri, sermaye artırımları, yeni kuruluşlarda kuruluş mukavelenameleri gibi) Damga Vergisine tabi değildir.

3.3.4. Harçlar Kanunu

Birleşme yolu ile infisah eden şirkete ait gayrimenkullerin mülkiyetinin birleşilen şirkete veya yeni kurulan şirkete devrolunması aynı sermaye koyma hükmünde olacağından Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin 20/b pozisyonu uyarınca rayiç bedel üzerinden tapu harcına tabidir (Öcal, 2002: 10).

Ayrıca birleşme sözleşmelerinin, mukavele değişikliğinin, noter işlemleri, ilgililere verilen ve Harçlar Kanunu'na bağlı (2) sayılı tarifenin II /5- a pozisyonunda yazılı mukavelename, senet, yazılı kâğıt ve kayıt suretleri Noter Harçlarına tabidir (Maliye Bakanlığının 01.04.1993 tarih ve 20505 sayılı özelgesi).

Ancak 5035 sayılı Kanun' nun 31' inci maddesi ile Harçlar Kanunu' nun 123' üncü maddesinde yapılan düzenlemede, şirketlerin birleşme nedeniyle yapacakları işlemlerin harca tabi tutulmayacağı hükme bağlanmış olduğundan, birleşme yolu ile infisah eden şirketlerin yukarıda belirtilen işlemleri üzerinden harç alınmayacaktır.

3.3.5. Özel Tüketim Vergisi Kanunu

Birleşen şirket ÖTVK 'nın 1' inci maddesi kapsamındaki teslimleri nedeniyle hesapladığı Özel Tüketim Vergisine ilişkin Özel Tüketim Vergisi beyannamelerini vermesi ve vergiyi de beyanname verme süre içinde ödemesi gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18' inci maddesi kapsamında yapılan birleşme işlemleri nedeniyle, birleşen şirkete ait olup Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na ekli listelerde yer alan malların birleşilen şirkete devri, ÖTVK' nın 1 'inci maddesi hükmü uyarınca Özel Tüketim Vergisine tabi tutulacaktır.

Bu nedenle, KVK' nın 18' inci maddesi hükmü çerçevesinde yapılan birleşmelerde birleşilen şirkete veya yeni kurulan şirkete devredilen ve Özel Tüketim Vergisine tabi mallar, emsal bedelleri üzerinden fatura düzenlemek suretiyle Özel Tüketim Vergisini hesaplanacak ve birleşen şirket tarafından verilen en son Özel Tüketim Vergisi beyannamesinde beyan edilerek ödenecektir.

3.3.6. 6183 Sayılı Kanun

Amme alacağının birleşme, devir ve nevi değiştirme işlemleri nedeniyle tehlike girmesini önlemek amacıyla Kanununun 36' ıncı maddesinde yapılan düzenlemede;

"Bu kanunun tatbiki bakımından:

a.) İki veya daha ziyade hükmü şahsı birleşmesi halinde yeni kurulan hükmü şahıs,

b) Devir halinde devir alan hükmü şahıs,

c) Şekil değiştirme halinde yeni hükmü şahıs,

Birleşen, devir alan veya eski şekilde hükmü şahıs ve şahısların yerine geçer" hükmü vazedilerek kamu alacağının ödenmesi bakımından güvence altına alınması sağlanmıştır (Özmen, 1993: 378- 379).

3.3.7. Vergi Usul Kanunu

Yenileme Fonu: Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18' inci maddesi kapsamında birleşen sermaye şirketlerinin VUK' un 328 ve 329' uncu maddeleri uyarınca ayırmış oldukları yenileme fonu tasfiye durumunda olduğu gibi birleşme tarihi itibarıyla kâra eklenir (Yılmaz, 1997: 429). Zira bu tarihte infisah eden şirket

açısından yenileme fonunun kullanım amacı ortadan kalkmış olmakla birlikte sözü edilen 328' inci maddesinde, devirin satış hükmünde olduğu belirtilmiştir (Akay, 1997: 98).

Devralınan Sabit Kıymetlere ilişkin amortismanlar: KVK' nın 18' inci maddesine uygun birleşmelerde birleşilen kuruma intikal eden amortismanına konu iktisadi kıymetler kendi açısından yeni bir iktisap gibi dikkate alınarak amortisman uygulamasına tabi tutulacaktır (Maliye Bakanlığının 02.07.1987 tarih ve 22124 sayılı özeldgesi).

3.3.8. Gider Vergileri Kanunu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 29' uncu maddesine, 4684 sayılı Kanun'un 20' inci maddesi ile eklenen (s) bendi uyarınca, Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişim işlemlerinden doğan kazançlar banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiştir.

Buna göre, bankacılık ve sigortacılık alanlarında faaliyette bulunan sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18' inci maddesi kapsamında (vergili yolla) birleşmeleri halinde, birleşme işleminden doğan kazançlar Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmayacaktır (Kavak, 2009: 168).

3.4. Birleşme İle İlgili Özellik Arz Eden Konular

Birleşme ile ilgili özellik arz eden konular aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

3.4.1. Birleşme Giderleri

Birleşme nedeniyle gerek birleşen ve gerekse birleşilen kurumlar bir kısım giderler yapar ki, bu giderler KVK.' nın 8/1' inci maddesi kapsamında kurum kazancının tespitinde hasıllattan indirilir.

Hemen belirtelim ki, birleşilen kurum tarafından yapılan birleşme giderleri, işin genişletilmesine yönelik olması nedeniyle ilk tesis ve taazzu gideri niteliğindedir (Yalçın ve Yücel, 1996: 215). Bu giderler istenirse aktifleştirilerek beş yılda amortisman yoluyla itfa edilebilir.

3.4.2. Birleşen Kurumlara İlişkin Zararlar

Birleşen kurumların mali bilânçolarına göre oluşan zararları 5 yıllık süre dikkate alınarak ancak kendi kârlarından mahsup edilebilecektir. Dolayısıyla birleşen şirket zararları en son birleşme kârından mahsup edilebilir (Paklar, 1982: 588). Kalan zararların birleşilen şirket bünyesinde oluşacak kârdan mahsup edilmesi mümkün değildir (Tarakçı, 1995: 436).

3.4.3. Birleşen Şirkete Ait Gayrimenkullerin Satışı

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18' inci maddesi kapsamında gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşen şirkete ait gayrimenkulün birleşilen şirkete intikali yeni iktisap olarak dikkate alınacağından, devir tarihinden itibaren 2 tam yıl geçmesi halinde, gayrimenkulün birleşilen şirket tarafından satılması ve satış kârının %75' ini bilânçosunun pasifinde özel bir fon hesabında en az 5 yıl süre ile tutması koşuluyla kazancın %75' lik kısmı için Kurumlar Vergisi istisnasından yararlanılabilir. Buradaki iki yıllık sürenin birleşilen Kurumda geçmesi gerekir. Bir diğer ifade ile birleşen şirket aktifinde kaldığı süre hesaba katılmaz.

3.4.4. Birleşme Primi

Devralma yoluyla vaki olan birleşmelerde, birleşilen kurum birleşme nedeniyle devir aldığı servet karşılığı olarak birleşen kurumun paylar hisse senedine bağlanmış ise hisse senedi, paylar hisse senedine bağlanmamış ise ortaklık hakkı verecektir (Akay, 1997: 104). Bunun için çok istisnai haller dışında, sermaye artırımına gidilmesi gerekecektir.

Birleşilen kurumun hisse senetlerinin nominal değerleri ile rayiç değerlerinin aynı olması durumunda sorun olmayacaktır. Ancak, pek çok halde durum böyle değildir. Yani birleşilen kurumun hisse senetleri nominal bedelin üstüne çıkmıştır.

Bu durumda birleşilen kurumun yapacağı sermaye artırımını devralacağı servet tutarından daha az olacak ve böylece bilânçonun pasifinde yer alan bir birleşme primi doğacaktır (Özbalcı, 1997: 586).

Birleşme primi, emisyon primi hükmünde olup, birleşilen şirketin kurum kazancının bir unsurudur. KVK' nın 5/1-ç maddesi kapsamında Kurumlar Vergisinde istisna edilecektir (Özbalcı, 1997: 587) .

Emisyon primi, şirketin kuruluşu ya da sermayesinin artırımı sırasında hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde bir bedelle satılması halinde, pay sahiplerinden tahsil edilen hisse senetlerinin itibari değeri tutarını aşan kısımdır (Erimez, 1996: 182).

Emisyon primleri, KVK' nın 5/1-ç maddesi kapsamında Kurumlar Vergisinden istisna edilmiştir.

Ancak Emisyon priminin birleşilen şirket tarafından ortaklara nakden dağıtılması halinde GVK' nın 94/6-b maddesi kapsamında tevkifat yapılacaktır.

Öte yandan, birleşilen şirket emisyon primlerini sermaye artırımında kullanılması durumunda herhangi bir vergi tevkifatı yapılmayacaktır. Sermaye artırımını sonrasında ortaklara verilen bedelsiz hisse senetleri nedeniyle ortakların kârpayı elde etmiş oldukları ve yasada belirtilen sınırların aşılması halinde yıllık beyanname verilip verilmeyeceği hususu 4369 ve 4444 sayılı Yasalar ile Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemeler karşısında farklı görüşler varsa da, (Akyol, 2000: 29) belirtilen menkul sermaye iradının mutlaka ortaklarca beyan edilmesi gerekmektedir.

Yeni kuruluş şeklindeki birleşmelerde, yeni kurulan şirketin esas sermayesi devrolan şirketin veya şirketlerin özvarlıkları toplamı kadar olacağından, bu nevi birleşmelerde birleşme primi doğmayacaktır (Akay, 1997: 105).

3.4.5. Birleşen Şirketin, Birleşilen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması

Genel olarak birleşmeler, birbirleri ile iştirak ilişkisi içindeki şirketler arasında gerçekleştirilir. Birleşen şirket, katılacağı şirketin sermaye payına sahip olması durumunda, birleşilen şirket birleşme neticesinde kendi hisse senetlerine iktisap etmiş olur. Bu takdirde birleşilen şirket, bu ölçüde daha az sermaye artırımını ile yetinir (Özbalcı, 1997: 587).

3.4.6. Birleşilen Şirketin, Birleşen Şirkette İştirakinin Olması

Devralma şeklinde biçiminde gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşilen şirketin birleşen şirkette iştiraki olduğunda, birleşilen şirketin hisse senetlerinin birleşen şirket hisse senetlerine oranla daha fazla değer kazanması halinde birleşilen şirket lehine bir kâr doğar (Kızılot, 1990: 1603).

Bu kâr emisyon primi niteliğinde olduğundan Kurumlar Vergisinden istisna edildiği gibi, Gelir Vergisi tevkifatına da tabi tutulmaz.

3.5. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Devir (Vergisiz Birleşme)

Daha önce de belirtildiği üzere, Kurumlar Vergisi bakımından devir, bir birleşme şekli olarak tanımlanmış olmayıp, vergisiz birleşmenin şartlarını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır.

Bu cümleden olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19. ve 20' inci maddelerinde düzenlenen devir müessesesi, yeni bir şirket kurulması veya katılım yolu ile birleşmenin vergisiz gerçekleşmesine olanak sağlar (Yaltı, 1987: 202). Bu nedenledir ki, bu tür birleşmelerde devir kavramı yanı sıra vergisiz birleşme kavramı da kullanılmaktadır.

3.5.1. Devir İçin Aranılan Şartlar

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19' uncu maddesi hükmüne göre, iki şirket arasında gerçekleştirilen birleşmenin devir sayılabilmesi için aşağıdaki şartların mevcudiyeti gerekmektedir.

a) Birleşme Sonucunda İnfisah Eden Kurum ile Birleşilen Kurumun Kanuni veya İş Merkezleri Türkiye'de Bulunmalıdır:

Bir birleşmenin devir sayılabilmesi için öncelikle birleşen ve birleşilen kurumların kanuni veya iş merkezleri Türkiye'de bulunması, yani her iki kurumun tam mükellefiyete tabi olması gerekir. Dolayısıyla dar mükellefiyete tabi kurumlarda devir hükümleri uygulanması söz konusu değildir (Can, 1993: 45).

Hemen belirtelim ki, genel olarak kurumların iş merkezleri, kanuni merkezlerinin bulunduğu yerdedir. Kanuni merkez, kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, gösterilen merkezdir, iş merkezi ise iş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği yerdir (KVK Md. 3).

İş merkezi Türkiye'de bulunan ve bu nedenle tam mükellef sayılan kurumların devir yolu ile diğer kurumlarla birleşmesi hemen hemen imkânsız gibidir. Zira bu tür kurumların hukuki yapıları bağlı bulundukları ülke mevzuatlarına göre

farklı oluşu ve aşağıda belirtildiği üzere bilânço kalemlerinin kül halinde devralınması şartının gerçekleşme imkânının sağlanamamasıdır (Örmeci, 1995: 678).

b) Birleşen Kurumun Devir Tarihindeki Bilânço Değerlerinin Tamamı Birleşilen Kurum Tarafından Bir Bütün Halinde Devrolunması ve Bilânçosuna Geçirilmelidir:

Kurumların birleşmesinin devir sayılabilmesi için ikinci şart, birleşen (infisah eden) kurumun devir tarihindeki bilânço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devir alınarak aynen bilânçosuna geçirmesidir.

Buna göre birleşen kurum ile birleşilen kurum bilânçolarında yer alan kalemlerin tutarları üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın, üst üste konulması suretiyle konsolide edilmesi gerekmektedir (Paklar, 1987: 586).

Birleşen kurumun devir tarihindeki bilânço kalemleri yeniden bir değerlemeye tabi tutulmaması nedeniyle, birleşilen kuruma geçen değer fazlalıkları ileride vergilendirilmesi amaçlanmış ve bir anlamda kurumlar arası birleşmenin teşvik edilmesi sağlanmıştır (Uysal ve Eroğlu, 1985: 633).

Devir tarihi, şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının ticaret siciline tescil edildiği tarihtir.

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 19/1' inci maddesinde devir nedeniyle devrolan şirket ortaklarına, devralan şirketçe verilecek hisse konusunda herhangi bir hükme yer vermeyerek Ticaret Hukuku paralelinde bir düzenlemeye gidilmiştir.

Kaldı ki, Gelir Vergisi Kanunu' nun "Vergilendirilmeyecek Değer Artışı Kazançları" başlığını taşıyan ve 4783 sayılı yasa ile değiştirilen 81/2' inci maddesinde;

"Kazancı bilânço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilânçosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilânçosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilânçosuna göre hesaplanan özsermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır)" hükmü yer almış olmasına karşın Danıştay 2' inci Dairesinin bir ayrışık oya karşı, oyçokluğu ile vermiş olduğu ve aynen aşağıda yer verilen 27.4.1999 tarih ve E. 1998/4062, K. 1999/1604 sayılı kararında (Yaklaşım, 1999: 172- 182)

"Devredilen ferdi işletmenin aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak sermaye şirketine aktarılması devredilen özsermaye ile karşılığında alınan hisse değerleri arasında fark olsa da devir işlemi KDV' den istisnadır.

Karar: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu' nun 81/2. maddesinde, kazancı bilânço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilânçosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle devrolunması, devralan şirketin bilânçosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten devir bilânçosuna göre hesaplanan öz sermaye tutarında ortaklık payı alması halinde değer artış kazancı hesaplanmayacağı ve vergilendirilmeyeceği belirtilmiş, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-c maddesinde de, Gelir Vergisi Kanunu' nun anılan maddesi çerçevesinde gerçekleşen işlemlerin Katma Değer Vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır.

Yasa maddesinde "ferdi işletmenin devir bilânçosuna göre hesaplanan özsermaye tutarında pay alınması" koşulunun var olmasına karşın verilen kararda, ferdi işletmenin aktif ve pasifi ile bir bütün olarak devralan sermaye şirketine sermaye olarak konulduğu, ferdi işletmenin kapanış bilânçosundaki özsermaye ile yeni kurulan sermaye şirketinden alınan hisse değerleri arasındaki farkın, ferdi işletmenin özsermayesi kayıtlı değerler üzerinden, buna karşın sermaye şirketine aynı sermaye olarak konulan kıymetlerin Asliye Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesinde rayiç değer üzerinden hesaplanmasından kaynaklandığı ve bu farkın değer artışı olarak kabul edilmemesi gerektiği ve sonuçta vergilendirilmeyeceği, aynı zamanda da Katma Değer Vergisine tabi tutulmayacağı karar altına alınarak bir anlamda vergisiz birleşme kapsamı yargı kararları ile genişleme zemini sağlanmıştır.

Bu kararlar bir yandan ferdi işletmelerin vergisiz birleşmesini, Kurumlar Vergisindeki vergisiz birleşmede olduğu biçimde paralellik sağlanmış, diğer yandan aynı sermaye konulmasında yasal olarak yapılan değerlendirme nedeniyle oluşan farkın vergisiz birleşmeye engel teşkil etmeyeceği açıklanmıştır.

Bu kararda göz önünde bulundurularak yapılacak bir yasal düzenleme de, birleşmelerde aktif ve pasifin bir bütün olarak devri korunarak sadece demirbaş

mahiyetindeki aktif değerlerin mahkemece tayin edilen bilirkişi incelmesine göre yaptırılan rayiç bedel üzerinden yapılacak devir işlemlerinde vergisiz birleşme kapsamına alınmasının sağlanması, büyümenin bir yolu olarak görülen birleşmelerin teşviki bakımından yerinde olacaktır.

Ancak bu serbesti sonucunda her ne şekilde olursa olsun birleşen şirket ortaklarına, devralınan özvarlık tutarının altında, birleşilen kurumun hisse senetlerinin verilmesi halinde, birleşilen kurumun sermayesini birleşen kurum ortaklarına verdiği hisse tutarı kadar artıracaktır. Bu durumda birleşilen şirket bilançosunda özvarlık artışı ile sermaye artışı arasında oluşan ve pasifte yer alacak olan, birleşme primi veya devir primi, birleşen şirket bilançosunun aynen birleşilen şirket bilançosuna kül halinde geçirilmesi koşuluna aykırı kabul edilerek vergilendirilip vergilendirilmeyeceği sorunu ortaya çıkmaktadır (Karsan, 1987: 18).

Kanun koyucunun amacı devir yolu ile birleşmede devralınan kurumun bilançosunun aynen kendi bilançosuna bir bütün halinde geçirmesi ve hiçbir şekilde değer değişikliği yapılmamasıdır. Bu nedenle söz konusu işlem sonucunda yukarıda belirtildiği üzere bir farkın oluşması devir şartlarının ihlali anlamına geleceğinden vergisiz birleşme hükümlerinden yararlanılması mümkün olmayacaktır. Belirtilen görüşün aksini savunanlar ise bu durumda devir yolu ile birleşmenin hemen hemen imkânsız hale geleceği ve bu hükmün uygulama kabiliyetinin ortadan kaldırılmış olacağıdır (Karsan, 1987: 9).

Konuyla ilgili olarak yayımlanan 1 Seri No' lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde şu açıklamalara yer verilmiştir. Bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesinin, KVK' nın 19' uncu maddesinde birinci fıkrasında belirtilen bir bütün halinde devralıp aynen bilançosuna geçirmesi şartının ihlali anlamına gelmeyeceği, bu nedenle iştiraki hesabında yer alan değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurum kazancı ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesinin mümkün olduğu ve bu geçici hesapların vergiye tabi kurum kazancının tespiti ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesinin de mümkün bulunduğu

belirtilerek, devirlerde sadece iştirak ilişkisinden doğan müspet veya menfi farkların vergisiz birleşmeye etkisi olmayacağı kabul edilmiştir.

Vergi idaresinin bu yöndeki kabul görüşünün devir amaçlarına tamamen uygun olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

Devir yolu birleşmeyi bir örnek verirsek;

Örnek: Arzu Ltd. Şti., Begonya Ltd. Şti' ni KVK' nin 19' uncu maddesi koşullarına uygun olarak devralacaktır. İki şirketin devir tarihi itibariyle bilançoları aşağıdaki gibidir:

Arzu Ltd. Şti.' nin Devir Tarihi İtibariyle Bilânçosu

Aktif		Pasif	
Kasa	20.500,00	Borçlar	60.000,00
Ticari Mallar	134.500,00	Sermaye	15.000,00
Demirbaşlar	40.000,00	Yedekler	100.000,00
İştirakler	5.000,00	Kar	60.000,00
Toplam	200.000,00	Toplam	200.000,00

Begonya Ltd. Şti ' nin Devir Tarihi İtibariyle Bilânçosu

Aktif		Pasif	
Kasa	10.000,00	Sermaye	70.000,00
Ticari Mallar	165.000,00	Yedekler	90.000,00
Binalar	100.000,00	Borçlar	95.000,00
Demirbaşlar	25.000,00	Y. Değerleme	25.000,00
B.Amortisman (-)	20.000,00		
Toplam	300.000,00	Toplam	300.000,00

Begonya Ltd. Şti' ni bilânçosu kül halinde Arzu Ltd. Şti. bilânçosuna aynen geçirdiğinde devir sonrası Arzu Ltd. Şti' nin bilânçosu şöyle olacaktır.

Aktif	Arzu Ltd. Şti' nin Bilânçosu		Pasif
Kasa	30.500,00	Borçlar	155.000,00
Ticari Mallar	299.500,00	Yedekler	190.000,00
İştirakler	5.000,00	Y. Değerleme	25.000,00
Binalar	100.000,00	Sermaye	85.000,00
Demirbaşlar	65.000,00	Kar	45.000,00
Toplam	500.000,00	Toplam	500.000,00

Bu örnekte görüldüğü üzere Arzu Ltd. Şti. sermayesini 70.000,00 TL artırmış olmaktadır.

3.5.2. Devir Halinde Vergilendirme Koşulları

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 20/1' inci maddesinde yer alan şartların yerine getirilmesi halinde birleşen kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazancın vergilendirileceği, devir sonrası, birleşmeden doğan kârların hesaplanmayacağı ve vergilendirilmeyeceği söz konusu maddede hüküm altına alınmıştır (Özen, 1993: 75).

Devir işlemlerinin vergilendirilmemesini sağlayan iki şart aşağıda belirtilmiş olup, söz konusu şartlar asli şart olmaları nedeniyle bu şartlardan herhangi birinin gerçekleştirilememesi halinde, kanunun öngördüğü himayeden yararlanılması mümkün olmayacaktır (Yaltı, 1987: 214).

a) Devir Tarihi İtibariyle Hazırlanan ve Müstereken İmzalanan Devrolan Kuruma Ait Kurumlar Vergisi Beyannamesinin, Birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde İlan Edildiği Tarihinden İtibaren 30 gün İçinde, Birleşen Kurumun Bağlı Olduğu Vergi Dairesine Verilmelidir.

Devir işleminin vergisiz yapılabilmesi için birinci koşul, birleşen kurum ile birleşilen kurumun devir tarihi itibariyle hazırladıkları ve müstereken imzalamış oldukları birleşen kuruma ait kıst dönem Kurumlar Vergisi beyannamesini

birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde birleşen kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine vermeleri zorunludur.

Buradaki devir tarihi, şirket yetkili kurulunun devre ilişkin kararının Ticaret Siciline tescil edildiği tarihtir.

Örnek 1: Hesap dönemi takvim yılı olan Aysu Ltd. Şti. 04/06/2007 tarihinde nev' i değiştirerek Metehan AŞ' ye devredilmiştir. Bu durumda, Aysu Ltd. Şti' nin 01/01/2007 - 04/06/2007 tarihleri arası kıst dönemine ilişkin beyannamenin 04/07/2007 tarihi mesai saati sonuna kadar münfesih kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

Ancak, bahsi geçen devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan Kurumlar Vergisi Beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçer süre içinde yapılması halinde, birleşen kurum ile birleşilen kurumun devir tarihi itibarıyla hazırlanan ve müştereken imzalana kıst dönem Kurumlar Vergisi beyannamesi ile birleşen şirketin önceki hesap dönemine İlişkin olarak hazırlanan dönem Kurumlar Vergisi beyannamesini birleşmenin Ticaret sicil gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde, birleşen şirketin bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

b) Birleşilen Şirket Birleşen Şirketin Vergi Borçları İçin Taahhütname Vermelidir

Vergisiz birleşme için ikinci koşul, birleşilen kurum, infisah eden yani birleşen kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve vergileme ile ilgili diğer bütün vecibeleri yerine getireceğine dair bir taahhütnameyi, münfesih kurumun birleşme sebebi ile verilecek olan Kurumlar Vergisi beyannamesi ekinde vermek suretiyle taahhüt etmesi gerekmektedir.

Ayrıca birleşilen kurum, mahallin en büyük mal memurunun (illerde defterdar, ilçelerde mal müdürü) talep etmesi durumunda teminat göstermek zorundadır.

Burada hemen belirtelim ki, Maliye Bakanlığı yayınlamış olduğu 1 Nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliğin 20/1. ayırımında "Kurumlar Vergisi Kanununun uygulanmasında, mahallin en büyük Mal Memuru vergi dairesi başkanlığının bulunduğu illerde vergi dairesi başkanları, diğer illerde ise defterdarlardır."demek suretiyle Vergi Dairesi Başkanlarının, sadece ve sadece Kurumlar Vergisi Kanunu uygulanması bakımından, mahallin en büyük Mal Memuru olduğunu belirlemiş olmasına rağmen bu belirlemeyi yapma yetkisini Maliye Bakanlığına veren bir yasal düzenlemeye rastlanmamıştır.

Verilecek beyannamelerin ekine söz konusu taahhütname ile devre ilişkin bilânçonun ve gelir tablosunun bağlanması gerekmektedir.

Öte yandan, Geçici Vergi beyannamesinin verilme süresinden önce aynı döneme ilişkin olarak devir işlemleri nedeniyle Kurumlar Vergisi beyannamesi verilmesi halinde, bu dönem için ayrıca Geçici Vergi beyannamesi verilmeyecektir. Devir nedeniyle münfesi hale gelen kurumun, devir tarihine kadar ödediği geçici vergiler devir dolayısıyla vergilenecek devir öncesi kazanç üzerinden hesaplanarak Kurumlar Vergisinden mahsup edilebilecektir. Mahsup edilemeyen tutarın kalması halinde, bu tutar birleşilen kurumun Kurumlar Vergisinden mahsup edilecektir. Belirtilen şartların aynen yerine getirilmiş olması durumunda, devir nedeniyle oluşan kâr hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecek, sadece birleşen kurumun devir tarihine kadar olan kazançları vergilendirilecektir (Gündüz ve Perçin, 1999: 64).

3.5.3. Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi

Devir koşullarına uygun olarak yapılan birleşme nedeniyle, münfesi (birleşen) kurumun devir tarihine kadar olan süreye ilişkin kıst dönem kârının beyanı üzerinden tahakkuk ettirilen kurumlar vergisi, devralan (birleşilen) kurumun devrin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin Kurumlar Vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar, birleşilen kurum tarafından ödenir.

Devir işleminin hesap döneminin kapandığı aydan Kurumlar Vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçer süre içinde yapılması halinde, birleşen kurum ile birleşilen kurumun devir tarihi itibarıyla hazırlanan ve müştereken

imzalanan kıst dönemine ilişkin Kurumlar Vergisi beyannamesi ile birleşen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanan ve müştereken imzalanan Kurumlar Vergisi beyannamesi üzerinden tahakkuk ettirilen Kurumlar Vergileri, beyanname verme süresi içinde birleşilen kurum tarafından ödenir.

3.5.4. Beyanname Tasdiki

Devir hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşen şirketin devir tarihine kadar elde ettiği kurum kazancının beyanına ilişkin Kurumlar Vergisi beyannamesi ve eklerinin 3568 sayılı yasa kapsamında yayımlanan 18 No' lu genel tebliğ hükümleri çerçevesinde Yeminli Mali Müşavire onaylatılıp, devir işlemlerinin mevzuata uygun olarak gerçekleştirildiği hususu tasdik raporuna bağlatılabilir.

Bu durumda Yeminli Mali Müşavir Tasdik Raporunu, kıst dönem Kurumlar Vergisi beyannamesi verilme süresini takip eden en geç iki ay içinde ilgili vergi dairesine verecektir (3568 Sayılı Kanun Tebliği Seri No:24).

3.6. Diğer Vergi Kanunları Açısından Devir

Bu kısımda devir konusu diğer vergi kanunları açısından incelenecektir.

3.6.1. Gelir Vergisi Kanunu

Birleşen kurumun birleşme (devir) tarihine kadar, GVK' nın 94' üncü maddesi kapsamına giren ödemeleri üzerinden yapmış olduğu Gelir Vergisi tevkifatlarına ilişkin muhtasar beyannamenin kıst döneme ait Kurumlar Vergisi beyannamesinin verileceği süre içinde verilmesi ve tahakkuk eden verginin de, 26 ' ıncı günü akşamına kadar ödenmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, devir işleminde devir bilançosunda görülen net dönem kazancı, birleşilen şirkette sermaye payına dönüştüğünden, kazancın ortaklara dağıtılmış kabul edilerek tevkif edilen Gelir Vergisinin tamamının devir işleminin yapıldığı ayı takip eden ayın 23' üncü günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan edilip, 26' ıncı günü akşama kadar da ödenmesi gerekmektedir (Güneser, 1997: 19).

Devir koşullarında birleşen şirketlerin yatırım teşvik belgesi kapsamındaki yatırımlarını tamamlamamış olmaları halinde, evvelce yararlanılan yatırım indirimi nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler geri alınmayacaktır. Birleşilen şirket ise yatırım indiriminden yararlanma şartlarını taşıması koşuluyla kalan yatırım indiriminden yararlanmaya devam edecektir (Maç, 1993: 977). Bu durumda birleşilen şirket değişikliği üç ay içinde Hazine Müsteşarlığına bildirerek onay alması gerekir.

3.6.2. Katma Değer Vergisi Kanunu

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19' uncu maddesi kapsamında devir koşullarına uygun olarak gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşilen kuruma birleşen kurum tarafından devredilen değerler KDVK' nın 17/4- c maddesi uyarınca Katma Değer Vergisine tabi değildir. Bir diğer anlatımla birleşmelerin, iki tam mükellef şirket arasında gerçekleşmesi, istisnanın uygulanması açısından zorunlu kılınmış ve öte yandan birleşen şirketin devir tarihindeki bilânçosunu birleşilen şirketin bir bütün halinde devralıp aynen bilânçosuna geçirmesi gerekmektedir (Doğan, 1987: 279).

Diğer taraftan aynı madde hükmünde ifade edildiği üzere, bölünen şirketin bölünme tarihine kadar indirim konusu yapamadığı ve sonraki dönemlere devreden Katma Değer Vergisi, bölünen şirketin varlıklarını devralan şirketler tarafından indirim konusu yapılabilecektir.

Devir koşullarına uygun tarzda vaki birleşmelerde birleşilen şirket birleşen şirketin bilânçosunu aynen kendi bilânçosuna kaydedecektir. Bu durumda birleşen şirketin iade hakkı doğuran işlemleri nedeniyle oluşan KDV iade alacağı birleşilen şirkete geçtiğinden, söz konusu alacağın muhatabı birleşilen şirket olacaktır. Bunun tabii sonucu olarak birleşilen şirket Katma Değer Vergisi iadesi talep edecek ve iade kendisine yapılacağı gibi, aynı şekilde tecil-terkin işlemleri de yapılabilecektir (Kırıktaş, 1997: 49).

3.6.3. Harçlar Kanunu

Devir koşullarına uygun birleşme ile infisah eden şirkete ait gayrimenkullerin mülkiyetinin birleşilen şirkete devredilmesi aynı sermaye koyma hükmünde sayıldığından, Harçlar Kanunu'na bağlı (4) sayılı tarifenin 20/b pozisyonu uyarınca rayiç bedel üzerinden tapu harcına tabidir (Öcal, 1999: 10).

Diğer taraftan birleşme sözleşmesinin, mukavele değişikliğinin, noter işlemleri, ilgililere verilen ve Harçlar Kanunu' na bağlı (2) sayılı tarifenin 11/5- 1 pozisyonunda yazılı mukavelename, senet, yazılı kâğıt ve kayıt suretleri Noter Harçlarına tabidir (Maliye Bakanlığının 01.04.1993 tarih ve 20505 sayılı özelgesi).

Ancak, 5035 sayılı Kanun'un 31' inci maddesi ile Harçlar Kanunu' nun 123' üncü maddesinde yapılan düzenlemede, şirketlerin devri nedeniyle yapacakları işlemlerin harca tabi tutulmayacağı hükmü getirilmiş olduğundan, devir yolu ile birleşen şirketlerin yukarıdaki işlemleri nedeniyle harç ödemeleri söz konusu olmayacaktır. Bir diğer ifade ile şirketlerin devri nedeniyle yaptıkları işlemler harçlardan istisna edilmiştir.

3.6.4. Özel Tüketim Vergisi Kanunu

Devir yolu birleşmede, birleşen kurumun aktifinde bulunan ve teslimi Özel Tüketim Vergisi'ne tabi olan malların birleşilen kuruma devrinde, Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda her hangi bir istisna öngörülmemiş olduğundan, devredilen malların emsal bedelleri üzerinden Özel Tüketim Vergisinin hesaplanması ve devir alan kurum adına fatura düzenlenmek suretiyle, hesaplanan Özel Tüketim Vergisinin faturada ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

Devir yolu ile birleşen kurum, birleştiği kuruma devrettiği malların Özel Tüketim Vergisine ilişkin beyannameyi aşağıda açıklanan süreler içinde bağlı bulunduğu vergi dairesine vermesi ve vergiyi de aynı süre içinde ödemesi zorunludur.

Hemen belirtelim ki, devir yolu ile gerçekleştirilen birleşmelerde Özel Tüketim Vergisi kapsamına giren malların devrinde de, Katma Değer Vergisi Kanunu'nda yer verildiği biçimde bir istisnanın Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda

da yer alması, devir yolu ile birleşme amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından yerinde olacaktır.

Bu nedenle söz konusu istisnanın mutlak surette ve en kısa bir zaman içinde yapılacak bir düzenleme ile Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda yer verilmesi sağlanmalıdır.

Devir yolu ile birleşen kurumların devir tarihine kadar gerçekleştirmiş oldukları teslimleri nedeniyle hesapladıkları Özel Tüketim Vergisine ilişkin beyannameyi;

- i. Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na bağlı bir sayılı listedeki mallar için, ayın ilk 15 günlük süreye ait döneminkini o ayın 25' inci günü akşamına kadar, ayın 16 ve sonrası günlere ait döneminkini de, ertesi ayın 10' uncu günü akşamına kadar,
- ii. Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na bağlı iki sayılı listede yer alan ve tescile tabi olmayan malları imal veya inşa edenler, bunların teslimini gerçekleştirdikleri ayı takip eden ayın 15' inci günü akşamına kadar,
- iii. Özel Tüketim Vergisi Kanunu'na bağlı üç ve dört sayılı listelerde yer alan malları imal veya inşasını gerçekleştiren kurumlar ise teslimini yapıldığı ayı takip eden ayın 15' inci günü akşamına kadar,

Katma Değer Vergisi yönünden bağlı buldukları Vergi Dairesine vermek ve vergiyi de aynı süre içinde ödemek zorundadırlar.

3.6.5. 6183 Sayılı Kanun

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 36' ıncı maddesinde;
"Bu Kanunun tatbiki bakımından;

- a.) İki veya daha ziyade hükmi şahsın birleşmesi halinde yeni kurulan hükmi şahıs,
- b.) Devir halinde devir olan hükmi şahıs,
- c.) Şekil değiştirme halinde yeni hükmi şahıs,

Birleşen, devir alınan veya eski şekildeki hükmi şahıs ve şahısların yerine geçer" hükmüne yer verilerek, münfesi şirketin amme borçları nedeniyle yapılacak takipler, devir sonrasında birleşilen şirket muhatap alınarak yapılabilme imkânı sağlanmıştır (Gündüz ve Perçin 1999: 134). Böylece amme alacağının ödenmesi güvence altına alınmıştır.

Bu madde hükmüne dayanılarak birleşilen şirket devir öncesi dönemlerle ilgili olarak birleşen şirketin bir borcunu ödemek durumunda kaldığında, bu borç için birleşen şirketin ilgili dönemdeki yöneticilerine rücu edebilecektir (Gündüz ve Perçin, 1999: 134).

3.6.6. Vergi Usul Kanunu

Devir ile ilgili hususlar 213 sayılı VUK hükümleri açısından aşağıda incelenecektir.

3.6.6.1. Kuruluş Ve Örgütlenme Giderleri

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin itfa edilmeyen kısmı (diğer iktisadi kıymetlerle birlikte) devir nedeniyle, birleşilen kuruma intikal edeceğinden bu kurum tarafından VUK' un 326' ncı maddesi uyarınca, kalınan yerden amortisman ayırmaya devam edebilecektir (Gündüz ve Perçin, 1999: 282).

3.6.6.2. Devralınan İktisadi Kıymetlere Amortisman Ayırma

Devir koşullarına uygun olarak gerçekleştirilen birleşmede, birleşen şirketin tüm aktif ve pasifiyle kül halinde diğer bir şirkete devrolunacağından, devralınan iktisadi kıymetler için birleşilen şirketçe amortisman ayırmaya devam edilir.

Ancak, devir yılına mahsus olmak ve amortismanın yıllık ayırma özelliğini kaybetmemek üzere, devralınan iktisadi kıymetler için yıllık dönem itibariyle ayrılacak amortismanın, her iki şirketin bu yıl içindeki kıst dönem süreleri esas alınmak suretiyle orantı yolu ile bulunması ve bulunacak miktarın her iki şirketçe

dönemlerine isabet eden miktar kadar ayırması gerekir (Maliye Bakanlığının 08.04.1983 tarih ve 22658 sayılı özelgesi).

3.6.6.3. Devir Halinde Yenileme Fonu

Devir koşullarına uygun olarak yapılan birleşmelerde, birleşen şirketin tüm aktif ve pasifiyle kül halinde diğer bir şirkete devrolunacağından yenileme fonu da aynen devreder. Söz konusu fon, iktisadi kıymet henüz alınmamış olduğundan aynen durmaktadır veya yeni bir kıymet alınmış ve amortismanlarına mahsuben kısmen kullanılmış olabilir.

Hiç kullanılmamışsa, yenileme fonu üç yıllık bekleme süresi sonunda birleşilen kurumca kâra atılarak vergilendirilir. Bu sürede amaca uygun iktisadi kıymet alınması halinde bu kıymetlerin amortismanın mahsubunda kullanılır. Kısmen kullanılmış yenileme fonları ise amortisman mahsuplarında kullanılmaya devam olunur.

Yukarıda belirtilen görüşün aksini savunanlar ise devir durumunda da yenileme fonu kâra atılarak birleşen şirketin devir tarihine kadar elde ettiği kârı içinde vergilendirilmelidir (Tarakçı, 1995: 509). Bu görüşe katılmak mümkün değildir, zira devir koşullarına göre yapılan birleşmelerde vergisiz birleşme amaçlanmış, diğer taraftan böyle bir işlem, birleşen şirket bilânçosunun kül halinde alınma şartının da ihlal edilmesine sebep olacaktır.

3.6.7. Gider Vergileri Kanunu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 29' uncu maddesine, 4684 sayılı Kanun'un 20' inci maddesi ile eklenen (s) bendi uyarınca, Kurumlar Vergisi Kanunu' na göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişim işlemlerinden doğan kazançlar Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisinden istisna edilmiştir.

Buna göre, bankacılık ve sigortacılık alanlarında faaliyette bulunan sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 19. ve 20' inci maddesi kapsamında devir yolu ile (vergisiz) birleşme halinde, birleşme işleminden doğan kazançlar Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabi tutulmayacaktır.

3.7. Devirle İlgili Diğer Hususlar

Devirle İlgili uygulamada karşı kalınabilecek hususlar aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

3.7.1. Devir Giderleri

Birleşen kurumların birleşme nedeniyle yaptıkları giderler, genel olarak faaliyetlerinin devamlı bir şekilde artırılmasına yönelik giderler mahiyetinde olduğundan ilk tesis ve taazzuu gideri olarak aktifleştirilebileceği gibi doğrudan gider yazılması da mümkündür (Özbalcı, 1997: 623- 624).

3.7.2. Birleşen Kuruma Ait Zararlar

Beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla devir koşullarına uygun olarak gerçekleşen birleşmelerde, devralan kurumun son beş yıla ilişkin Kurumlar Vergisi beyannamelerini kanuni süresinde verilmiş olması ve devralınan kurumun faaliyetine devir işleminin gerçekleştirildiği hesap döneminden itibaren beş yılı süreyle devam edilmesi koşuluyla, devir alınan kurumların, devir tarihi itibarıyla öz sermayesini geçmeyen zararları, birleşilen kurumun kazancından indirilebilecektir.

Yukarıda değinildiği üzere, devir olunan kurumun zararlarının devralan kurumun kazancından indirebilmesi için aşağıda sayılan üç koşulun birlikte var olması gerekmektedir.

- a) Devir suretiyle birleşen kurumun son beş yıla ait Kurumlar Vergisi beyannamelerini kanuni süresi içinde vermiş olmalıdır.
- b) Devralınan kurumun faaliyetlerine devir işleminin gerçekleştiği hesap döneminden itibaren en az 5 yıl süreyle devam edilmelidir.
- c) Mahsup edilecek zarar tutarı devir tarihi itibarıyla birleşen kurumun özsermaye tutarını geçmemelidir

Yukarıda sayılan koşulların varlığı halinde devir yolu ile birleşen kurumların zararları, birleşilen kurumların kazançlarından indirilebilecektir.

Belirtilen şartların ihlal edilmesi halinde, zararların mahsubu nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyayı doğmuş sayılacaktır.

3.7.3. Geçici Vergi Uygulaması

Devir koşullarına uygun olarak, gerçekleştirilen birleşmelerde, birleşen kurum devir tarihine kadar elde etmiş olduğu kazançları nedeniyle birleşmenin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde Kurumlar Vergisi beyannamesi vermesi gerektiğinden, hukuki varlığı sona eren kurumlar devir tarihinin içinde bulunduğu dönemler için Geçici Vergi beyannamesi vermezler (Demir, 1999: 170).

3.7.4. Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5/1-e Madde Hükmü

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5/1-e maddesine, kurumların en az iki yıl süreyle aktiflerinde yer alan gayrimenkuller ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlarının %75' i bilânçonun pasifinde özel bir fon hesabında 5 yıl süreyle tutulması koşulu ile Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

Bu kısa belirlemeden sonra, devir halinde söz konusu madde hükmünün, iki başlık altında açıklanması uygun olacaktır.

3.7.4.1 Gayrimenkullerin Satışı

Kurumlar, aktifinde kayıtlı gayrimenkullerini ve diğer değerlerini KVK' nın 19/1' inci maddesinde yazılı koşullara uygun biçimde yapacakları devirden önce satmaları ve bu satıştan doğan kazancın, devrin gerçekleşmesinden sonra KVK' nın 5/1-e maddesi kapsamında sermayeye eklenmesi veya bilânçonun pasifinde özel bir fon hesabında tutulması durumunda, söz konusu satışlardan sağlanan kazançların %75' i Kurumlar Vergisinden istisna edilebilecektir.

3.7.4.2. Gayrimenkullerin Devir Tarihinden Sonra Satılması

Birleşilen kuruma intikal eden gayrimenkul ile diğer değerlerin, birleşen kurum bilânçosunun aktifine kayıtlı bulunduğu tarih ile, birleşilen kurum tarafından

satışın yapıldığı tarih arasında en az iki yıllık bir süre geçmiş olması halinde, gayrimenkulün ve diğer değerlerin satışından sağlanan kazancın sermayeye eklenmesi veya bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında 5 yıl süreyle tutulması şartıyla satış kazancının %75' i Kurumlar Vergisi istisnasından yararlanır.

3.8. İŞLETME BİRLEŞME UYGULAMASI

Çalışmamızda mobilya, halı, dayanıklı tüketim malları satışı alanında faaliyet gösteren üç anonim şirketin birleşmesine ilişkin bir örnek uygulama ele alınacaktır.

Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ., Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ve Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Konya ilinde aynı sektörde faaliyet göstermektedir. Faaliyet konuları mobilya, halı, dayanıklı tüketim malları satışlarıdır.

Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin ülke içinde pazar payını artırma, yeni pazarlara girme dolayısıyla ihracatını artırma isteği bulunmaktadır. Amaçlarını gerçekleştirmek için uzun vadeli yabancı kaynak temin etmiş olan şirket üretim kapasitesini artırmak için yeni yatırım yapmaktadır. Şirket yönetimi kısa sürede planlarını gerçekleştirmek için Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' yi devralmayı düşünmektedir. Böylece şirket hem artan talebi kısa sürede karşılayacak hem de ürün yelpazesine yeni ürünler katacaktır.

Birleşme işlemi, Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin, Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' yi devralması şeklinde gerçekleşmiştir.

Birleşmeye katılan şirketlerin üçü de anonim şirkettir. Yani, neveleri aynıdır. Üç şirket de Sermaye Piyasası Kurulu denetimine tabi değildir. Bu nedenle tamamen TTK hükümlerine göre birleşme gerçekleşecektir.

Aynı sektörde çalıştıkları için yatay bir birleşme söz konusu olacaktır. Devir sonrasında Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. ve Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. girdi maliyetlerini düşürme, alımlarda daha yüksek iskonto yaptırabilme, pazarlama konusuna önem verebilme, Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ve Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ., aralarındaki kısmi rekabeti ortadan kaldırma, pazar payını ve ihracatını artırabilme olanağına kavuşacaktır.

Birleşme, TTK. hükümlerine göre yapılacağından, üç şirketin birleşme sözleşmesinin imzalanmasından önce yaptıkları ve birleşme sözleşmesi imzalandıktan sonra yaptıkları işlemler ve muhasebe kayıtları aşağıda gösterilecektir.

KVK' nın 18.19. ve 20. maddesinde belirtilen devir şartlarının yerine getirildiği birleşmelerde, birleşme sonunda Kurumlar Vergisinin ödenmeyeceğini belirtilmiştir. Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin, Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' yi KVK koşullarını yerine getirerek devralmıştır.

Her üç şirketinde birleşme öncesinde birleşme ya da devir alma kararlarını vermede izleyecekleri yollar birbirine benzemektedir. Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. ve Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin yaptığı işlemler ayrı ayrı ele alınmıştır.

3.8.1. Birleşme Mevzuatına Göre Yapılan İşlemler

Yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre söz konusu şirketler aşağıdaki adımları sırasıyla izlemişlerdir:

a) Birleşme için Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. İle Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin yaptığı işlemler aşağıda sıralanmıştır:

1.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. ile yapılan görüşmeler sonucu yönetim kurulları birleşme teklifini kabul etmiştir.

2.) Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin ortakları olağanüstü genel kurula davet edilmiştir (EK- 1).

3.) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı' ndan, yapılacak olağanüstü genel kurulda temsilcisi bulundurması istenmiştir (EK- 2).

4.) Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin olağanüstü genel kurul gündemi hazırlanmış ve notere onaylatmıştır (EK- 3).

5.) Olağanüstü genel kurul 04.02.2009 tarihinde yapılmıştır (EK- 4).

6.) Yapılan olağanüstü genel kurulun tescili için Ticaret Sicil Memurluğu' na başvurulmuştur (EK- 5).

b) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin yaptığı işlemler aşağıda sıralanmıştır:

1.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. Yönetim Kurulu ile Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Ve Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Yönetim Kurulu üyeleri, Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' nin Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. tarafından devir alınması konusunda mutabakata varmışlardır Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. Yönetim Kurulu bu yönde olağanüstü genel kurul kararı almıştır.

2.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. olağanüstü genel kurul gündemini hazırlamış ve notere onaylatmıştır (EK- 6).

3.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. Yönetim Kurulu'nun kararı doğrultusunda şirket ortakları olağanüstü genel kurula davet edilmiştir (EK-7).

4.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan, yapılacak olan olağanüstü genel kurul için bakanlığı temsilen komiser görevlendirilmesi isteğinde bulunulmuştur.

5.) Olağanüstü genel kurul 04.02.2009 tarihinde yapılmıştır (EK- 8).

6.) Genel kurul tescil işlemi için Ticaret Sicil Memurluğu' na başvurulmuştur.(EK- 9).

c) Birleşme Sözleşmesinin Hazırlanması ve Birleşme İşlemleri

Birleşme için gerekli olan hazırlık sürecini tamamlayan taraflar, devir şartlarının da ayrıntılı olarak yer aldığı birleşme sözleşmesini hazırlayıp karşılıklı olarak imza etmiştir (EK-10). Daha sonra;

1.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. TTK' nın 451. ve KVK' nın 18- 19. maddeleri gereğince Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali

Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' yi devralması sonucu Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San Ve Tic. AŞ' nin borçlarını ödeyeceğini taahhüt etmiştir (EK-11).

2.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ. Asliye Ticaret Mahkemesi'nden Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin mal varlıklarının değerinin tespitini istemiştir.

3.) Yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin özvarlık değerinin tespit etmesi için bilirkişi atamıştır (EK-12).

4.) Bilirkişi Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin değerini tespit etmiştir (EK-13).

5.) Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ikinci defa olağanüstü genel kurul yaparak birleşme sözleşmesini onaylamıştır. Yapılan ikinci olağanüstü genel kurulun tescil için Ticaret Sicil'e başvurulmuştur (EK-14).

6.) Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' de Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' yi TTK ve KVK hükümlerine göre devir almak, birleşme sözleşmesini onaylamak ve borç taahhüdünü kabul etmek için ikinci defa olağanüstü genel kurul yapmıştır.

Yapılan ikinci olağanüstü genel kurulun tescil için ticaret siciline bildirilmesi kararı alınmıştır.

7.) Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ' nin Kale Pazarlama San. Ve Tic. AŞ' ye devir yoluyla birleşmesinden sonra ki, 3 aylık kanuni süre geçmiş ve Çelikkale Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. ile Çelikhali Dayanıklı Tük. Mal. San. Ve Tic. AŞ. Ticaret Sicil Memurluğu'na sicilinden kaydının silinmesi için başvurusunu yapmıştır.

3.8.2. Değişirme Biriminin Ve Arttırılacak Sermaye Tutarının Hesabı

Şirketlerin birleşmelerinde öz sermayenin (özvarlık) tespiti, değişirme birimi ve devralan şirketin sermaye artırım tutarı ve yeni kurulan şirketin sermayesinin hesaplanması açısından önemlidir. Genel olarak değişirme birimi, birleşen kurum

hisse senetlerinin cari değeri ile birleşen kurum hisse senetlerinin cari değerinin birbirine olan oranıdır.

Değiştirme biriminin belirlenebilmesi için, hem birleşilen hem de birleşen kurumun mal varlığının bilinmesi gerekir.

Değiştirme birimi, kesin esaslara bağlanması mümkün olmayan, tamamen kendine özgü bir değerdir. Tarafların karşılıklı görüşmeleri ile belirlenir. Değiştirme biriminin tespitinde belki de en doğru ölçüt, bilanço değerini esas alarak hesaplamak olacaktır. Bu konuya ilişkin örnek aşağıdaki gibidir.

Çelikkale AŞ. ve Çelikhali AŞ., Kale Pazarlama AŞ'ye KVK' nın 18,19,20. maddesindeki esaslara uygun bir biçimde devredilecektir. Bu kanunun (b) bendi hükmüne göre bilanço kül halinde devredileceği için cari değer bilanço değeri esas alınarak tespit edilecektir. Her iki tarafın esas sermaye ve özvarlıklarının bilanço değerleri aşağıdaki gibidir:

Çelikkale AŞ. ve Çelikhali AŞ. Kale Pazarlama A.Ş.

ESAS SERMAYE: 2.000.000,00+ 7.000.000,00= 9.000.000,00 10.000.000,00

ÖZVARLIK: 2.396.308,00+ 9.060.005,00= 11.456,313,00 11.865.809,36

Çelikkale AŞ. ve Çelikhali AŞ' nin sermayesi 100 TL. nominal bedelli 20.000 adet hisse senedi ve 100 TL. nominal bedelli 70.000 hisse senedi şeklinde, Kale Pazarlama AŞ' nin sermayesi ise 100 TL nominal bedelli 100.000 adet hisse senedinden oluşmaktadır.

Devredilen şirketlerin 1 adet hisse senedinin cari değeri (bilanço değeri esas alınarak)	=	Özvarlık
	=	Hisse Senedi Adedi Toplamı
	=	<u>11.456.313,00</u>
	=	90.000
	=	127.292, 36 TL/ADET

Böylece, Devredilen şirketlerin 100 TL nominal bedelli 1 hisse senedinin cari değerinin 127.292, 36 TL' ye ulaştığını görüyoruz.

$$\begin{aligned}
 \text{Kale Pazarlama A.Ş.' nin 1 adet hisse senedinin cari} & \quad \text{Özvarlık} \\
 \text{değeri (bilanço değeri esas alınarak)} & \quad = \\
 & \quad \text{Hisse Senedi Adedi Toplamı} \\
 & \quad = \quad \underline{11.865.809,36} \\
 & \quad \quad \quad 100.000 \\
 & \quad = 118.658,09 \text{ TL/ADET}
 \end{aligned}$$

Böylece, Kale Pazarlama AŞ' nin 100 TL nominal bedelli 1 hisse senedinin cari değerinin 118.658,00 TL' ye ulaştığını görüyoruz.

Devreden Ortaklığın Bir Pay Senedinin Cari Değeri

$$\begin{aligned}
 \text{DEĞİŞTİRME BİRİMİ} & = \text{.....} \\
 & \quad \text{Devralan Ortaklığın Bir Pay senedinin Cari Değeri} \\
 & = \quad \underline{127.292, 36} \\
 & \quad \quad \quad 118.658,09 \\
 & = 1,072
 \end{aligned}$$

Bu sonucun yorumu; devrolan şirketlerin ortaklarına ellerindeki her bir Kale Pazarlama AŞ. hisse senedi karşılığında 1,072 adet Kale Pazarlama AŞ. hisse senedi verileceği şeklinde olacaktır. Bu durumda, Kale Pazarlama AŞ. sermaye artırımına gidecektir.

Kale Pazarlama AŞ' nin Sermaye Artırım Tutarı = Değişim Birimi * Devrolan şirketin Esas Sermayesi = 1,072 x 9.000.000,00 = 9.654.893,86 TL olacaktır.

Burada dikkat edilecek husus; Kale Pazarlama AŞ' nin sermayesinin, Çelikkale AŞ. ve Çelikhali AŞ ' den gelen özvarlık tutarı olan 11.456.313,00 TL kadar değil de, sadece 9.000.000,00 TL artacağı konusudur.

Kale Pazarlama AŞ' nin birleşme sonrası özvarlık toplamı ise, **11.456,313,00** + **11.865.809,36** = 23.322.122,36 TL olacaktır. Birleşmeden sonra Kale Pazarlama AŞ' nin bir hisse senedinin değeri 23.322.122,36 TL / 196.300 adet = 118.808,57 TL/adet olacaktır.

Devredilen şirketlere birleşme sonrası 118.808,57 TL/adet cari değeri olan 96.300 adet hisse senedi verilecektir. Bu hisse senetlerinin değeri olan 11.456.313,00 TL (1,072 TL/adet * 96.300 adet), Devredilen şirketlerin birleşmeyle Kale Pazarlama AŞ' ye getirmiş olduğu özvarlıkları toplamına eşittir.

3.8.3. Taraflarca Birleşme İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Devir İşlemlerine esas teşkil eden bilançolar ve gerçekleşen birleşme işleminin muhasebeleştirilmesi aşağıda incelenmiştir.

Tablo 5: Devrolan Çelikkale AŞ'nin 04.02.2009 Tarihli Birleşme Öncesi Bilançosu

,00 TL

ÇELİKKALE AŞ.	
AYRINTILI BİLANÇO (TL)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	4.546.725
A. Hazır Değerler	613.753
1. Kasa	512.468
2. Alınan Çekler	130.541
3. Bankalar	20.742
4. Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri(-)	49.999
C. Ticari Alacaklar	1.447.428
1. Alıcılar	1.387.428
2. Alacak Senetleri	90.000
3. Verilen Depozito ve Teminatlar	
4. Diğer Kısa Vadeli Ticari Alacaklar	
D. Diğer Kısa Vadeli Alacaklar	
E. Stoklar	2.451.113
1. Ticari Mallar	1.714.740
8. Verilen Sipariş Avansları	1.033.373
F. Diğer Dönen Varlıklar	4.430
1. Devreden KDV	4.430
II. DURAN VARLIKLAR	6.428,078
A. Uzun Vadeli Ticari Alacaklar	
B. Diğer Uzun Vadeli Alacaklar	
C. Finansal Duran Varlıklar	
D. Maddi Duran Varlıklar	6.254.182
1. Arazi ve Arsalar	
2. Yerüstü ve Yeraltı Düzenleri	
3. Binalar	5.924.530
4. Makine, Tesis ve Cihazlar	1.063.098
5. Taşıt Araç ve Gereçleri	
6. Döşeme ve Demirbaşlar	452.103
7. Diğer Maddi Duran Varlıklar	
8. Birikmiş Amortismanlar (-)	1.185.549
9. Yapılmakta Olan Yatırımlar	
10. Verilen Sipariş Avansları	
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	148.986
1. Kuruluş ve Teşkilatlanma Giderleri	
2. Haklar	148.986
5. Verilen Avanslar	
F. Gelecek Yıllara Ait Gider ve Gelir t.	24.909
1. Gelecek Yıllara Ait Giderler	24.909
A KTİF TOPLAMI	10.974.803

AYRINTILI BİLANÇO (TL)	
I. KISA VADELİ BORÇLAR	1.914.798
A. Finansal Borçlar	37.957
1. Banka Kredileri	37.957
B. Ticari Borçlar	644.229
1. Satıcılar	644.229
2. Borç Senetleri	
3. Alınan Depozito ve Teminatlar	
4. Diğer Ticari Borçlar	
5. Borç Reeskontu (-)	
C. Diğer Kısa Vadeli Borçlar	4.157
1. Personele Borçlar	4.157
2. İştiraklere Borçlar	
3. Bağlı Ortaklıklara Borçlar	
4. Ödenecek Giderler	
D. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yük.	44
1. Ödenecek Vergi ve fonlar	44
2. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	
E-Alınan Avanslar	1.228.410
F-Borç ve gider Karşılıkları	
1. Dönem Karının Vergi Ve Diğer Yasal Yük. K.	112.826
2- Dönem Karının Peşin Öd. Vergi Ve Diğer Yük.	112.826
II. UZUN VADELİ BORÇLAR	
A. Finansal Borçlar	
B. Ticari Borçlar	
5. Borç Reeskontu (-)	
C. Diğer Uzun Vadeli Borçlar	
D. Alınan Sipariş Avansları	
E. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yük.	
1. Ödenecek Vergi ve fonlar	
2. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	
III. ÖZ SERMAYE	9.060.005
Ödenmiş sermaye	5.853.117
A. Sermaye	7.000.000
B. Sermaye Taahhütleri (-)	1.513.500
C. Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farkları	366.617
D. Yeniden Değerleme Değer Artışı	
E. Yedekler	
7. Geçmiş Yıl Karı	2.921.510
F. Net Dönem Karı	285.376
G. Dönem Zararı (-)	
H. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	
1..... Yılı Zararı	
2..... Yılı Zararı	
I. Özsermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları	
PASİF TOPLAMI	10.974.803

Tablo 6: Devrolan Çelikhali AŞ' nin 04.02.2009 Tarihli Birleşme Öncesi Bilançosu

,00 TL	
ÇELİKHALI AŞ.	
AYRINTILI BİLANÇO (TL)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	1.713.571
A. Hazır Değerler	5.275.251
1. Kasa	1.149.083
2. Alınan Çekler	244.948
3. Bankalar	73.278
4. Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri(-)	6.340.751
5- Diğer Hazır Değerler	632.364
C. Kısa Vadeli Ticari Alacaklar	976.356
1. Alıcılar	975.944
2. Alacak Senetleri	
3. Şüpheli Alacaklar	66.729
4. Verilen Dep. Ve Tem.	411
5. Alacak Reeskontu (-)	
6. Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)	66.729
D. Diğer Kısa Vadeli Alacaklar	
E. Stoklar	6.000.766
1. Ticari Mallar	1.714.357
8. Verilen Sipariş Avansları	4.286.408
F. Diğer Dönen Varlıklar	11.700
1. Devreden KDV	11.700
II. DURAN VARLIKLAR	1.675.241
A. Uzun Vadeli Ticari Alacaklar	
B. Diğer Uzun Vadeli Alacaklar	
C. Finansal Duran Varlıklar	
D. Maddi Duran Varlıklar	641.411
1. Arazi ve Arsalar	
2. Yerüstü ve Yeraltı Düzenleri	
3. Binalar	689.836
4. Makine, Tesis ve Cihazlar	
5. Taşıt Araç ve Gereçleri	160.765
6. Döşeme ve Demirbaşlar	6.334
7. Diğer Maddi Duran Varlıklar	
8. Birikmiş Amortismanlar (-)	215.524
9. Yapılmakta Olan Yatırımlar	
10. Verilen Sipariş Avansları	
E. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	1.030.713
1. Kuruluş ve Teşkilatlanma Giderleri	
2. Haklar	
3. Özel Maliyetler	1.342.098
4. Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	
5. Birikmiş Amortismanlar (-)	311.375
F. Gelecek Yıllara Ait Gider ve Gelir T.	3.395
1. Gelecek Yıllara Ait Giderler	3.395
A KTİF TOPLAMI	3.389.093

I. KISA VADELİ BORÇLAR	992.784
A. Finansal Borçlar	
1. Banka Kredileri	
2. Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri	
3. Tahvil Anapara Taksitleri ve Faizleri	
4. Çıkarılmış Bonolar ve Senetler	
5. Diğer Finansal Borçlar	
B. Ticari Borçlar	682.340
1. Satıcılar	682.340
2. Borç Senetleri	
3. Alınan Depozito ve Teminatlar	
4. Diğer Ticari Borçlar	
5. Borç Reeskontu (-)	
C. Diğer Kısa Vadeli Borçlar	3.807
1. Personele Borçlar	3.807
D. Alınan Sipariş Avansları	306.627
E. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yük.	8
1. Ödenecek Vergi ve fonlar	8
F-Borç ve gider Karşılıkları	
1. Dönem Karının Vergi Ve Diğer Yasal Yük. K.	39.085
2- Dönem Karının Peşin Öd. Vergi Ve Diğer Yük.(-)	39.085
II. UZUN VADELİ BORÇLAR	
A. Finansal Borçlar	
B. Ticari Borçlar	
5. Borç Reeskontu (-)	
C. Diğer Uzun Vadeli Borçlar	
D. Alınan Sipariş Avansları	
E. Borç ve Gider Karşılıkları	
III. ÖZ SERMAYE	2.396.308
Ödenmiş sermaye	1.622.300
A. Sermaye	2.000.000
B. Sermaye Taahhütleri (-)	630.000
C. Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farkları	252.300
D. Yeniden Değerleme Değer Artışı	
E. Yedekler	
6. Serm. Eklenenecek İşt. His.ve Gayr.Satış Kazançları	
7. Geçmiş Yıl Karı	618.888
F. Net Dönem Karı	155.119
G. Dönem Zararı (-)	
H. Geçmiş Yıllar Zararları (-)	
1..... Yılı Zararı	
2..... Yılı Zararı	
I. Özsermaye Enflasyon Düzeltmesi Farkları	
PASİF TOPLAMI	3.389.093

Tablo 7: Devralan Çelikkale AŞ'nin 05.02.2009 Tarihli Birleşme Sonrası Bilançosu

		,00 TL
KALE PAZARLAMA AŞ. AÇILIŞ BİLANÇOSU		
DÖNEN VARLIKLAR		6.260.297
Hazır Değerler		5.889.005
Kasa		1.661.551
Alınan Çekler		375.450
Bankalar		94.020
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)		6.390.750
Diğer Hazır Değerler		632.364
Menkul Kıymetler		
Ticari Alacaklar		2.423.784
Alıcılar		2.363.373
Alacak Senetleri		90.000
Diğer Ticari Alacaklar		
Şüpheli Ticari Alacaklar		66.729
Şüpheli Ticari Alacaklar Karş. (-)		66.729
Diğer Alacaklar		
Stoklar		8.451.879
Ticari Mallar		3.429.098
Verilen Sipariş Avansları		5.319.781
Gel. Ayl. Ait Gid. Ve Gelir Tah.		
Gelecek Aylara Ait Giderler		
Gelir Tahakkukları		
Diğer Dönen Varlıklar		16.130
Devreden KDV		16.130
İndirilecek KDV		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		8.103.319
Ticari Alacaklar		
Alıcılar		
Maddi Duran Varlıklar		6.895.594
Arazi ve Arsalar		
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri		
Binalar		6.614.366
Tesis, Makine ve Cihazlar		1.063.098
Taşıtlar		160.765
Demirbaşlar		458.437
Diğer Maddi Duran Varlıklar		
Birikmiş Amortismanlar (-)		1.401.073
Maddi Olmayan Duran Varlıklar		
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve		
Gelir Tahakkukları		28.304
Gelecek Yıllara Ait Giderler		28.304
Diğer Duran Varlıklar		
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI		10.978.192

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	2.907.583
Mali Borçlar	2.907.583
Banka Kredileri	37.957
Ticari Borçlar	1.326.569
Satıcılar	1.326.569
Diğer Borçlar	7.965
Diğer Çeşitli Borçlar	
Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)	
Alınan Avanslar	1.535.037
Alınan Sipariş Avansları	1.535.037
Alınan Diğer Avanslar	
Ödenecek Vergi ve Diğer Yüküm.	53
Ödenecek Vergi ve Fonları	53
Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	
Vadesi Geçmiş Ert. Veya Taksitlendirilmiş	
Vergi ve Diğer Yükümlülükler	
Ödenecek Diğer Yükümlülükler	
Borç ve Gider Karşılıkları	
Dönem Karı Vergi ve Diğer	
Yasal Yükümlülük Karşılıkları	151.912
Dönem Karınının Peşin Ödenen Vergi	151.912
Ve Diğer Yükümlülükleri (-)	
Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider	
Tahakkukları	
Gelecek Aylara Ait Gelirler	
Gider Tahakkukları	
Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	
UZUN VADELİ YABANCI	
KAYNAKLAR TOPLAMI	
ÖZKAYNAKLAR	11.456.313
Ödenmiş Sermaye	7.475.418
Sermaye	9.000.000
Ödenmemiş Sermaye (-)	2.143.000
Sermaye Yedekleri	
Kar Yedekleri	
Geçmiş Yıllar Karları	3.540.398
Geçmiş Yıllar Karları	
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	
Dönem Net Karı (Zararı)	400.496
Dönem Net Karı	
Dönem Net Zararı (-)	
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	11.502.330
PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI	10.978.192

a) Çelikhali AŞ' nin kapanış yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

<hr/>		
Satıcılar	682.340,61	
Personele Borçlar	3.807,96	
Alınan S. Avanslar	306.627,64	
Ödenecek Vergi ve fonlar	8,67	
Sermaye	2.000.000,00	
Enflasyon Düzeltme fark	252.300,99	
Geçmiş Yıllar Karları	774.007,31	
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	6.340.751,05	
Şüpheli Ticari Alacaklar kar	66.729,41	
Birikmiş Amortismanlar	215.524,44	
		114.908,08
Kasa		114.908,08
Alınan Çekler		244.948,40
Bankalar	73.278,10	
Hazır Değerler		632.364,00
Alıcılar		975.944,98
Verilen Dep.ve Tem.	411,55	
Şüp. Ticari Alacaklar		66.729,41
Ticari Mallar		1.714.357,93
Verilen Sipariş Avansları		4.286.408,36
Devreden KDV	11.700,85	
Binalar		689.836,05
Taşıt Araç ve Gereçleri	118.378,06	
Demirbaşlar		6.333,86
Özel Maliyetler		1.342.088,99
Gelecek Yıl. Ait Giderler	3.395,94	
Ödenmemiş Sermaye		628.500,00
Çelikhali AŞ. Devir kaydı		
<hr/>		

b) Çelikkale AŞ' nin kapanış yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

_____ / _____		
Banka Kredileri		37.957,48
Satıcılar		644.229,37
Personele Borçlar		4.157,17
Alınan Avanslar		1.228.410,17
Ödenecek Vergi ve fonlar		44,54
Dönem Karı V. Yasal Yük. Karş.		112.826,73
Sermaye		7.000.000,00
Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Fark.		366.617,89
Ödenmemiş Sermaye		1.513.500,00
Geçmiş Yıllar Karları		2.921.510,35
Net Dönem Karı		285.376,86
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri(-)		49.999,20
Birikmiş Amortismanlar		1.185.549,41
	Kasa	512.468,24
	Alınan Çekler	130.541,75
	Bankalar	20.742,83
	Alıcılar	1.387.428,31
	Alacak Senetleri	90.000,00
	Ticari Mallar	1.417.740,57
	Verilen Sipariş Avansları	1.033.373,12
	Devreden KDV	4.430,03
	Binalar	5.924.530,23
	Taşıt Araç ve Gereçleri	1.063.098,64
	Demirbaşlar	452.103,44
	Haklar	148.986,24
	Gelecek Yıllara Ait Giderler	24.909,04

Çelikkale AŞ. Devir Kaydı

_____ / _____

c) Devralan Kale Pazarlama AŞ' nin Açılış yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

_____ / _____	
Kasa	114.908,08
Alınan Çekler	244.948,40
Bankalar	73.278,10
Hazır Değerler	632.364,00
Alıcılar	975.944,98
Verilen Dep.ve Tem.	411,55
Şüp. Ticari Alacaklar	66.729,41
Ticari Mallar	1.714.357,93
Verilen Sipariş Avansları	4.286.408,36
Devreden KDV	11.700,85
Binalar	689.836,05
Taşıt Araç ve Gereçleri	118.378,06
Demirbaşlar	6.333,86
Birikmiş Amortismanlar	215.524,44
Özel Maliyetler	1.342.088,99
Gelecek Yıl. Giderler	3.395,94
	Şüp. Ticari Alacaklar kar 66.729,41
	Verilen Çekler ve Öd. Emirleri 6.340.751,05
	Satıcılar 682.340,61
	Personele Borçlar 3.807,96
	Alınan S. Avanslar 306.627,64
	Ödenecek Vergi ve fonlar 8,67
	Sermaye 2.000.000,00
	Enf. Düzeltme 252.300,99
	Ödenmemiş Sermaye 628.500,00
	Geçmiş Yıllar Karları 774.007,31

Devralan Kale Pazarlama AŞ. Kaydı (Çelikhali AŞ 'den devir edilenler)
 _____ / _____

Devralan Kale Pazarlama AŞ'nin açılış kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

<hr/>		/	<hr/>
Kasa	512.468,24		
Alınan Çekler	130.541,75		
Bankalar	20.742,83		
Alıcılar	1.387.428,31		
Alacak Senetleri	90.000,00		
Ticari Mallar	1.417.740,57		
Verilen Sipariş Avansları	1.033.373,12		
Devreden KDV	4.430,03		
Binalar	5.924.530,23		
Taşıt Araç ve Gereçleri	1.063.098,64		
Demirbaşlar	452.103,44		
Birikmiş Amortismanlar	1.185.549,41		
Haklar	148.986,24		
Gelecek Yıllara Ait Giderler	24.909,04		
		Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	49.999,20
		Banka Kredileri	37.957,48
		Satıcılar	644.229,37
		Personele Borçlar	4.157,17
		Alınan Avanslar	1.228.410,17
		Ödenecek Vergi ve fonlar	44,54
		Dönem Karı V. Yasal Yük. Karş.	112.826,73
		Sermaye	7.000.000,00
		Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Fark	366.617,89
		Ödenmemiş Sermaye	1.513.500,00
		Geçmiş Yıllar Karları	2.921.510,35
		Net Dönem Karı	285.376,86

Çelikkale AŞ'den devir

Birleşme sonrasında 11.456.400 TL. sermaye artırımına gidilmekte ve şirketin sermayesi 21.456.400 TL. olmaktadır. Artırılan 11.456.400 TL' nin 11.456.313 lik kısmı Çelikkale AŞ. Ve Çelikhali AŞ. Şirketleri ile birleşmeden dolayı aynı sermaye olup, aynı sermayenin 9.060.005 TL. lik kısmı devrolan Çelikkale AŞ'nin 2.396.308 TL. lik kısmı devrolan Çelikhali AŞ' nin özsermayelerinden karşılanmakta; kalan 87 TL. lik kısmı ise en geç üç ay içerisinde nakden ödenecektir. Buna ilişkin yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

_____ / _____		
Ödenmemiş Sermaye	87,00	
	Sermaye	87,00

Çelikkale AŞ. Ve Çelikhali AŞ. Ortaklarının sermaye taahhüdü

_____ / _____

4. SONUÇ:

Türk Ticaret Kanunu' nda birleşmeler, tasfiyesiz infisah olarak adlandırılmaktadır. Birleşme mevcut bir sermaye şirketinin diğer bir sermaye şirketine katılması şeklinde veya birden fazla sermaye şirketinin bir araya gelerek yeni bir sermaye şirketi kurulması biçiminde gerçekleştirilmektedir.

Ticaret Kanunu' nda düzenlenen birleşme işlemleri, Kurumlar Vergisi Kanunu' nda tasfiye gibi ele alınmış ve oluşan karın birleşme karı olarak fakat tasfiye karının tespitindeki esaslara göre belirlenerek, normal oranda Kurumlar Vergisine tabi tutması benimsenmiştir. Ancak, birleşmenin birleşen şirket veya şirketlerin mal varlıkları değerlenmeye tabi tutulmaksızın bilanço değerleri üzerinden, gerçekleştirilmesi halinde ve birleşmenin tam mükellefiyete tabi şirketler arasında gerçekleşmesi ve birleşilen şirketin birleşen şirket veya şirketlerin vergi borçlarını ödemeyi taahhüt etmesi koşulu ile vergilendirme yapılmamaktadır. Vergisiz birleşme yasada devir olarak belirtilmiş ise de yeni kuruluş şeklindeki birleşmeler için de belirtilen koşulların yerine getirilmiş olması şartıyla vergilendirme söz konusu olmayacaktır.

Büyümenin bir yolu olarak seçilen birleşme, vergi hukuku açısından teşvik edilmesi gerekirken, birleşme karının kurum kazancı gibi normal oranda kurumlar vergisine tabi tutulması, sermaye şirketlerinin bu yolla büyümesine engel teşkil etmektedir. Kaldı ki, uygulamada belirtilen yolla birleşmeden hep kaçınılmış ve birleşmeyi vergilendiren madde hükmü adeta uygulanmaz hale getirilmiştir.

Ayrıca, sermaye şirketlerinin birleşmesinde yapılacak 'vergilendirmede birleşme karı, hiç olmazsa Fransa ve İngiltere' de olduğu gibi değer artışı kazancı olarak dikkate alınması ve daha düşük oranda vergilendirilmesi sağlanacak yasal düzenlemelerin yapılması yerinde olacaktır.

Vergisiz birleşmeyi sağlayan koşullardan biri olan ve taraflarca imzalanan devir beyannamesinin; devir koşullarını, taraflarını, tarafların bağlı bulunduğu vergi dairesi ve hesap numaralarını, ortaklık yapıları ve ortakları ile imza yetkilileri

gibi hususları içeren yazılı bildirim olduğu hususunun gözden uzak tutulmaması ve birleşen şirketin, aşağıda belirtildiği üzere, birleşme tarihine kadar oluşan kist dönem faaliyet karına ilişkin Kurumlar Vergisi Beyannamesi ile karıştırılmaması gerekmektedir.

Vergisiz birleşmeyi sağlayan koşullar arasında belirtilen ve teminat isteme yetkisinin mahallin en büyük mal memuru yerine vergi dairesi müdürüne verilmesi gerekmektedir. Zira, vergi kanunlarının uygulaması doğrudan Vergi Dairesi Müdürlüklerince yerine getirildiği, söz konusu devre ilişkin beyannamenin, taahhütnamenin Vergi Dairesine verildiği hususu dikkate alındığında bu olaylardan haberdar olmayan ve herhangi bir mevzuat gereği de, haberdar edilmesi zorunluluğu bulunmayan Mahallin En Büyük Mal Memuru bu konudaki yetkisini nasıl kullanabilecek veya bu yönde bir talepte bulunabilecektir. Bu nedenle söz konusu maddenin uygulamasına işlerlik kazandırılması bakımından yapılacak bir düzenleme ile "Mahallin En Büyük Mal Memuru" ibaresi yerine "Vergi Dairesi Müdürü" ibaresinin konulması uygun olacaktır.

Vergisiz birleşmede, sadece birleşen şirketin birleşme tarihine kadar oluşan kist dönem faaliyet karı vergilendirilmekte ve buna ilişkin Kurumlar Vergisi Beyannamesi devre ilişkin şirket yetkili kurul kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde birleşen kurum tarafından verilmekte ve beyan üzerine tarh edilen vergiler ise, müteakip yılın Nisan ayının son günü akşamına kadar ödenmektedir. Bunun sonucunda söz konusu beyannamenin şirket yetkili kurul kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde verilmesini düzenleyen yasa hükmü çok anlamsız kalmaktadır. Bu nedenle yapılacak bir yasal düzenleme de bu hususun değiştirilmesi yerinde olacaktır.

Ayrıca Özel Tüketim Vergisi kapsamında malların devir yolu ile birleşme nedeniyle birleşilen şirkete devrinde Katma Değer Vergisi'nde olduğu şekilde bir istisna hükmüne Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda yer verilmesi, yasalar arasındaki uyum ve devirdeki amaçların gerçekleşmesi açısından uygun olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- ABBASOĞLU, M. Nadi (1991) Kurumlarda Tasfiye, Birleşme ve Devir Hükümlerine Genel Bir Bakış Vergi Sorunları Dergisi Maliye Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı: 5
- AKAY, Hüseyin,(1997) İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi, İstanbul,
- AKAY, Hüseyin; (1997) İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi, Yayımlı Matbaa, İstanbul,
- AKBULAK Yavuz, ŞAGAR Eser, (Mart 2004) “Halka Açık Anonim Ortaklıklarda İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Konsolide Mali Tabloların Hazırlanmasına İlişkin Esaslar”, Vergi Dünyası Dergisi, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Yıl:23, Sayı: 271,
- AKGÜÇ, Öztin; (1998) Finansal Yönetim, 7. Baskı, Muhasebe Enstitüsü Yayını No:17, İstanbul,
- AKKUM, Tülin; (2000) “Firmalarda Yeniden Yapılanma: Firmaların Büyümesi- Satın Alma ve Birleşmeler”, Yönetim Dergisi, İÜ. İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü, Y:11, S:36, Mayıs,
- AKSOY, M. Suat; (2004) Şirket Birleşmeleri ve Satın Almaların (Şirket Evliliklerinin) Yönetimsel Açından İncelenmesi: Nedenler, Sorunlar ve Sonuçlar, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- AKŞİT, Bilgütay; (1996) Şirketler Muhasebesi, Der Yayınları, İstanbul,
- AKYOL, M. Emin (Mart 2000)Bedelsiz Hisse Senetlerinin Vergilendirilmesi, Maliye Hesap Uzmanları Deneği Yayını, Sayı 223
- ALPUGAN, Oktay, (1997) İşletme Ekonomisi ve Yönetimi, Beta Basım Yayım, 5. Basım, İstanbul,
- ALTUĞ, Osman, AYBOĞA, Hanifi; (1996) Örneklerle Uygulamalı Şirket Kuruluşları, Evrim Yayınevi, İstanbul,
- ALTUĞ, Osman; AYBOĞA, Hanifi; (1996) Örneklerle Uygulamalı Şirket Kuruluşları, Evrim Yayınevi, İstanbul,
- ANSAY, Tuğrul; (1994) Bankacılar İçin Şirketler Hukuku Bilgisi, Banka ve Ticaret Hukuku Arş. Ens. Yayın No: 285, 15. Basım, Ankara,

- ARSLANLI, Halil, (1962) Anonim Şirketlerde İnfisahın Hukuki Neticeleri, Batıder Yayın
- ATAMAN, Göksel; (2001) İşletme Yönetimi, Türkmen Kitabevi, İstanbul,
- ATAMAN, Ümit; (2000) Şirketler Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul,
- AYAZ Galip, SÖNMEZ Erdal, Geçici Vergi Uygulamaları TÜRMOB Yayınları 64
- AYDIN, Nurhan; (1990) İşletmelerin Birleşmesinde Finansal Analiz ve Bir Uygulama Örneği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayını, Ankara,
- AYDIN, Nurhan; (1997) Uluslararası Doğrudan Yatırımlar ve Ortak Girişimler (Joint Ventures), Anadolu Üniv. Yayınları No:1002, İİBF Yayınları No:107, Eskişehir,
- BARIN, Aysun; (1999) “Ortaklıklar Şirket Evlilikleri ve Birlikler”, Executive Excellence, Y:3, S:32, Kasım
- BAŞ, İ. Melih; (1990/1) “Şirket Büyümlerine Finansal Bir Bakış: Özellikle Birleşmeler”, Verimlilik Dergisi,
- BAŞ, İ. Melih; (S:1990/2) “Şirketlerde Bir Dış Büyüme Biçimi: Takeover”, Verimlilik Dergisi,
- BEKTÖRE, Sabri; BENLİGİRAY, Yılmaz; AYDIN, Davut; (1997) Şirketler Muhasebesi, Eskişehir,
- BERK, Niyazi; (1995) Finansal Yönetim, 2. Basım, Türkmen Kitabevi, İstanbul,
- CAN, İsmail, (1993) Ferdi İşletmelerin Devri-şirketlerin Nevi Değiştirmesi ve Birleşme Devir Vergi Sorunları Dergisi Maliye Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Sayı:4
- CANOĞLU, Mehmet Ali, (Nisan 1995) 'Tasfiye ve Birleşme Hallerindeki Sonuçlar Dönem Karı veya Zararı Dışında Ayrı Hesaplarda izlenmelidir' Vergi Dünyası, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, , sayı 164
- CEYLAN, Ali; (2000) İşletmelerde Finansal Yönetim, 6. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa,
- COŞKUN, Ali; (Ocak 2007) “Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısının İş Dünyasına Getirdiği Yenilikler”, Ekonomik Forum,
- ÇALDAĞ, Yurdakul; (1999) Şirketler ve Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara,
- ÇELİK, Orhan; (1999) Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerde Şirket Değerlemesi, Turhan Kitabevi Basın-Yayın Tic. Ltd. Şti., Ankara.
- ÇEVİK, Orhan Nuri, (2002) Uygulamada Şirketler Hukuku (Şirketler Hukuku), 3. Baskı, Ankara,

- ÇEVİK, Orhan Nuri, (1988) Anonim Şirketler, 3. Baskı, Ankara,
- DEMİR, Ahmet, (1999) Geçici Vergi Uygulaması, İstanbul,
- DİKMEN Birgül, (Kasım 2003) “Satılan, Birleşen, Halka Açılan veya Özelleştirilen Firmanın Değeri Nasıl Tespit Edilir”, Vergi Dünyası Dergisi, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Yıl:22, Sayı:267,
- DİNÇER, Ömer; (1988) Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 5. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1998, s.287. Genel Ekonomi Ansiklopedisi 2, Milliyet Basım, Nisan
- DOĞAN, Abdullah Aykon, (1987) Açıklamalı-İçtihatlı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulaması Mart 1987
- DOĞAN, Muammer; (1995) İşletme Ekonomisi ve Yönetimi, Anadolu Matbaa, İzmir,
- DOĞANAY, İsmail, (1974) Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C: I-II, Ankara
- DOĞRUSÖZ, Bumin; (1992) SOMER, Mehmet; Ticaret Şirketleri Uygulama Rehberi; Anonim Şirketler, İSMMMO Yayınları, No:4, İstanbul,
- DOMANİÇ, Hayri, (1970) Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler,3 Bası, İstanbul,
- ERDEM, Lale; (1991) “Şirket Birleşmelerinin Nedenleri ve Getirdikleri”, Uludağ Üniv. İİBF. Dergisi, , Mart-Kasım
- ERDOĞAN, Necmettin; (1997) Şirketler Muhasebesi, Atila Yayıncılık, Ankara,
- EREM, Turgut, (1969) Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, Ticaret Şirketleri 3. Bası, İstanbul
- EREN, Erol; 1997 () İşletmelerde Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Der Yayınları:197, İstanbul,
- ERİMEZ, Rüştü (1971)Ortaklıklarda Kar Dağılımı ve Yedek Akçeler, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Neşriyatı, No:150,
- ERTÜRK, İsmail; (Ağustos 1986) “Şirket Birleşmeleri”, Para ve Sermaye Piyasası Dergisi, S:90,
- ERTÜRK, Mümin; (1998) İşletme Biliminin Temel İlkeleri, Beta Basım Yayım, 3. Baskı, İstanbul,
- GERNİ, Mine Altuniş; 1996 () Şirketler Muhasebesi, Beta Basım Yayım, İstanbul,
- GÖKTAŞ, Abdülkadir; (Aralık 2001) “Dünyada ve Türkiye’de Şirket birleşmeleri ve Hukuksal Boyutu”, Yaklaşım, Y:9, S:108,

- GÖNENLİ, Atilla; (1988) İşletmelerde Finansal Yönetim, 6.Basım, İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayın No:187, İstanbul,
- GÖNENLİ; Atilla; (Şubat 1976) “Şirketlerin Büyüme Yolları”, İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S:1, Y:2,
- GÖSTERİCİ, Hüseyin; (Aralık 2000) “Banka Birleşmeleri (Mergers) ve Amerika Birleşik devletlerindeki Uygulamaları”, Maliye Dergisi, Eylül-
- GÜNDÜZ N.Kemal ve PERÇİN Necati, (Kasım 1999) 'Kurumların Devri Halinde Vergilendirme' Vergi Sorunları Maliye Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, , sayı 134
- GÜR, Mehmet (1986)Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, 2. Baskı Ankara
- H.GÜNESER Gürcan, (Aralık 1997) 'Şirket Devirlerinde Vergisel Sorunlar' Vergi Sorunları Dergisi, Maliye Gelirler Kontrolörleri Yayını, ,sayı 111
- HATİBOĞLU, Zeyyat; (1974) Ayrıntılı İşletme Finansı, Sedok Yayınları, İstanbul,
- İMREGÜN, Oğuz, (1989) Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, İstanbul,
- KARAN Mehmet Baha, (2001)Yatırım Analizi ve Portföy Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara
- KARSAN, M. Erol, (Aralık 1987) KVK’ da Belirtilen Esaslara Uygun Şekilde Gerçekleştirilen Devirlerde Vergiye Tabi Emisyon Pirimi Doğar mı? Vergi Dünyası Maliye Hesap Uzmanları Deneği Yayını Sayı 76
- KAVAK, Ahmet (2009) Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara,
- KIZILOT, Şükrü; (1996) “Örtülü Kazanç Olayında Şirketten Çekilen Paralar ve Uygulanacak Faiz Oranı”, Yaklaşım Dergisi, S:45, Eylül
- KİSHALI, Yunus; (1998)Şirketler Muhasebesi, Beta Basım Yayım, 5. Basım, İstanbul,
- KONOR, Vedat; (Ağustos 1997) “İş Ortaklıkları”, Mükellefin Dergisi, S:56,
- KÖKTÜRK, Mehtap Sümersan; Şirin Odabaş KONT; (Ocak 2004) “Birleşme ve Satılmalarda İnsan Kaynakları ve Pazarlama Sorunları”, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Haluk Sümer; Helmut Pernsteiner), Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., Birinci Baskı, İstanbul

- KULA Veysel, TATOĞLU Ekrem; (Aralık 1999) “Uluslararası İş Ortaklıklarının Nitelikleri ve Kuruluş Nedenleri”, Afyon Kocatepe Ün. İ.İ.B.F. Dergisi, C:1, S:2,
- MAÇ, Mehmet, 1993 () KDV Uygulaması, Denet Yayıncılık, İstanbul
- MAÇ, Mehmet; Ocak 2000 () “Halka Açık AŞ.’ lerde Avantaj ve Dezavantajlar”, Yaklaşım, Y:8, S:85,
- MARANGOZ, Mehmet; (1997) “Uluslararası Pazarlamada Uluslararası Stratejik Birleşmelerin Önemi”, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Celal Bayar Ün. İİBF, S:3
- MİMAROĞLU, Sait Kemal; (1972) Ticaret Hukuku, C. II, İşletme Hukuku-Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara,
- MUCUK; İsmet; (1996) Modern İşletmecilik, Türkmen Kitabevi, 6. Basım, İstanbul,
- MÜFTÜOĞLU, M. Tamer; (1999) İşletme İktisadı, 3. Baskı, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara,
- ÖNAL, Yıldırım Beyazıt; (Şubat 1993) “Yatırım ve Finansman Aracı Olarak Ortak Teşebbüsler”, İktisat İşletme ve Finans Dergisi, Y:8, S:83,
- ÖRMECİ, Musa (Mart 1995) Kurumlar Vergisi Kanunu Uygulama Esasları
- ÖRTEN, Remzi; (1999) Ortaklıklar ve Muhasebe Uygulamaları, Gazi Kitabevi, Ankara,.
- KIZILOT, Şükrü, EYÜPGİLLER, Saygın; (1995) Şirketler Muhasebesi Hukuku, Yaklaşım Yayınları, Ankara,.
- ÖZBALCI, Yılmaz (1997) Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara
- ÖZDEMİR, Muharrem; (1999) Finansal Yönetim, 2. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul,
- ÖZEN, Necati, (Nisan, 1993) Devralınan Kurumlara Ait Zararları Kurum Kazancından İndirilmesi Esasları Vergi Sorunları Dergisi Maliye Gelirler Kontrolörleri Yayını, Sayı 65
- ÖZMEN, Selahattin, (1993) Örnekli Ve Gerekçeli Şirketler Kılavuzu, Beta Yayınları, İstanbul,
- ÖCAL M. Sait; (2000) “Birleşme-Devir-Bölünme”, Vergide Gündem Dergisi,
- PAKLAR, Selahattin, (1982) Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, İstanbul, 2 Baskı
- PULAŞLI, Hasan, (2003) Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Adana,
- SABUNCUOĞLU, Zeyyat; (2001) TOKOL, Tuncer; İşletme, Ezgi Yayınları, Bursa,

- SARIKAMIŞ, Cevat; (Nisan 1999) “Şirket Birleşmelerinde Pay Senedi Değerinin Belirlenmesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S:2,
- SOYDAN, Y. Hakkı; (1996) DOKUR, Şükrü; Şirketler Muhasebesi, 2. Baskı, Marmara Kitabevi, Bursa,
- SOYDAN, Y. Hakkı; ILDIR, Ali; (2000) Şirketler Muhasebesi, Alfa Basım Yayım, İstanbul,
- SÜMER, Handan; (1999) “Birleşme Sürecinin Aşamaları”, Öneri, Cilt 2, Sayı 12,
- SİNANGİL, Handan Kepir; (Ocak 2004) “Şirket Birleşmeleri ve Satın Almalarda İnsan-Yönetim-Kültür ve Stratejik İletişim”, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Haluk Sümer; Helmut Pernsteiner), Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 1. Baskı, İstanbul,
- ŞANVER Salih, (1972) Gelir ve Kurumlar Vergisi, Nihat Sayar Yardım Vakfı Yayınevi, No: 227, İstanbul
- ŞENYUZ, Doğan, (1997) Türk Vergi Sistemi 3. Baskı Bursa
- ŞİMŞEK, M. Şerif; (1995) İşletme Bilimlerine Giriş, Damla Yayınları, Konya,
- TARAKÇI, Hızır, (1995) Mükellefiyetlerin Sona Ermesi Kurumlaşma Değişim Yayınları,
- TEKİL, Fahiman, (1976) Şirketler Hukuku, C. I: Genel Bilgiler- Adi Şirket-Kollektif ve Komandit Şirketler, 2. Bası, İstanbul 1976; C. II:
- TEKİNALP, Ünal/ POROY, Reha/ ÇAMOĞLU, Ersin, (1997) Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 7. Bası, İstanbul.
- TUNÇOMAĞ, Kenan, (1976) Türk Borçlar Hukuku, C.I, Genel Hükümler, 6. Bası, İstanbul,
- TENKER, Nejat; (1999) Finansal Muhasebe, Gazi Kitabevi,2.Basım, Ankara,
- TUNCER, Selahattin; (Kasım 1996) “İş Ortaklıkları (Joint Venture)”, Mükellefin Dergisi, S:47,
- TÜRK, Hikmet Sami; (1986) Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, No:185, Ankara
- TÜRKO, R. Metin; (Mart 1999) Finansal Yönetim, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 1. Baskı, İstanbul.
- ULUSOY, Yılmaz; (1992) Anonim ve Limited Şirketlerde kar Dağıtımını ve Değerlendirme,

- USTA, Öcal; (2000) İşletme Finansı ve Finansal Yönetim, Anadolu Matbaa, İzmir,
- UYARGİL, Cavide; (Ocak 2004) “Şirket Birleşmelerinde Stratejik İnsan Kaynakları Planlaması”, Şirket Birleşmeleri (Editörler: Haluk Sümer; Helmut Pernsteiner), Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., Birinci Baskı, İstanbul,
- UYYSAL Ali, EROĞLU Nurettin; (1985) Açıklamalı ve İçtihatlı Kurumlar Vergisi Rehberi,
- VARLIK, Levent; (1989) “Şirket Evlilikleri”, İşletme ve Finans Dergisi, S.40- 41, Ağustos
- YALÇIN, Hasan ve YÜCEL, Selçuk; (1996) Gelir ve Kurumlar Vergisi Uygulamasında Giderler Hesap Uzmanları Kurulu Yayını, İstanbul
- YASAMAN, Hamdi; (1987) Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara,
- YILDIRIM, Zekeriya; (Eylül 2001) “Büyüme ve Yabancı Sermaye”, Uzman Gözüyle,
- YILMAZ, Kazım; (Mart 1997) VUK, GVK, KVK ve KDVK Açısından Değerleme Maliye Hesap Uzmanları Deneği Yayını,
- YÜKÇÜ, Süleyman ve Diğerleri; (1999)Finansal Yönetim, Vizyon Yayınları, İzmir,

ANSİKLOPEDİ

- Meydan Larousse, C:2, (1993) Meydan Yayınevi, İstanbul,
- Genel Ekonomi Ansiklopedisi (Nisan 1998) 2, Milliyet Basım,

TEZLER

- ARPACIK, Ebru; (1998) Şirket Birleşmeleri, Yıldız Teknik Üniv. S.B.E. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi; İstanbul,
- ARSLAN, Esmahan (2007) Türk ve ABD. Hukukunda Şirket Birleşmeleri Gazi Üniv. Ankara, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi; İstanbul,
- DİYARBAKIRLIOĞLU, Nursel Z.; (1996) Şirket Birleşmelerinin Firma Değerine Etkisinin Analizi ve Bir Uygulama, Gazi Üniv. S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara,

- GÜZEY, Yılmaz; (1995) Şirket Birleşmeleri Örgütsel Yapı Değişiklikleri ve Getirebileceği Sorunlar ve Önlemler, İstanbul Ün. S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul
- KEZİK, Şengül (2008) Ulusal Ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Şirket Birleşmeleri Ve Konsolide Finansal Tablolar Erciyes Üniv. SBE.,Kayseri
- ÖZUTKU, Hatice; (Ekim 1994) Şirket Birleşmeleri, İstanbul Ün. Sos. Bil. Ens, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,
- SERÇE, Melike; (Mayıs 2009) Şirket Birleşmelerinin Finansal Değerlemesi ve Türkiye’ de Şirket Birleşmeleri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sos. Bil. Ens. İstanbul,
- TOPUZ, Devrim; (2005) Ülkemizde Anonim Şirketlerin Birleşmesi Ve Birleşmenin Muhasebeleştirilmesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü, Bolu,
- ÜLKÜ, Meltem; 2002 () Şirket Birleşmesi ve Muhasebeleştirilmesi, Muğla Üniversitesi,
- YALTI, Billur, (1987) Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Sermaye Şirketlerinde Tasfiye Birleşme Nevi Değiştirme Yüksek Lisans Tezi İstanbul

İNTERNET KAYNAKLARI:

Avrupa Birliği’nde Şirket Birleşmeleri”, [http:// www.deltur.cec.eu.int/ güncel/ghaber2-08.html/](http://www.deltur.cec.eu.int/güncel/ghaber2-08.html/), Ekim 2010

www.turmob.org.tr.2001

<http://vergidegundem.com/03.makale/aamakale/saitbir:doc>.

“Avrupa Evlilikte A.B.D.’yi Geçti”, www.ntvmsnbc.com, 20.07.2010

Birleşme-Devir-Bölünme”, Vergide Gündem Dergisi, Kasım 2000,

<http://www.vergidegundem.com/03.makale/aamakale/saitbir:doc>.

HP Compaq’ı Satın Alıyor”, www.ntvmsnbc.com, 04.09.2001

“Şirket Birleşmeleri Hız Kesti”, www.ntvmsnbc.com, 14.09.2001

<http://www.barometre.com.tr/577/html/haber01.html>, Ekim 2001

www.iasb.org

www.alomaliye.com

www.spk.gov.tr

www.gib.org.tr (<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=860>)

www.turmob.org.tr

www.tusiad.org.tr

www.ismmmo.org.tr

Fıçıcı, Bülent; “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı”, 18.04.2006

<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/bulent/002/>, Erişim Tarihi: 12.02.2007

<http://www.belgeler.com/blg/14g8/firmada-deger-yaratan-unsurlar-ve-indirgenmis-nakit-akimlari-yontemi-ile-firma-degerlemesi-uygulamasi->

GAZETELER VE SİRKÜLER

Deloitte. 2009 Yılı Birleşme ve Satın Almalar Raporu. İstanbul, 2008

Deloitte. 2010 Yılı Birleşme ve Satın Almalar Raporu. İstanbul, 2009

Üç Ayda Bir Trilyon Dolarlık Evlilik”; Milliyet Gazetesi, 03.04.2000

YARARLANILAN KANUN VE TEBLİĞLER

Türk Ticaret Kanunu (6762 Sayılı)

Türk Ticaret Kanunu (6102 Sayılı)

Kurumlar Vergisi Kanunu (5422 Sayılı)

Sermaye Piyasası Kanunu (2499 Sayılı)

Gelir Vergisi Kanunu (193 Sayılı)

Katma Değer Vergisi Kanunu (3065 Sayılı)

Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları

Mecburiyeti Hakkında Kanun (3100 Sayılı)

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (6183 Sayılı)

Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu (197 Sayılı)

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 Sayılı)

Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Vergi Usul

Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, Belediye Gelirleri Kanunu ve Harçlar Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (4444 Sayılı)

4369 Sayılı Kanun (Bir Çok Vergi Kanunu İle Bir Kısım Kanun Hükmündeki Kararnamelerde Değişiklik Yapan Kanun)

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu (3568 Sayılı)

Katma Değer Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu, Finansman Kanunu, Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve 4481 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (4503 Sayılı)

Vergi Usul Kanunu (213 Sayılı)

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu (7338 Sayılı)

Damga Vergisi Kanunu (488 Sayılı)

Gider Vergileri Kanunu (6802 Sayılı)

Harçlar Kanunu (492 Sayılı)

20 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

31 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

37 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

67 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.

187 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği

217 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği.

143 Seri Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği.

EKLER:**EK-1: ÇELİKKALE AŞ. VE ÇELİKHALI AŞ' NİN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURULUNA ŞİRKET ORTALARININ DAVET EDİLMESİ:**

15.01.2009

Sayın: M.Ali ÇELİK

Şirketimizin Olağanüstü Genel Kurul toplantısı aşağıda belirtilen gündemi görüşmek üzere 04.02.2009 günü saat 10.00 da Yeni İstanbul C. No:90 Selçuklu / Konya adresinde toplanacaktır.

Toplantıda hazır bulunmanız veya bir vekil marifetiyle kendinizi temsil ettirmeniz önemle rica olunur.

Gündem:

1. Toplantının açılması ve başkanlık divanın seçilmesi
2. Tutanakların imzalanması konusunda başkanlık divanına yetki verilmesi
3. Kale Pazarlama AŞ' ye TTK ve KVK hükümlerine göre aktif ve pasifiyle ve tüm hak ve vecibeleri ile devir etme yoluyla birleşilmesi konusunda karar alınması ve birleşme sözleşmesinin hazırlanması, imzası konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesi.
4. Dilekler ve kapanış.

EK-2: ÇELİKKALE AŞ. VE ÇELİKHALI AŞ' NİN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURULDA TEMSİLCİ BULUNDURMASI İÇİN SANAYİ VE TİCARET İL MÜDÜRLÜĞÜ'NE YAPTIĞI BAŞVURU

SANAYİ VE TİCARET İL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

KONYA

Şirketimizin olağanüstü genel kurul toplantısı 04.02.2009 günü saat 10: 00 da Yeni İstanbul C. No:90 Selçuklu / Konya adresinde yapılacaktır.

Söz konusu toplantıya Sanayi ve Ticaret Bakanlığını temsilen komiser görevlendirilmesini arz ederiz.

Saygılarımla, (Kaşe
ve İmza)

Şirketin Adresi :

Telefon Numarası :

Ticaret Sicil Numarası :

Ekler:

1. Genel kurul toplantıya çağrı kararı
2. Gündem
3. Komiser ücretinin yatırıldığına dair banka dekontu
4. Dilekçeyi imzalayanın imza sirküleri
5. Genel kurulu toplantıya çağıran organın göreve seçildiklerini gösterir Ticaret Sicil Gazetesi

EK-3: ÇELİKKALE AŞ. VE ÇELİKHALI AŞ' NİN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL GÜNDEMİ

(Noter Onayı)

Karar No :

Karar Tarihi :

Hazır Bulunanlar : M.Ali ÇELİK (Yönetim Kurulu Başkanı) Mehmet ÇELİK (Yönetim Kurulu Üyesi) Arif ÇELİK (Yönetim Kurulu Üyesi)

Gündem : Kale Pazarlama AŞ' ye TTK ve KVK hükümlerine göre devir olunması

Karar : İstanbul Yolu No: 416 Selçuklu/ KONYA adresinde bulunan KONYA Ticaret Sicil Memurluğuna 23080 numarasıyla kayıtlı Kale Pazarlama AŞ'ye TTK ve KVK'nın ilgili hükümlerine göre aktif ve pasifiyle tüm hak ve vecibeleri Y AŞ'nin devretme yoluyla birleşmesi ve bu konuda 04.02.2009 günü saat 10: 00 da Yeni İstanbul C. No:90 Selçuklu / Konya adresinde aşağıda tespit edilen gündemi görüşmek üzere Olağanüstü Genel Kurul yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Olağanüstü Genel Kurul Gündemi:

1. Toplantının açılması ve başkanlık divanın seçilmesi
2. Tutanakların imzalanması konusunda başkanlık divanına yetki verilmesi
3. Kale Pazarlama AŞ' ye TTK ve KVK hükümlerine göre aktif ve pasifiyle ve tüm hak ve vecibeleri ile devir etme yoluyla birleşilmesi konusunda karar alınması ve birleşme sözleşmesinin hazırlanması, imzası konusunda Yönetim Kuruluna yetki verilmesi.
4. Dilekler ve kapanış.

Başkan
(İmza)

Üye
(İmza)

Üye
(İmza)

EK-4: ÇELİKKALE AŞ. VE ÇELİKHALI AŞ' NİN 04.02.2009 TARİHLİ OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TUTANAĞI

Çelikkale AŞ. Ve Çelikhali AŞ' nin olağanüstü genel kurul toplantısı 04.02.2009 günü saat 10: 00 da İstanbul C. No:90 Selçuklu / Konya adresinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 04.02.2009 tarih ve 545 sayılı yazılarıyla görevlendirilen Bakanlık Komiseri Zeynep YILMAZ gözetiminde yapılmıştır.

Toplantıya ait davet, nama yazılı pay sahipleri ile önceden hisse senedi tevdi ederek adresine bildiren hamiline yazılı pay sahiplerine taahhütlü mektupla, toplantı gün ve gündemin bildirilmesi suretiyle süresi içinde yapılmıştır.

Hazirun cetvellerin tatbikinden, şirketin toplam 7.000.000,00 TL'lik sermayesine tekabül eden 70.000 adet hisseden 7.000.000,00 TL'lik sermayeye karşılık 70.000 adet hissenin asaleten, toplantıda temsil edildiğinin ve böylece gerek kanun ve gerekse ana sözleşmede öngörülen asgari toplantı nisabının mevcut olduğunun anlaşılması üzerine toplantı Mehmet ÇELİK tarafından açılarak gündemin görüşülmesine geçilmiştir.

1. Divan Başkanlığına Mehmet ÇELİK ve kâtipliğe Celal ÇELİK 'in seçilmeleri teklif edildi. Teklif oybirliği ile kabul edildi.

2. Gündemin 2.maddesi gereğince, tutanakların imzalanması konusunda Mehmet ÇELİK tarafından yetki istenerek, başkanlık divanına yetki verilmesi oy birliği ile kabul edildi.

3. Gündemin 3. maddesi gereğince şirketimizin Kale Pazarlama AŞ' ye TTK 451.maddesi ve KVK' nın 18-19. maddeleri uyarınca tasfiyesiz infisah yoluyla bütün aktif ve pasifleriyle birlikte külli halefiyet yoluyla devir edilmesi suretiyle birleşmesine ve birleşme ile ilgili birleşme sözleşmesi ve devir beyannamelerinin hazırlanması ve imzası konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

4. Dileklerde söz alan olmadı. Gündemde başka bir madde kalmadığından, toplantı kapatıldı.

Yukarıdaki kararlar ittifakla alınmış olup, iş bu tutanak mahallinde tanzim ve imza edilmiştir.

Sanayi ve Ticaret

Bak. Komiseri (imza)

Divan Başkanı

(imza)

Kâtip

(imza)

CELİKALE A.Ş.					
04.02.2009 TARİHİNDE YAPILAN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI HAZIRUN CETVELİ					
PA SAHİBİNİN ADI SOYADI	İKAME/TGAH ADRESİ	SERMAYE TİTADI	HİSSE ADEDİ	TEMSİL SEKLI	İMZA
Mehmet ÇELİK	Meram/ Konya	1.750.000	17.500	ASALETEN	SOYADI
Celal ÇELİK	Meram/ Konya	1.750.000	17.500	ASALETEN	
İbrahim ÇELİK	Meram/ Konya	1.400.000	14.000	ASALETEN	
Mehmet Ali	Meram/ Konya	1.050.000	10.500	ASALETEN	
Arif ÇELİK	Meram/ Konya	1.050.000	10.500	ASALETEN	
TOPLAM			70.000		

SİRKETİN SERMAYESİ	7.000.000
TOPLAM HİSSE ADEDİ	70.000
ASGARI TOPLANTI	
MEVCUT TOPLANTI	% 100
ASALETEN	% 100
VEKÂLETEN	

SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI DİVAN BAŞKANI

KOMİSERİ (İMZA)

HAZIRUN CETVELİNDE GÖSTERİLEN ORTAKLIK VE SERMAYE YAPISI ŞİRKETİN PAY DEFTERİNE VE KAYITLARA UYGUNDUR
YÖNETİM KURULU (İMZA)

**EK-5: ÇELİKKALE AŞ. VE ÇELİKHALI AŞ' NİN TİCARET SİCİL
MEMURLUĞU' NA YAPTIĞI BAŞVURU**

**TİCARET SİCİL MEMURLUĞU' NA
KONYA**

Memurluğunuzun 20357 sicil numarasında kayıtlı Şirketimizin, 04.02.2009 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul evrakları ekte sunulmuŐtur.

Genel Kurulun tescili için gerekli işlemin yapılmasını arz ederiz.

Saygılarımızla.

(Kaşe ve İmza)

Ekler:

1. Genel kurul toplantı tutanağı
2. Hazirun cetveli
3. Gündem
4. Hükümet komiseri görevlendirme yazısı
5. Genel kurula davet yazıları
6. Son ticaret sicil gazetesi

**EK- 6: KALE PAZARLAMA ANONİM ŞİRKETİNİN OLAĞANÜSTÜ
GENEL KURULU GÜNDEMİ**

(Noter Onayı)

Karar No :

Karar Tarihi : 04.02.2009

Hazır Bulunanlar : Mehmet ÇELİK (Başkan)

Celal ÇELİK

İbrahim ÇELİK

Mehmet Ali ÇELİK

Arif ÇELİK

Gündem : Çelikkale AŞ. VE Çelikhali AŞ' nin TTK ve KVK hükümlerine göre devir alınması

Karar : İstanbul Yolu No: 416 Selçuklu/ KONYA adresinde bulunan Konya Ticaret Sicil Memurluğuna 20357, 23081 sicil numarasıyla kayıtlı Çelikkale AŞ. VE Çelikhali AŞ' nin TTK ve KVK'nun ilgili hükümlerine göre aktif ve pasifiyle tüm hak ve vecibeleri devir alma yoluyla birleşmesi ve bu konuda 05.01.2009 günü saat 15: 30 da İstanbul Yolu No: 416 Selçuklu/ KONYA adresinde aşağıda tespit edilen gündemi görüşmek üzere Olağanüstü Genel Kurul yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL GÜNDEMİ:

1. Toplantının açılması ve başkanlık divanın seçilmesi
2. Tutanakların imzalanması konusunda başkanlık divanına yetki verilmesi
3. Kale Pazarlama AŞ'ye TTK ve KVK hükümlerine göre aktif ve pasifiyle ve tüm hak ve vecibeleri ile devir etme yoluyla birleşilmesi konusunda karar alınması ve birleşme sözleşmesinin hazırlanması, imzası konusunda Yönetim Kuruluna yetki verilmesi.
4. Dilekler ve kapanış.

Başkan

Başkan Yardımcısı

(İmza)

(İmza)

Üye

Üye

Üye

(İmza)

(İmza)

(İmza)

**EK-7: KALE PAZARLAMA ANONİM ŞİRKETİNİN OLAĞANÜSTÜ
GENEL KURULDA TEMSİLCİ BULUNDURMASI İÇİN SANAYİ VE
TİCARET BAKANLIĞI İL MÜDÜRLÜĞÜNE YAPTIĞI BAŞVURU**

SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI İL MÜDÜRLÜĞÜNE

KONYA

Şirketimizin olağanüstü genel kurul toplantısı 04.02.2009 günü saat 10: 00 da Yeni İstanbul C. No: 90 Selçuklu /KONYA adresinde yapılacaktır.

Söz konusu toplantıya Sanayi ve Ticaret Bakanlığını temsilen komiser görevlendirilmesini arz ederiz. Saygılarımla, (Kaşe ve İmza)

Şirketin Adresi :

Telefon Numarası :

Ticaret Sicil Numarası :

Ekler:

1. Genel Kurul toplantıya çağrı kararı
2. Gündem
3. Komiser ücretinin yatırıldığına dair banka dekontu
4. Dilekçeyi imzalayanın imza sirküleri
5. Genel kurulu toplantıya çağırın organın göreve seçildiklerini gösterir Ticaret Sicil Gazetesi

**EK-8: KALE PAZARLAMA ANONİM ŞİRKETİNİN 04.02.2009
TARİHLİ OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TUTANAĞI**

GENEL KURUL TUTANAĞI

Kale Pazarlama AŞ'nin olağanüstü genel kurul toplantısı 04.02.2009 günü saat 10: 00 da Yeni İstanbul C. No: 90 Selçuklu /KONYA adresinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 04.02.2009 tarih ve 545 sayılı yazılılarıyla görevlendirilen Bakanlık Komiseri Zeynep YILMAZ gözetiminde yapılmıştır.

Toplantıya ait davet, nama yazılı pay sahipleri ile önceden hisse senedi tevdi ederek adresine bildiren hamiline yazılı pay sahiplerine taahhütlü mektupla, toplantı gün ve gündemin bildirilmesi suretiyle süresi içinde yapılmıştır.

Hazırın cetvellerin tatbikinden, şirketin toplam 10.000.000-TL'lik sermayesine tekabül hissenin toplantıda asaleten temsil edildiğinin ve böylece gerek kanun ve gerekse ana sözleşmede öngörülen asgari toplantı nisabının mevcut olduğunun anlaşılması üzerine toplantı Mehmet ÇELİK tarafından açılarak gündemin görüşülmesine geçilmiştir.

1. Divan Başkanlığına Mehmet ÇELİK ve kâtipliğe Celal ÇELİK 'in seçilmeleri teklif edildi. Teklif oybirliği ile kabul edildi.

2. Gündemin 2.maddesi gereğince, tutanakların imzalanması konusunda Mehmet ÇELİK tarafından yetki istenerek, başkanlık divanına yetki verilmesi oy birliği ile kabul edildi.

3. Gündemin 3. maddesi gereğince şirketimizin Kale Pazarlama AŞ' nin TTK 451.maddesi ve KVK 18-19. maddeleri uyarınca tasfiyesiz infisah yoluyla bütün aktif ve pasifleriyle birlikte külli halefiyet yoluyla devir edilmesi suretiyle birleşmesine ve birleşme ile ilgili birleşme sözleşmesi ve devir beyannamelerinin hazırlanması ve imzası konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

4. Dileklerde söz alan olmadı. Gündemde başka bir madde kalmadığından, toplantı kapatıldı.

Yukarıdaki kararlar ittifakla alınmış olup, iş bu tutanak mahallinde tanzim ve imza edilmiştir.

Sanayi ve Ticaret
Bakanlık Komiseri

(imza)

Divan Başkanı

(imza)

Katip

(imza)

KALE PAZARLAMA AŞ Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı Hazirun Cetveli (GENEL KURUL)

04.01.2009 TARİHİNDE YAPILAN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI HAZİRUN CETVELİ							
PA SAHİBİNİN	Y	İKAMETGÂH ADRESİ	SERMAYE TUTARI	HİSSE ADEDİ	TEMSİL SEKLI	TEMSİLCİNİN AD	İMZA
Mehmet ÇELİK		Meram/ Konya	2.500.000	25.000	ASALETEN		
Celal ÇELİK		Meram/ Konya	2.500.000	25.000	ASALETEN		
İbrahim ÇELİK		Meram/ Konya	2.000.000	20.000	ASALETEN		
Mehmet	Ali	Meram/ Konya	1.500.000	15.000	ASALETEN		
Arif ÇELİK		Meram/ Konya	1.500.000	15.000	ASALETEN		
TOPLAM			10.000.000	100.000			

SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI	DİVAN	BAŞKANI	SİRKETİN SERMAYESİ	10.000.000
KOMİSERİ	(İMZA)	(İMZA)	TOPLAM HİSSE ADEDİ	100.000
			ASGARI TOPLANTI	% 100
			MEVCUT TOPLANTI	% 100
			ASALETEN	% 100
			VEKALETEN	% 100

KÂTİP
(İMZA)

HAZİRUN CETVELİNDE GÖSTERİLEN ORTAKLIK VE SERMAYE
YAPISI ŞİRKETİN PAY DEFTERİNE VE KAYITLARA UYGUNDUR

YÖNETİM KURULU (İMZA)

EK-9: KALE PAZARLAMA AŞ' NİN OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISININ TİCARET SİCİLİNE BİLDİRİLMESİ

TİCARET SİCİL MEMURLUĞU'NA

KONYA

Memurluğumuzun 23080 sicil numarasında kayıtlı Şirketimizin 04.02.2009 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul evrakları ekte sunulmuŐtur.

Genel Kurulun tescili iÇin gerekli işlemin yapılmasını arz ederiz.

Saygılarımızla.

(Kaşe ve İmza)

Ekler:

1. Genel kurul toplantı tutanağı
2. Hazirun cetveli
- 3.Gündem
4. Hükümet komiseri görevlendirme yazısı
- 5.Genel kurula davet yazıları
- 6.Son ticaret sicil gazetesi

EK-10: BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ

Çelikhali Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Çelikkale Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
(Devrolan Şirketler) ve

Kale Pazarlama Dayanıklı Tüketim Malları San. Ve Ticaret A.Ş. (Devralan Şirket)

Bir taraftan Konya Ticaret Sicili Memurluğu'nda 20357 sicil numarasıyla tescilli **Çelikhali Day. Tük. Malları San. Tic. AŞ.** ("Devrolan" olarak anılacak) ve Konya Ticaret Sicili Memurluğu'nda 23081 sicil numarasıyla tescilli **Çelikkale Day. Tük. Malları San. Tic. AŞ'** aşağıda topluca ("Devrolan" olarak anılacak) ile diğer taraftan Konya Ticaret Sicil Memurluğu'nda 23080 sicil numarasıyla tescilli **Kale Pazarlama Dayanıklı Tüketim Malları San. Ve Tic. AŞ.**(Aşağıda duruma göre kısaca "**Devralan**" olarak anılacaktır) arasında, aşağıdaki koşullarla işbu **Birleşme Sözleşmesi** akdedilmiştir.

Madde 1: Gerek **Devralan** ve gerekse **Devrolan** şirketlerin yönetim kurulları, şirketlerin faaliyetlerini dikkate alarak aşağıdaki şartlarla ve Türk Ticaret Kanunu' nun 451 ve Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18, 19 ve 20 ' inci maddeleri hükümleri dairesinde **Devrolan** şirketlerin **Devralan' a** katılması suretiyle birleşmesini pay sahipleri genel kurullarına önermeyi uygun bulmuşlardır.

Madde 2: Birleşmede, **Devrolan** şirketlerin ve **Devralan** şirketin 31 Aralık 2008 tarihli bilançoları esas alınacak ve birleşme sonucunda **Devrolan** şirketler tasfiyesiz infisah etmiş olacaktır.

Madde 3: **Devralan**, bir kül halinde devraldığı **Devrolan** şirketlerin tüm aktiflerini ve pasiflerini aynen bilançosuna aktaracaktır.

Madde 4: **Devrolan** ve **Devralan** şirketler, birleşmenin tescil edilmesinden sonra ilan tarihinden itibaren yasal süresi içinde, devir bilançolarını ve Devrolan

şirketlerin kar zarar cetvellerini de ekleyerek müştereken imzalayacakları Devir Beyannamesini birleşme sonucu tasfiyesiz infisah eden **Devrolan** şirketlerin bağlı olduğu Vergi Dairesi Müdürlüklerine vereceklerdir.

Madde 5: Devralan, birleşme sonrasında infisah edecek olan Devrolan şirketlerin tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğine ve diğer vecibelerini yerine getireceğine dair bir taahhütnameyi Devrolan şirketlerin bağlı olduğu Vergi Dairesi Müdürlüklerine verecek, talep halinde ayrıca yeterli teminat gösterecektir.

Madde 6: Devir olan Çelikhali Day. Tük. Mallan San. Tic. AŞ' nin 31.12.2008 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bilançosu Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin 30.01.2009 Tarih ve 2009/ 202 sayılı karar gereğince özvarlığı 2.396.308.- TL ve Devir olan Çelikkale Day. Tük. Mallan San. Tic. AŞ' nin 31.12.2008 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bilançosu Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin 30.01.2009 tarih ve 2009/209 Sayılı karar ile 9.060.005.-TL olarak saptanmıştır. Kale Pazarlama Dayanıklı Tüketim Mallan San. ve Tic. AŞ ' nin devir olan şirketin öz varlığı toplamı olan 11.456.313.- TL kadar arttırması halinde devir olan şirketlerin varlıklarının itibari olarak karşılanacağı anlaşılmıştır.

Madde 7: Devrolan şirketlerin maliki bulunduğu bilumum markalar, ihtira beratları, modeller, çizimler, özel işletme projeleri, patentler, know-how' lar logolar ve her nevi gayri maddi haklara ait bütün yasal haklar ve devrolan lehindeki her nevi teminat ve ipoteklerin birleşmeden itibaren tümüyle Devralan' a devir ve intikal edecektir.

Madde 8: Devrolan şirketlerin müracaat etmeyen alacaklıları ile vadesi gelmemiş ve ihtilafli bulunan borçlarına ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 445' inci maddesi hükmü dairesinde hareket edilecektir

Madde 9: Türk Ticaret Kanunu' nun 449' uncu maddesinde yazılı şartlar gerçekteştiğinde, **Devrolan** şirketlerin sicil kayıtları, bağılı oldukları Ticaret Sicili Memurluklarından terkin edilecektir.

Madde 10: İşbu Birleşme Sözleşmesi bir asıl olarak düzenlenmiş ve imzalanmış olup, Devralan ve Devrolan şirketlerin pay sahipleri genel kurullarında onaylandıktan sonra yürürlüğe girecektir.

İşbu birleşme mukavelesi 10 madde olarak tanzim edilmiş, okunan münderecatında mutabık kalınması sureti ile taraflarca 04.02.2009 tarihinde imza altına alınmıştır.

DEVİR OLAN ŞİRKETLER

(Kaşe ve İmza)

DEVİR ALAN ŞİRKET

(Kaşe ve İmza)

EK-11: KALE PAZARLAMA AŞ' NİN ÇELİKKALE DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SANAYİ VE TİCARET AŞ. İLE KALE PAZARLAMA DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SAN. VE TİCARET AŞ' YE AİT BORÇLARI ÖDEMİYİ KABUL ETMESİ

Türk Ticaret Kanunu' nun 451. ve Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18.19. maddeleri dairesince birleşilmesi konusunda ortaklar kurullarımızın vermiş olduğu kararlara dayanılarak birleşmelerine teşebbüs edilmiş bulunan Konya Ticaret Sicil Müdürlüğü' nün 23080 sayısında müseccel merkezi İstanbul Yolu No: 416 Selçuklu/ KONYA adresinde olan Kale Pazarlama AŞ. ile Konya Ticaret Sicil Memurluğu'nun 20357 sayısında müseccel ve merkezi İstanbul Yolu No: 416 Selçuklu/ KONYA adresinde bulunan Çelikhali Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ile 23081 sicil numaralı Çelikkale Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ilan olunan 04.02.2009 tarihli birleşme müstenidi ara bilançolarında görülen şirket borçlarının, tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarının ve diğer vecibelerinin söz konusu birleşmenin şirketler ortaklar kurulunca onaylanıp yürürlüğe girmesi halinde, alacaklılara yapılmış anlaşma şartları ve Türk Ticaret Kanunu ile diğer ilgili mevzuat hükümleri uyarınca birleşilen şirket Kale Pazarlama AŞ. tarafından ödeneceğini beyan ederiz.

DEVİR OLAN ŞİRKET

(Kaşe ve İmza)

DEVİR ALAN ŞİRKET

(Kaşe ve İmza)

EK-12: DEVROLAN ŞİRKETLERİN MAL VARLIKLARININ TESPİTİ İÇİN MAHKEME KARARI

ESAS NO:

KARAR NO:

Türk Ulusu Adına Yargılama Yapmaya ve Hüküm Vermeye Yetkili Konya 2.Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 19.01.2009 Günü Verdiği Tespit Kararı;

BAŞKAN:

ÜYE:

KÂTİP:

ÖZVARLIK TESPİTİ İSTEYEN: Kale Pazarlama AŞ.

VEKİLİ : Av.M.OĞUZ

KARŞI TARAF: HASIMSIZ

Tesbit isteyen Mahkememize verdiği dilekçe ile; müvekkili şirket ile Çelikhallı Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ve Çelikkale Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi 'nin birleşmesi yoluna gidildiğini ileri sürerek Bakanlıktan alınacak izin ile ilgili olarak devredilen şirketlerin öz varlığının tespitine karar verilmesini istemiştir. Dilekçe eki bilanço incelendi gereği görüşülüp düşünüldü.

Karar: Yukarıda Açıklanan Nedenlerle;

1. İstem kabulü ile; talebin öz sermaye tespiti olması, bunun ise defter kayıt ve belgeler üzerinde yapılması mümkün bulunduğu, ayrıca usul ekonomisi de dikkate alınarak mahallinde Mahkeme heyeti ile tespit yapılmasına yer olmadığına,

2. Taleple ilgili olarak tespit isteyen defter, belge ve kayıtları üzerinde bilirkişilerce inceleme yapılması için yetki verilmesine, Talep konusunda mali müşavir B.Metin GÜLER 'in, HUMK' un 276. maddesi uyarınca bilirkişi olarak seçilmesine,

3. Bilirkişi için 375 -TL'nin 5 gün içinde Mahkemeler Veznesine depo edilmesine,

5. Bilirkişilerin raporlarını üç örnek halinde hazırlayıp Mahkemeye sunmaları için HUMK' un 281/2. maddesi gereğince 10 günlük süre verilmesine,

6. Bilirkişilerin raporlarını sunmalarında ücretlerin kendilerine ödenmesine,

7. Raporların ilgisine tebliğine,

Dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

KÂTİP

(İmza Mühür)

(İmza)

(İmza)

(İmza)

**EK-13: Y ANONİM ŞİRKETİNİN DEĞERİNİN BİLİRKİŞİ RAPORU
TARAFINDAN TESPİTİ**

BİLİRKİŞİ KURULU RAPORU 2.ASLİYE TİCARET MAHKEMESİ'NE

KONYA

DOSYA NO

TESPİT İSTEYEN: Kale Pazarlama AŞ.

VEKİLİ : Av. M.ÖĞÜZ

KARŞI TARAF: Hasımsız

TESPİT KONUSU: Özvarlık Tesbiti

İSTEM:

Tesbit isteyen Kale Pazarlama AŞ. vekili, Tesbit isteyen Mahkememize verdiği dilekçe ile; müvekkili şirket ile Çelikhallı Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ve Çelikkale Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi 'nin birleşmesi yoluna gidildiğini ileri sürerek Bakanlıktan alınacak izin ile ilgili olarak devredilen şirketlerin öz varlığının tespitine karar verilmesini istemiştir.

İNCELENEN BELGELER:

31.12.2008 tarihli Ayrıntılı Bilanço,

Yevmiye Defteri.

Sonuç 1: Çelikhallı Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret AŞ' nin

31.12.2008 tarihli ayrıntılı bilançosuna göre özkaynakları toplamının

2.396.308,00 TL olduğu,

Sonuç 2: Çelikkale Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

31.12.2008 tarihli ayrıntılı bilançosuna göre özkaynakları toplamının

9.060.005,00 TL olduğu görüşü ile işbu rapor saygıyla arz olunur.

(Bilirkişi İmza)

EK-14: ÇELİKKALE ANONİM ŞİRKETİNİN TİCARET SİCİLİNDEN SİLİNMESİ TALEBİYLE VERDİĞİ DİLEKÇE

TİCARET SİCİL MEMURLUĞU' NA
KONYA

Memurluğunuzun 3807 sicil numarasında kayıtlı şirketimiz 04.02.2009 tarihi itibariyle Türk Ticaret Kanunu' nun 451. ve Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 18-19. maddeleri gereği tüm aktifi ve pasifi ile devir olma yoluyla memurluğumuzun 3082 sicil numarasında kayıtlı Kale Pazarlama AŞ. ile birleşmiştir.

Birleşmeye ilişkin 19.02.2009 tarihli Ticaret Gazetesi ektedir. Birleşme esas bilançoları ticaret sicil gazetesinde yayımlanmış ve ticaret sicilinden kaydın silinmesi için gerekli 3 aylık süre de dolmuş durumdadır.

3807 sicil numaralı Çelikkale Anonim Şirketinin ticaret sicilinden kaydının silinmesi için gereğini arz ederiz.

Saygılarımla,

(Kaşe ve İmza)

EK:

1. Birleşmeye ilişkin Ticaret Sicil Gazetesi

ÖZGEÇMİŞ

12 Kasım 1971’de Konya’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya’da tamamladı. 1996 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden 68,43 ortalama ile mezun oldu. Lisans tezi olarak “Kıdem Tazminatında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konusunda çalıştı.

Mezuniyet sonrası 1998 yılında Maliye Bakanlığı Konya Vergi Dairesi Başkanlığı’nda uzman olarak çalışmaya başladı. Halen burada çalışmaya devam etmekte olup, evlidir ve Konya’da ’de ikamet etmektedir

2009 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

İletişim

E-mail: fatih-degirmenci@hotmail.com